

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTE

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
51. STARPTAUTISKĀS
ZINĀTNISKĀS KONFERENCES
TĒZES

ABSTRACTS OF THE
51st INTERNATIONAL SCIENTIFIC
CONFERENCE OF DAUGAVPILS
UNIVERSITY

ТЕЗИСЫ
51-ОЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
ДАУГАВПИЛСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА

***Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences
Programmas komiteja / Programme Committee of
the 51st International Scientific Conference of Daugavpils University:***

- Dr., prof. Arvīds Barševskis, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University (Rektors, Programmas komitejas priekšsēdētājs / Rector, Chairman of Programme Committee)
- Dr., asoc.prof. Elita Jermolajeva, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University (Zinātņu prorektore, priekšsēdētāja vietniece / Vice Rector for Research, Vice Chairman)
- Dr., asoc.prof. Edmunds Tamanis, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University (Zinātņu daļas vadītājs, koordinators / Head of Department of Sciences, coordinator)
- Dr., prof. Ingrīda Šauliene, Šauļu Universitāte (Lietuva) / Siauliai University (Lithuania)
- Dr., prof. Bronūs Maskulūns, Šauļu Universitāte (Lietuva) / Siauliai University (Lithuania)
- Dr., prof. Enne Koresaare, Tartu Universitāte (Igaunija) / University of Tartu (Estonia)
- Dr., prof. Irina Belobrovceva, Tallinas Universitāte, (Igaunija) / Tallinn University (Estonia)
- Dr., prof. Ulla Harkonena, Joensuu Universitāte (Somija) / Joensuu University (Finland)
- Dr., prof. Malgorzata Susvillo, Varnijas un Mazuru Universitāte Oļštinā (Polija) / University of Varmia and Mazuri in Olsztin (Poland)
- Dr., prof. Voicehs Kosiedovskis, N.Kopernika Universitāte Toruņā (Polija) / Nicolaus Copernicus University in Torun (Poland)
- Dr., prof. Jeļena Tkatchenko, Krievijas Zinatņu akadēmija (Krievija) / Russian Academy of Sciences (Russia)
- Dr., prof. Jeļena Vanķeviča, Vitebskas Valsts Tehnoloģiskā universitāte (Baltkrievija) / Vitebsk State University of Technology (Belarus)
- Dr., prof. Berndts Ulrihs Hukers, Fehtas Universitāte (Vācija) / University of Fecht (Germany)
- Dr., prof. Fjodors Fjodorovs, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University
- Dr., prof. Aleksandrs Ivanovs, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University
- Dr., prof. Vladimirs Meņšikovs, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University
- Dr., prof. Valfrīds Paškevičs, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University
- Dr., prof. Irēna Saleniece, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University
- Dr., prof. Ilga Salīte, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University
- Dr., prof. Aleksandra Šlahova, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University
- Dr., prof. Artūrs Škute, Daugavpils Universitāte / Daugavpils University

***Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences
Rīcības komiteja / Organizing Committee of
the 51st International Scientific Conference of Daugavpils University:***

- Dmitrijs Oļehnovičs (Rīcības komitejas priekšsēdētājs / Chairman of Organizing Committee)
- Diāna Soldāne (priekšsēdētāja vietniece / Vice Chairperson)
- Uldis Valainis (priekšsēdētāja vietnieks / Vice Chairman)
- Juris Viļums (priekšsēdētāja vietnieks / Vice Chairman)
- Arvis Soldāns (koordinators / coordinator)
- Žans Badins, Inga Belousa, Ēvalds Daugulis, Armands Gricāns, Pēteris Evarts-Bunders, Māris Nitcis, Ainārs Pankjāns, Ludmila Paņina, Astrīda Skrinda, Zane Stapkeviča, Henrihs Soms, Kristīne Vucāne, Jeļena Badjanova-Lomzina, Larisa Silova.

Atbildīgais par izdevumu / Responsible Editor

Dmitrijs Oļehnovičs (dmitrijs.olehnovics@du.lv)

Daugavpils Universitātē docētāju un studējošo zinātniskās konferences notiek kopš 1958. gada. Konferencēm piemīt starpdisciplinārs raksturs un tajās piedalās gan studējošie, gan arī ievērojami zinātnieki no dažādām pasaules valstīm. Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences pētījumu tematika ir ļoti plaša – eksaktās, humanitārās, izglītības, mākslās un sociālo zinātņu jomās.

Krājumā *Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences tēzes = Abstracts of the 51st International Scientific Conference of Daugavpils University* apkopoti materiāli, kas prezentēti konferencē organizētajās darba grupās 2009. gada 15. – 18. aprīlī un kas atbilst konferences formālajām prasībām. Krājuma veidotāji saglabāja tēžu lingvistisko un gramatisko struktūru. Par atspoguļotajiem faktiem, viedokļiem un terminoloģiju atbild tēžu autori.

The annual scientific conferences at Daugavpils University have been organized since 1958. The themes of research presented at the conferences cover all spheres of life. Due to the facts that the conference was of interdisciplinary character and that its participants were students and outstanding scientists from different countries, the subjects of scientific investigations were very varied – in the domains of exact sciences, the humanities, education, art and social sciences. The Collection of Abstracts of the 51st Scientific Conference of Daugavpils University contains the abstracts on researches, which will be presented in the corresponding work groups organized within the framework of the conference in April, 15 – 18, 2009. In the abstracts published in *Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences tēzes = Abstracts of the 51st International Scientific Conference of Daugavpils University* we have preserved the authors' style (linguistic and grammatical structures) and they are responsible for the facts and opinions reflected and the terminology used in their abstracts.

Ежегодные научные конференции в Даугавпилсском университете проводятся с 1958 года. Темы исследований охватывают все сферы жизнедеятельности. В конференциях участвуют исследователи не только из Даугавпилса и Латвии, но и из других стран. Благодаря междисциплинарному характеру Конференции, а также возможности принимать участие не только известным ученым, но и студентам, магистрантам и аспирантам, тематика представленных работ очень широкая. В сборнике тезисов 51-ой Международной научной конференции Даугавпилсского университета отражены темы исследований в естественнонаучном, гуманитарном, педагогическом и социальном научных направлениях, представленных в рамках организованных рабочих групп Конференции 15 – 18 апреля 2009 года. Составители сборника сохранили оригинальную структуру текста представленного авторами. Ответственность за представленные в статьях факты и терминологию несут авторы. В сборник *Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences tēzes = Abstracts of the 51st International Scientific Conference of Daugavpils University* включены материалы отвечающие формальным требованиям.

Mūsu atbalstītāji
Our supporters
Нас поддерживают

Latvijas Zinātnes padome / Latvian Council of Science

Y₂O₃, YAG AND ZrO₂ NANOPARTICLES SYNTHESIS BY PRECIPITATION

*Elena Tkatchenko, E.A.Tkatchenko, T.T.Basiev, P.P.Fedorov, S.V.Kuznetsov,
V.V.Osiko, V.V.Voronov*
tkatchenko@ns.crys.ras.ru

The precipitation, shape and size evolution of yttrium oxide, yttrium aluminium garnet (YAG) and zirconium oxide precursor had been researched. The precursors, intermediates and products have been characterized by DTA, XRD and SEM analysis. Initial Y₂O₃ was solved in HNO₃ and mixed with Al (NO₃)₃ water solutions, and then NH₄OH was added drop wise to the mixture. Initial Zr(SO₄)₂ was solved in distilled water and titrated by ammonia. The transformation of precursors into Y₂O₃, YAG and ZrO₂ consists of several stages: dehydration (above 100 °C), nitric or sulphur group removal from the dehydrated precursor up to 500-550 °C. nH₂O for Y₂O₃×The transformation of intermediate composition Y₂(OH)₅NO₃ and YAlO₃ for YAG occurred up to 500 °C and at 950 °C, correspondingly. According to XRD ZrO₂ crystallization starts from 600°C. First strong peaks appear at X-ray pattern with wide broadening (average size of nanoparticles is less than 50 nm). We are determined the conditions, morphologies and sizes of synthesized nanoparticles.

Key words: *nanoparticles, YAG, ZrO₂.*

DISLOKĀCIJU PĒTĪŠANA LIF KRISTĀLOS

Marina Dubovska
undina-marina@inbox.lv

Attīstoties industrijai un tehnoloģijām, arvien vairāk pieaug pieprasījums pēc jauniem materiāliem ar noteiktām īpašībām. Izstrādājot tādu materiālu, zinātniekam perfekti jāizprot visi procesi, kuri notiek kristālā, jo visas materiāla īpašības nosaka noteiktu cietvielu parametru kombinācija. Tā, piemēram, kristālrežģa simetrija radiāli var mainīt cietvielas fizikālās īpašības. Kā piemēru var minēt dimantu un grafitu. Abi kristāli sastāv no oglekļa atomiem un atšķiras tikai ar režģa simetrijas pakāpi, toties pirmais ir tik ciets, ka ar to var griezt stiklu, bet otrs ir tik mīksts, ka ar to var rakstīt. Otrais ne mazāk svarīgs parametrs ir režģa defekti, jo ikviens reāls kristāls tos satur. Ievadot kristālā noteiktos defektus, vai atbrīvojoties no nelabvēlīgiem defektiem ir iespējams kontrolēt kristāla īpašības. No tiem lielu interesi izraisa tieši dislokācijas, jo tas nosaka daudzas mehāniskās īpašības un tās ir samērā viegli izpētīt laboratorijas apstākļos.

Atslēgas vārdi: *kristāls, simetrijas elements, defekts, dislokācija.*

DIFRAKCIJAS REŽĢU IERAKSTS SPIROPIRĀNA UN ORGANISKO POLIMĒRU KOMPOZĪTU KĀRTIŅĀS

Andrejs Gerbrederis, J.Teteris, J.Alekseeva, A.Danilovs
andrejmah@gmail.com

Spiropirāna un organisko polimēru kompozītu kārtiņas sagatavošanas metodes tiek aprakstīti. Polvinilacetāts, polimetilmetakrilāts un poli (vinilbutirāļa-vinilspirta-vinilacetāta) kopolimērs izmantojas, ka kompozītu matricas. Kompozītu transmisijas spektri līdz un pēc apgaismošanas tiek salīdzināti. Arī tika izmērīja merocianīnu formu kompozītu kartiņas 532 nm viļņu garumu transmisija atkarība no staru intensitātes. Hologrāfijas režģus tik uzrakstīti ar 532 un 325 nm lāzeru palīdzībai.

Rakstīšanas laikā notiek transmisijas difrakcijas efektivitātes izmērīšana. Paraugu reljefs tika analizēts ar ASM palīdzībai.

Atslēgas vārdi: *spiropirāns, optiskais ieraksts*

REAKTORĀ STAROTA UN ATLAIDINĀTA LiF KRISTĀLA 3D- DEFEKTI

Ilze Jonāne, A.Podiņš

nikita6@inbox.lv

Ar konfokālo lāzerskenējošo mikroskopu Leica TCSP-5 pētīti LiF kristāli, kas apstaroti Salaspils reaktorā ar dozu 10(19) n/cm² un atlaidināti pie temperatūras 770K. Kā zināms, apstarojot reaktorā, lielāko ieguldījumu apstarotajā dozā dod kodolreakcija Li⁶(n,α)H³ un starojuma rezultātā rodas elektronu un caurumu defekti. Atlaidināšanas procesā notiek šo defektu un radiolīzes produktu koagulācija (apvienošanās), kā arī rekombinācija. Pētot šādus kristālus to tilpumā novērojām 3D-defektus, kuru izmēri aptuveni 1μm³. Ierosinot ar argona lāzeru (470nm) šie defekti luminiscē sarkanās gaismas spektrālajā rajonā ar maksimumu aptuveni 698nm.

Atslēgas vārdi: *Defekti, LiF kristāli, atlaidināšana, reaktors.*

ELEKTRONU LITOGRĀFIJA

Vadims Kolbjonoks

vadims.kolbjonoks@du.lv

Elektronu inducētās izmaiņas stiklveida halkogenīdu pusvadītājos (SHP) un organiskajos stiklos (PMMA). Tiek apspriestas šo materiālu, kā rezistu, praktiskās pielietojšanas iespējamība hologrammu un optisko elementu izgatavošanā.

Atslēgas vārdi: *elektronu Litogrāfija; Rezists; Halkogenīdi; PMMA*

OTRĀS HARMONIKAS ĢENERĀCIJA STRUKTŪRĀS SELĒNS-VARŠ

Irēna Mihailova, V.Gerbreders, E.Šļedevskis, V.Kolbjonoks

irena.mihailova@inbox.lv

Mūsdienās arvien pieaugošu interesi izraisa otrās harmonikas ģenerācija (OHĢ) halkogenīdu stiklos. Interesanti OHĢ pētījumi ir veikti iedarbojoties ar femtosekunžu lāzerstarojumu uz vara virsmu. Mūsu mērķis bija izpētīt OHĢ selēns-varš plāno kārtiņu struktūrās. Šādas plānās kārtiņas tika iegūtas vakuumā, secīgi uz stikla pamatnes uzputinot selēna slāni ar termiskās uzputināšanas metodi un vara slāni ar jonu uzputināšanas metodi. Iegūtās Se-Cu struktūras tika atkvēlinātas inertā atmosfērā pie temperatūras 850C. Tika pētītas gan tikko kā uzputinātas, gan atkvēlinātas plānās kārtiņas. Vara daudzums tajās tika noteikts, veicot kārtiņu sastāva mikroanalīzi. Lai noteiktu vai plānā kārtiņa ir kristāliska un kādi savienojumi ir izveidojušies, tika veikta rentgenstruktūras analīze. Otrās harmonikas ģenerācijas pētījumi tika veikti ar konfokālā mikroskopa LEICA TCS SP5 palīdzību, kurā tika ievadīts femtosekunžu lāzera Chameleon Ultra (180 fs, 80 MHz) stars. Tika pētīta arī otrās harmonikas atkarība no Cu slāniņa biezuma. Novērojām, ka pievienojot neredzamu, palielinās atstarotās otrās harmonikas intensitāte.

Atslēgas vārdi: *otrās harmonikas ģenerācija, halkogenīdi, selēns, varš.*

ФОТОСТИМУЛИРОВАННАЯ КРИСТАЛЛИЗАЦИЯ ТОНКИХ ПЛЕНОК Sb-SE

Oksana Šimāne, Vj.Gerbreders, E.Sledevskis, A.Bulanovs, V.Paškevičs
osimane@gmail.com

In the present work processes of the phase transitions from an amorphous state to crystalline in Sb-Se films with an excess of antimony in relation to stoichiometric composition are discussed. Amorphous Sb-Se films were obtained by thermal evaporation in vacuum onto the glass substrates. Amorphous films were crystallized by laser irradiation at $\lambda = 488$ nm (the experiment was performed by confocal λ wavelength microscope LEICA TCS SP5) as well as by annealing in inert atmosphere at temperature 100-200° C. The conductivity of films was monitored during crystallization. X-ray diffraction and a scanning electronic microscopy were used to investigate processes of crystallization. Crystallization processes are accompanied by change of optical and electric properties of films. Reduction of the transmission and increase of the conductivity during Sb-Se films crystallization was observed. Crystallization begins with the formation of crystal grains 10 - 50 nanometres in size which continue further growth to 100 – 200 nanometres and contacts each other with subsequent formation of polycrystalline system. Parameters of reversible changes in optical transmission and conductivity of Sb-Se films at reversible phase transition amorphous – crystalline state are presented in the paper.

Ключевые слова: оптические, электрические свойства, фазовый переход.

PERIODISKO RAKSTU KLASIFIKĀCIJA

Jekaterina Trofimova
jekaterinatrofimova@inbox.lv

Mērķis ir izpētīt un klasificēt Ešera, Hiša un kristalogrāfiskos periodiskos rakstus, noteikt tām atbilstošas notācijas. Rakstu veidošana ir balstīta uz simetrijas un izometrijas īpašībām. Pētot Hiša, Ešera un kristalogrāfiskos rakstus no izometrijas viedokļa, tiem tiek sastādītas notācijas, kas arī atspoguļo rakstu īpašības un to uzbūves algoritmus. Rakstu notācijas tiek izmantotas kā esošo rakstu analīzei, tā arī jauno rakstu veidošanai. Darbā tika salīdzinātas esošas rakstu izveides programmas un izstrādāta demonstrējamā programma rakstu veidošanai. Tika klasificēti Ešera, Hiša un kristalogrāfiskie periodiskie raksti.

Atslēgas vārdi: Simetrija, izometrija, periodiskais raksts, notācija.

SAULES SISTĒMAS MAZIE ĶERMEŅI

Diāna Žukova
dianchuk@one.lv

Sakarā ar to, ka šis gads, 2009.gads, tiek dēvēts par Astronomijas gadu, par godu Luļin komētai, kuru februāra mēnesī varēja novērot pat ar neapbruņotu aci, es nolēmu, ka savu darbu varētu veltīt Saules sistēmas mazajiem ķermeņiem. Manuprāt, šī tēma ir diezgan aktuāla, it īpaši šogad. Es vēlos apskatīt tādas tēmas kā: Debess ķermeņu mehānikas pamati, komētas, meteorīti, meteorīdi, meteori, mazās planētas, un tām līdzīgas tēmas. Bet lielākā daļa no darba, būs tomēr veltīta komētām, it īpaši Luļin komētai.

Atslēgas vārdi: komētas, meteorīti, meteorīdi, meteori.

DABAS VĒRTĪBAS LAZDUKALNA UPĪTES IELEJĀ UN DAUGAVAS IELEJAS VERVERU LOKĀ

Edgars Iliško, Juris Soms
edgars_ilisko@inbox.lv

Daugava dabas parka „Daugavas loki” teritorijā, tās tecējumā posmā no Krāslavas līdz Naujenei met 8 lokus. Šajā ielejas nogrieznī upe ir izveidojusi līdz 45 m dziļu ieleju un tajā koncentrētas daudzas dabas un ainaviskas vērtības. Aizvadītajā 2008. gada pētījumu sezonā Daugavas ielejas Ververu lokā un tā virsotnes daļā, Daugavas kreisajā krastā esošajā Lazdukalna upītes ielejā ir veikti kompleksi pētījumi. Paralēli veiktie reljefa un ģeoloģiskās uzbūves pētījumi, biotopu un augu atradņu kartēšana, kā arī iegūto datu ģeotelpiskā analīze lokālā mērogā sniedz nozīmīgu zinātnisku informāciju par pētījumu teritorijas dabas vērtību, t.i. aizsargājamo augu sugu, kā arī biotopu izvietojuma saistību ar Daugavas ielejas un gravu erozijas reljefa elementiem. Kā īpaši nozīmīgs papildinājums Daugavas ielejas dabas vērtību sarakstam ir ziņojuma autoru Lazdukalna upītes ielejā atklātā jauna matainā grīšļa (*Carex pilosa* Scop.) atradne, kā arī virkne citu aizsargājamo un retu augu sugu un biotopu.

Atslēgas vārdi: *Daugava, Lazdukalna upīte, Ververu loks, reljefs, augu atradnes.*

MEŽA BIOTOPU LAIKTELPISKĀS IZMAIŅAS DABAS PARKA „DAUGAVAS LOKI” DAUGAVPILS RAJONĀ IETILPSTOŠAJĀ DAĻĀ

Jelena Razdobudko, Juris Soms
jelenarazdobudko@inbox.lv

Mūsdienās daudzās ES valstīs dabiskās vides izmaiņas procesus raksturo meža platību samazināšanās un fragmentācija. Latvijā, tajā skaitā arī dabas parkā „Daugavas loki”, ilgstošā laika periodā ir vērojams meža platību pieaugums. Lai kvantitatīvi novērtētu meža biotopu vēsturiskās izmaiņas dabas parka teritorijā, tika veikta kartogrāfiskā analīze, kā informācijas avotus izmantojot laikā no 20.gs. sākuma līdz 21.gs. sākumam izdotās topogrāfiskās kartes un ortofotokartes. Ņemot vērā lielo darba apjomu ģeotelpisko datu vektorizēšanai, pētījumu sākumposmā tika analizētas meža biotopu laiktelpiskās izmaiņas dabas parka „Daugavas loki” Daugavpils rajonā ietilpstošajā daļā. Iegūtie rezultāti parāda, ka kompaktie meža masīvi to patreizējās robežās Daugavas ielejas virspalu terasēs nav nemainīgi elementi. To platības laika gaitā ir gan samazinājušās izciršanas dēļ, gan atjaunojušās. Sevišķi nozīmīgs meža platību pieaugums dabas parka teritorijā ir saistāms ar pēdējām desmitgadēm.

Atslēgas vārdi: *Daugavas ieleja, meža biotopi, laiktelpiskās izmaiņas.*

SŪREŅU INVAZĪVO AUGU SUGU IZPLATĪBA DAUGAVPILS PILSĒTAS TERITORIJĀ

Ingūna Zeiļa, Santa Rutkovska
inguna.zeila@inbox.lv

Invasīvo augu sugu problēma kļūst aizvien aktuālāka visā pasaulē. Ar katru gadu svešo augu sugu īpatsvars pieaug arī Latvijā. Pēdējo gadu laikā floras izmaiņas ir saistītas galvenokārt ar klimata izmaiņām un cilvēka saimniecisko darbību. Sava izdevīgā ģeogrāfiskā novietojuma dēļ Daugavpils ir bijusi nozīmīgs transporta, rūpniecības un izglītības centrs. Attīstoties un augot pilsētai, invazīvo augu sugu skaits parasti pieaug. Daugavpils pilsētas invazīvā flora ir maz pētīta. Analizējot Sūreņu dzimtas invazīvo augu sugu izplatību, vislielākā to koncentrācija raksturīga gar transporta koridoriem Daugavpils pilsētas centrālajā un dienvidu daļā. Tieši gar dzelzceļiem un vietās, kur krustojas dzelzceļš ar auto ceļiem, invazīvo augu īpatsvars ir visaugstākais. Sūreņu dzimtas invazīvais augs Blīvā skābene *Rumex confertus* Wild., tika konstatēts gandrīz visā teritorijā, var apgalvot, ka šis augs ir pilnībā naturalizējies.

Atslēgas vārdi: *invazīvie augi, Sūreņu dzimta, telpiskā izplatība.*

RETĀS UN AIZSARGĀJAMĀS AUGU SUGAS DABAS PARKA „DAUGAVAS LOKI” TERITORIJĀ

Agrita Ozoliņa
agrita.oz@inbox.lv

„Daugavas loki” dabas parks ir dibināts 1990. gadā, lai saglabātu unikālu dabas teritoriju Daugavas augšteces senleju ar visām ainavu īpatnībām. Dabas parka platība ir 12 968,5 ha. Dabas parka raksturīgākie elementi ir 7 Daugavas loki no Krāslavas līdz Naujenei. Loku garums 4 – 8 km, bet gaisa līnijā ir tikai 2 – 3 km. Pēc Latvijas Sarkanās Grāmatas datiem, aptuveni 52 aizsargājamo augu sugas ir sastopamas dabas parka „Daugavas loki” teritorijā, bet dabas aizsardzības plānā dabas parkam „Daugavas loki” 1998. gadā minētas tikai 26 aizsargājamo augu sugas. Apkopojos materiālus un papildus veicot atradņu inventarizāciju, laika posmā no 2006. – 2008. gada veģetācijas sezonas beigām šajā teritorijā tika konstatētas 53 reto un aizsargājamo augu sugas no 22 dzimtām. Pētījumu gaitā konstatētas Latvijas Sarkanās grāmatas, MK īpaši aizsargājamās sugas un ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas, Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīvas II pielikuma sugas, mikroliegumu sugas, Bernas konvencijas sugas. Konstatētas sugas ir iekļautas Baltijas reģiona, Baltkrievijas, Lietuvas, Igaunijas, Ziemeļvalstu Sarkanajā grāmatā, Polijas, Dānijas, Somijas, Zviedrijas, Norvēģijas un Šlēzviģas-Holšteinas Apdraudēto sugu sarakstā.

Atslēgas vārdi: *Daugavas loki, aizsargājamās sugas, atradne.*

SŪNAUGI SĒLIJAS UN LATGALES PIRMĀ BOTĀNIKA JĀZEPA FEDOROVICĀ „ILŪKSTES FLORĀ”

Uvis Suško
uvis.susko@biology.lv

Pirmos botāniskos pētījumus Dienvidaustrumlatvijā – 1818. gadā Sēlijā, Ilūkstes apkārtnē un vismaz jau kopš 1824. gada arī Latgalē, Kalupes apkārtnē uzsāka un vairāk nekā 30 gadu garumā turpināja lietuviešu izcelsmes Romas katoļu priesteris un ilggadīgais Ilūkstes misionāru skolas dabaszinātņu skolotājs Jāzepe Fedorovičs (1777–1860). Viņa apjomīgajā rokrakstā “Katalog roślin dziko rosnących i niektórych przyswojonych około Iłkušty przez X. Jozefa Fiedorowicza od roku 1818 aż dotąd postrzeżonych i zadeterminowanych, według układu Linneusza roku 1851. napisany. Nazwiska roślin po łacinie, po polsku i po litewsku”, ko saīsinātā veidā latviski varētu dēvēt par „Ilūkstes floru”, līdzās 868 aprakstītajiem ziedaugu, 23 paparžaugu, 24 ķērpju, 28 sēņu un 5 aļģu taksoniem minētas arī 14 sūnaugu sugas – *Abietinella abietina*, *Amblystegium serpens*, *Anomodon viticulosus*, *Cratoneuron filicinum*, *Hylocomium splendens*, *Fontinalis antipyretica*, *Funaria hygrometrica*, *Marchantia polymorpha*, *Pellia epiphylla*, *Pleurozium schreberi*, *Polytrichum commune*, *Rhytidadelphus triquetrus*, *Riccia glauca*, *Sphagnum palustre*. Netiešā veidā rokrakstā norādīta arī maršancijai ļoti līdzīgā *Conocephalum conicum*.

Atslēgas vārdi: *sūnaugi, flora, Sēlija, Latgale, Ilūkste.*

KALUPES PARKA DENDROLOĢISKĀ INVENTARIZĀCIJA UN APSAIMNIEKOŠANAS PRIEKŠLIKUMI

Liene Morkāne
liene_morkane14@inbox.lv

Kalupes pagasts atrodas Austrumeiropā, Austrumlatvijas zemienes Jersikas līdzenumā, Daugavpils rajona ziemeļu daļā – 35 km no Daugavpils. Platība 11 905 ha. Iedzīvotāju skaits 1 651. Līdzeno Kalupes pagasta teritorijas reljefu plašs, sazarots upju un meliorācijas grāvju tīkls, un bagāts ezeru klāsts. Lielākā upe ir Kalupes upe, kas sākas Gerlaku purvā un uzņemot pieteku ūdeņus ietek Mazajā Kalupes ezerā. Līdzenajā reljefā neizpalikt arī purviem, kuru Kalupes pagastā ir samēra daudz dienvidu daļā un ap Mazo Kalupes ezeru. Aptuveni 35% no pagasta platības aizņem meži. Pagasta teritorijā ir nelielas smilts, māla un kūdras atradnes. Lielākie kūdras atradumi ir Gerlaku purvā.

Latvijas lauku vēsturiskie dārzi un parki ir veidojušies laika posmā no 17.–19. gadsimtam. Daudzi parki ir bagāti ar svešzemju kokaugu sugām, kas piešķir tiem lielāku daļumu. Parki ir ne tikai kultūrvēsturiskas nozīmes dabas elementi, bet arī sugu daudzveidības saglabāšanas un aizsargāšanas dabas elementi. Pilsētās parki kalpo kā vienīgās „zaļās zonas”. Savukārt lauku teritorijās parki kalpo kā „koridori”, kas palīdz dzīvniekiem pārvietoties lauksaimnieciski izmantotu zemju un intensīvas mežsaimniecības apvidos. Plašākā vai šaurākā joslā gar Daugavas krastiem pastāvēja aptuveni 100 muižas, no kurām līdz mūsdienām ir saglabājusies aptuveni trešdaļa no muižas apbūves. Tālajā 19.gadsimtā Staņislavs Plāters – Zibergs uzraudzīja vienu no Latgales mazajām muižām - Kalupes muižu. Nelielā Kalupes muiža atradās attālāk no Daugavas krasta Kalupes pagastā, aptuveni viena kilometra attālumā uz rietumiem no Kalupes centra. Kalupes muižas teritorijā, netālu no Kalupes parka, liepu audzē atradās Kalupes pirmā katoļu baznīca, kuru 1785.gadā no koka uzcēla Liksnas grāfs J.Zibergs. 20.gs. sākumā Kalupes parkā atradās muižas pārvaldnieka māja, kas līdzīga turīga zemnieka dzīvojamai ēkai. 20.gs. beigās bijušās muižas teritorijā tika izveidots valsts specializētais sociālās aprūpes centrs „Kalupe”. Kā viena no galvenajām muižas sastāvdaļām bija Kalupes muižas parks (Kalupes parks). Kalupes parks ir vietējās nozīmes aizsargājamais dabas objekts un kultūrvēsturisks piemineklis, kas ir apbrīnojams ne tikai ar vietējām koku un krāšņumkrūmu sugām, bet arī ar svešzemju koku un krāšņumkrūmu sugām, no kurām daži sugu pārstāvji ir Kalupes parka potenciālie dižkoki. Kalupes parka platība ir 7,2 ha. 1998.gada 7.augustā Kalupes parku apsekoja parku un ainavu arhitekts Ilze Māra Janelis, lai iegūtu tālaika parka situācijas aprakstu. Kopš 20.gs. beigām Kalupes muižas parks netika apsekots. Zemes apgabals, kurā ir sastopams kāds kokaugu taksons (ģints, suga, pasuga u.c.), tiek saukts par areālu. Introdukcija ir process, kad kādas augu sugas, pasugas vai šķirnes pārstāvis tiek pārvietots ārpus tā dabiskajiem savvaļas areāliem. Viduseiropas pētnieki introducētos augus, kas laika gaitā izspiež no floras vietējās augu populācijas, sauc par invazīviem augiem. Invazīvās sugas jeb ekspansīvās vai agresīvās sugas – tās ir svešās kokaugu sugas, kas aklimatizējušās jaunās teritorijās ārpus to izplatības areāla, iekļāvušās jaunajās ekosistēmās, un tās apdraud dabisko ekosistēmu stabilitāti, vietējās augu sugas. Kalupes muižas parkā dendroloģisko inventarizāciju veica 1975.gada 11.augustā, rezultātā tika konstatēti 11 vietējie un 13 introducētie taksoni. Autore 2008.gada vasarā veica dendroloģisko inventarizāciju Kalupes parkā. Rezultātā tika konstatēti 14 vietējie kokaugu taksoni (*Acer platanoides* L., *Alnus glutinosa* (L.) Geartn., *Corylus avellana* L., *Euonymus europaeum* L., *Fraxinus excelsior* L., *Lonicera xylosteum* L., *Padus avium* Mill., *Picea abies* (L.) Karst., *Populus tremula* L., *Quercus robur*, *Salix fragilis* L., *Tilia cordata* Mill., *Ulmus glabra* Huds. Em Moss, *Ulmus laevis* Pall., *Viburnum opulus* L.) un 8 introducēto kokaugu taksoni (*Acer negundo* L., *Larix decidua* Mill., *Philadelphus coronarius* L., *Sambucus racemosa* L., *Sorbaria sorbifolia* (L.) A.Br., *Spiraea chamaedrifolia* L., *Swida alba* (L.) Opiz, *Tilia x vulgaris* Hayne). Parkā liela nozīme ir ainavai (ainava ir redzeslokā esošo Zemes virsmas elementu kopums, kas iekļauj sevī dabas veidojumus un antropogēnos elementus), jo galvenais parkā ir noskaņa. Tāpēc parki ir ne tikai koki un krāšņumaugi, bet arī brīvi lauki, celiņi un dārziņi. Lai novērtētu Kalupes parka ainavu, nesistemātiski tika izvēlēti 16 skatupunkti, tie tika novērtēti pēc deviņiem parametriem – mērogs, daudzveidība, harmonija, krāsa, smarža, iespaids, izjūtas, izteiksmīgums, unikalitāte. Jāpiebilst, ka ainavas novērtējums ir autores subjektīvs viedoklis. Katrs parametrs tika novērtēts no 1 – 4 ballēm. Līdz ar to, maksimālais punktu skaits, ko varēja iegūt skatupunkts ir 36, bet minimālais – 9. Vislielāko punktu skaitu ieguva skatupunkti, kuriem ir raksturīgs: liels un plašs mērogs; daudzveidība un harmonija; patīkamas izjūtas, krāsas. Neliels punktu skaits tika iegūts par unikalitāti, jo esošā ainava šķiet vienkārša un parasta. Vismazāko punktu skaitu ieguva skatupunkti, kuriem raksturīgs: mazs un tuvs mērogs; vienvēidīga, vienkārša daudzveidība; nesaskaņota harmonija; nepievilcīgs iespaids; draudošas un nedrošas izjūtas; garlaicīgs, neuzkrītošs izteiksmīgums; parasta unikalitāte. Augstu punktu skaitu ieguva tie skatupunkti, kas atradās parka sakoptajā daļā. Iegūtais vērtējums ir robežās no 22 līdz 30 punktiem. Savukārt nesakoptajā parka daļā, maksimālais punktu skaits ir 13. Kopējais punktu skaits, ko varēja iegūt summējot iespējamās iegūstamos punktus ir 576 punkti. Kalupes parks ieguva 363,5 punktus - 63%. Tātad, var teikt, ka Kalupes parks, pēc ainavas novērtēšanas, atbilst parkam ar vidējām īpašībām un parametriem. Kalupes parks kalpo kā atpūtas un pasākumu rīkošanas vieta. Daudzi vietējie koki un krūmi ar neizteiktu, pelēcīgu lapotni, ar agresīvu sakņu sistēmu var kļūt kaitīgi – tie ir jāizcērt. Parka teritorijā ir jāveic krūmaugu cirpšana, retināšana, lai nenoēnotu apkārt augošos augus.

Atslēgas vārdi: *Kalupes parks, dendroloģija, inventarizācija, introducētās sugas, vietējās sugas.*

PAPEĻU TELPISKĀ IZPLATĪBA GAR AUTOCEĻIEM DAUGAVPILS PILSĒTĀ

Irēna Pučka, Santa Rutkovska

i-r-e-n-a-p-u-c-k-2@inbox.lv

Mūsdienās Daugavpils ir rūpnieciski attīstīts centrs, kuru ar citām pilsētām savieno blīvs transporta ceļu tīkls. Pilsētu apstādījumos bieži tiek izmantotas papeles. Pētījumi liecina, ka tās spēj absorbēt putekļus, kaitīgos dūmus un gāzes, uzlabot pilsētas vides kvalitāti. Tāpēc acīmredzot arī Daugavpilī padomju laikos gar ceļiem gan pilsētas centrā, gan perifērijā intensīvi tika veidoti papeļu stādījumi. Darba mērķis bija noskaidrot papeļu izplatības tendences gar autoceļiem Daugavpils pilsētas teritorijā. Apsekojot teritoriju gar autoceļiem, tika secināts, ka stādījumos izmantotās papeles ir dzinušas sakņu atvases un ar jaunajiem dzinumiem piesārņojušas plašu teritoriju. Vislabāk tas ir novērojamas tieši gar autoceļiem, kuri izvietoti pilsētas maz apbūvētajā teritorijā vai mežu tuvumā. Šādās teritorijās jaunie koki aug vairākus metrus platā joslā no apstādījumiem, gan ceļmalas grāvjos, gan tuvējās pļavās.

Atslēgas vārdi: *papeles, autoceļi, telpiskā izplatība.*

AIZSARGĀJAMO AUGU ATRADŅU APSEKOŠANA UN ANALĪZE DAUGAVPILS PILSĒTAS SAUSIEŅU MEŽOS

Rita Purpļeviča

ritaj24@inbox.lv

Mežs ir dabas sistēma, kur koki ir noteicošais dzīvības veids. Pastāv daudzi faktori un procesi, kuru tiešās vai pastarpinātās ietekmes rezultāts var būt bioloģiskās daudzveidības, kā arī augu sugu samazināšanās mežos, vai pilnīga izzušana. Mežā ir daudz augu sugu, kuras ir aizsargājamas. Daugavpils sausieņu mežu biotops ir sastopamas augu sugas ar dažādu aizsardzības statusu, sākot no komerciāli apdraudētām līdz uz izzušanas robežas esošām. Par aizsargājamo augu sugām atrodamā informācija Tabakas darbā (Tačaka 1985), kur apkopotas tajā laikā zināmās atradnes sausieņu mežos 19 aizsargājamo augu sugām. E.Rafaloviča un J.Sondore (Rafaloviča, Sondore 1984) atrada 5 retu un aizsargājamo augu sugas. 2008. gada veģetācijas perioda pirmās sausieņu mežu biotopu apsekošanas laikā tika konstatētas vairākas divu aizsargājamo augu sugu atradnes: *Pulsatilla patens*, *Lycopodium clavatum*; otrās - *Gypsophila fastigiata*, *Diphysium complanatum*, *Armeria maritima*, *Silene tatarica*, *Helianthemum nummularium*, *Trifolium alpestre*; arī *Pulsatilla patens*, *Lycopodium clavatum*.

Atslēgas vārdi: *biotops, sausieņu meži, fitocenoze, aizsargājamie augi, korelācija.*

ROŽU DZIMTAS INVAZĪVĀS AUGU SUGAS DAUGAVPILS PILSĒTAS KAPSĒTU TERITORIJĀS

Jelena Litvinceva, Santa Rutkovska

leandra17@inbox.lv

Kapsētas ir veidojušās laika gaitā un šīs vietas cilvēkiem vienmēr ir bijušas svarīgas. Tādēļ ļoti daudzi vēsturnieki, arheologi, botāniķi un citi zinātnieki šīs vietas uzskata par īpašām. Ņemot vērā būtisko cilvēka darbības ietekmi kapsētās, kā arī katras vietas mikroklimatiskās, augsnes u.c. augiem būtiskās īpašības, šeit veidojas savdabīga flora. Esošie Latvijā kapsētu floras pētījumi ir fragmentāri. 2008.gada pavasara – rudens sezonās Daugavpils teritorijā tika apsektas piecu kapsētu teritorijas: Garnizona kapi, Grīvas kapi, Judovkas kapi, Jaunbūves kapi, Brāļu kapi. Tika pētītas tādas rožu dzimtas invazīvās sugas kā *Amelanchier spicata* (Lam.) K.Koch, *Spiraea* L., *Caragana* Lam, *Robinia* L., *Malus domestica* Borkh., *Cotoneaster lucidus* Schltdl, *Rosa rugosa* Thunb. Kā dominējošās konstatētas *Spiraea x billardii* Hérincq, *Spiraea chamaedrifolia* L.

Atslēgas vārdi: *augu invāzija, rožu dzimta, kapsētas.*

EKSTRĒMU UZDEVUMU RISINĀŠANA AR DAŽĀDIEM ALGEBRISKIEM PAŅĒMIENIEM

Neļa Borisova

nelija7@inbox.lv

Risinot ekstrēmu uzdevumus mēs saskaramies ar dažādām matemātiskajām problēmām un to pielietojumu praktiska satura uzdevumu risināšanā, tādā veidā padziļinot un paplašinot matemātiskās zināšanas. Cilvēka matemātiskā kompetence izpaužas viņa spējā vienu un to pašu problēmu atrisināt ar dažādiem paņēmieniem. Tāpēc tiks apskatīta viena ekstrēma uzdevuma ar praktisku saturu atrisināšana ar dažādiem algebriskiem paņēmieniem.
Atslēgas vārdi: maksimums minimums ekstrēms optimālais.

"SAISTOŠĀ" PROGRESIJA

Lilija Bužinska

lilija_b@inbox.lv

Progresijas jēdziens sastopams ne tikai matemātikā un dabas zinībās, bet arī literatūrā un mūzikā. Lai veicinātu skolēnu interesi par skaitļu virknēm un progresijām, aplūkot saistoši uzdevumi, kuri saklasificēti kā „vēsturiskie” uzdevumi, atjautības, loģiskie uzdevumi un uzdevumi no Latvijas matemātikas olimpiādēm. Ņemot vērā, ka aritmētiskā un ģeometriskā progresija ir skaitļu virknes speciālgadījums, apskatītas un pierādītas īpašības, kas piemīt gan progresijām, gan skaitļu virknēm, kā arī tikai progresijām raksturīgas īpašības.

Atslēgas vārdi: Virkne, aritmētiskā progresija, ģeometriskā progresija.

NEMONOTONO TUVINĀJUMU KONSTRUĒŠANA ROBEŽPROBLĒMAS ATRISINĀŠANAI

Marija Dobkeviča

dobkevica@df.rtu.lv

Tiek apskatīta otras kārtas diferenciālvienādojuma robežproblema, kurai eksistē augšēja un apakšēja funkcijas. Tiek noskaidrotā savstarpēja sakarība starp robežproblēmas atrisinājuma tipu un tas tuvinājuma veidu, respektīvi, kādas īpašības piemīt virknei (apakšvirknei), kura konverģē uz dotas robežproblēmas noteikto atrisinājumu.

Atslēgas vārdi: diferenciālvienādojums, robežproblēma.

(N-2,2)-OSCILĒJOŠIE N-TĀS KĀRTAS PDV

Tatjana Garbuza

garbuza@inbox.lv

Definējot (N-2,2)-oscilējošo PDV kā grāmatā I.T. Kiguradze, T.A. Chanturia. *Asymptotic properties of solutions of nonautonomous ordinary differential equations* [1990.], apskatījām (N-2,2)-oscilējošo lineāro vienādojumu atrisinājumu struktūru, pierādījām īpašību virkni, lai matemātiski aprakstīt šo struktūru, izmantojam pierādītas īpašības nelineāro diferenciālvienādojumu pētīšanai.

Atslēgas vārdi: oscilācija, n-tās kārtas PDV.

GRAFU TEORIJAS LIETOJUMU IESPĒJAS MATEMĀTIKĀ

Raisa Kolpņeva

krl1@inbox.lv

Mūsdienu matemātika strauji attīstās, tajā ir vērojams ievērojams progress salīdzinājumā ar tādu svarīgu atskaites punktu, kā 20.gs. sākums. Gan iekšējās attīstības rezultātā, gan arī lietišķo problēmu risināšanas rezultātā tajā ir parādījies liels daudzums jaunu disciplīnu, kuras plaši pielieto praksē. Pie tādām disciplīnām pieskaitāmā arī *diskrētā matemātika*. Diskrēto matemātiku saprot par matemātisko teoriju rindu, kas nav saistīta ar robežpārejas un nepārtrauktības jēdzieniem. Diskrētā matemātika mūsdienās ir matemātikas nodaļa, kas intensīvi attīstītās. Tas saistīts ar visaptverošu datorizēto informācijas sistēmu izplatīšanos, jo tā ir to abstraktā bāze un aprakstošā valoda. Diskrētās matemātikas disciplīnu vidū ievērojama vieta ir grafu teorijai. Tā radusies risinot dažādas izcelsmes un grūtības pakāpes matemātikas uzdevumus, bet tagad tā ir vienkāršs un efektīvs līdzeklis teorētisko un praktisko uzdevumu risināšanā. Skolas programmās diskrētā matemātika ir pārstāvēta nepietiekoši. Tas noved pie vidējās un augstākās izglītības nepietiekošas pārmantojamības. Skolu absolventi ierodas augstskolās slikti sagatavoti diskrēto matemātisko disciplīnu uztverei. Sākt mācīt veidot vienkāršākos diskrētos matemātiskos modeļus būtu lietderīgi jau jaunākajās klasēs. Grafu teorija dod labvēlīgu augsni šim procesam. Grafu veidā var parādīt, piemēram, ceļu shēmas un elektriskās ķēdes, ģeogrāfiskās kartes un ķīmiskās molekulas, attiecības starp dažādiem objektiem un cilvēkiem. Tieši tas veicinātu grafu teorijas plašu pielietojšanu fizikā, ķīmijā, kibernetikā, bioloģijā, ekonomikā, socioloģijā un citās zinātnēs. Grafu teorijas elementu apgūšana paaugstinās vispārējo matemātisko kultūru skolēnos, kā arī atvieglos viņiem datortehnoloģiju apgūšanu un sagatavos mācībām augstskolās. Pateicoties pieejamībai un uzskatāmībai grafus var sekmīgi izmantot skolā dabaszinātņu apmācībā. Grafu teorijas pamatu apgūšana ļauj attīstīt audzēkņu domāšanu, kas virzīta uz diskrēto objektu uztveršanu.

Atslēgas vārdi: *grafu teorija.*

PTOLEMEJA TEORĒMAS PIELIETOJUMS UZDEVUMOS

Ludmila Liplānska

liplanska@apollo.lv

Nozīmīgu vietu ģeometrijas uzdevumos ieņem riņķa līnijā ievilkts četrstūris. Skolēnu matemātikas olimpiādēs bieži ir uzdevumi par šo tēmu. Lai veiksmīgi risinātu šādus uzdevumus, skolēniem ir jāzina galvenās risināšanas metodes. Skolas matemātikas kursā, kā galvenā metode tiek lietota īpašība par ievilkta četrstūra pretējo leņķu summu. Pie ievilkta četrstūra nozīmīgiem kritējiem var pieskaitīt arī Ptolemeja un Simpsona teorēmas. Darbā ir aplūkotas šīs teorēmas, to pielietojums uzdevumos un saikne ar citām ievērojamām teorēmām. Izmantojot Ptolemeja teorēmu, var pierādīt Pitagora teorēmu, kosinusa teorēmu, apgriezta Ptolemeja teorēmai teorēmu un Ptolemeja teorēmas vispārinājumu.

Atslēgas vārdi: *Ptolemeja teorēma, Simpsona teorēma, ievilkta četrstūri riņķa līnijā.*

RIKATI VIENĀDOJUMS

Marija Matosova

matmar@inbox.lv

Tiek apskatīts Rikati diferenciālvienādojuma jēdziens, tā veidi, atrisinājumu īpašības, sakarība ar citiem 1. kārtas parastiem DV. Rikati vienādojums nav integrējams galīgā veidā, bet piedāvātajā referātā tiek parādīti īpašgadījumi, kad atrisinājumu var izteikt ar elementārām funkcijām.

Atslēgas vārdi: *parasti DV, Rikati vienādojums, lineārs vienādojums.*

ON THE CERTAIN CLASSIFICATION OF THE 3RD ORDER LINEAR DIFFERENTIAL EQUATIONS

Sergejs Smirnovs
sergej.lv@mail.ru

Hanan defined two classes of linear third order differential equations in terms of double zeros of solutions. We propose decomposition of all the third order linear differential equations into two classes and compare both approaches.

Key words: *3rd order linear differential equations.*

VIENĀDOJUMU AR PARAMETRU ANALITISKĀ RISINĀŠANA

Jekaterīna Tarasova
katjuwa18@inbox.lv

Darba sākumā apskatīta teorētiska informācija, kas ir nepieciešama uzdevumu ar parametru risināšanā. Tālāk seko uzdevumu risināšanas piemēri (lineāri vienādojumi, vienādojumi, kurus var novest līdz lineāriem, kvadrātviensādojumi, vienādojumi, kurus var novest līdz kvadrātviensādojumiem, vienādojumi, kuri satur moduļus). Darba mērķis bija pilnīgāk apskatīt konkrēto tēmu, apskatīt racionālāko uzdevumu risināšanas paņēmieni. Darbā apskatītā tēma ir diezgan aktuāla vidusskolnieku mācību programmā, tāpēc apkopotā informācija noderētu, ka paligmācību līdzeklis.

Atslēgas vārdi: *lineārie vienādojumi; kvadrātviensādojumi; vienādojumi, kuri satur moduļus; parametrs.*

FUNKCIJAS GRAFIKU TRANSFORMĀCIJA

Regīna Urbanoviča
reginaurbanovicha@inbox.lv

Pētījuma mērķis - izpētīt un parādīt elementāro funkciju transformācijas kārtulas, kuru rezultātā grafiku attēlošana tiek veikta ļoti viegli un vienkārši. Pētījuma hipotēze - daudzus funkcijas grafikus var izveidot no elementāro funkciju grafika ar grafiku transformācijas kārtulu palīdzību. Pētījuma uzdevumi: izveidot funkcijas grafiku konstruēšanas kārtulas; konstruēt funkcijas grafikus, izmantojot kārtulas. Pētījuma metodes - literatūras analīze, kārtulu apkopošana, grafiku konstruēšana, izmantojot kārtulas. Pētījumā secināts, ka funkcijas grafiku konstruēšanas kārtulu izmantošana vienkāršo jebkuras sarežģītības pakāpes grafiku konstruēšanu.

Atslēgas vārdi: *funkcijas, grafiki, konstruēšana.*

TRIGONOMETRISKĀS FUNKCIJAS SINUSS UN KOSINUSS KĀ FUNKCIONĀLVIENĀDOJUMU NEPĀRTRAUKTAIS ATRISINĀJUMS

Tatjana Viļķele
markvilkel@inbox.lv

Matemātikā ir iespējama divējāda trigonometrisko funkciju noteikšana: ģeometriski un analītiski. No teorētiskā viedokļa analītiska noteikšana nopelna priekšroku attiecībā pret parasto ģeometrisku, jo parastā ģeometriskā ir saistīta ar eiklīdo ģeometriju, bet analītiskā nav atkarīga ne no vienas ģeometriskās sistēmas. Šajā darbā tiks aplūkoti dažādi trigonometrisko sinusa un kosinusa funkciju analītiskās noteikšanas veidi kā nepārtraukts dažu funkcionālo vienādojumu vai funkcionālo vienādojumu sistēmu risinājumi. Darbs sastāv no šādām apakštēmām: funkcija kosinuss kā funkcionālā vienādojuma nepārtraukts atrisinājums; sinusa un kosinusa funkciju kopējais definējums

kā viena funkcionālā vienādojuma atrisinājums ar noteiktām īpašībām; funkcionālie vienādojumi, kas izteic trigonometrisko un hiperbolisko sinuss un kosinuss funkciju saskaitīšanas teorēmas; Sinusa un kosinusa funkciju kopējais definējums kā funkcionālo vienādojumu sistēmas atrisinājums.

Atslēgas vārdi: *Sinuss, kosinuss, funkcionālvienādojums.*

THE ANALYSIS OF FLOWERING PERIODS ACCORDING TO USAGE OF DIFFERENT CLIMATE CHANGE SCENARIOS

Laura Veriankaitė, Arūnas Bukantis, Ingrida Šaulienė
laura.veriankaite@gmail.com

Historical phenological observations provide us with valuable information on the nature cycles' changes. This knowledge is essential not only for agriculture (plant seeding and other routine work) but also for the management of plant biodiversity (gene flow) and health insurance (pollinosis control). The phenology data of plant flowering enable us to evaluate the long-range transport of pollen and allow forecasting of the pollen distribution in the atmosphere. The aim of investigation was focused on the evaluation in flowering changes. Lithuanian Hydrometeorological Service provided phenological data collected in 10 agrometeorological stations which covered period from 1970 to 1999. For the analysis of influence of climate changes on plant flowering we used two different climate models (HadCM and ECHAM) according to A1B, A2 and B1 climate change scenarios. It is well known that temperature and photoperiod are the main factors, which indicate the start of flowering. For this reason, the analysis was based on the calculation of the growing degree days and light/dark period for the selected plant species in Lithuania. Nevertheless, it was very difficult and complicated to outline the accurate flowering changes in precise days. The results of the study demonstrated that in Lithuania, due to the heat accumulation changes and photoperiod, plants have the tendency to bloom earlier. The research was done by support of COST action ES0603 EUPOLL.

Key words: *flowering, climate change, pollen.*

ORTOFOSFĀTJONU SATURA NOTEIKŠANA DAUGAVPILS UPĒS (LAUCESA, MEĻŅIČKA, GLĪNOVKA, ŠUŅUPE, DAUGAVA), IZMANTOJOT SPEKTROMETRISKO NOTEIKŠANU AR PLŪSMAS ANALĪZES METODI (FIA)

Jelena Korsaka, Sergejs Osipovs
lenakorsaka@inbox.lv

Mūsdienās ļoti aktuālās ekoloģiskās problēmas, kas kļūst aizvien nozīmīgākas, liek pētīt, analizēt un pārskatīt cilvēka darbības ietekmi uz vidi un procesiem dabā. Ūdens resursu aizsardzība ir viena no galvenajām prioritātēm Latvijas vides aizsardzības politikā. Pētījuma mērķis ir noteikt ortofosfātjonu koncentrācijas sezonālās izmaiņas Daugavpils upēs (Lauceša, Meļņička, Glīnovka, Šuņupe, Daugava). Pētījuma pamatā ir spektrometriska noteikšana ar plūsmas analīzes metodi (FIA), izmantojot FIALab - 2500. Veiktie pētījumi parāda fosfātjonu koncentrācijas daudzumu sezonālās piesārņojuma izmaiņas. Apskatot iegūtos datus, ir redzams, ka vispiesārņotākas vietas ir pie ūdens attīrīšanas iekārtām, tieši tur, kur attīrītos notekūdeņus ielaiž Daugavā. Galvenie piesārņojuma avoti ir rūpnieciskie un mājāsaimnieciskie notekūdeņi. Daugavpils attīrīšanas iekārtu darbs nevienmēr ir pietiekami efektīvs, lai samazinātu piesārņojošo vielu daudzumu Daugavā novadītos notekūdeņos.

Atslēgas vārdi: *ortofosfātjoni, FIALab, upes.*

DUBNAS UPES GULTNES PROCESU IZMAIŅAS MAZO HES DARBĪBAS IETEKMĒ IELEJAS VIDUSTECES POSMĀ

Vladimirs Kirsanovs, Jūlija Munča
julia0509@inbox.lv

Par pētījumu objektu tika izvēlēts Dubnas upes ielejas vidusteces posms, kurā atrodas 3 mazās hidroelektrostacijas [turpmāk – HES] – Galvānu, Šķivišķu, Dubņecas. Dubna ir otra lielāka upe Daugavpils rajonā. Dubnas upes kopējais garums ir 105 km. Upes baseinā platība sastāda 2785,4 km². Veidojot jaunas HES, tika izmainīts ūdensteces dabiskais hidroloģiskais cikls, kas savukārt izmainīja piekrastes un ūdens ekosistēmu daudzu gadu laikā izveidojušos līdzsvaru. Ūdenskrātuvju krastos gan viļņu, gan līmeņu regulēšanas režīma izraisīta veidojas krastu pārstrāde. Ūdenslīmeņu svārstības var izsaukt krastu pārstrādi un nogrūvumus gan augšpus, gan leļpus aizsprostam. Krastu pārstrāde gan augšbjefā, gan leļas bjefā ir novērojama visos triļos HES (Galvānu – augšbjefā un leļas bjefā, Šķivišķu un Dubņecas HES tikai augšbjefā).

Atslēļas vārdi: *hidroelektrostacija, Dubna.*

MIKROBIOLOĢISKO RĀDĪTĀJU MONITORINGS RĒZEKNES REĢIONA PELDVIETĀS

Ilga Smane
ilga20@inbox.lv

Latvija ir bagāta ar ūdeņiem, tāpēc vasaras mēnešos atpūta pie ūdenstilpnēm ir ļoti iecienīta. Ūdens kvalitāte ir viens no būtiskākajiem vides faktoriem, kas ietekmē cilvēku veselību. Peldūdeņu kvalitātes monitorings tiek veikts ar mērķi analizēt rekreācijas ūdeņu mikrobioloģisko piesārņojumu un informēt sabiedrību par peldūdeņu kvalitāti peldsezonas laikā. Darba mērķis ir uzzināt un izanalizēt Rēzeknes reģiona publisko peldvietu ūdens mikrobioloģisko kvalitāti. Darba uzdevumi ir izvērtēt literatūru Latvijā un Eiropas valstīs par mikrobioloģisko rādītāju monitoringu veikšanu publiskajās peldvietās; apzināt Rēzeknes reģiona publiskas peldvietas; izanalizēt iegūtos laboratoriskos datus par peldūdens kvalitāti; salīdzināt peldūdens kvalitātes izmaiņas Rēzeknes reģionā no 2005. - 2008.gadam; novērtēt zilaļļu izplatību peldvietās.

Atslēļas vārdi: *peldūdens monitorings, mikrobioloģiskie rādītāji.*

NITRĀTU SLĀPEKĻA UN FOSFĀTU JONU SATURA NOTEIKŠANA ILŪKSTES UPES ŪDEŅOS, IZMANTOJOT SPEKTROMETRISKO NOTEIKŠANU AR PLŪSMAS ANALĪZES METODI (FIA)

Diāna Jakimčuka
olediana@inbox.lv

Ūdens ir viens no nozīmīgākajiem dabas resursiem, tāpēc ūdens kvalitātes kontrolēšana un aizsardzība ir viens no nozīmīgākajiem vides zinātnieku uzdevumiem. No ūdens pieejamības un kvalitātes ir atkarīga sabiedrības veselība. Pētījumu mērķis ir noteikt nitrātu slāpekļa un fosfātu jonu koncentrāciju sezonālās izmaiņas, fiziski-ķīmisko parametru sezonālās izmaiņas Ilūkstes upes ūdeņos, kā arī noskaidrot izmaiņu cēloņus un ietekmējošos faktorus. Zinātniskā darba pētījumu metodes: pētījumi lauka apstākļos (Metodika LVS ISO 5667-4), ūdens paraugu apstrāde (Metodika LVS EN ISO 5667-3), ūdens paraugu analīze ar FIALab 2500 (Metodika LVS EN ISO 13395). Analizējot rezultātus var secināt, ka nitrātjonu un fosfātjonu koncentrācijām ir raksturīgas sezonālās izmaiņas, ko ietekmē antropogēnais piesārņojums.

Atslēļas vārdi: *nitrāti, fosfāti, FIALab, Ilūkstes upe.*

AMONIJA JONU SATURA NOTEIKŠANA ILŪKSTES UPES ŪDENOS, IZMANTOJOT SPEKTROMETRISKO NOTEIKŠANU AR PLŪSMAS ANALĪZES METODI (FIA)

Alvis Tukāns, Sergejs Osipovs
alvistukans@inbox.lv

Lai nodrošinātu ūdens resursu racionālu izmantošanu un aizsardzību, ir jāseko ūdens sastāva izmaiņām un tajā noritošiem procesiem. Cilvēka neapdomīgā rīcība var radikāli izmainīt ūdens sastāvu, kuru nebūs tik viegli atjaunot. Pētījumu mērķis ir noteikt amonija jonu koncentrācijas sezonālās svārstības, noskaidrot to ietekmējošus faktorus un izmaiņu cēloņus. Zinātniskā darba pētījumu metodes ir: pētījumi lauka apstākļos, balstoties uz metodiku LVS ISO 5667-4; ūdens paraugu apstrāde balstoties uz metodiku LVS EN ISO 5667-3 ; ūdens paraugu analīze ar spektrofotometru FIALab 2500 (Metodika LVS EN ISO 13395). Lai noskaidrotu amonija jonu izmaiņu cēloņus, tika izmērīti ūdens fizikāli-ķīmiskie parametri. Iegūtie rezultāti liecina, ka amonija jonu koncentrācija ir pakļauta sezonālām svārstībām un to ietekmē antropogēnais piesārņojums.

Atslēgas vārdi: amonijs, metode, FIA, ūdens.

SADZĪVES NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANAS EFEKTIVITĀTE BIOLOĢISKAJĀS ATTĪRĪŠANAS IEKĀRTĀS

Tatjana Baranovska
tbaranovska@yahoo.com

Katru dienu cilvēce risina dažādas vides problēmas, un starp tiem ir vēl nezināmas vai maz izpētītas. Ļoti lielu nozīmi cilvēku dzīvē spēlē daba un tajā notiekošie procesi. Pateicoties ūdenim pastāv viss dzīvais uz planētas, tāpēc jāpievērš liela uzmanība ūdens piesārņojumam un attīrīšanas kontrolei. Darbā par pētījuma objektiem bija izvēlētas divas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Daugavpils rajonā un viena Jēkabpils rajonā. Darba izstrādes gaitā bija paņemti ūdens paraugi no iekārtām un, laboratorijā, ar spektrometrisko noteikšanu, ar plūsmas analīzes metodi (FIA) noteiktas fosfātjonu, amonija jonu un nitrātjonu koncentrācijas, izmantojot FIALab – 2500. Rezultāti parāda, ka notekūdeņu attīrīšanas efektivitāte ir vislielākā vasarā un ļoti zema ziemas periodā, kas izraisa ūdensteču piesārņošanu ar organiskām vielām, jo visi notekūdeņi pēc attīrīšanas nonāk dabiskajās ūdenstecēs. Ir ļoti svarīgi veikt šādus pētījumus, lai noskaidrot, cik lielā mērā sadzīves notekūdeņi pēc attīrīšanas var ietekmēt ūdensteces un izraisīt eutrofikācijas procesus.

Atslēgas vārdi: bioloģiskās attīrīšanas iekārtas „Biodīķi”, notekūdeņi, FiaLab.

SADZĪVES UN BĪSTAMO ATKRITUMU PLŪSMAS ANALĪZE DAUGAVPILS PILSĒTĀ NO 2002. – 2008. GADAM

Jūlija Novikova
juliwka@inbox.lv

Katras valsts sociāli un industriāli attīstītas saimniecības izveidošanās saistīta ne tikai ar saražotā kopprodukta pieaugumu, bet arī ar nematīgu atkritumu daudzuma palielināšanos. Straujais atkritumu pieaugums pašreiz ir viena no lielākajām vides aizsardzības un saimnieciskajām problēmām. Vispārīgā nozīmē atkritumi ir viss, kas nav vairs izmantojams to sākotnējām lietotājam. Mūsu radītie atkritumi ir daudzveidīgi un negatīvi ietekmē ne tikai vidi, bet arī mūsu pašu veselību. Atkritumi, nonākot tiem neparedzētā vietā, piesārņo augsni, gaisu un ūdeni ar dažādām kaitīgām vielām, turklāt atkritumu kaudzes nebūt neizskatās estētiski. Atkritumu materiālu plūsma, kas sākas ar atkritumu ražošanu un beidzas ar pārstrādi, gala apstrādi vai gala izmešanu. Atkritumu plūsmas lielumu tieši ietekmē ražojuma veids un izgatavošanas process, kā arī lietotāju izvēle un ražojuma izmantošana. Darba mērķis ir veikt ražošanas uzņēmumu un iedzīvotāju radīto sadzīves un bīstamo atkritumu plūsmas analīzi Daugavpils pilsētā. Lai raksturot un novērtēt iedzīvotāju un uzņēmumu radīto

sadzīves un bīstamo atkritumu plūsmu Daugavpils pilsētā tika izmantoti literatūras, statistikas, Daugavpils vides reģionālās pārvaldes dati. Aptaujā iegūtie rezultāti tika apkopoti, izmantojot SPSS 11.5 programmatūru, grafiski apstrādāti ar Microsoft Excel 2003 programmas palīdzību. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmu Daugavpils pilsētā var raksturot, ka vidēji apmierinošu. Pastāv ļoti daudz problēmu, kuri traucē ieviest vienotu atkritumu apsaimniekošanas modeli. Svarīgākās no tiem ir: pieaug sadzīves atkritumu daudzums; stihisko izgāztuvju veidošanās Daugavpils pilsētas teritorijā, īpaši garāžu kooperatīvu un dārzkopju biedrību pieguļošās teritorijās; nepietiekami attīstīts atkritumu otrreizējo pārstrādātāju tīkls; pilsētas iedzīvotāju un uzņēmumu pasivitāte atkritumu šķirošanas procesa veicināšanā; netiek veikta pamesto objektu apsaimniekošana, bez uzraudzības paliek bīstamie atkritumi, kas rada nopietnus draudus apkārtnējam videi. Šīs problēmas ir aktuālas ne tikai Daugavpilī, bet valstī kopumā. Pirmkārt, tāpēc, ka pagaidām nav ieviesti pietiekami efektīvi ekonomiski līdzekļi, lai jebkuram atkritumu radītājam būtu izdevīgāk radīt mazāk atkritumu. Galvenie atkritumu ražotāji pilsētā ir iedzīvotāji, uzņēmumi un apkalpojošās iestādes. Neskatoties uz to, ka iedzīvotāju un organizāciju skaits pilsētā ar katru gadu samazinās, saražoto atkritumu daudzums turpina pieaugt. Patskaites rezultāti rāda, ka no 2002. gada līdz 2008. gadam katru gadu iedzīvotāju skaits samazinājās par 800 - 1500 cilvēkiem. 2007. gadā Daugavpils pilsētā reģistrēti 108 091 iedzīvotāji, kuri ir radījuši 19713,96 t sadzīves atkritumu. Savukārt, 2002. gadā pilsētā bija reģistrēti 113 409 iedzīvotāji, kuri radīja 17196,2 t atkritumu. Šādu tendenci var izskaidrot ar to, ka pieauga īstermiņa izmantošanai paredzēto lietu ražošana un lietošana, un strauji pieauga preču iepakojuma materiāls. Kā arī var minēt to, ka no 2002. gada paaugstinājās dzīves līmenis un cilvēki sāka tērēt vairāk. Daugavpilī atkritumu savākšanu no iedzīvotājiem un uzņēmumiem veic A/S „Daugavpils Spec. ATU” un SIA „SA Serviss”. 2008. gadā apkopotie dati liecina, ka 69% iedzīvotāju saņem uzņēmuma A/S „Daugavpils Spec. ATU” pakalpojumus, bet no SIA „SA Serviss” - 31% iedzīvotāju. Ar celtniecības atkritumu (būvgružu) savākšanu, pārveidāšanu, uzglabāšanu un to turpmāko pārstrādi nodarbojas SIA „SA Serviss Pluss”. Ar cieta sadzīves atkritumu izvešanu, iepakojuma apsaimniekošanu un bīstamo, elektrisko un elektronisko atkritumu savākšanu nodarbojas SIA „Eko Latgale”. Lai noskaidrot Daugavpils iedzīvotāju informētību un attieksmi pret atkritumu šķirošanu tika veikta aptauja. Aptaujāti 200 vietējie iedzīvotāji no 8 Daugavpils mikrorajoniem. Aptauja atklāj virkni satraucošu parādību, piemēram, tikai 13% iedzīvotāju šķiro atkritumus. Pārējie 75,5% nešķiro un 11,5 % atbildēja, ka dažreiz šķiro atkritumus. 57,8% iedzīvotāju uzskata, ka šķirot atkritumus ir bezjēdzīgi, jo atkritumu mašīna tos visus saber kopā. Savukārt, 31,2% nav tādas iespējas. Pārējie 11% ir slinkums vai viņi nezina kā to darīt. Atkritumu šķirošana kā neatņemama ikdienas sastāvdaļa katram Latvijas iedzīvotājam - tas ir dzīvesveids, kuru popularizē SIA „Zaļā josta”. Kā liecina A/S „Daugavpils Spec. ATU” veiktais uzskaitījums 2008. gada jūnijā atkritumu šķirošanas rezultāts bija 2%, jūlijā un augustā šīs rādītājs sastādīja 7,44%. Turklāt vēl 15% atkritumu varēja tikt otrreizēji pārstrādāti, taču iedzīvotāji iepakojuma paredzētos konteineros iemeta cita veida sadzīves atkritumus, kā rezultātā iepakojums kļuva par nederīgu materiālu. Ir aprēķināts, ka bīstamie atkritumi sastāda apmēram 1% no mājāsaimniecības atkritumiem. Lielākoties bīstamie atkritumi rodas rūpnieciskajos procesos - praktiski visās rūpniecības nozarēs. 54% iedzīvotāju atbildēja, ka izmet bīstamos atkritumus kopējā maisā, bet 30% novieto atsevišķā maisiņā un tad izmet atkritumu urnā. Tas ir saprotami, jo Daugavpilī nav organizētas bīstamo atkritumu savākšanas sistēmas. Vidēji 46 % sadzīves atkritumu tiek radīti uzņēmumu darbības rezultātā. Rūpniecisko uzņēmumu, iestāžu un organizāciju radīto atkritumu daudzumu un sastāvu nosaka to darbības profils un apjoms. Lielākās atkritumu plūsmas rodas, līdztekus ražošanas aktivitātēm, no celtniecības un nojaukšanas darbiem. Lielākā sadzīves atkritumu daļa tiek nogādāta poligonos, tomēr vairāk un vairāk sadzīves atkritumi tiek pārstrādāti. Vieni no lielākajām sadzīves atkritumu ražotājiem ir „Daugavpils Lokomotīvu Remonta Rūpnīca”, A/S „Mamas-D”, SIA „Antaris”, A/S „Latvijas dzelzceļš”, SIA „Daugavpils autobusu parks”, SIA „Daugavpils ūdens”, SIA „Daugavpils Reģionālā slimnīca” u.c. Lielākās sadzīves atkritumu grupas ir iepakojums, stikls, plastmasa, koks un celtniecības atkritumi. Lai savāktu atkritumus no uzņēmumiem starp atkritumu apsaimniekotāju un atkritumu radītāju tiek noslēgts līgums. Uz 2008. gadu A/S „Daugavpils Spec. ATU” ir noslēgusi ar uzņēmumiem 479 līgumu un SIA „SA Serviss” - 574 līgumu. Katru gadu tiek noslēgti apmēram no 5 līdz 7 līgumiem. Savukārt, lielākie bīstamo atkritumu ražotāji ir A/S „Latvijas dzelzceļš”, A/S „Daugavpils Lokomotīvu Remonta Rūpnīca”, A/S „Ditton pievadķēžu rūpnīca”, SIA „Daugavpils autobusu parks”, SIA „Daugavpils Reģionālā slimnīca”, SIA „Rhodia Industrial Yarns”, A/S „Sadales tīkls” u.c. Lielākās bīstamo atkritumu grupas ir naftu saturošu atkritumi, noliekti akumulatori, absorbenti, notekūdeņu attīrīšanas iekārtu atkritumi. Bīstamie atkritumi parasti glabājas uzņēmuma speciāli aprīkotās uzglabāšanas vietās un tikai pēc tam tos nodot uzņēmumam, kas nodarbojas ar atkritumu utilizāciju saskaņā ar noslēgto līgumu. Tā naftu saturoši atkritumi, noliektās luminiscentās lampas un noliektie akumulatori tiek nodoti, galvenokārt,

šādiem bīstamo atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem: SIA „Bīstamo atkritumu serviss”; SIA „Ekoloģijas centrs Edvils”; SIA „Eko Latgale”; SIA „Kuusakoski”, SIA „Sanekss”. Pašreizējais Daugavpils pašvaldības uzdevums ir izveidot jaunu sadzīves un bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, kas nodrošinās atkritumu savākšanu un noglabāšanu atbilstoši sanitārajām un vides aizsardzības prasībām.

Atslēgas vārdi: *Sadzīves atkritumi, bīstamie atkritumi, atkritumu apsaimniekošana, atkritumu plūsma.*

GRUNTSŪDENS PIESĀRŅOJUMS AR SLĀPEKLI UN FOSFORU DAUGAVPILS PILSĒTAS TERITORIJĀ

Agnese Saulīte

a_saulite@inbox.lv

Darba koncepcija – rast kopējā slāpekļa un kopējā fosfora optimālas samazināšanas iespējas Daugavpils pilsētas gruntsūdenos. Darbā tiek pētīts Daugavpils pilsētas mikrorajonu privātmāju aku ūdens, kurā tiek noteikts tur atrodošais kopējā slāpekļa un kopējā fosfora daudzums. Pētījuma rezultātā tiks izveidota ĢIS kartogrāfiskā materiāla karte, tajā attēlojot vietas ar attiecīgo iegūto kopējā slāpekļa un kopējā fosfora daudzumu, tiks piedāvātas kopējā slāpekļa un kopējā fosfora optimālas samazināšanas iespējas.

Atslēgas vārdi: *Gruntsūdens piesārņojums, kopējais slāpeklis, kopējais fosfors.*

NOTECES VEIDOŠANĀS APSTĀKĻU IETEKME UZ BIOĢĒNU UN SUSPENDĒTĀ MATERIĀLA PĀRNESES APJOMIEM NO GRAVU SATECES BASEINIEM DAUGAVAS IELEJĀ

Kaspars Laizāns, Juris Soms

kaspars.laizans@inbox.lv

Līdz ar klimata pārmaiņu izraisītu temperatūras režīma un nokrišņu daudzuma izmaiņām Baltijas reģionā, mainās arī noteces hidroloģiskie parametri. Tas savukārt ietekmē biogēnu un suspendētā materiāla pārneses raksturu un apjomus. Sevišķi būtiski noteces veidošanās apstākļu ietekmei jāizpaužas hidrogrāfiskā tikla augšējos posmos piem., gravu strautos, kuriem ir augsta hidroloģiska saistība ar to sateces baseiniem. Lai to noskaidrotu, Daugavas ielejā tika izvēlētas 5 modelteritorijas (gravu sateces baseini). Laikā no 2007.gada rudens līdz 2009.gada pavasarim šajās modelteritorijas tika analizēta nitrātu, kopējā N, fosfātu, kopējā P un suspendētā materiāla koncentrācijas gravu strautu ūdeņos, kā arī aprēķināti pārneses apjomi. Iegūtie rezultāti parāda, ka biogēnu pārnese ir līdz 9 kg d-1 N-kop un 2 kg d-1 P-kop. Pārnēstā sanēšu materiāla apjoms diennaktī svārstās no 43 līdz 585 kg d-1, īslaicīgi sasniedzot pat 8000 kg•d-1 ekstrēmas ar intensīvu sniega kušanu saistītas noteces apstākļos.

Atslēgas vārdi: *gravu baseini, biogēni, suspendētais materiāls, Daugavas ieleja.*

MEŽA TELPISKĀS STRUKTŪRAS IZMAIŅAS UN TO IESPĒJAMĀ IETEKME UZ MEŽA PUTNU POPULĀCIJĀM

Elmārs Pēterhofs

remm@dundaga.lv

Mežs ir dzīvotne ap 100 Latvijā ligzdojošām putnu sugām, kuru aizsardzībai mežsaimniecības intensifikācijas apstākļos ir aizvien pieaugoša loma. Izmantojot 2007. un 2008. gadā veikto ligzdojošo meža putnu uzskaišu materiālus, tika veikta putnu dzīvotņu telpiskā analīze, noteikti sugām nozīmīgie meža biotopi, noskaidrotas telpiskās struktūras izmaiņu tendences dažādās vecuma klasēs priežu, egļu un bērzu mežos. Pavisam apskatītas 62 biežāk sastopamās meža putnu sugas, veikta

19000 ligzdošanas teritoriju analīze. Darbā konstatēta dzīvotņu kopējās platības samazināšanās tendence 29 putnu sugām priežu mežos, 35 - egļu mežos, 2 - bērzu mežos. Pārējām sugām konstatēts dzīvotņu kopplatības pieaugums. Minētās izmaiņas gada laikā vidēji skar 0.5 % no kopējās putnu sugu izmantotās dzīvotņu platības priežu un egļu mežos, 3.4% - bērzu mežos. Materiāla analīze parāda, ka izšķiroša loma meža un arī putnu dzīvotņu telpiskajā struktūrā ir mežaudzēm, kas ierīkotas pagājušā gadsimta vidusdaļā.

Atslēgas vārdi: mežsaimniecība, putni, dzīvotnes, telpiskā struktūra.

URĀLPŪCES *STRIX URALENSIS* BARĪBAS SASTĀVS LATVIJĀ

Andris Avotiņš, Andris Avotiņš (jun.)

andris.avotins@hotmail.com

The food composition of the Ural owl *Strix uralensis* in Eastern Latvia Food objects were determined from the nest material, collected during 1989 – 2008 in various territories in Eastern Latvia (mostly in Madona region). The objects detected as surplus food in the nests were also included. All the food objects found were determined using handbooks, animal bone descriptions and pictures in literature. For the determination of bird feather and insect specialists from corresponding branches were involved; they compare objects with the collection materials. "Method of the minimal number of individuals" was used for estimation of objects in each individual collection. Prey objects biomass is used in analyze, not the number of individuals. Ural owls in Latvia feed mainly on small sized mammals up to 100 g (64 % from the biomass; especially with moles *Talpa europaea* - 24 % from the biomass) and birds (33 % from the biomass; especially with the ones larger than a thrush *Turdus* sp. – 21 % from the biomass). The most important food objects for Ural owl are heavier than 70 g (thrush size and bigger). The part of those objects is changing through the years (if the animals from one group are lacking in nature, than more from another were found). Objects whose biomass is less than 70 grams (thrushs *Turdus* sp. in size) are few in food, their part is stable and not changing significantly during long period of time.

Atslēgas vārdi: urālpūce *Strix uralensis*, barības sastāvs.

IMPACT OF ENVIRONMENTAL FACTORS ON DISTRIBUTION OF THE SMOOTH SNAKE *CORNELLA AUSTRIACA LAURENTI* IN BALTIC

Arnis Bērziņš

arnisberzins@inbox.lv

Smooth snake can be found in two regions in Latvia: in Seaside lowlands on Kurzeme coast of Riga Bay and in Lithuania – in southeastern geographic region in Cepkeliai reservation. Literature data on distribution of the species in Latvia are critically evaluated. In terms of nature conditions, common important feature of these regions is widespread light sand and gravel deposits; seacoasts and inland dune, light and sunny pinewoods, occasionally even exposed sand plains. So, lifeworlds of these regions are united by dry and sandy substratum! This regions also have common climatic features, especially in Lithuania: hottest summer (average July temperature in Lithuania +17.7° C, in Latvia – +17.5° C), yearly rainfalls – in Lithuania – 600 mm, in Latvia – 620 mm (driest regions), sums of biologically active temperatures above 10° C – 2200 in Lithuania and 2100 in Latvia. These are the warmest Baltic regions with the most continental climate. On Seaside lowlands. Sandy base creates its own original microclimate, peculiar ecological niche. During the day, upper soil layer gets very warm; rainfall is also significantly lower on the very seaside, compared to inland (highland descents). This is microanalogue of continental southeastern Latvia and Lithuania. Principal area of smooth snake is Caucasus, Central Asia with sandy, rocky base and continental climate. Baltic regions of smooth snake distribution are edaphically and climatically analogue to the principal area. This allows us think that edaphic background and warm and dry (continental) climate are determinant in distribution of reptile.

PUBLIC ATTITUDE TOWARDS THE WOLF AND LYNX MANAGEMENT IN DIFFERENT REGIONS OF LITHUANIA

Martynas Kazlauskas, Linas Balčiauskas
martyynas@gmail.com

Public acceptance of carnivores was compared in 5 regions of Lithuania. The main question of this article: do carnivores' neighbourhood, numbers and respondents experience with them along with the place of residence play a role in public acceptance of carnivores and expected means of their management? Main findings: tolerance is low; lynxes were more accepted than wolves; residents from locations where wolves or lynxes are abundant, are not accepting carnivores, they give priority to lethal management means; although lynxes are rare in Lithuania, and do not threaten livestock, people consider them as pests; problem can be solved through education; efforts of protection of large carnivores in Lithuania should be aimed to raise acceptance of large carnivores in wolf-rich regions where lethal exclusion experience exist historically.

Atslēgas vārdi: *wolves, lynxes, public acceptance, survey, Lithuania.*

BEBRU CASTOR FIBER IZPLATĪBAS ĪPATNĪBAS LATVIJĀ

Marija Daņileviča
marija_danilevica@inbox.lv

Eirāzijas bebrs (*Castor fiber*) – ir reintroducēts dzīvnieks Latvijā. To uzskata par retu sugu, kopš laika, kad pēc dzīvnieku pilnīgas iznīcināšanas tos izdevās atjaunot dzīvajā dabā. 19. gadsimta sākumā to populācija bija stipri apdraudēta. Ap 1880. gadu bebri visā valsts teritorijā tika likvidēti, tāpēc 1927. gadā šos dzīvniekus sāka ievest no Norvēģijas, bet 1952. gadā – no Baltkrievijas. Sākot ar 1960. gadu bebri paši no Baltkrievijas pa Daugavas baseinu emigrēja uz Latviju. Pēc 1979. gada sākās straujš bebru populācijas pieaugums, kas turpinās līdz mūsdienām. Pēc tā laika uzkrātiem uzskaites materiālu analizēm kontroluzskaites ļāva novērtēt, ka 1985. gadā bija apmēram 25000 bebru. Bet mūsdienās vides bioloģiskā ietilpība ievērojami pārsniedza pieņemto bebru skaitu – 2006. gadā tas sastādīja 73 000 īpatņus, bet pēc 2008. gada datiem to skaits palielinājās līdz 100 000. Pētījuma mērķis pierādīt, ka bebru izplatība Latvijas teritorijā ir atkarīga no hidrogrāfiska blīvuma. Uzsākti bebru (*Castor fiber*) ekoloģiskās un ģenētiskās daudzveidības pētījumi Latgales novadā.

Atslēgas vārdi: *Bebrs (Castor fiber), hidrogrāfiskais blīvums.*

THE CHARACTERISTICS OF EMTS ORBICULARIS (TESTUDINES: EMYDIDAE) BIOTOPES IN LATVIA

Mihails Pupiņš, Aija Pupiņa
eco@apollo.lv

The identified biotopes (n=59) of findings of *E.orbicularis* in Latvia were described and analyzed in this research: the reservoir area, length of coastal line, the depth, the distance to another reservoir, the overgrowth of the coastal water zone, distance from the reservoir to the nearest house etc. The identified biotopes (n=59) of *E.orbicularis* in Latvia were: eutrophic lakes (41%), fish ponds (20%); small overgrown rivers (12%), other biotopes. Examined biotopes (n=17) have: the basin area 1110 kv.m<S<1600000 kv.m (Mean=793667,82 kv.m); the length of coastal line L<5000 m.; the depth Mean=2,59 m (Std.Dev.=2,3111). The distance to another reservoir Mean=867,17 m. The distance from the basin to the nearest house Mean=395,5 m (Std.dev.=611,663), to the nearest road Mean=389,61 m (Std.dev.=617,756). This research was supported by Daugavpils University and European Structure Funds, Project 2004/003/VPD1/ESF/PIAA/04/NP/3.2.3.1./0003/0065.

Atslēgas vārdi: *Emys orbicularis, biotope, Latvia.*

THE STUDY OF THE NUMBER OF EGGS IN PORTIONS IN BOMBINA BOMBINA LAYINGS IN THE REPRODUCTIVE BIOTOPE "KATRINISKI" ON THE NORTHERN EDGE OF AREA IN LATVIA

Aija Pupiņa, Mihails Pupiņš
bombinalatvia@inbox.lv

The study of the number of eggs in portions in *Bombina bombina* layings in Latvia is urgent for understanding of the adaptability of the species and for practical purposes of *B. bombina* protection on the north of the area. From April 22nd to May 20th 2008 the reproductive biotope of *B. bombina* "Katriniski" (N 55° 43' 205"; E 026° 32' 920") was inspected 6 times. The quantity of eggs in the portions was calculated. We have registered 1780 eggs in 66 portions with 34 different versions of number of eggs in a portion (N min=7; N max=62; Mean=27,02; Moda=21). Portions with number of eggs from 20 to 30 were registered most frequently. The analysis of the results (ANOVA) showed that at the beginning of the reproduction period a smaller number of portions of eggs is registered, but the number of eggs in a portion is greater; in the culmination of the reproduction period a larger quantity of portions is registered, but the number of eggs in a portion decreases ($p < 0,05 = 0,041$).
Atslēgas vārdi: *Bombina bombina*, number of eggs, Latvia.

ГЕМАТОЛОГИЧЕСКИЕ И МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ НА ПРИМЕРЕ ЛЕЩА ОБЫКНОВЕННОГО (ABRAMIS BRAMA(L.)КАК ПРЕДСТАВИТЕЛЯ ИХТИОФАУНЫ ОЗЕРА САУКА.

Ольга Казначеева, Наталья Шкуте
kaznacejeva@inbox.lv

Рыбные запасы являются одним из важнейших достояний Латвии и изучение их состояния имеет важное народохозяйственное значение. В работе был исследован ряд морфологических и морфометрических параметров леща обыкновенного (*Abramis brama* (L.)), определены коэффициенты Фультона, исследован возрастной и половой состав популяции леща. Проанализированы некоторые химические и микробиологические параметры озера Саука. Гематологические исследования являются одним из наиболее объективных методов оценки состояния организма и полученная картина крови позволяет диагностировать целый ряд заболеваний. Был проведен анализ количества гемоглобина, числа эритроцитов, содержание гемоглобина в одном эритроците, подсчет общего количества лейкоцитов, определена лейкоцитарная формула и скорость оседания эритроцитов. Полученные данные химико-микробиологического состояния озера Саука, анализ морфометрических параметров леща обыкновенного (*Abramis brama* (L.)) и гематологические и морфологические анализы его крови позволяют сделать вывод об относительной норме как состояния озера, так и в физиологии популяции леща озера Саука.

Atslēgas vārdi: лещ обыкновенный (*Abramis brama* (L.)), озеро Саука.

IESTĀDES MĀJAS LAPA KĀ MŪSDIENU KOMUNIKĀCIJAS INSTRUMENTS

Kristīne Aleksandroviča
kristine.aleksandrovica@du.lv

Pateicoties informācijas tehnoloģiju attīstībai, mājas lapa kļuvusi par vienu no optimālākiem un efektīvākiem jebkuras iestādes iekšējās un ārējās komunikācijas instrumentiem. Mobila un aktuāla mājas lapa sekmē iestādes publiskā tēla veidošanos un attīstību sabiedrības skatījumā, kā arī uzlabo iestādes komunikāciju ar nozīmīgākajām mērķauditorijām, jo komunikācija nav pielīdzināma informācijas izplatīšanai - tas ir divpusējs process, kura efektivitāti nodrošina atgriezeniskā saite, proti, reakcija, ko pauž iestādes mērķauditorijas, kurām mājas lapa ir viens no operatīvākiem informācijas ieguves avotiem. Tomēr mājas lapa ir tikai viens no iestādes komunikācijas tehnoloģijas

elementiem, kam nepieciešama kā komunikācijas procesa kopumā, tā arī e-komunikācijas īpatnību pārzināšana. Tādēļ pētījuma mērķis: noteikt mājas lapas struktūru un vietu iestādes komunikācijas tehnoloģijā un veikt dažu mājas lapu strukturāli funkcionālo analīzi.

Atslēgas vārdi: *mājas lapa, komunikācijas tehnoloģija, komunikācijas process, komunikācijas instruments.*

AJAX UN JAVASCRIPT KOMPONENŠU IZVEIDE WEB-LAPAS IZVEIDĒ

Eduards Brokāns

Brokan@inbox.lv

AJAX un javascript komponentu izveides jēga, problēmas WEB-lapas izveidē. Tiek apskatīti šīs tehnoloģijas plusi un mīnusi. Komponentu salīdzinājums php un ASP.NET vidē.

Atslēgas vārdi: *AJAX javascript web.*

MŪZIKAS REDAKTORS

Jevgeņijs Konovalovs

zuka86@inbox.lv

Pēdējā laikā multimēdiju aprīkojuma iespējas ievērojami paplašinājās. Bet parastam lietotājam ir grūti saprast, kādas iespējas dod dators skaņu apstrādāšanas jomā. Dotā darba mērķis: muzikālu kompozīciju pilnvērtīga atskaņotāja radīšana ar iebūvētu ekvalaizeru. Augstu, vidēju un zemu frekvenču atsevišķa kontrole, iebūvētie chorus, echo, reverb efekti, skaņas imitācija iekšpus nelielas telpas vai koncertzāles un citas iespējas ļauj cilvēkam noklausīties mūziku vislabākajā kvalitātē.

Atslēgas vārdi: *skaņa, atskaņotājs, ekvalaizers.*

ATVĒRTO TEHNOLOĢIJU IZMANTOŠANAS PRIEKŠROCĪBAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS

Viktors Krasovskis

aligator04@inbox.lv

Mūsdienās pasaules ekonomiskās krīzes ietekmē arvien vairāk iestāžu apsver ietaupīt līdzekļus savā IT infrastruktūrā. Esošie IT risinājumi tiek optimizēti un liela uzmanība tiek pievērsta to izmaksām. Tiek pārskatītas gan slēgtā koda komerciālās tehnoloģijas, gan atvērtās tehnoloģijas. Atkarībā no pielietošanas sfēras, ir gadījumi, kad atvērto tehnoloģiju izmantošana ir ērtāka un lētāka. Izmantojot atvērtā koda programmatūru, nav nepieciešams maksāt par pašu programmproduktu, bet gan tikai par komerciālo atbalstu. Atvērtās tehnoloģijas izmanto starptautiski atzītus standartus, kas atvieglo gan dažādu programmproduktu savietojamību, gan pāreju uz citu programmproduktu. Atvērto programmproduktu apgūšana dod iespēju skolniekiem un studentiem objektīvi salīdzināt programmatūru un izvēlēties sev optimālo variantu. Tādā veidā tiek stimulēta programmatūras izstrādātāju konkurence un uzlabo kvalitāti, jo lietotājs zina, kas viņam ir nepieciešams un kas nav.

Atslēgas vārdi: *Linux, GNU, Open source, GPL, FSF, FOSS, software, izglītība.*

NEIRONU TIKLU ARHITEKTŪRA

Olga Kucenko

blackcaffe@inbox.lv

Neironu tīkli (NT) ir viens no mākslīgā intelekta virzieniem. NT var definēt kā skaitļošanas struktūru, kura modelē vienkāršus bioloģiskus procesus, kas tiek asociēti ar cilvēka smadzeņu darbības

procesiem. Darba tēma ir: klasifikācijas uzdevumu risināšanas iespējas izmantojot neironu tīklus. NT nelineāru procesu modelēšanas spēja, plašas adaptācijas iespējas un darbs ar "trokšņainiem" datiem ļauj izmantot šo koncepciju daudzu finanšu uzdevumu risināšanai. NT uzskata par universāliem aproksimatoriem - pie noteikta sarežģītības līmeņa NT var modelēt jebkuru, pat ļoti sarežģītu funkciju. Tie ir viena no labākajām izvēlēm paraugu un citu struktūru identifikācijā datos, tos izmanto klasifikācijas un prognozēšanas vajadzībām. Dotā pētījuma mērķis ir apskatīt esošās tēlu klasificēšanas metodes un pielietot kādu no tām konkrēta klasificēšanas uzdevuma risināšanā. Darbā tiek analizēti mākslīgo NT arhitektūras veidi, tiek veikta vienslāņu un daudzslāņu tīklu pielietošanas iespēju salīdzināšana.

Atslēgas vārdi: *Neironu tīkli, arhitektūras, vienslāņa tīkli, divslāņu tīkli, klasifikācija, algoritms.*

AUGSTĀKAS MĀCĪBU IESTĀDES NODARBĪBU SARAKSTA SASTĀDĪŠANAS MODEĻA IZSTRĀDE

Arkadijs Leskovskis

arkadij.leskovskij@gmail.com

Nodarbību saraksta sastādīšana ir diezgan sarežģīts process, kurā ir nepieciešams ievērot lielu daudzumu dažādu prasību. Tāpēc programmas izstrāde, kura pilnīgi automatizētu šo darbu, kļūst par ļoti sarežģītu uzdevumu. Daļēji par iemeslu tam kalpo vienota saraksta sastādīšanas modeļa trūkums dažādām mācību iestādēm. Vairākumā šāda tipa projektos sasniegtais rezultāts nav vērts tam patērēto resursu un laika. Tāpēc šajā gadījumā ir pieņemts lēmums atteikties no tieksmes izveidot programmu, kura automātiski ģenerētu nodarbību sarakstu. Tā vietā tiek koncentrēta uzmanība uz ērtu un viegli adaptējamu instrumenta izstrādi, kurš maksimāli atvieglotu cilvēka darbu. Tam ir nepieciešams veikt pamatproblēmu analīzi, kuras rodas automatizētu saraksta sastādīšanas līdzekļu izstrādes laikā, kā arī maksimāli ievērot cilvēku vēlmēs, kuri piedalās dotajā procesā.

Atslēgas vārdi: *sarakstu teorija, programmas izstrāde, saraksta sastādīšanas modelis.*

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES DARBINIEKU CV REĢISTRA IZVEIDE UN INTEGRĒŠANA DUIS

Miervaldis Mendriks

miervaldis.mendriks@du.lv

Mērķis izveidot DU darbinieku CV reģistru, kas sastāvēs no dažādām kategorijām: personīgā informācija, publikācijas, konferenču tēzes, piedalīšanās projektos utt., un saturēs plaši pārstāvētu, aktuālu un saturīgu informāciju. Tas būtiski uzlabos un paātrinās studiju programmu akreditācijas un pārakreditācijas procesu, kā arī struktūrvienību zinātniskās darbības pārskatu veidošanu. Akreditācijas procesā ir nepieciešami visu mācību spēku CV, kas piedalās attiecīgās studiju programmas realizācijā. Pašreiz darbinieku CV glabājas dažādos formātos un tie ir vāji strukturēti, nav vienotas pieejas to izveidē un noformēšanā, kā arī nav sistēmas, kas nodrošinātu personāla CV uzskaiti – tā tiek veikta 'papīra formātā', izmantojot Microsoft Word programmatūru. Esošā situācija neapmierina strauji augošo pieprasījumu pēc informācijas apmaiņas ātruma un kvalitātes. Veidojamā reģistra mērķis ir izveidot centralizētu vietu CV glabāšanai un apstrādei, kā arī piedāvāt iespēju ievadīt un regulāri aktualizēt savu CV. Tā kā DU izmanto LAIS, tad darbiniekiem tiks nodrošināta iespēja saņemt LANET kontu LAIS piekļūšanai. Daļa no informācijas jau glabājas DUIS datubāzē, kas būtiski atvieglos CV izveidi, kā arī ļaus sekot līdzi savai informācijai, kas glabājas DUIS, un nepieciešamības gadījumā veikt nepieciešamās korekcijas. Tas ievērojami palielinās DUIS kapacitāti.

Atslēgas vārdi: *CV, LAIS, DUIS.*

DINAMISKAIS KONTŪREFEKTS: SPIROGRĀFA ZĪMĒŠANA

Tatjana Rukmane
st060525@inbox.lv

Katram objektam, ko izmanto darbā ar datoru, ir kontūras un forma. Lai izmainītu objektus, tiek pielietoti kontūru efekti, kā rezultātā rodas jauni dizaina šedevri. Kontūru efekti, kuri tiek pielietoti, lai iegūtu attēlu, kas atšķiras no sākotnējā, tiek saukti par "dinamiskiem kontūrefektiem". Dinamiskie kontūrefekti ir veids, kā, nemainot struktūru, mainīt kontūras un attēlu figūras. Ar dinamisko kontūrefektu parādīšanos būtiski paplašinājās dažādu vizuālo efektu radīšanas iespējas: "Zobrata", "spirogrāfa zīmēšanas" u.c. efekti. Tiek apskatīts kontūras efekts—"spirogrāfa zīmēšana". Tas ir māksliniecisko spirāļu efekts. Tas rada savdabīgas matemātiskas līknes, un līknes, kas līdzinās maģiskiem rakstiem. Dinamisko kontūrefektu "spirogrāfa zīmēšana" var novērot spirogrāfā un kaleidoskopā. Spirogrāfs attīsta dizainera un radošās spējas, tēlainas iemaņas, kā arī var tikt izmantots noformēšanas darbos. Tiek veikta programma ar palīdzību C# "Spirogrāfs", ar kuru palīdzību var veikt krāsainas līknes.

Atslēgas vārdi: *dinamiskie kontūrefekti, spirogrāfs, kaleidoskops, līkņu vienādojumi, programmēšana.*

MĀKSLĪGĀ INTELEKTA METOŽU IZMANTOŠANAS IESPĒJAS APTAUJAS REZULTĀTU ANALIZĒŠANAI

Ivans Samusenko
vatwasd@inbox.lv

Veicot socioloģisko pētījumu aptauju jāpatērē ievērojami resursi un arī laiks, bet tā nav lielākā problēma. Iegūt datus pētījumam - tā ir tikai puse no tām problēmām, kuras sastopamas pētnieka darbā. Sarežģītākais ir - veikt analīzi, apstrādāt ļoti daudz sākotnējā materiāla, veikt pētījumus un meklēt vērtīgus datus šajā neapstrādātajā materiālā. Vecās metodes, kuras izmanto matemātiķi un statistiķi, aizņem daudz laika, lai rezultātā saņemtu konstruktīvu un noderīgu informāciju. Tā rezultātā radās tāda multidisciplināra joma kā datu glabātuve (Data mining). Datu ieguve balstās uz tādām zinātņu nozarēm kā lietiskā statistika, tēlu atpazīšana, mākslīgais intelekts un datu bāzu teorija. Šajā darbā tiek izskatītas atsevišķas mākslīgā intelekta metodes un viena no tām – lēmumu koku konstruēšana tiek pielietota aptaujas datu analizēšanai.

Atslēgas vārdi: *Aptauja, analīze, metodes, datu glabātuve, mākslīgais intelekts.*

ЦЕЛИ ТЕСТИРОВАНИЯ ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Семещенко Светлана
svt_notification@inbox.lv

Создаваемый программный продукт потенциально затрагивает миллионы людей, позволяя им делать их работу более эффективно. В то же время этот продукт в случае непредвиденного отказа, может остановить работу пользователя, привести к потерям. Программа должна быть предсказуемой и не приносить сюрпризов. Тестирование – это процесс, который позволяет убедиться в том, что сюрпризов действительно не будет. Однако здесь возникает множество вопросов: Что именно тестировать? Когда и кто должен тестировать? Сколько времени потратить? Сколько средств вложить? В идеале нам бы хотелось протестировать все возможные случаи поведения программы, но чаще всего это непрактично, да и нереально. Тестирование абсолютно всех частей сложной системы потребовало бы слишком большого количества ресурсов, сведя на нет экономическую выгодность проекта. Где золотая середина? Как ответить на поставленные вопросы и организовать тестирование так, чтобы обеспечить максимальное содействие повышению качества программного продукта.

Ключевые слова: *тестирование, качество программного обеспечения.*

SPĒJO (AGILE) IZSTRĀDES METODOLOĢIJU PIELIETOJUMS RUBY ON RAILS PROJEKTOS

Vitauts Stočka

vits@reiz.lv

Spējās (agile) izstrādes metodoloģijas piedāvā universālus un elastīgus projekta vadības un programmēšanas paņēmienus, kas ļauj vieglāk un ātrāk reaģēt uz pasūtītāja prasību un tehnoloģiju izmaiņām projekta izstrādes gaitā. Šāda pieeja ir īpaši piemērota neliela un vidēja apjoma web projektiem, jo web tehnoloģijas attīstās ļoti strauji, pasūtītāji bieži nav gatavi sagatavot izvērstu projekta plānu izstrādes procesa sākumā un ir ieinteresēti veikt korekcijas izstrādes laikā. Ruby on Rails ir viena no populārākajām web projektu izstrādes platformām, kas ir īpaši radīta un piemērota spējo izstrādes metodoloģiju pielietošanai praksē.

Atslēgas vārdi: *spēja programmēšana metodoloģija rails.*

PUBLICĒŠANA INTERNETĀ

Dailis Tukāns

tukans_dailis@inbox.lv

Mājas lapu skaits paplašināts diezgan ievērojami, un daļa interneta sabiedrības ir nonākusi pie fakta, ka publicēto lapu kvalitāte sāk pasliktināties, to, protams, nevar attiecināt uz visām lapu kategorijām, piemēram, blogu attīstība norit tikai uz to labāko pusi. Lielākoties šāds fakts ir radies programmētāju un dizaineru vājo zināšanu dēļ. Darbā tiks apskatītas programmu jaunās iespējas "Publish to web", kas ir pieejamas diezgan daudzās un populārās programmās. Šāda publicitāte parasti tiek aprakstīta riņķveida procesā, kur pēc katrām izmaiņām ir nepieciešams veikt publicitāti, kas jau savukārt sakārto failus, piešķir attiecīgas piekļuves tiesības, veic failu ievietošanu serverī. Tas ļauj veidot mājas lapas ar pāris klikšķu nospiešanu, turklāt izdara daudz darba, ko parastajās standarta situācijās nākas izpildīt diezgan ilgi.

Atslēgas vārdi: *publicitāte, internets, web lapu izveides veidi.*

SCENE GRAPH PIELIETOJUMS GRAFISKAJĀS PROGRAMMĀS

Aleksejs Vasiļjevs

someonenoone@inbox.lv

Scene Graph ir viens no izplatītākajiem projektēšanas šabloniem, kurš tiek pielietots grafisko programmu izveidē. Tā pamatā ir ideja, saskaņā ar kuru visi vizualizējamie dati tiek apskatīti nevis kā atsevišķas būtības, bet kā vesela datu struktūra – grafs. Šāda pieeja ļauj izveidot deklaratīvas programmēšanas valodas, kuras atļautu ātri un efektīvi izstrādāt grafiskās programmas. Uz *Scene Graph* pamata var tikt izveidoti speciāli API darbam ar grafiku, piemēram, *OpenSceneGraph*. *Scene Graph* idejas tiek pielietotas tādās tehnoloģijās kā JavaFX, WPF, VRML.

Atslēgas vārdi: *Scene Graph, design patterns, 3D graphics.*

AVR PROGRAMMĒŠANA

Jānis Vītols

itvinky@gmail.com

Neskatoties uz to, ka datoru procesori un pārējās to iekārtas IT sfērā attīstās ļoti strauji, AVR MCU, jeb mikro-kontrolieri novārtā netiek atstāti. Mūsdienās mikro-kontrolierus pielieto ļoti daudzās sfērās.

Atslēgas vārdi: *AVR, MCU, Arduino.*

AUTOBUSU SATIKSMES INFORMACIONĀLĀ MODEĻA IZSTRĀDE, PAMATOJOTIES UZ GPS DATIEM

Valērijs Vreščs

valeryvo@apollo.lv

Darbā aplūkoti esošie līdzekļi un metodes autotransporta kustības analīzei, datu ievākšana par stāvvokli uz ceļiem. Aplūkots GPS datu formāts. Dots statistikas metožu apskats, kuras tiek izmantotas atlasu analīzei, viendabīguma analīzei un dispersijas analīzei. Aplūkots .NET Framework kā sadalīto sistēmu izstrādes platforma. Tika izstrādāta GPS ievākšanas un analīzes sistēma un realizēta valodā C#, izmantojot Microsoft .NET un Microsoft SQL Server 2005. Veikti ceļa situācijas pētījumi dažādos ceļa posmos. Iegūtie rezultāti pārbaudīti, izmantojot paketi „Statistika 5.0”. Izstrādātas rekomendācijas kvalitatīvāka pētījuma veikšanai.

Atslēgas vārdi: ASP.NET, XML WEB, *internets*, VISUAL STUDIO, Windows, GPRS, GPS GSM, NAVSTAR, GLONASS, OPG, SV.

ELEKTRONISKO BIBLIOTĒKU IZVEIDE POSTGRESQL VIDĒ

Ēriks Zviedrāns

eriksz@tvnet.lv

Interneta plašumos ir sastopamas elektroniskās bibliotēkas, kuras izmanto maksas datu bāzes. Izveidoju elektronisko grāmatu bibliotēku, kura izmanto bezmaksas datu bāzi. Visa informācija par grāmatām glabāties bezmaksas datu bāzē PostgreSQL. Būtība ir izveidot savdabīgu interneta bibliotēku, kur būs iespēja lejupielādēt, apskatīt, meklēt, augšupielādēt un dzēst konkrētas grāmatas reģistrētajiem lietotājiem. Izveidot efektīgu datu bāzi, kurā glabājas atbilstoša informācija par grāmatām un reģistrētajiem lietotājiem. Apgūt zināšana par PostgreSQL datu bāzi un pierādīt tā lielisko efektivitāti, ātrdarbību tieši Linux OS. Novērot konkurenci starp dažādam bezmaksas un maksas datu bāzēm. Šī pētījuma izveidēs laikā papildus vēl esmu apguvis PHP, JavaScript, html un css. Gala rezultāta esmu ieguvis elektronisku bibliotēku, kuras realizācija man neizmaksāja ne santīma un viss balstās uz bezmaksas programmatūru, kura darbojas uz vairākām platformām, piemēram, uz Windows OS, Mac OS.

Atslēgas vārdi: PostgreSQL, interneta bibliotēka, konkurence, datu bāzes.

GALĪGO ELEMENTU METODES IZMANTOŠANA INŽENIERU APRĒĶINOS

Sergejs Anufrijevs

sergejs.anufrijevs@inbox.lv

Galīgo elementu metodi (GEM) pielieto pilnīgi visos inženieraprēķinos – gan būvniecībā, gan mašīnbūvē, gan kuģu un lidmašīnu projektēšanā. Ar GEM veic ne tikai aprēķinus cietvielu mehānikā, bet arī šķidrums un gāzu mehānikā, elektrotehnikā, elektronikā un praktiski visās citās tehnikas nozarēs. Pateicoties šiem aprēķiniem, var panākt ievērojamu materiālu ekonomiju, samazināt izstrādājuma masu, praktiski nesamazinot to izturību utt. Izstrādājuma izturības aprēķinus ar galīgo elementu metodi piedāvā praktiski visas CAE sistēmas. Sākuma datus par aprēķināmā izstrādājuma ģeometriju datorizētās inženieraprēķinu sistēmas iegūst no CAD programmā izveidotā 3D modeļa un pārveido to, sadalot daudzos noteiktas formas galīgajos elementos (aprēķinu laikā uz 3D modeļa virsmas tie parasti ir redzami kā uzklāts siets). Detaļas projektēšana notika ar 3D CAD sistēmām SolidWorks Premium 2009 un Solid Edge ST. Detaļas analīze notika ar CAE sistēmu SimulationXpress, Femap Express un Simulation palīdzību.

Atslēgas vārdi: galīgo elementu metode (GEM), cae, cad, solidworks, solid edge, simulationxpress, femap express.

ĪSS IESKATS LATVIJA SMECERNIEKU (COLEOPTERA: CURCULIONIDAE) PĒTĪŠANAS VĒSTURĒ

Andris Bukejs, Maksims Balalaikins
carabidae@inbox.lv

Mūsu pētījuma gaitā tika apstrādāti 79 bibliogrāfiski avoti. Pirmās ziņas par Latvijas smecerniekiem atrodamas 18.gs. otrajā pusē J.B.Fišera darbos. 19.gs. datus par smecerniekiem ir publicējoši: J.Groške, K.Prehts, B.Gimertāls, J.Fleišers, J.H.Kavals, K.Mitelis u.c. G.Zeidlica monogrāfijas „Fauna Baltica” pirmajā izdevumā norāda 236 smecernieku sugas, bet otrajā izdevumā – 244. 20.gs. pirmajā pusē faunistiskus datus par Curculionidae publicēja Mikutovics, T.Lakševics, L.Diekmans. Vairāki autori min dažas smecernieku sugas kā lauksaimniecības vai mežsaimniecības kultūru kaitēkļus. Monogrāfijā „Austrumlatvijas vaboles” minētas 167 smecernieku sugas. 1997.g. A.Barševskis publicēja Latvijas smecernieku sugu sarakstu un faunistiskus datus par 226 sugām. Kopš 1999.g. atsevišķus faunistiskus datus par smecerniekiem publicēja vairāki koleopterologi. Nozīmīgākie ir A.Barševska un D.Teļnova raksti. Pirmajā Latvijas vaboļu katalogā (1997) norādītas 316 smecernieku sugas, bet otrajā izdevumā – 373.

Atslēgas vārdi: *Coleoptera, Curculionidae, Latvija, pētīšanas vēsturē.*

RARE AND PROTECTED SPECIES OF BEETLES FROM PEAT BOGS OF BELARUS

Gennadi Sushko
gennadis@rambler.ru

European peat bogs play an important role in the international conservation of species. In Belarus they cover an area of approx 600 000 hectares. Therefore the given ecosystem is reserves disappearing and rare species of animals. There is a need for a monitoring protocol that would signal changes in the habitat and the biota it supports. Conservation measures taken in the country - inclusion in the National Red Data Book and legal protection of habitats where the species lives. On peat bogs of Belarus it is found five species of beetles included in national the Red Data Book. Such species as *Carabus menetriesi* Hummel, 1827, *C. cancellatus* Illiger, 1798 *C.clathratus* Linnaeus, 1761 *C.nitens* Linnaeus, 1758, *Chlaenius costulatus* Motschulsky, 1859 are under state protection. Some rare species as demand protection. Them concern *Blethisa multipunctata* Linnaeus, 1758, *Ampedus tristis* (Linnaeus, 1758), *Malthodes fuscus* (Waltl, 1838), *Dicheirotichus cognatus* (Gyllenhal, 1827), *Bradycellus ruficollis* (Stephens, 1828), *Dytiscus lapponicus* Gyllenhal, 1808.

Key words: *peat bogs, beetles.*

ORIENTĀLĀ REĢIONA OMOPHRON LATR. (COLEOPTERA: CARABIDAE) ĢINTS SKREJVABOĻU FAUNAS APSKATS

Uldis Valainis
uvalainis@inbox.lv

Omophron (Coleoptera: Carabidae) Latr. ģints sugas apdzīvo smilšainu, pārsvarā saldūdens baseinu, piekrastes joslas. Gan kāpura, gan imago stadijā šis ģints īpatņi ierokas piekrastes, pārsvarā smilšainā, substrātā, kur pavada lielāko daļu dzīves laika. Kopumā pasaulē zināmas 66 šis ģints sugas, kas izplatītas visā pasaulē, izņemot Austrāliju un Dienvidameriku. Orientālā reģiona vaboļu faunā Omophron (Coleoptera: Carabidae) ģints ir pārstāvēta ar 19 sugām. Visas no sastopamajām sugām pieder pie Omophron Latreille, 1802 apakšģints. Reģionā visplašāk izplatītās sugas ir *O. axillaris* Chaud., *O. oberthueri* Gestro, *O. pictus* Wied. un *O. testudo* Andr. *O. axillaris* Andr. izplatības areāls tikai nedaudz iesniedzas Orientālajā reģionā, pamatā šī suga izplatīta Palearktikā. Orientālā reģiona

ģeogrāfisko īpatnību dēļ lielā daļā teritorijas ir apgrūtināta materiāla iegūšana, līdz ar to reālais reģionā sastopamo Omophron ģints sugu skaits varētu būt krietni lielāks.

Atslēgas vārdi: *Omophron, fauna, apskats.*

NOTIOPHILUS DANIELI REITTER, 1897 (COLEOPTERA: CARABIDAE) PIERES VALNĪŠU MAINĪBA

Māris Nitcis, Arvīds Barševskis

maris_nitcis@inbox.lv

Atbilstoši *Catalogue of Palearctic Coleoptera* iekļautajai informācijai, *N. danieli* Reitter ir izplatīta Vidusjūras reģiona austrumu daļā: Bosnijā Hercegovinā, Bulgārijā, Horvātijā, Grieķijā, Maķedonijā, kā arī Sīrijā un Turcijā. Vēlāk B.V.Gueorguiev *N. danieli* Reitter norāda Albānijai. Mēs savos pētījumos to esam konstatējuši Irānā, Libānā un Izraēlā. Sugai tika konstatēta liela pieres valnīšu skaita un formas mainība dažādās areāla vietās. Ņemot vērā to, ka vairumā gadījumu šis ģints sugām šī pazīme ir stabila un labi izmantojama sugu noteikšanā, tās izpētei ir liela nozīme ģints taksonomijā. Pētījumu rezultātā tika apstrādātas vairāk nekā 60 dažādu pasaules muzeju un privātpersonu kolekcijas, kurās ir pārstāvētas šis ģints sugas. Pielietojot lāzerskenējošās mikroskopijas metodes, izdalītas šīs sugas svarīgākās pieres valnīšu formas un veikta to analīze. Pētījumiem ir liela nozīme ģints *Notiophilus* Dum. taksonomiskās revīzijas aspektā.

Atslēgas vārdi: *notiophilus, danieli, Coleoptera, Carabidae, pieres valnīši, morfoloģija, taksonomija.*

ĢINTS AMARA BONELLE, 1810 (COLEOPTERA: CARABIDAE) LATVIJAS FAUNAS APSKATS

Ainārs Pankjāns, Arvīds Barševskis

ainars.pankjans@inbox.lv

Vairāk nekā 200 gadus ilgu pētījumu rezultātā Latvijas faunā ir konstatētas 37 ģintis *Amara* Bonelle sugas, kas pieder pie 8 apakšģintim. *Percosia*, *Amarocelia*, *Paracelia* apakšģintis Latvijas faunā ir pārstāvētas ar vienu sugu, *Zezea* apakšģintis – ar 2, *Curtonotus* – ar 3, *Bardytus* – ar 5, *Celia* – ar 7, bet *Amara* (s.str.) – ar 17 sugām. *Amara pulpina* Kult, 1949 sastopamība Latvijā vēl nav pierādīta un tā ir jāsvīturo no Latvijas skrejvaboļu saraksta.

Atslēgas vārdi: *Amara, Coleoptera, Carabidae, Latvija, fauna.*

IESKATS LATVIJAS FAUNAS KOKSNGRAUŽU (COLEOPTERA: CERAMBYCIDAE) PĒTĪJUMU VĒSTURĒ

Kristīne Ušacka, Arvīds Barševskis

krischa@inbox.lv

Pirmās ziņas par Latvijas koksngraužiem (Cerambycidae) zinātniskajā literatūrā atrodamas 18.gs.otrajā pusē J.B. Fišera darbos. 19. gs. koksngraužus Latvijā ir pētījuši J. Groške, K. Prehts, J. B., J.H. Kavals, G. Zeidlics, K. Mītelis. 20.gs. sākuma posmā publicēti vairāki L. Heidena, J. Mikutovica, T. Lakševica, A.Teikmana, L.Gailiša, L.Brammaņa faunistiskie darbi. Samērā plašu Latvijas koksngraužu kolekciju savācis A.Lanckis. 20. gs. pēckara periodā koksngraužus pētījuši M. Stiprais, G. Ozols, M.Bičevskis, Z. Spuris, Dz. Rūtenberga, V. Šmits. Sākot ar 20. gs. 80. gadiem materiālus par Latvijas koksngraužiem ir publicējuši A.Barševskis, A.Mičulis, K.Vilks, J.Gailis, M.Kalniņš, A.Bukejs, U.Valainis, D.Teļnovs u.c. Pētījumu rezultātā koksngraužu dzimta ir kļuvusi par vienu no labāk izpētītajām vaboļu dzimtām Latvijā.

Atslēgas vārdi: *Koksngrauži, Coleoptera, Cerambycidae, Latvija, fauna.*

ĢINTS CHRYSANTHIA W.SCHMIDT, 1844 (COLEOPTERA: OEDEMERIDAE) LATVIJAS FAUNA UN SUGU IZPLATĪBA

Arvīds Barševskis

arvids.barsevskis@du.lv

Dzimta Oedemeridae (Coleoptera) Latvijā ir pārstāvēta ar 15 sugām. Nosakot sugas Daugavpils Universitātes Sistemātiskās Bioloģijas institūta kolekcijā (DUBC), tika iegūta jauna informācija arī par dažu bieži sastopamu taksonu izplatību. Tas sakāms par ģinti Chrysanthia Schmidt, kas Latvijas faunā ir pārstāvēta ar divām sugām Ch. viridissima (L.) un Ch. geniculata (Schmidt). Pētījumu rezultātā autors ir noteicis 420 šīs ģints eksemplārus, no kuriem 44 bija Ch. viridissima (L.), bet 376 eksemplāri - Ch. geniculata (Schmidt). Pētījumu rezultātā tika precizēta abu sugu izplatība Latvijā. Ch. geniculata (Schmidt) ir ļoti bieži sastopama dažādos mežu tipos visā Latvijas teritorijā, bet Ch. viridissima (L.) ir sastopama tikai Latvijas Rietumu daļā, nevis visā valsts teritorijā, kā tas izrieteja no vairākām publikācijām. Tika konstatēts, ka sakarā ar kļūdaino sugas noteikšanu virknē agrāko publikāciju sniegto informāciju turpmākajos pētījumos nevar izmantot sugas izplatības raksturošanai. **Atslēgas vārdi:** Coleoptera, Oedemeridae, Chrysanthia, Latvija, fauna.

СЕЗОННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ И МЕТОДЫ ОТЛОВА DYTISCUS LATISSIMUS LINNAEUS, 1758 (DYTISCIDAE, COLEOPTERA) В ПРИРОДЕ

Валерий Вахрушев

vav@dautkom.lv

Полевые исследования *Dytiscus latissimus* определяются его сезонной активностью и могут разделяться на следующие периоды: Зимний период - зимовка. Весенний период - размножение, инкубация яиц и развитие личинок. Летний период - окукливание личинок, метаморфоз, активное питание имаго. Осенний период - спаривание. Зимовка. Методика сбора материала в естественной среде включает в себя следующие мероприятия: ревизия и отлов жуков может производиться круглый год следующими методами: - метод визуального исследования водоема и его береговой линии; метод кошения сачком; метод протаскивания бредня, метод установки ловушек; метод отлова рыболовными сетями; отлов личинок производится сачком. Сбор яиц происходит в апреле-мае. Данный метод позволяет также установить межвидовую конкурентность *Dytiscidae* в местах размножения и предпочтительность того или иного вида к определенному видовому составу растений.

Ключевые слова: *Dytiscus latissimus*.

ZIEMEĻU UPESPĒRLENE MARGARITIFERA MARGARITIFERA LATVIJĀ: IZPLATĪBA UN SUGAS STĀVOKĻA VĒSTURISKIE ASPEKTI

Māris Rudzītis, Mudīte Rudzīte, Ilze Čakare, Markus Moll, Līga Ozoliņa-Moll,

Normunds Kukārs

maris.rudzitis@lu.lv

Ziemeļu upespērle *Margaritifera margaritifera* ir suga, kurai draud iznīkšana gan Latvijā, gan visā sugas areālā. Tagad saglabājušās tikai nelielas gliemeņu grupiņas, visas populācijas ir novecošanas stadijā. Pašlaik pārleņu izdzīvošanas iespējas samazinās vispārējās vides eitrofikācijas dēļ. Apsekoti 163 upju posmi 610 km garumā. Konstatētais gliemeņu skaits 7 populācijās ir ap 25000 pārleņu. Latvijā zināmas vēl 8 upes, kurās upespērleņu bijušas un iznīkušas pēdējo 150 gadu laikā. Veiksmīgi sāka bebru darbības ierobežošanu, veikta straujteču biotopu atjaunošana 2001. un 2006. gadā Zivsaimniecības Institūta - tagadējās Zivju resursu aģentūras - uzskaitēs konstatēts, ka dabiskā lašveidīgo zivju populāciju atjaunošanās pārleņu upēs ir nepietiekoša. Laikā no 2005. gada līdz 2008.

gadam 3 dabas liegumos izlaisti straucha foreļu mazuļi, pētītas glohīdijas. Četrās vietās izveidoti dabas liegumi ar NATURA 2000 vietu statusu.

Atslēgas vārdi: *Margaritifera*, *mazās upes*, *straujtecēs*.

SAUSZEMES MALAKOCENOŽU RAKSTUROJUMS RESNĀ PUMPURGLIEMEŽA VERTIGO MOULINSIANA (DUPUY, 1849) ATRADNĒS LATVIJĀ

Digna Pilāte

digna.pilate@dabasmuzejs.gov.lv

Vertigo moulinsiana ir viena no Eiropas Savienības direktīvas II. pielikumā iekļautajām četrām sugām, kuras aizsardzībai jāizdala īpaši aizsargājama teritorija. Šo sugu pirmo reizi Latvijā konstatēja 1997. gadā. Sugas izplatība un sastopamība sāka pētīt no 2005. gada. Pašlaik zināmajās atradnēs suga konstatēta tikai melnalkšņu mežos. Malakocenožu struktūra melnalkšņu mežos atšķiras pēc sugu skaita, sugu daudzveidības rādītājiem un raksturīgo sugu skaita. Malakocenožu struktūra melnalkšņu mežos ir atkarīga galvenokārt no mitruma apstākļiem. Suga *V. moulinsiana* melnalkšņu mežos sastopama reti – tai ir 1. un 2. sastopamības klase. Gliemežu sugu skaits *V. moulinsiana* atradņu malakocenožēs vidēji ir 16 sugas, $H=2.97$ un $C=0.17$. *V. moulinsiana* malakocenožēs ir gan recedenta suga, gan dominanta un eudominanta suga. Suga nav konstatēta relatīvi sausākos un ēnainākos melnalkšņu mežos. Visās atradnēs dominējošas ir divas sugas – *Euconulus fulvus* un *Carychium minimum*.

Atslēgas vārdi: *malakocenozes*, *Vertigo moulinsiana*, *Latvija*.

SEASONAL DYNAMICS OF SPIDERS (ARANEAE) AT THE BALTIC SEA COASTAL DUNE BIOTOPES NEAR THE AKMENSRAGS

Inese Cera, Voldemārs Spuņģis

inese.cera@gmail.com

Ecological research of spiders in coastal dune biotopes has been done about particular species (Bonte, Maelfait, 2001, Bonte et al., 2004, Borre et al., 2006) or also about spider fauna (Жукаускаене, 1966, Bonte et al. 2002, 2003, 2006). We investigated spiders at the Baltic Sea coastal dune biotopes near the Akmensrags in 2006 from April 2 until November 12. Samples were collected with Barber pitfall traps, which were emptied after every two weeks. In total 3307 spiders from 18 families were collected, of them 2086 adults. 92 species and 29 morfospecies were collected. Numbers of adult spiders were used in data analysis. Spider families Lycosidae, Linyphiidae, Thomisidae and Gnaphosidae dominated in the coastal dune biotopes. The highest spider activity was recorded in spring-summer period with two maxima and small maximum in autumn. All established species could be divided in four groups depending on seasonality of activity: spring, summer, autumn and all-season species.

Atslēgas vārdi: *spiders*, *seasonal dynamics*, *coastal dune biotopes*.

MILTU MELNUĻU TENEBRIO MOLITOR TĒVIŅU PIEVILCĪBAS UN IMUNITĀTES PĀLIELINĀŠANĀS PĒC IMŪNSISTĒMAS AKTIVĀCIJAS

Janīna Daukste, Inese Kivleniece, Indriķis Krams, Tatjana Krama

janina.daukste@inbox.lv

Tiek uzskatīts, ka sekundārās dzimumpazīmes atspoguļo tēviņu imūno kompetenci mātīšu izvēlē, jo pastāv kompromiss starp dzimumsignāliem, kuri atspoguļo indivīda ģenētisko kvalitāti, un imunitāti. Mēs veicām pētījumu, lai pārbaudītu, vai tēviņu ($n=230$) *Tenebrio molitor* imūnās sistēmas aktivizēšanai ir ietekme uz *T. molitor* mātīšu izvēli. Izveidojām 2 grupas (eksperimentālo un

kontroles), katrā grupā bija 115 tēviņi. Eksperimentālās grupas tēviņiem uz 3 stundām aktivizējām imūnsistēmu ar neilona implantu (diametrs 0,18mm). Pēc 120 stundām duršanu atkārtojām vēlreiz. Izņemtie implanti tika fotografēti zem Zeiss Lumar V12 Stereo mikroskopa ar Axio Cam MRc5 digitālo kameru no trīs dažādiem leņķiem. Attēli tika analizēti, izmantojot attēlu analīzes programmatūru (Image J). 3 dienas pēc implanta izņemšanas veicām mātīšu izvēles eksperimentu. Mēs konstatētām, ka pirmoreiz pēc imūnās sistēmas aktivizēšanas tēviņiem netika novērota palielināta mirstība, bet imūnsistēmas aktivizēšana samazināja viņu pievilcību, ierosinot kompromisu starp imunitāti un dzimumsignāliem, un mātītes izvēlējās kontroles tēviņus 91 no 115 gadījumiem. Tomēr pēc otras imūnsistēmas aktivizācijas mātītes ievērojami biežāk izvēlējās eksperimentālos tēviņus, 71 no 115, lai gan tēviņi cieta no augstas mirstības un ierosināja terminālās investīcijas dzimumsignālos. Taču arī neilona implantu iekapsulēšanas pakāpe pieauga pēc otrās implantēšanas kā imūnsistēmas aktivizācijas rezultāts. Mēs salīdzinājām iekapsulēšanās reakciju eksperimentālajiem tēviņiem pirmajā un otrajā eksperimentā. Implantu melanizācijas pakāpe eksperimentālajiem tēviņiem būtiski pieauga starp pirmo un otro imūno pārbaudījumu. Tādā veidā palielinātas investīcijas vairošanās procesā (terminālās investīcijas) neizpaužas kā imunitātes enerģētiskie izdevumi. Resursu sadale starp sugas bioloģisko īpatnību komponentiem un dzimumsignāliem ir daudz sarežģītāka, nekā iepriekš apskatītā. Mūsu pētījums parādīja, ka pastāv būtiskas populācijas atšķirības kompromisā starp imunitāti un dzimumsignāliem *T. molitor*, iespējams tāpēc, ka imunitātes aktivizēšanas enerģētiskie izdevumi atšķiras starp populācijām.

ĀDGRAUŽU (COLEOPTERA: DERMESTIDAE) DZIMTAS LATVIJAS FAUNAS APSKATS

Kristīna Valaine
reckaite@inbox.lv

Pasaulē zināmas vairāk nekā 1200 ādgraužu sugas, kas pieder pie 49 ģintīm. Latvijā līdz šim konstatētas 34 ādgraužu sugas no 9 ģintīm - *Dermestes* (10 sugas), *Anthrenus* (8 sugas), *Attagenus* (5 sugas), *Megatoma* (3 sugas), *Trogoderma* (4 sugas), *Reesa* (1 suga), *Ctesias* (1 suga), *Glabricornis* (1 suga), *Trinodes* (1 suga). Visbiežāk sastopamas tādas sugas kā *Anthrenus scrophulariae scrophulariae* L. *Trogoderma angustum* Solier, *Dermestinus murinus murinus* L. un *Attagenus smirnovi* Zhantiev. Retāk sastopamas tādas sugas kā *Attagenus brunneus* Faldermann, *Anthrenus verbasci* (L.), *Anthrenus olgae* Kalik. 13 no Latvijā sastopamajām sugām ir invazīvas, bet trīs sugas (*Attagenus* (*Attagenus*) *smirnovi* Zhantiev, *Trogoderma angustum* (Solier) un *Reesa vespulae* (Milliron)) Latvijā konstatētas tikai telpās.
Atslēgas vārdi: *Dermestidae*, *Latvija*, *fauna*.

TUBERKULOZES MULTIREZISTENTO MIKOBAKTĒRIJU MŪSDIENĪGA MIKROBIOLOĢISKA IZMEKLĒŠANA

Oksana Kuzņecova
red_fox99@inbox.lv

Tuberkuloze ir mūsu laikmeta globāla problēma. Katru gadu planēta zaudē miljoniem cilvēku dzīvību. Kopējais tuberkulozes saslimšanu gadījumu skaits pasaulē ar katru gadu palielinās. Latvija pieder pie valstīm ar tuberkulozes paaugstinātu izplatīšanās līmeni, to apliecina Nacionālās Tuberkulozes un Plaušu slimību aģentūras dati. Šīs problēmas pieaugušais faktors ir multirezistentās formas skaita pieaugums, pie pirmreizēji inficētiem pacientiem, kas iekavē procesu-cīņu pret tuberkulozi. Plašāk mūsdienu laboratoriskā diagnostika ieņem vadošo vietu dažāda veida tuberkulozes noteikšanā. Kā *Mycobacterium tuberculosis* apliecējums tiek ņemts no mikrobioloģisko analīžu rezultātiem izdalīt no ierosinātāja no dažādas bioloģiskas izcelsmes. Mūsdienu tuberkulozes mikrobioloģiskā diagnostika sastāv no dažādām pamatgrupu analīzēm, kas palīdz noteikt tuberkulozes ierosinātāju, nosaka jutību pret medikamentiem un identificē mikobaktēriju. Darba mērķis ir apgūt mūsdienu laboratorijas metodes, kuras ir vērstas uz ierosinātāja atklāšanu, rezistences noteikšanu pie dažādām antibiotikām un tuberkulozes mikobaktērijas identifikācija dažādos bioloģiskos izcelsmes materiālos (krēpas, urīns, pleirālais punkts, likvora, fekāli, bronhu

skalojumi ūdenī). Izmeklēt multirezistentu formu izplatību starp Daugavpils pilsētas un rajona iedzīvotājiem. Izmeklējumi tiek veikti Daugavpils reģionālajā slimnīcā uz mikrobioloģiskās laboratorijas bāzes.

Atslēgas vārdi: *M.tuberculosis, laboratoriskā diagnostika.*

POLLEN LOAD: HOW TO MANAGE THE PUBLIC HEALTH?

Vitalija Gutauskaitē, Ingrida Šaulienē, Skaidrē Žičkienē
vidziune@gmail.com

Airborne pollen appears in the atmosphere during plants vegetation period. It is impossible to avoid being contact with pollen fully, so they influence people's social life a lot. It is suggested to improve person's life quality by using aeropalinological (airborne pollen concentration) information timely. For this reason, the aim of the study is to identify the users' requirements for aeropalinological monitoring information, using the questionnaire. Results of the study have showed, that allergic people confirm aeropalinological information to be very useful and also feel the great lack for it. Unfortunately timely given aeropalinological information, as a service, is not something that most people would agree to pay for. It is suggested to finance these researches from government or municipality budgets. According to the respondents, aeropalinological information should be placed in a specific web page, and also given to allergists. It is possible to seek for the healthier society and achieve effective presentation of aeropalinological information by starting the cooperation between Faculty of Natural Sciences of Šiauliai University, public health institutions and marketing companies. The research was done by support of COST action ES0603 EUPOLL.

Atslēgas vārdi: *pollen, information, public health.*

DAUGAVPILS SKOLĒNU MUTES DOBUMA STĀVOKĻA NOVĒRTĒJUMS UN IETEIKUMI TĀ UZLABOŠANAI

Jelena Vaļevko
ringis777@inbox.lv

Latvijā un Daugavpilī skolēnu vidū diezgan izplatīta ir sakodiena anomālijas un zobu bojājumu problēma. Arī medicīniskās statistikas dati liecina, ka ar mutes dobuma slimībām Latvijā ik gadu slimo vairāki tūkstoši skolēnu. Latvijā kariess ir nacionāla problēma, kas skar visu vecuma grupu iedzīvotājus. Darbā veikti pētījumi par 200 skolēnu mutes dobuma stāvokli un to novērtējums, izmantojot anketēšanu un bērnu mutes dobuma kliniskās apskates par kariesa izplatību un ortodontiskas anomālijas esamību. Tika analizēti apskašu rezultāti, apkopoti un analizēti Daugavpils mutes veselības centra statistiskie rādītāji par 6, 9 un 12 gadus vecu bērnu zobu veselību, un tie tika salīdzināti ar Latvijas statistiskiem rādītājiem. Pētījumu rezultātā izrādījās, ka kariesa izplatīšana Daugavpils skolēnu vidū ir pietiekoši augsta. Pēc pētīšanas rezultātiem ir izstrādāti izglītošanas materiāli prezentācijas un bukletu veidā, kurus var izmantot, veicot veselīga dzīvesveida veicināšanas pasākumus.

Atslēgas vārdi: *mutes dobuma veselība, mutes dobuma veselības veicināšana, zobu bojājumi, ortodontiskas anomāl.*

AUGĻU UN DĀRZĒŅU ĪPATSVARŠ BĒRNU UZTURĀ- IEGULDĪJUMS SABIEDRĪBAS VESELĪBAS JOMĀ

Valērija Suraka
valerija.suraka@ndc.gov.lv

Mūsu steidzīgajiem dzīves ritmam un sabiedrības pieaugošajām prasībām pēc arvien lielākām ērtībām ir arī savas ēnas puses, kas vērojamas visā pasaulē. Ekoloģiskās katastrofas, dabas

piesārņojumus, mākslīgi radīti produkti, straujš gados jaunu cilvēku saslimšanas pieaugums – tās ir mūsdienu bezatbildīgā dzīvesveida pamanāmākās sekas. Ir satraucoši, ka mūsu rīcībā ir vai visi līdzšinējie civilizācijas sasniegumi, tomēr bērni un jaunieši kļūst aizvien slimāki – sirgst ar dažādām alerģijām un imūnsistēmas traucējumu izraisītām slimībām. Pēc PVO datiem, 2005. gadā vismaz 20 miljoni bērnu līdz piecu gadu vecumam bija liekā ķermeņa masa. Salīdzinājumā ar pieaugušajiem un pirmsskolas vecuma bērniem, skolas vecuma bērni un pusaudži atšķiras gan pēc fizioloģiskās, gan psiholoģiskās attīstības, gan pēc vajadzībām veselības ziņā. Skolas vecumā gan ģimenei, gan skolai ir īpaša nozīme neveselīgu uzturproduktu pieejamības ierobežošanā. Šobrīd aktuāla ir ES Padomes Regula (EK) Nr. 1182/2007, kas paredz īpašus noteikumus augļu un dārzeņu nozarei un ir paredzēta plaša augļu un dārzeņu nozares reforma, lai veicinātu nozares konkurētspēju un orientāciju uz tirgu un pietuvinātu to pārējiem reformētās kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) virzieniem. Viens no galvenajiem reformētā režīma mērķiem ir palielināt augļu un dārzeņu patēriņu sevišķi skolas vecuma bērniem. Augļi un ogas nodrošina daudzus cilvēka organismam nepieciešamos vitamīnus un minerālvielas, lai tas varētu normāli funkcionēt. Augļos un ogās ir cukuri glikozes un fruktozes veidā. Ļoti daudz cukuru ir žāvētos augļos un ogās - līdz 70%. Augļu un ogu atsvaidsinošo garšu rada organiskās skābes- citronskābe, ābolskābe, skābenšskābe. Patikamo garšu un smaržu piedod ēteriskās eļļas. Šīs vielas rosina ēstgribu, veicina gremošanas sulu izdalīšanos un zarnu trakta darbību. Augļi un ogas tāpat satur dažādus fermentus, kas atvieglo ēdiena sagremošanu. Bioloģiski audzētus augļus un ogas var izmantot pilnībā, apēdot arī vitamīniem bagāto miziņu. Pētījuma mērķis – izstrādāt svaigam patēriņam piemērotus svaigu augļu pārstrādes produktus, to uzglabāšanas laika pagarināšanai izmantojot dabiskus konservantus.

Atslēgas vārdi: *veselīgs uzturs.*

GENOMIC DNA EXTRACTION FROM LATVIAN ALFALFA (*MEDICAGO SATIVA*) ACCESSIONS

Lita Lapiņa, Dace Grauda, Isaak Rashal

lita555@inbox.lv

Alfalfa is widely grown legume as a forage for cattle. It belongs to genus *Medicago*, which have both perennial and annual species. *Medicago sativa* complex includes two subspecies growing also in Latvia – *M. sativa* subsp. *sativa* and *M. sativa* subsp. *falcata*. In both subspecies exist diploid ($2n=16$) and tetraploid ($2n=32$) forms. If the same ploidy level, crosses of subsp. *falcata* and subsp. *sativa* produce viable hybrids (*M. varia*). Several alfalfa accessions of the Latvian origin are available for investigations: seven of them are obtained from the Latvian Research Institute of Agriculture and two from the N. Vavilov All-Russian Institute of Plant Industry. It is not clear definitely which subspecies they belong and what ploidy level they have. The objective of this study was to determine ploidy level of plants of mentioned accessions. Comparison of DNA quality isolated from fresh and dried alfalfa leaves will be performed.

Atslēgas vārdi: *Medicago sativa*, *M. falcata*, ploidy level, DNA extraction.

AIZSARGĀJAMĀS AUGU SUGAS – MEŽA SILPURENES PULSATILLA PATENS PAVAIROŠANA, IZMANTOJOT AUDU KULTŪRU METODI

Kristīna Rimša

besse.M@inbox.lv

Sakarā ar to, ka pēdējā laikā sugu izzušana norisinās straujos tempos, rodas nepieciešamība izstrādāt metodes retu un aizsargājamo sugu pavairošanai un saglabāšanai. Izvēloties stratēģiju retu un izzūdošo augu sugu biodaudzveidības saglabāšanai, daudzi zinātnieki ir norādījuši uz biotehnoloģijas metožu efektivitāti, salīdzinot ar tradicionālajiem pavairošanas veidiem. Augu pavairošana *in vitro* ir pasaulē populārs augu šūnu un audu kultūras pielietojums. Šī metode tiek pielietota arī retu augu sugu saglabāšanā. Latvijā augoša ziedaugu suga meža silpurene *Pulsatilla patens* piepilsētu mežos ir kļuvusi reta pastiprinātas vākšanas rezultātā dekoratīvos un komerciālos nolūkos. Izplatības īpatnību dēļ, kā arī dekoratīvo ziedu dēļ, šī suga ir iekļauta Latvijas sarkanajā grāmatā un ar likumu īpaši

aizsargājamo augu sugu sarakstā, tā ir arī Eiropas nozīmes aizsargājamā augu suga. Dotajā brīdī nepastāv universālas in vitro kultivēšanas tehnoloģijas, kas būtu piemērojama visiem augiem, tāpēc pētījuma gaitā tika veikti mēģinājumi meža silpures Pulsatilla patens ievadišanai kultūrā un veiksmīgai tās pavairošanā in vitro ar perspektīvu to reintroducēt attiecīgajā biotopā.

PSMA6 GENE RELATED MICROSATELLITE POLYMORPHISM AND RISK OF JUVENILE IDIOPATHIC ARTHRITIS IN LATVIAN POPULATION

Ilva Trapina, Ingrida Rumba, Tatjana Sjakste
ilva.trapina@lu.lv

The chromosome 14q region harbours several important genes-candidates on the association with autoimmune disorders. Multiple genotyping and association studies revealed suggestive evidence for genetic linkage between immunodeficiency and 14q11, 14q13, 14q23-24, 14q32. Several proteasomal genes locate at all mentioned 14q loci. In our previous study we revealed association between 14q13 microsatellite (HSMS) polymorphism including microsatellite (MS) of PSMA6 gene and Graves' disease. In this study we investigated whether 14q13.2 MS polymorphism is associated with increased risk of juvenile idiopathic arthritis (JIA). 99 JIA cases and 128 controls were genotyped for the five HSMS by the size fragment analysis. Details on MS motif were produced by direct sequencing of the corresponding genome region. For the first time we have described three novel intronic SNPs including A1279→G of C14orf24 gene, A28431→G and A56980→T of KIAA0391 gene and variability of the both component of complex (CAA)_n(A)_m HSMS602 MS of C14orf24 gene. Data were submitted at NCBI SNP database under accession numbers rs62625038, rs62625039, rs7141912 and rs63749745 correspondingly. HSMS701 marker (KIAA0391 gene) of (AC)₅AT(AC)_n motif was variable only in the 3' repeated MS portion. Allele frequencies were similar in cases and controls for HSMS602, HSMS702, HSMS801 and HSMS006. However, the allele frequency and genotype distribution of HSMS701 were significantly different between JIA and healthy individuals as well as genotype distributions of HSMS801 and HSMS006. The present results suggest that JIA could be associated with several alleles/genotypes of the 14q13.2 intronic microsatellites including MS of the proteasomal PSMA6 gene that can be considered as risk factors of JIA in Latvian population.

Atslēgas vārdi: *microsatellite, 14q loci, PSMA6.*

IMMUNODEPRESANT CYCLOSPORIN A INFLUENCES ON SOME PROCESSES OF SENESCENCE IN PLANTS

Natalja Škute, Marina Savicka
natalja.skute@du.lv

Multicellular organisms used programmed cell death in pathological and physiological process. Mitochondria play an important role in programmed cell death in plants as well as animals. Cyclosporin A (CsA), which is a cyclical peptide with immunosuppressive activity, is well known inhibitor of apoptosis in mammalian cells. Cyclosporin A, also protects plants against programmed cell death by an unknown mechanisms. It was investigated the influence of CsA on natural processes of senescence in the whole plant organs. The coleoptiles of wheat seedling was used as investigated model. It was found, that CsA inhibited the growth of some organs of wheat seedlings, active oxygen forms (O₂..) production, affected on some antioxidant ferment systems (catalase and superoxide dismutase), inhibited the hallmark of apoptosis – oligonuclear fragmentation of nuclear DNA and stimulated the some pigment formation in investigated organ of plants.

Key words: *Cyclosporin A, cell death, senescence, DNA fragmentation, antioxidant ferment systems, active oxygen.*

EVALUATION OF THE LATVIAN FLAX ACCESSION FOR THE OIL FLAX BREEDING

Andra Miķelsone, Dace Grauda, Veneranda Stramkale, Ļubova Komulojeva, Aija Auziņa, Jana Miļevska, Isaak Rashal
andra@email.lubi.edu.lv

Cultivation and breeding of oil flax has started in Latvia in 1993. Presently, there are not local oil flax varieties suitable for changeable Latvian weather conditions. The drawback of the best foreign varieties is a long vegetation period, they also are not resistant to biotic and abiotic stresses. Goal of this study was evolution of Latvian flax genetic resources with the aim to identify among them useful accessions for oil breeding in Latvia. Several agronomically important traits, such as total plant height, technical plant height, number of seed vessels, lodging resistance, vegetation period, yield of seeds, 1000 seeds weight, number of seeds in a seed vessel, and oil content were evaluated for 40 flax accessions of the Latvian origin in 2007 and 2008. Use of in vitro (double haploid) and molecular (determination of alleles of rust resistance genes) methods are planned for breeding intensification. **Atslēgas vārdi:** *oil flax, genetic resources, double haploid, rust resistance.*

LATVIJAS SAVVAĻAS ORHIDEJU SUGU BIOLOĢISKĀS IZPĒTES NEPIECIEŠAMĪBA IN VITRO

Inta Belogradova, Gunta Jakobsone
inta.belogradova@nbd.gov.lv

Dabas apstākļu atšķirības noteikušas sugu daudzveidību dažādos biotopos, bet nepārdomātie cilvēka saimnieciskās darbības veidi jau ir izmainījuši sugu sastāvu un to proporcijas, īpaši lielākajā daļā mežu teritorijās. Civilizācijas ietekmei progresējot, daudzas savvaļas sugas kļūst apdraudētas un pat retas. Tieši vislielākais reto augu sugu skaits Latvijā aug mežu un pļavu biotopos. Viena no apdraudētākajām Latvijas Sarkanā grāmatā iekļautajām augu dzimtām ir orhideju dzimta (Orchidaceae). Šobrīd Latvijā ir konstatētas 33 orhideju sugas, no tām aizsardzībai ieteiktas 26, kas sastāda 81% no kopējā orhideju sugu skaita. Vairums no sugām ir pieskaitāmas Latvijas floras retumiem. Daudzas apdraudētās sugas raksturojas ar šauru ekoloģisko amplitūdu, bet daļa ir arī ekoloģiski plastiskas, kas pozitīvi ietekmē arī šo augu izplatību biežumu. Mūsu galvenais uzdevums ir veikt šo apdraudēto sugu ekoloģijas un bioloģijas pētījumus un sekot to populācijas dinamikai Latvijā. Paralēli aizsardzībai in situ īpašos gadījumos ir nepieciešama arī sugu aizsardzības un saglabāšanas pasākumi ārpus to dabīgās vides. Nozīmīga loma reto un izzūdošo sugu saglabāšanā, kā arī augu taksonu bankas izveidošanā ir botāniskajiem dārziem. Īpaši apdraudētām un izzūdošām sugām ex situ metodes bieži vien ir vienīgās, kas var tās saglabāt. Ir retie augi, kuru kultivēšana in vitro apstākļos nesagādā grūtības, turpretī Latvijas savvaļas orhideju sugu ievadīšana in vitro kultūrā ir galvenokārt saistīta ar asimbiotiskās dīgšanas nodrošināšanu (orhideju sēklas dīgst simbiotisko mikroorganismu klātbūtnē), kas papildus sarežģī sēklu uzdīgšanas procesu. Orhideju sēklām nav endospermas un dīgļis sastāv no nedaudzām šūnām; tās ir ļoti sīkas, puteklīveidīgas un šādu sēklu dīdzību panākt ir īpaši sarežģīti, nodrošinot to sterilitāti in vitro kultūrā. Šī darba ietvaros uzsākta sēklu dīgšanas noteikšanas metodes aprobācija un veikti arī orhideju mikorizas pētījumi. Morfoģenēzes pētījumi sākotnējās attīstības stadijās dabiskos apstākļos praktiski nav iespējami, tādēļ in vitro metodes dod iespēju izsekot šim attīstības posmam, sākot no sēklu uzdīgšanas līdz pirmā virszemes dzinuma attīstībai, kas atkarībā no sugas ilgst vairākus gadus. Eksperimentālās daļas ietvaros, ievāktas orhideju sugu sēklas atšķirīgās gatavības stadijās no dažādiem Latvijas reģioniem. Eksperimentējot ar jaunām sterilizācijas metodēm, tās tika izsētas in vitro kultūrās. Tika veikti pētījumi, lai optimizētu barotņu sastāvu, piemērotu katrai atsevišķai orhideju sugai dažādās augšanas stadijās.

Atslēgas vārdi: *Orchidaceae, metodes, saglabāšana in vitro.*

RESULTS OF THE MONITORING OF THE POPULATION OF BLUMERIA GRAMINIS F.SP. HORDEI IN THE SOUTH-EASTERN PART OF LATVIA IN 2008

Inese Kokina, Isaak Rashal
inese.kokina@du.lv

In 2008, samples of the *Blumeria graminis* f.sp. *hordei* were collected both in vegetative spore and cleistothecia stage from commercial barley fields of spring barley. For virulence detection the microinoculation technique was used. Frequencies of virulence genes, their distribution per isolates and frequencies of pathotypes were calculated. Like in some previous years, frequencies of Va1, Va3 and Va13 were medium to high-medium. Frequencies of Va6, Va7, Va9, Va1, Vk and Vla were medium-high. Resistance factors from 'Steffi', 'Goldie' and 'Meltan' are still effective. Not any isolate with the correspondent virulence for SI1 was detected in the population in 2008. Pathotypes with three to twelve virulences were selected. Simple pathotypes were more prevalent in samples from conidia. Importance of the study of the population of *Blumeria graminis* f.sp. *hordei* in the South-Eastern part of Latvia concerns recommendations about successful breeding of resistant barley cultivars in this region.

Atslēgas vārdi: *Blumeria graminis*, virulences, complexity.

GENETIC DIFFERENTIATION IN VENDACE (COREGONUS ALBULA (L.)) POPULATIONS IN SOME SHALLOW LATVIAN LAKES

Aleksandra Dimitrijeva, Jeļena Oreha
aleksandra.dimitrijeva@du.lv

Vendace is a widespread fish in waters of the Holarctic. This species is included in the list of specially protected species with limited use in Latvia. *Coregonus albula* populations in shallow lakes were subject to the lot of factors of environment, such as changes in incubation temperature of eggs, influence of predators, which disturb a genetic structure of population. The genetic polymorphism and structure of vendace population of some lakes in Latvia, based on the analysis of isoenzyme systems, has been evaluated in the present work. A genetic variation and structure of population with and between populations from four shallow lakes in Latvia has been investigated. Electrophoretic analysis in polyacrilamide gel was used to estimate genetic variation of vendace in shallow lakes in Latvia. The analysis of isoenzyme systems shown, that the numbers of loci and alleles are analogical in all investigated populations. The distribution of genotypes in these isoenzyme systems was different in the investigated populations of vendace. The average mean of protein polymorphism in vendace population in Latvia was appropriate to fish population (approximately 40%).

Atslēgas vārdi: *Coregonus albula*, isoenzyme systems, population, genotype, protein polymorphisms.

ISOENZYME POLYMORPHISM OF VENDACE (COREGONUS ALBULA (L.)) OF SOME DEEP LAKES IN LATVIA

Kristina Garkule, Jeļena Oreha
kristina.garkule@inbox.lv

Coregonus albula is a freshwater species of the subfamily Coregoninae in the salmon family Salmonidae. A basic areal of vendace in Latvia territory is Latgale. Vendace included in Latvian Red Data Book (the category 3 (rare)). The purpose of work is to describe the genetic polymorphism and genetic structure of population of vendace of the some deep lakes in Latvia, using an isoenzyme analysis. A genetic variation and structure of population with and between populations from some deep lakes in Latvia has been investigated. Liver and muscle tissue homogenate was used for electrophoretic analysis in polyacrilamid gel. Biochemical staining was used to estimate genetic variation of *Coregonus albula* populations in Latvia. The analysis of isoenzyme systems shown, that

the distribution of genotypes in these isoenzyme systems was different. The average mean of protein polymorphism in vendace population in Latvia was appropriate to fish population (approximately 40%).

Atslēgas vārdi: *Coregonus albula*, isoenzyme polymorphism, genetic variation, structure of population.

TARTAKA UPES ŪDEŅU EKOLOĢISKĀ STĀVOKĻA PĒTĪŠANA, NOSAKOT ORGANISKO VIELU SATURU

Līga Kotāne

liga_kotane@inbox.lv

Piesārņojums, īpaši ūdens piesārņojums, ir viena no svarīgākajām mūsdienu sabiedrības problēmām. Pētījuma mērķis ir novērtēt Tartaka upes piesārņojuma pakāpi, nosakot organisko vielu saturu, kā rādītāju izmantojot ķīmiskā skābekļa patēriņa (Chemical Oxygen Demand) izmaiņas un tā sezonālās svārstības. Izmantotā metode- kālija permanganāta metode, ar ko tiek noteikta ūdens oksidējamības pakāpe (skābekļa daudzums, kas nepieciešams visu izšķīdušo un suspendēto organisko savienojumu pilnīgai ķīmiskai oksidēšanai līdz neorganiskajiem galaproduktiem). Pētījums veikts laika posmā 08.2007. – 04.2009. Iegūtie rezultāti, kas vidēji ir 45 mg O/l, parāda to, ka ūdens Tartaka upē ir vidēji piesārņots. Ūdens kvalitāti galvenokārt ietekmē notekūdeņi, saimniecības zemes un objekti, atpūtas bāzes, tomēr tie nerada draudus upes ekoloģiskajai kvalitātei, jo negatīvas demogrāfiskas tendences un iedzīvotāju skaita samazināšanās šajā apvidū, kā arī lauksaimniecības lejupslīde kopumā rada priekšnoteikumus upes pašattīrīšanās procesu intensifikācijai un ūdeņu kvalitātes pieaugumam. Dati, kas iegūti, ir pamats ūdens kvalitātes monitoringam ar organiskajiem piesārņotājiem. Lai labāk raksturotu upes stāvokli, nepieciešams ilglaicīgs monitorings.

Atslēgas vārdi: *ūdens piesārņojums, oksidējamība, organiskās vielas.*

ORGANISKO VIELU SATURA SEZONĀLO IZMAIŅU DINAMIKA ILŪKSTES UPĒ

Diāna Dūdare

afrodysia@inbox.lv

Ūdens resursi ir viena no Latvijas lielākajām dabas bagātībām. Ūdeņu sastāva ilgtermiņa mainības analīze ļauj spriest par ūdeņu kvalitātes izmaiņām un antropogēnās slodzes ietekmi, kā arī sniedz iespēju izvērtēt dažādu ūdeņu apsaimniekošanas pasākumu un esošo monitoringa sistēmu efektivitāti. Ilūkstes upes ūdeņu kvalitāti galvenokārt ietekmē attīrīšanas iekārtu darbība, atsevišķu ūdens tuvumā esošu saimniecisko objektu darbība, HES uzcelšana, tuvumā esošie naftas vadi. Darba mērķis ir noteikt organisko vielu saturu Ilūkstes upes ūdeņos divu gadu laikā (08. 2007. – 01. 2009.), lai novērtētu ūdens tīrības pakāpi tajā, sezonālo izmaiņu un laika apstākļu ietekmi uz piesārņojumu. Ilūkstes upes ūdeņu kvalitāte tika novērtēta, izmantojot kālija permanganāta metodi, kur tika noteikta oksidējamības pakāpe. Ilūkstes ūdeņi līdz šim laika posmam apsektotās vietās ir vidēji piesārņoti ar organiskām vielām, spriežot pēc iegūtajiem KSP (ķīmiskais skābekļa patēriņš) datiem un pH izmaiņām – vidējais rādītājs par apsekotajām vietām Ilūkstes upē bija 49 mg O/l. Darba rezultāti ir pamats ūdens kvalitātes monitoringam ar organiskajiem piesārņotājiem.

Atslēgas vārdi: *Ilūkstes upe, ķīmiskais skābekļa patēriņš (KSP), ūdens piesārņojums, organiskās vielas.*

SILENES DABAS PARKA LIELO EZERU ŪDENS, VIDES STĀVOKĻA RAKSTUROJUMS

Artūrs Nikolajevs, Dainis Lazdāns
bezdelnik2@inbox.lv

Silenes dabas parks sākotnēji kā Riču ezera apkārtnes un Silenes meža kompleksais dabas liegums dibināts 1977. gadā 37,9 km² platībā. Pašreizējo Silenes dabas parka statusu nosaka Latvijas Republikas Ministru kabineta 1999. gada 9. martā pieņemtie „Noteikumi par dabas parkiem”. Lielākais ir Riču ezers – 12,86 km² no kuriem Latvijas teritorijā atrodas 5,88 km². Tā vidējais dziļums 9,7 m, bet lielākais dziļums 39,7 m. Arī Baltkrievijā Riču ezers no 1979. gada atrodas valsts aizsardzībā. Riču ezers atrodas nomaļā vietā un ir ar dzidru ūdeni un maz piesārņots. Pētījumu bāze: Silenes dabas parks. Pētījumu objekti: Silenes dabas parka lielie ezeri (Riča, Sitas un Sila ezeri). Pētījumu mērķis: izpētīt ezeru fizikāli-ķīmiskos raksturlielumus: caurredzamību (ar seki disku); pH līmeni; ūdens temperatūru; elektrovadītspēju; skābekļa daudzumu. Tika ievākti un analizēti zoobentosa un zooplanktona organismi. Kā arī iegūta informācija par ezeru raksturojošiem morfoloģiskiem parametriem.

Atslēgas vārdi: *Silenes dabas parks, Riču ezers.*

SILENES DABAS PARKA MAZO EZERU ŪDENS VIDES STĀVOKĻA RAKSTUROJUMS

Normunds Barševskis, Dainis Lazdāns
barsevskis@inbox.lv

Darba mērķis: iepazīties ar visiem mazajiem ezeriem (Smilgīnas, Valnanišķu, Glušņas un Glušonkas ezeri) „Silenes dabas parkā”, izpētīt ezeru fizikāli-ķīmiskos raksturlielumus: caurredzamību; pH līmeni; ūdens temperatūru; elektrovadītspēju; skābekļa daudzumu; oksidēšanas-reducēšanas potenciālu; duļķainību; bioloģisko skābekļa patēriņu. Tika ievākti un analizēti zoobentosa un zooplanktona organismi. Kā arī iegūta informācija par ezeru raksturojošiem morfoloģiskiem parametriem.

Atslēgas vārdi: *Silenes dabas parks, Smilgīnas, Valnanišķu, Glušņas un Glušonkas ezeri.*

DVIETES UN SKUŅU PALIEŅU EZERU ZOOPLANKTONA RAKSTUROJUMS

Jana Paidere, Inese Čevere, Dace Stalidzāne
jana.paidere@du.lv

Zooplanktona paraugi tika ievākti Daugavas palienes Skuņu un Dvietes ezeru pelagiālajā daļā laika posmā no 2007. – 2008. gadam. Mērķis ir novērtēt palieņu ezeru zooplanktonu sastāvu, atbilstoši sezonālajām izmaiņām. Kopumā 2007., 2008. gadā ezeros tika konstatētas 39 zooplanktona sugas. Skuņu ezerā 2007. gadā 24 zooplanktona sugas, 2008. gadā 23 zooplanktona sugas, Dvietes ezerā 2007. gadā 24 zooplanktona sugas, 2008. gadā 32 zooplanktona sugas. Skuņu ezerā procentuāli 2007., 2008. gadā lielāko daļu sastāda Rotatoria grupas sugas 79 % (Polyarthra sp., Keratella quadrata, Euchlanis dilatata u.c.), Cladocera 17 % (Chydorus ovalis, Daphnia cucullata, Bosmina longirostris u.c.), Copepodas 4 % (Cyclops sp. un tā attīstības stadijas organismi). Dvietes ezerā šajos gados procentuāli lielāko daļu sastāda arī Rotatoria grupas sugas 82 % (Kellicottia longispina, Lecana luna, Keratella cochlearis u.c.), Cladocera 14 % (Chydorus sphaericus, Daphnia cucullata, Bosmina longirostris u.c.), Copepodas 4 % (Cyclops sp. un tā attīstības stadijas organismi).

Atslēgas vārdi: *palieņu ezeri, zooplanktons, sezonālitate.*

UPES MICĪTE (ANCYLUS FLUVIATILIS L.) KĀ ŪDENS VIDES STĀVOKĻA BIOINDIKATORS: AKMEŅUPES PIEMĒRS

Dāvis Gruberts, Jānis Zutis
davis.gruberts@du.lv

Pētījuma objekts - Akmeņupe Ilūkstes novada Bebreņu pagastā. Mērķis – noskaidrot upes micītes (*Ancylus fluviatilis* L.) izplatību upes lejtecē saistībā ar ūdens bioloģisko kvalitāti. Lauka pētījumi tika veikti 2008. gada rudenī aptuveni 4 km garā upes lejteces posmā. Pētījuma gaitā tika apsekoti 70-80 upes krācainie tecējuma posmi, pārbaudīta tajos esošo laukakmeņu virsma un noskaidrots organismu skaits uz laukuma vienību. Apsekoto vietu koordinātes dabā tika fiksētas ar GPS iekārtu. Vislielākā upes micīšu koncentrācija tika konstatēta lejpus Bebreņu sadzīves notekūdeņu caurules ietekas, kā arī upes vidustecē, lejpus meliorētā upes posma. Pētījums liecina, ka šī suga biežāk sastopama piesārņotākos ūdeņos, lai gan tā tiek uzskatīta par tīra ūdens bioindikatoru.

Atslēgas vārdi: *Ancylus fluviatilis*, bioindikācija, ūdens kvalitāte.

ORGANISKO VIELU SEZONĀLAS IZMAIŅAS DAUGAVĀ PIE DAUGAVPILS

Tatjana Ivanova, Marija Iznova
tanjaiv@europe.com

Pētījuma mērķis ir organisko vielu satura noteikšana Daugavā pie Daugavpils, lai novērtētu ūdens piesārņotības līmeni un ķīmiska skābekļa patēriņa sezonālas izmaiņas. Bija apsekotas 6. paraugošanas vietas Daugavā Daugavpils robežās no Mežciema līdz Ruģēļiem. Pēc ievākšanas paraugi tiek iegādāti Daugavpils Universitātes organiskās ķīmijas laboratorijā 1 stundu laikā, kur tiem tajā pašā dienā veikts ĶSP analīze. Darbā bija izmantota kālija permanganāta oksidējamības pakāpes noteikšanas metode. Kā arī bija analizēti agrāk iegūtie dati, lai noteikt esošās tendences organisko vielu satura dinamikā pēdējos gados. Ķīmiska skābekļa patēriņa iegūtie dati liecina, ka ūdens Daugavā pie Daugavpils ir vidēji piesārņots un lejpus Daugavas organisko vielu daudzums ūdeņos pieaug uz trešdaļu salīdzinājumā ar augšpus ūdeņiem.

Atslēgas vārdi: *Oksidējamība, Daugava, organiskas vielas.*

SVENTES EZERA TROFISKĀ STĀVOKĻA RAKSTUROJUMS

Marija Stepanova, Aija Brakovska
eiterpe@inbox.lv

Sventes ezers ir devītais lielākais ezers Latvijā. Tas atrodas Daugavpils rajonā, Sventes administratīvajā teritorijā. Sventes ezera maksimālais dziļums ir 38,0 m, bet to vidējais dziļums ir 7,8 m (www.ezeri.lv). Sventes ezera caurredzamība jūlijā bija 6,3 m. Analizējot Sventes ezera fizikāli-ķīmiskus parametrus var secināt, ka vislielākais izšķīdušā skābekļa daudzums ir 7-8m dziļumā. Augsts skābekļa daudzums ezeros var rasties ūdens virsējos slāņos augu fotosintēzes laikā, kā arī viļņu darbības rezultātā, kad tie ieskalo skābekli no atmosfēras. Temperatūras mērījumi parāda, ka ar dziļuma palielināšanos, temperatūra samazinās. Izšķīdušu vielu daudzums visos dziļumos ir vienāda – 0,14 g/l. Veicot pētījumus Sventes ezerā tika konstatētas 3 zooplanktona organisma grupas: Rotatoria, Cladocera un Copepoda. Ezera zooplanktona sugu kopskaits ir 49. Rotatoria ir 23 sugas, Cladocera ir arī 23 sugas, Copepoda ir 3 sugas. Sventes ezerā no Rotatoria sugām dominēja 5 sugas - *Polyartha vulgaris*, *Keratella cochlearis*, *Conuchilus hippocrepis*, *Keratella longispina*, *Testudinella truncata*. *Keratella cochlearis*, tas liecina par ezera trofiskā līmeņa palielināšanos. Sventes ezers ir mezo-oligotrofs. No Cladocera sugām dominēja *Daphnia cucullata*, *Bosmina longirostris*, *Diaphanosoma brachyurum*, *Bosmina crassicornis*. *Bosmina longirostris* un *Diaphanosoma brachyurum* šo organismu augsta proporcija ezeros liecina par ezera augstu trofisko līmeni. Eitrofajiem ezeriem raksturīgs cenoze kopīgo sugu komplekss – *Chydorus sphaericus*, *Daphnia cucullata*, *Diaphanosoma brachyurum*, kuras tika novērotas arī Sventes ezerā. No Copepoda grupas

tika konstatētas Cyclops sp, Eudiaptomus gracilis un Limnocalanus mucrurus, bet dominēja nepieaugušie ciklopi - Nauplii un Copepodite sp. Analizējot Sventes ezera sugu sastāvu var secināt, ka ezerā ir zems piesārņojums, jo šeit ir konstatētas Keratella cochlearis, Keratella quadrita un Filinia longisetata, kuras skābekļa deficīta gadījumā aiziet bojā 1-4 stundu laikā.

Atslēgas vārdi: zooplanktons, Sventes ezers, indikatorsugas.

ORGANISKO VIELU UN BIOGĒNU SATURS DAUGAVAS ŪDENĪ KĀ VIDES KVALITĀTES INDIKATORS ES ŪDEŅU STRUKTŪRDIREKTĪVAS KONTEKSTĀ

Rita Semjonova

akija@inbox.lv

Darba mērķis – noteikt organisko vielu un biogēnu saturu Daugavas ūdenī pie Jēkabpils. Noskaidrot, vai organisko vielu un biogēnu saturam ir sezonālas rakstura izmaiņas, un kādi faktori ietekmē organisko vielu un biogēnu daudzumu ūdenī. Kā arī noskaidrot organisko vielu un biogēnu saturu Daugavas ūdenī kā vides kvalitātes indikatoru ES Ūdeņu Struktūrdirektīvas kontekstā. Mērķa sasniegšanai tiek izvirzīti šādi uzdevumi: iepazīties ar ES Ūdeņu Struktūrdirektīvu, un tās kontekstā noteikt organisko vielu un biogēnu saturu Daugavas ūdenī; iepazīties ar pieejamo informāciju par virszemes ūdeņu hidroķīmiju; ūdens paraugu regulāra ievākšana Daugavā pie Jēkabpils; ūdens paraugu analīze; pielietojot laboratorijas metodi apkopot analīžu rezultātus un statistiski tos apstrādāt.

Atslēgas vārdi: organiskās vielas, biogēni, vide, kvalitāte.

DAUGAVPILS PILSĒTAS UN DAUGAVPILS RAJONA TŪRISMA IESPĒJU INTERAKTĪVĀ DATU BĀZE

Jānis Mozulis, Dainis Lazdāns

janis.mozulis@inbox.lv

Svarīgākie dzinējspēki, kas attīsta datu bāzu izmantošanu, ir INTERNET un dažādas zinātņu jomas. Datu bāzes nodrošina apjomīgas datu uzkrāšanas iespējas. Mūsdienu tehnoloģijas ļauj papildināt un atjaunot datus automātiskā režīmā, kas paver iespējas ātrāk apstrādāt datus un interpretēt vajadzīgo informāciju. Mūsdienās pieaug arī nepieciešamība pēc jaunām ģeogrāfiski saistīto vides datu fiksēšanas, analīzes un vizualizācijas formām. ĢIS ir tieši tas instruments, kas paver daudz plašākas ģeotelpisko datu analīzes iespējas visdažādākajās zinātņu un saimniecības sfērās. Strauji šajā jomā attīstās tieši interaktīvo datu bāzu izmantošana, jo tas neprasa speciālu pieeju ĢIS, un šim nolūkam var izmantot jebkuru pieejamo INTERNET pārlūku. Darba mērķis ir izveidot Daugavpils pilsētas un Daugavpils rajona tūrisma iespēju interaktīvo datu bāzi.

Atslēgas vārdi: Datu bāzes, tūrisms, ĢIS.

RĀZNAS NACIONĀLĀ PARKA ZEMES VIRSMAS RAKSTURA IZMAIŅAS ĢIS ANALĪZĒ

Andris Barkāns, Dainis Lazdāns

bark_andr@inbox.lv

Jaunākais Latvijas Republikas Nacionālais parks ir Rāznas Nacionālais parks [turpmāk – RNP], kas atrodas Latvijas DA daļā un ir dibināts 2008.gadā. Parks ir izvietots 3 rajonu līmeņa un 7 pagasta līmeņa pašvaldību teritorijā un tā platība ir 59615 ha. Aplūkojot parka Dabas Aizsardzības Plānu tika noskaidrots, ka mežu platība parka teritorijā aizņem 57,24% no kopējās teritorijas. Tuvāk iepazīstoties ar zemes virsmas rakstura izmaiņu attīstības tendencēm Latvijā pēdējo 50 gadu laikā ir novērojams, ka mežu platība palielinās, bet pļavu platība samazinās. Pašreiz pieejamie dati par zemes izmantošanas

veidiem RNP ir tikai par pēdējo desmitgadi, bet nav sīkākas informācijas par virsmas stāvokli un mežu platību pēdējo 40 gadu laikā. Pētāmā teritorija ir relatīvi liela un dabā to apsekot ir diezgan laikietilpīgs un dārgs process tāpēc šajā gadījumā vislabākās ir kamerālās pētījumu metodes, kas sevi iekļauj GIS programmatūrā. Darba mērķis – apstrādāt GIS programmatūrā pieejamo kartogrāfisko materiālu, kas ir izveidots pēdējo 50 gadu laikā un veikt parka virsmas izmaiņu analīzi, novērtējot, vai arī parka teritorijā ir vērojama tendence mežu platībai palielināties.

DABAS TŪRISMA ATTĪSTĪBAS IESPĒJU ANALĪZE LUBĀNA MITRĀJĀ

Valda Kaļva
valva@inbox.lv

Veicinot dabas tūrisma attīstību īpaši aizsargājamās dabas teritorijās [turpmāk – ĪADT], ir jādoma par dabas resursu aizsardzību. Nepieciešams veikt rūpīgu izpēti, lai izstrādājot tūrisma maršrutus, tiktu saudzētas dabas vērtības. Lubāna mitrājā ir unikāla biotopu un putnu daudzveidība, ko ir iecienījuši tūristi, tāpēc tūrismam šajā teritorijā ir jābūt pārdomātam un atbilstošam ĪADT prasībām. Kā maģistra darba mērķis tika noteikts - izvērtēt dabas tūrisma iespējas Lubāna mitrājā un izstrādāt tūrisma maršrutu. Darba izstrādes laikā vairākas reizes tika apsekota pētāmā teritorija un vērtēti tur esošie tūrisma resursi. Pētījumu laikā iegūtie dati uzskatāmi parāda tūrisma slodzi uz Lubāna mitrāja teritoriju. Izvērtējot iegūtos datus, tika uzsākta velomaršruta izstrāde. Maršrutā iekļauta gan Lubāna mitrāja aizsargājamā teritorija, gan tai pieguļošā teritorija, tādējādi samazinot slodzi uz ĪADT un līdztekus dodot iespēju dabas tūristiem iepazīt un novērtēt Lubāna mitrāja unikālās dabas vērtības.
Atslēgas vārdi: *dabas aizsardzības, dabas tūrisms, ekotūrisms un Lubāna mitrājs.*

DABAS PARKA "SILENE" VIDES INFORMĀCIJAS PĀRVALDĪBAS SISTĒMA VIETĒJO PAŠVALDĪBU TERITORIĀLO PLĀNOJUMU KONTEKSTĀ

Gāga Māris
maro_g@inbox.lv

Darba koncepcija – aplūkot dabas parku „Silene” teritoriālās reformas priekšvakarā, sniegt situācijas raksturojumu un aplūkot iespējas/draudus. Līdz šim dabas parks atrodas divu pašvaldību robežās, taču pēc 2009. gada vietējo pašvaldību vēlēšanām situācija mainīsies. Maģistra darbā tiek aplūkota VIPS kā viens no dabas parka „Silene” pārvaldības instrumentiem lēmumu pieņemšanas atbalstam un plānošanas vajadzībām. VIPS mērķis ir palīdzēt nodrošināt ĪADT aizsardzības dokumentos paredzēto darbību un apsaimniekošanas pasākumu saskaņotību un veicināt dabas vērtību saglabāšanu un vides aizsardzības uzdevumu realizāciju. Pētījuma rezultātā tiks izveidota datu ĢIS bāzēta dabas parka „Silene” datu bāze CD formātā.

Atslēgas vārdi: *dabas parks „Silene”, vides informācijas pārvaldības sistēma (VIPS), ĢIS.*

ĢIS RISINĀJUMI AUGSNES EROZIJAS IESPĒJAMĪBAS NOVĒRTĒŠANAI DABAS PARKĀ „DAUGAVAS LOKI”

Andrejs Grišanovs, Juris Soms
juris.soms@du.lv

Dabas parkā „Daugavas loki”, kuram patlaban tiek izstrādāts dabas aizsardzības plāns, ir nepieciešams novērtēt augsnes erozijas iespējamību. Tas ļaus izdalīt teritorijas ar augstu erozijas risku un dabas aizsardzības plānā ietvert ieteikumus pašvaldībām, lai nākotnē novērstu erozijas procesu attīstību. Viens no pasaulē visplašāk lietotajiem empīriskajiem modeļiem augsnes erozijas riska novērtējumam ir USLE (Universal Soil Loss Equation). Šajā modelī tiek izmantoti vairāki raksturlielumi - nokrišņu erozivitātes faktors, veģetācijas raksturs, u.c., kuriem ir ģeotelpiska sadalījuma raksturs, tāpēc USLE modeli var integrēt ĢIS vidē. Šim mērķim tika izmantota ArcGIS

programmatūra un no kartogrāfiskā materiāla un ĢIS vektora un rastra datiem atvasināti tematiskie slāņi. Datu apstrādes gaitā iegūta dabas parkā „Daugavas loki” karte, kas raksturo iespējamo noskatotā augšnes materiāla daudzumu no virsmas laukuma laika vienībā (t ha-1 gadā - 1).

Atslēgas vārdi: dabas parks “Daugavas loki”, augšnes erozija.

SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMA (IVN) PROCESĀ UN TĀS LOMA LĒMUMU PIENĒMŠANĀ

Līga Lieplapa, D.Blumberga

Liga.Lieplapa@rtu.lv

Latvijā sabiedrības līdzdalību ietekmes uz vidi novērtējuma procesā nosaka 1998.gadā pieņemtais likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un ar to saistītie MK noteikumi. Sabiedrības līdzdalība IVN izstrādes gaitā un tās ietekme lēmumu pieņemšanā ar katru gadu pieaug, tai kļūstot aktīvākai un zinošākai. Pētījums par sabiedrības nozīmi un lomu ir balstīts uz praktisko pieredzi konkrētos IVN projektos, LR likumdošanas analīzi un citu valstu pieredzi. Sabiedrības līdzdalībai IVN procesā, nenoliedzami, ir liela, nereti pat izšķiroša loma lēmumu pieņemšanā, tomēr prakse parāda arī nepilnības sabiedrības iesaistīšanas un iesaistīšanās procesā. Šajā darbā ir apskatīta un analizēta savstarpējā sadarbība starp sabiedrību=IVN izstrādātāju un sabiedrību=lēmuma pieņēmēju, sabiedriskā viedokļa noskaidrošanas metodes IVN ietvaros un šo metožu efektivitāte, sabiedriskā viedokļa nozīme IVN ziņojumu izstrādē un lēmumu pieņemšanā, kā arī izstrādātas rekomendācijas IVN procedūras uzlabošanā.

Atslēgas vārdi: ietekmes uz vidi novērtējums, sabiedrība.

PILSĒTVIDES AINAVAS VIZUĀLI-ESTĒTISKĀS KVALITĀTES NOVĒRTĒJUMS DAUGAVPILĪ

Gita Švirkste, Jūlija Munča

gitina123@inbox.lv

Daugavpils pilsētā ir veikts pilsētvides ainavas vizuāli – estētiskās kvalitātes novērtējums par pamatu izmantojot ainavas estētiskā novērtējuma kontroljautājumus, lai noteiktu ainavas kvalitātes pakāpi. Galvenā uzmanība tika pievērsta Daugavpils pilsētas centrā esošajām ielām, kurās ir lielākā kustība un līdz ar to arī lielākā antropogēnā noslodze. Šajās ielās tika izvēlēti vairāki skatu punkti, kuros izmantojot modificētos ainavas uztveres kontroljautājumus tika novērtēta attiecīgā vizuālā ainava un atzīmētas ar to saistītas vizuālās asociācijas.

Atslēgas vārdi: ainava, vizuāli – estētiskās kvalitātes novērtējums, Daugavpils.

DABAS PIEMINEKĻI DABAS PARKĀ „DAUGAVAS LOKI” EKOTŪRISMA ATTĪSTĪBAS UN DABAS AIZSARDZĪBAS PASĀKUMU KONTEKSTĀ

Dainis Kursīts, Juris Soms

dainiskursits@inbox.lv

Dabas parks „Daugavas loki” ir trešā lielākā aizsargājamā dabas teritorija Daugavpils rajonā un viens no ievērojamākajiem mazpārveidotas dabas kompleksiem Latvijā, tajā koncentrētas daudzas dabas un ainaviskas vērtības – dabas pieminekļi, aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas u.c. Lai izstrādānot dabas aizsardzības plānu dabas parkam „Daugavas loki” tajā tiktu iekļauti pasākumi Daugavas senielejas dabas pieminekļu aizsardzībai un saglabāšanai, nepieciešams veikt šo objektu apzināšanu, kompleksu izpēti un izstrādāt ieteikumus to apsaimniekošanai. Ar šādu nolūku vairāku gadu garumā ekspedīcijās ir veikta dabas pieminekļu – ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko objektu, dižkoku apsekošana un izpēte dabā. Izmantojot liela mēroga topogrāfiskās kartes un lauka ekspedīcijās iegūtos datus, ir sagatavota dabas pieminekļu ĢIS bāzēta datu bāze, kā arī izstrādāti ieteikumi valsts nozīmes

dabas pieminekļu apsaimniekošanai Augšdaugavas ekotūrisma attīstības un dabas aizsardzības pasākumu kontekstā.

Atslēgas vārdi: *dabas parks "Daugavas loki", dabas pieminekļi.*

DABAS LIEGUMA „RAUDAS MEŽI” TERITORIJAS ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA SAGATAVOŠANAI

Oļegs Griņko, Juris Soms

juris_geo@inbox.lv

Dabas liegums „Raudas meži” ir viena no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Latvijā, kurām pagaidām nav izstrādāts dabas aizsardzības plāns. Lai būtu iespējams izstrādāt šādu lieguma aizsardzības un apsaimniekošanas dokumentu, ir nepieciešams veikt ĪADT teritorijas izpēti un sagatavot pārskatu par šo teritoriju saskaņā ar MK noteikumos ietvertajām prasībām. Ar šādu mērķi 2006.-2008.gg. ir veikta reljefa, hidrogrāfiskā tīkla, augšņu u.c. fizioģeogrāfisko faktoru izpēte dabas liegumā „Raudas meži”, kā arī realizēta ekspertu ziņojumos minēto īpaši aizsargājamo augu sugu, meža atslēgas biotopu indikatoru sugu atradņu un aizsargājamo putnu sugu ligzdošanas vietu apsekošana dabā, fiksējot to koordinātas ar GPS. Pētījumu rezultātā ir apkopoti izpētes gaitā iegūtie dati un sagatavots teritorijas dabas vērtību un ģeogrāfiskais raksturojums dabas aizsardzības plāna vajadzībām, kā arī izveidots atbilstošs kartogrāfiskais materiāls GIS formātā.

Atslēgas vārdi: *dabas liegums "Rauda meži", dabas aizsardzības plāns.*

NATURE MANAGEMENT PLANS AND AWARENESS RAISING FOR LOCAL PEOPLE: APPLYING GIS TOOLS

Jolanta Bāra, D.Lazdāns, M.Nitcis, K.Aksjuta

jolanta.bara@inbox.lv

One of most important issues in further implementation of such nature management plans is awareness and understanding of local people – landowners, farmers, foresters, municipalities, state institutions etc. Therefore it is extremely important to use all possible procedures and tools for the information spreading, explanation, education and awareness rising among local inhabitants during development of the nature management plan. The public hearing procedure is one of such tools and it is really important to use all methods available to choose, prepare, visualize and show information about nature values in SPNT and ways to protect them.

Atslēgas vārdi: *Natura 2000, awareness raising, public hearings, nature management plans.*

EKOTŪRISMA ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJĀS: DABAS PARKA „DVIETES PALIENE” PIEMĒRS

Zita Volka, Sandra Solima

zita.volka@inbox.lv

Ekotūrisms pēc savas būtības saglabā bioloģisko daudzveidību, nostiprina identitāti un kultūras daudzveidību, veic vides izglītības un apziņas pilnveidošanu, kā industrijas veids samazina ietekmi uz vidi un vienlaikus kalpo kā instruments vietējās sabiedrības ekonomiskajai attīstībai, nodrošinot teritorijas ilgtspējīgu attīstību. Latvijā ir ļoti daudz ainaviski pievilcīgu, kultūrvēsturiski bagātu teritoriju, kas netiek pienācīgi novērtētas un apsaimniekotas, kā vienu no tām var minēt aplūstošo Dvietes palieni, kur izveidots Dabas parks „Dvietes paliene”. Šim ekotūrisma areālam ir vairākas priekšrocības, salīdzinot to ar citām vietām Sēlijā un Latvijā. Darba mērķis ir izstrādāt ekotūrisma attīstības koncepciju un tās realizācijas priekšlikumu paketi dabas parkā „Dvietes paliene”. Mērķa

sasniegšanai pielietotās metodes literatūras studijas, apstrāde un analīze; empīriskais pētījums (intervijas, anketēšana, teritorijas resursu izvērtēšana pēc iepriekš izstrādātiem kritērijiem); datu analīze, SVID analīze.

Atslēgas vārdi: *Ekotūrisms, Dabas parks "Dvietes paliene", aizsargājamas dabas teritorijas.*

EKOSKOLAS IEVIEŠANA AKNĪSTES VIDUSSKOLĀ

Ilona Brakovska

brakite@inbox.lv

Darbā tiek apskatītas vides vadības un audita sistēmas ieviešanas metodes un Ekoskolas principu apkopošana un ieviešana Aknīstes vidusskolā. Darba mērķis – uz vides pārvaldības sistēmas (EMAS – vides pārvaldības un audita sistēma) balstītas Ekoskolas statusa ieviešana Aknīstes vidusskolā. Lai sasniegtu mērķi tika izvirzīti sekojoši uzdevumi - iepazīties ar literatūru par attiecīgo tēmu; novērtēt pašreizējo stāvokli; tehnisko iekārtu pārvaldības sistēmas izstrāde; ieviešanas principu novērtējums. Pašlaik sasniegtie rezultāti ir: izveidota Ekopadome; veikta anketēšana, lai uzzinātu skolotāju un skolēnu viedokli, par Ekoskolas statusa ieviešanas nepieciešamību Aknīstes vidusskolā; elektroenerģijas patēriņa analizēšana vairāku gadu garumā Aknīstes vidusskolā. Darbs adresēts visiem interesentiem, kas vēlas iepazīties ar vides pārvaldības sistēmām, to ieviešanu un efektivitāti, kā arī skolu vadībām, kuras vēlas saņemt Ekoskolas statusu.

Atslēgas vārdi: *EMAS, Ekoskola, Ekopadome.*

NACIONĀLĀS IDENTITĀTES DISKURSS GLEZNOTĀJA EDVARDA GRŪBES DAILRADĒ

Signe Grūbe

signe.grube@gmail.com

Mūsdienās, kad etniskais sastāvs valstī ir tik dažāds, tieši vienoti kultūras elementi spēj veicināt kopējas pilsoniskas vērtības. Tā, mākslas darbu analīze sociālajā kontekstā ir viens no iespējamiem veidiem, kā noteikt nacionālo identitāti tās veidošanās posmā un tagadnē, jo mākslinieki bija un ir tie, kas atlasa un interpretē kultūras un pilsoniskā mantojuma pamatelementus, ietērpjot tos vizuālā valodā noteiktai auditorijai. Darbā ar gleznotāja Edvarda Grūbes personības starpniecību tiek parādīts, kā vizuālais mākslas darbs atspoguļo gan mākslinieka personīgās identitātes, gan kopējās nacionālās identitātes transformāciju valstī.

Atslēgas vārdi: *nacionālā identitāte, vizuālā māksla.*

IESKATS LATVIEŠU PLAKĀTU MĀKSLĀ (1970. –1990. G.): TRADĪCIJAS UN NOVĀCIJAS

Sarmīte Bogdanoviča, Zeltīte Barševska

sarmite.bogdanovicha@gmail.com

Plakātu māksla ir viens no 20.gadsimta masu komunikācijas veidiem, kas sevī ietver gan tekstuālu, gan grafisku informāciju. 19. gs. beigās ienākusi, tā pakāpeniski iesakņojas un jau 20. gs. sākumā ieņem līdzvērtīgu pozīciju blakus tādām šajā posmā tik nozīmīgām tehniskās mākslas jomām, kā fotogrāfija, kino un televīzija. Vēstures gaitā izejot cauri dažāda veida mākslas virzienu ietekmei, līdz nesot arī konkrētā laika atspulgu, latviešu plakāts 20. gs. 70.- 90. gados sāk ieņemt citādu formu. Sabiedrība sāk pierast, ka tas ir ne tikai komunikācijas veids. Šajā pētījumā tuvāk tiek aplūkots latviešu plakāts kā viens no jaunākajiem grafikas mākslas veidiem, kurā mākslinieks izmanto gan grafiskos tēlošanas līdzekļus un materiālus, gan gleznieciski dekoratīvos paņēmienus, gan arī sniedz autora subjektīvo skatījumu uz notikumiem un lietām. Kā minētajā laika posmā dominējošie tiek apskatīti sociālie un kultūras plakāti (īpaši – teātra izrāžu plakāti), kuri plašāk atklāj latviešu mākslinieku- plakātistu (G.Kirke, I.Blumbergs, J.Dimiters, J.Riņķis, G.Zemgals u.c.) individuālo rokrakstu spektru un vēstījuma manieri. Plakāta vērtība tiek skatīta gan no sociālās, gan no mākslinieciskās puses, uzlūkojot to caur attiecīgā vēsturiskā posma mākslas prizmu un autoru ienestajām novācijām dotajā grafikas veidā.

Atslēgas vārdi: *Atslēgas vārdi: grafika, plakātu māksla, sociālais plakāts, kultūras plakāts, tradīcija.*

IESKATS TEKSTILMĀKSLAS ATTĪSTĪBĀ LATVIJĀ 20.GS.90.GADOS UN 21.GS.SĀKUMĀ

Olga Lasmane, Zeltīte Barševska

olga_lasmane@inbox.lv

Tekstilmākslas vēsturiskie aizmetņi ir radušies tautas lietišķajā mākslā. Profesionālās tekstilmākslas attīstībā liela loma ir Rūdolfa Heimrāta dibinātajai Tekstilmākslas nodaļai Latvijas Mākslas akadēmijā 1961. gadā. 1995. gadā ir izveidota Latvijas tekstilmākslas asociācija (tagad - „Latvijas tekstilmākslas asociācija” [turpmāk – LTA]), kuras prezidente ir māksliniece Aija Baumanē. Galvenie LTA darbības mērķi ir apvienot visas Latvijas profesionālos tekstilmāksliniekus, lai veicinātu viņu radošo attīstību un nodrošinātu regulāru piedalīšanos izstādēs Latvijā un ārzemēs. 21. gadsimts ir atnācis ar globalizāciju, kas būtiski iespaidojusi Latvijas mākslas dzīvi, tai skaitā - tekstilmākslu. Īpaši aktivizējies jautājums par profesionalitātes pilnveidošanu, jaunu materiālu un tehnoloģiju apguvi, kā arī tekstilmākslas tradīciju saglabāšanu.

Atslēgas vārdi: *Tekstilmāksla, tautas lietišķā māksla, tekstilija, šķiedru māksla, gobelēns.*

MŪSDIENU GRĀMATU DIZAINS LATVIJĀ

Kristīne Bleidele, Zeltīte Barševska

kristeen@inbox.lv

Pētījumā apkopota vispārīga informācija par grāmatu dizaina attīstības gaitu Latvijā no 16. līdz 21.gs. sākumam. Tiek sniegti dati par populārākajām valsts un privātajām grāmatu izdevniecībām mūsdienās, kā arī par papīru un tā veidiem kā būtiskākajiem materiāliem grāmatu dizaina veidošanā. Daudzi pazīstami Latvijas mākslinieki - A.Mitris, J.Petraškevičs, V.Villerušs, A.Naumovs, D.Skurbe, Ē.Šulcs u.c. - ir mūsdienu grāmatu ilustratori. No grāmatas dizaina ir atkarīgs pirmais iespaids uz lasītāju, tāpēc ir saprotami, ka izdevniecība tam pievērš lielu uzmanību. Katrai grāmatai svarīga ir tās satura, dizaina un izpildījuma harmonija.

Atslēgas vārdi: *grāmata, dizains, mākslinieki, izdevniecības, papīrs.*

INSTALĀCIJU VIRZIENS KONCEPTUĀLAJĀ MĀKSLĀ LATVIJĀ

Dace Kaminska, Zeltīte Barševska

cirslis123@one.lv

Konceptuālās mākslas tendences Latvijā parādās jau 20.gs. 70.g. Konceptuālās mākslas mērķis ir paust idejas un uzdot jautājumus. Instalāciju virziens Latvijā ienāk 20.gs. 80.g. tieksmē atbrīvoties no stājmākslas ierobežotības. Veidojot instalācijas, mākslinieki priekšmetus apvieno trīsdimensionālās kompozīcijās, kuras adresātos izraisa emocijas un pārdzīvojumus. Tajās priekšmeti zaudē utilitārismu un iegūst simbolisku nozīmi. Instalācijās var tikt sintezēti arī glezniecības vai tēlniecības elementi, gaismas skaņas, redīmeidi, video izteiksmes līdzekļi u.tml., veidojot multimediju projektu. Latvijā nav daudz mākslinieku, kas pievērštos tikai instalācijām. Radošākie un publiskajā telpā redzamākie ir G.Gabrāns, K.Čelzsis, M.Fišers, Ē.Božis, K.Kalns, S.Māliņa u.c. Pētījumā tiek aplūkota instalāciju virziena attīstība Latvijā, sākot no 20.gs. 80.gadiem līdz mūsdienām. Tiek akcentēti nozīmīgākie pasākumi Latvijā un Eiropā, kur vērojamas Latvijas mākslinieku radītās instalācijas.

Atslēgas vārdi: *konceptuālā māksla, instalācija, trīsdimensionālas kompozīcijas, multimediji.*

ORNAMENTS LAIKMETA KONTEKSTĀ

Dita Kiceja, Zeltīte Barševska

dituks_k@inbox.lv

Ornaments spilgti raksturo katras tautas kultūru un mākslu. Tas ir līdzeklis, kas darbojas kā universāls informācijas nesējs un daudzveidīgi transformējas mūsdienu glezniecībā, tēlniecībā, grafikā, lietišķi dekoratīvajā mākslā, dizainā un citās jomās. Latviešu ornaments jeb raksts spilgti parādās Latviešu dziesmu un deju svētkos, kad laukumā veidotie „dzīvie” ornamentu nav tikai estētisks skaistums, bet ir tuvošanās ornamenta fenomenam. Pētījumā tiek sniegta ornamenta jeb raksta zīmju semantikas analīze, pamatojoties uz to pētnieku (E.Brastiņa, J.Bīnes, V.Klētnieka, J.Niedres, A.Dzērvīšu, A.Dzērvīšu, D.Kraukles, V.Celma u.c.) apkopotajiem materiāliem.

Atslēgas vārdi: *ornaments, raksts, zīme, fenomens, māksla, Latvija.*

EJ, MĀSIŅA TAUTIŅĀS, SAVER SAVAS VILLAINĪTES...

Inita Dilāne

anabellla@inbox.lv

Katrai latviešu līgavai vedību, kāzu jeb kā dainās tiek dēvēta *tautiņas iešanas diena* ir īpaša un nozīmīga diena viņas mūžā. Tā ir diena, kad līgava pamet vecāku mājas un dodas dzīvot uz pavisam svešām,

uz jaunā vīra mājām. Jaunajām sievietēm šī diena ir psiholoģisks pārdzīvojums, jo viss būs jauns, citādāks, neierasts, ka arī moka neziņa, kā ievirzīsies viņas turpmāka dzīve. Tāpēc, kāzu dienā visam vajadzēja noritēt gludi un rūpēties par to, lai arī turpmāka dzīve tāda būtu. Aplūkojot dažus iepriekšējos gadsimtus, zināms, ka latvieši īpašu vērību pievērsa maģijai. Tas attiecas arī uz vedību dienu, kurā tika pielietoti dažādi maģiski paņēmieni, tāda veidā, mēģinot ietekmēt un ievirzīt dabu un cilvēku dzīvi tā, ka pašam tik. Tāpēc, savā pētījumā pievērsšos latviešu ligavas tērpam, respektīvi, tam kā tika ģērbta ligava dodoties uz vedību. Jo katram apģērbam, katrai tā daļai, kādā viedā tas tika vilkts ir bijusi sava maģiskā nozīme.

Atslēgas vārdi: *ligava, vedības, kāzas, vedību apģērbs, dainas.*

CEĻOJUMA SEMANTIKA LATVIEŠU BĒRNU FANTĀZIJAS LITERATŪRĀ

Anna Stepina

astepina@inbox.lv

Fantāzijas žanrs jau ir iemantojis noteiktu vietu latviešu jaunākajā literatūrā, un tā iezīmes īpaši saskatāmas tieši bērnu prozā. Literatūrzinātnieki ir ieskicējuši pamatelementus, kas veido fantāzijas žanra koncepciju - galvenā varoņa izredzētība un īpašās spējas, paralēlpasaule, pārdabiskās būtnes, konflikts starp labo un ļauno u.c. Referāta autore pievērsīsies ceļojuma kategorijai bērnu fantāzijā. Referāta mērķis ir raksturot ceļojuma semantiku, tā nozīmi fantāzijas žanrā. Pētījumā izmantoti J.Jurkāna ("Nirējs"), G.Bereļa ("Agnese un Tumsas valdnieks"), V.Kaijaka ("Melnais kamols, amols, mols") un S.Kvaskovas ("Monika un Mežs", "Monika un dimantu Ciltstēvs") prozas teksti. Šo autoru darbi ir ļoti dažādi, taču visos galvenie tēli dodas garākajos vai īsākajos ceļojumos. Tos salīdzinot, var saskatīt vienotus ceļojuma norises komponentus.

Atslēgas vārdi: *fantāzijas žanrs, ceļojums.*

HRONOTOPS PAULA BANKOVSKA ROMĀNOS "ČEKA BUMBA & ROKENROLS" UN "MISTERS LATVIJA"

Natālija Bernāne

n.dervinika@inbox.lv

Pētījumā ir analizētas un apjaustas kopsakarības laiktelpas, galveno varoņu iekšpasaules tēlojumā Paula Bankovska 2002. gadā uzrakstītajos romānos "Čeka bumba & rokenrols" un "Misters Latvija", atsevišķi izdalot psiholoģisko, vēsturisko un mītisko laiku, kā arī pievērsot uzmanību mājas un ceļa simbolikai.

Atslēgas vārdi: *Psiholoģiskais, vēsturiskais, mītiskais laiks, mājas, ceļš.*

ФОЛЬКЛОРНАЯ КАРТИНА МИРА В ЯЗЫКЕ РУССКОЙ ПРЕССЫ ЛАТВИИ 1918-1940 ГГ.

Marija Aleksandrovska

marija710@inbox.lv

Исследование связано с изучением фольклорной картины мира произведений популярных русских писателей-эмигрантов (С.Минцлова, Б.Шалфеева (Поморского), К.Высоцкого, А.Ли, В.Немировича-Данченко и др.), публиковавшихся в 1918-1940 гг. в крупнейшей рижской газете „Сегодня”. Цель исследования состоит в выявлении основных особенностей фольклорной картины мира языка прессы указанного периода в сравнении с традиционной балтийской и славянской фольклорной картиной мира. Сопоставление языка прессы и языка фольклора строится на результатах магистерской и докторской работ, задачами которых являлось описание системы балтийских и славянских фольклорных концептов с помощью словаря концептов. Задача настоящего исследования – сравнение традиционной фольклорной картины

мира с ее художественно-литературным вариантом. Исследование предполагает проверить гипотезу о существовании единой фольклорно-литературной когнитивной области, основа которой мифологические и фольклорные представления.

Ключевые слова: фольклорная картина мира, язык фольклора, язык прессы.

NOTIKUMU VISRKNE KUROSĀVAS FILMĀ "RANS"

Viktorija Gordeņa

viktorija43@inbox.lv

Referāts ir veltīts Akiro Kurosavas filmas "Rans" mākslinieciskās pasaules analīzei. Filmas fabulas pamatu veido Šekspīra tragēdija "Karalis Līrs". "Rans" ir viena no zināmākajām un titulētākajām Kurosavas filmām kas uzņemta 1985.gadā. A.Kurosavam izdevies nofilmēt tādā veidā, ka ģimenes drāma tika pārvērsta lielā eposā: šeit varas tēma blakus mīlestības un nodevības, pazemības un atreibības motīviem kļūst par galveno.

Atslēgas vārdi: A.Kurosava, mākslinieciskā pasaule.

KARENAS BLIKSENAS RECEPCIJA LATVIJĀ

Aija Jakovele

aija_jakovele@hotmail.com

Karena Blikseņa (1885 - 1962) ir ievērojama dāņu rakstniece, kas piesaka sevi literatūrā 20.gs. 30. gados, gūstot plašu literāro rezonansi. Latvijā rakstnieces vārds nav pazīstams līdz pat 1996. gadam, kad latviešu valodā tiek izdots stāstu krājums "Septiņi romantiski stāsti". Nākamajos gados publicē vēl trīs dāņu rakstnieces grāmatas latviešu valodā. K.Blikseņa valdzina lasītājus ar īpašu rakstīšanas stilu, viņas īsprozas darbi ir oriģināli gan satura, gan formas ziņā. Referātā tiks sniegts rakstnieces K. Blikseņas "latviskā tēla" portretējums, meklēti iemesli interesei par viņas radīto tēlu un tēmu pasauli un iezīmētas dažas K. Blikseņas un latviešu rakstnieku poētikas paralēles literārā virziena kontekstā.

Atslēgas vārdi: literārā rezonanse, "latviskā tēla" portretējums, tēmu pasaule.

SUBJEKTĪVĀ LAIKA UZTVERE H.BELLA ROMĀNĀ "BILJARDS PUSDESMITOS"

Ārija Ļaksa

lareliv@inbox.lv

Romāna "Biljards pusdesmitos" varoņu dzīve ir saistīta ar pagātnes notikumu psiholoģisku pārvarēšanu, tāpēc viņiem ir īpaša attieksme pret laiku. Tagadnē visi varoņi dzīvo nosacītā izolētībā, ko paši sev ir izvēlējušies. Ar atmiņu palīdzību, kas nekādā gadījumā nav secīgas, autors panāk komplicētu laiklīmeņu sajaukumu laikasubjektīvās uztveres procesā.

Atslēgas vārdi: tagadne, pagātne, atmiņas, laika uztvere.

НАИМЕНОВАНИЯ ЛИЦ ПО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ В ПОЛЬСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ (СЕМАНТИКА И СЛОВООБРАЗОВАНИЕ)

Габриела Вильк

gabriela.wilk@op.pl

Настоящая работа предполагает исследование названий лиц по отношению к труду. Семантико-словообразовательному анализу подвергаются наименования лиц в литературном

языке, а также номинации, остающиеся далеко за пределами нормативного языка (сленговые обозначения). Выбор стандартного и субстандартного материалов предметом исследования не случаен. Независимо от того, носителем какой формы речи является человек, через призму названий лиц, в большинстве своем экспрессивно-оценочных, представляется возможным выявить ценностные ориентиры языкового сознания, в нашем случае, двух соседних национальных коллективов. Польский и русский языки в этом отношении сходны: как в литературном языке, так и в сленге обозначения лиц, передающие отрицательное отношение к труду (нежелание прикладывать усилия, хорошо заниматься трудовой деятельностью), превалируют над теми, в которых отражено положительное отношение, похвала работе. Названия лиц классифицируются с точки зрения их значения и способа образования.
Ключевые слова: сопоставительное языкознание, нормативный язык, сленг.

СМЫСЛОВАЯ МНОГОПЛАНОВОСТЬ ПОЭТИЧЕСКОГО ЯЗЫКА

Мария Соловей

marijasoloveja@inbox.lv

Работа посвящена проблемам изучения специфики поэтического языка, одной из особенностей которого является его смысловая многоплановость. Смысловая многоплановость проявляется в том, что в художественном слове заложена возможность нескольких интерпретаций. В работе описываются особенности поэтического языка В. Высоцкого, особенности лексики и фразеологии. Рассматривается многообразие языковых средств поэзии В. Высоцкого. Основное внимание уделено средствам создания смысловой многоплановости (диффузности семантики многозначных слов, актуализации ассоциативных сем, внутренней формы слов и фразеологизмов и др.). Выявлены доминантные средства создания смысловой многоплановости в творчестве Высоцкого. В заключении подведены итоги работы.

ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА "ЕДА" В РОМАНАХ Ф.М.ДОСТОЕВСКОГО "ПОДРОСТОК" И "БЕСЫ"

Анна Ерахтина

kuzja79@inbox.lv

Концепт "еда" в рамках авторской картины мира и, в частности, в романах Ф.М.Достоевского малоисследован. Вербализация концепта еда предполагает выявление наименований блюд и напитков. Трудность в описании рассматриваемого концепта состоит в том, что необходимо выработать определённый метод описания данного концепта. В данной работе предпринята попытка описания концепта при помощи семантического поля в аспекте авторской картины мира на материале романов Ф.М.Достоевского "Подросток" и "Бесы". В работе выявлены центр и периферия концепта еда, определена частотность употребления автором наименований блюд и напитков и определена специфика авторского видения рассматриваемого концепта. Особый интерес представляет сопоставление семантического поля в рассматриваемых романах и выявлений их специфики.

Ключевые слова: концепт.

НАЗВАНИЯ ПИЩИ В РУССКИХ СТАРОЖИЛЬЧЕСКИХ ГОВОРАХ ЛАТВИИ

Людмила Пысенкова

romualda.krivane@du.lv

В докладе рассматриваются слова-названия пищи (139 единиц, без фонетических вариантов), производится их лексико-семантическая классификация (всего выявлено 18 групп), а также

описываются закономерности функционирования номинаций кушаний в русских старожильческих говорах Латвии.

Ключевые слова: диалектная лексика, старожильческие говоры Латгалии,

О ФЕНОМЕНЕ „ТЕКСТА В ТЕКСТЕ”: ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ АФОРИЗМА

Агнешка Гаш

agnieszka.gasz@gmail.com

Афоризм как литературно языковое явление обладает двойной природой, поскольку может представлять собой как минимальный текст (самостоятельное произведение), так и обобщающую единицу текста (составляющую текста). Настоящая статья посвящается вопросу функционирования афоризма в рамках литературного произведения на материале, отобранном из русской художественной прозы. Литература доставляет многочисленные примеры афористических суждений, функционирующих на правах цитат. Анализ материала иллюстрирует наиболее характерные языковые стратегии, позволяющие вплетать афоризм в структуру литературного произведения: введение текста афоризма с подачей информации об авторе, ссылка на автора, источник или коммуникативную ситуацию, а также вплетение афоризма с помощью соответствующих синтаксических приёмов. Заимствованный афоризм приводится в кавычках, после двоеточия или многоточия. Другие языковые показатели, указывающие на источник сообщаемого, это напр. вводные выражения типа как говорят.

Ключевые слова: афоризм, "текст в тексте".

ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ С КОМПОНЕНТОМ "ГОЛОВА" В НАРОДНО-ПРОСТОРЕЧНОЙ РЕЧИ РУССКОГО НАСЕЛЕНИЯ ЛАТГАЛИИ

Надежда Тельминова

zuubi@inbox.lv

Соматическая фразеология занимает особое место во фразеологической системе любого языка. В данной работе представлено описание фразеологизмов с компонентом "голова" в народно-просторечной речи русского населения Латгалии. Материалом для исследования послужила рукопись словаря Е.Е.Королёвой.

Ключевые слова: фразеология, соматизмы, диалекты, Латгалия

ТОПОНИМЫ ЛАУЦЕССКОЙ ВОЛОСТИ ДАУГАВПИЛССКОГО РАЙОНА

Галина Кружникова

romualda.krivane@du.lv

Латгалия - уникальная территория с богатым историко-культурным наследием и длительным по времени существованием балто-славянских традиций в языке и культуре. В топографическом отношении эта территория отличается хорошей освоенностью. Даугавпилсский район, а конкретно Лауцесская волость, характеризуются разнообразием ландшафта, что в совокупности с хорошей освоенностью составляет объективную основу для создания богатой и многообразной топонимии. В свою очередь, существование нескольких языковых и культурных традиций позволяет изучить возможности топонимической системы древних балтов и славян и современных языковых контактов населяющих эту территорию народов.

Ключевые слова: топонимы, топоформанты, гидронимы.

КРАСЛАВСКИЙ ОНОМАСТИКОН

Маргарита Ляхова
galina.pitkevica@du.lv

В докладе представлено описание топонимии города Краславы и Краславского района, а также динамики реализации принципов номинации в ономастике города.

Ключевые слова: топонимы, гидронимы, ономастикон.

ЛЕКСЕМЫ СОВЕТСКОГО ПЕСЕННОГО ДИСКУРСА В КОНТЕКСТЕ АНАЛИЗА ИДЕОЛОГИЧЕСКИХ ПАРАДИГМ

Петр Червинский
czerwinski.piotr@gmail.com

Насыщение слова необходимым идеологическим содержанием в языке советской действительности имело неоднозначный и дифференцированный характер, как во времени, так и в зависимости от вида его использования. Язык русской советской песни представляет собой в этом отношении весьма интересный феномен, в котором необходимая идеологическая направленность приобретала особый, обязанный быть привлекательным и находящим душевный отклик, эмоционально заряженный смысл. Слова и тексты этого языка должны были быть созвучными и понятными, с тем, чтобы в каждом потенциальном слушателе находить и будить то, что близко, на что он может откликнуться, внося далеко не всегда непосредственным и очевидным для восприятия образом ту преобразующую сознание сверхценностную идею (набор идей), во имя которой (которых) человек был готов, по замыслу, добровольно преобразовывать также и мир. Материал подобным образом организованного языка, далеко не простой и не одномерный, поскольку *implicite* содержащий не только пропагандистки ориентированную, но и человеческую константу, представляет интерес как с историко-языковой, так и с когнитивной (а также других) сторон. На примере двух не симметрично соотносимых лексем (парни и девушки) производится анализ ангажируемых смыслов указанной разновидности советского языка.

ЦВЕТ: СЕМИОТИКА РУССКОЙ ПОСЛОВИЦЫ

Маргарита Надель-Червиньска
czerwinski.piotr@gmail.com

Семантическое поле „цвет” русской пословицы весьма ограничено, что обусловлено, с одной стороны, фольклорной традицией, а с другой – мифологической мотивацией каждой используемой в паремиологии единицы. Прежде всего „цвет” представлен главной семантической оппозицией белый, / черный. Симметричным к ним, составляя триаду, является красный. Актуализирована также знаковая семантика серый + синий, зеленый. Обособленно представляются в фольклорном контексте такие цвета как алый, голубой | розовый | желтый. Семантические группы, которые следует рассматривать отдельно рыжий, багряный | золотой, серебряный, медный (в значении цвета). Специфические по семантике группы составляют карий, черный (= недобрый) | яркий, ясный, темный (функционально близкие цвету). С мифосемантической точки зрения интересны для рассмотрения следующие традиционные словосочетания: белый свет, белый снег (= белый пух, белый лебедь), красный кочеток (= красный огонь), белый / серый заяц | | белый – царь, сыр, рубашка, личико; красное лето, красное утро, красный денёк / не красный день | красный цветок, красный гроб | красный угол, красный товар | красный колпак, красный сапог. Значимы также отмеченные оппозиции белый / красный / чёрный день; белый / черный хлеб; красный / белый огонь; рыжий / красный / черный человек. Для пословицы характерны, помимо этого, следующие семиотические группы: белеет, чернеет, краснеет | чернить (ся), белить (ся) + зеленить |

белеет, чернеет, краснеет | синева + чернь, синь + зеленушка (= веник) | белила, румяна + чернила, а также следующие, иначе грамматически оформленные, но похожие по функциональной семантике единицы языка традиции: бело, серо, черно, красно + желто + ярко, ясно || белее, чернее + зеленее || ал, зелен, синь, бел, рыж, желт, сер, черен, красен + темен, светел, ясен. Ряд из них участвуют в создании редких либо единичных традиционных паремий.

JAUNVĀRDI KĀRLA MĪLENBAHA "LATVIEŠU VALODAS VĀRDNĪCĀ" UN TO FUNKCIONĒŠANA MŪSDIENĀS

Vilma Tāraude

vilma.taraude@inbox.lv

Pārmaiņas valstī ir tāds laika posms, kad aktīvi tiek darināti jauni vārdi un papildināta jau esošā leksika. Leksikas bagātināšanā liela nozīme ir ekstralingvistikajiem faktoriem. Kārlis Mīlenbahs (1858-1916) - izcils latviešu valodnieks, kura vērtīgākais mūža darbs ir „Latviešu valodas vārdnīca”. Šī vārdnīca joprojām tiek uzskatīta par izcilu leksikogrāfisko sasniegumu. „Latviešu valodas vārdnīca” ietver sevī tulkojošās, skaidrojošās, pareizrunas vārdnīcas elementus, atklāj vārdu polisēmiju un plašo frazeoloģisko materiālu. Savukārt stilistisko norāžu šai vārdnīcā nav daudz, tikai ar īpašu zīmi – zvaigznīti aiz vārda – norādīts uz jaunvārdu. Vārdnīcā tiek norādīts jaunvārda autors vai sniegtas ziņas par to, kur pirmo reizi šis vārds tika fiksēts. Referātā tiks analizēti ekscerpēto jaunvārdu populārākie vārddarināšanas modeļi, kā arī aplūkota jaunvārdu funkcionēšana 21.gadsimtā.

Atslēgas vārdi: *jaunvārdi, vārddarināšanas modeļi.*

ĪPAŠVĀRDI REKLĀMĀ

Olga Borščevska

olga.borscevska@inbox.lv

Zinātniskais pētījums „Īpašvārdi reklāmā” tika veikts ar mērķi noskaidrot un raksturot īpašvārdu nozīmi reklāmā periodiskajos izdevumos vācu valodā. Pētījuma ietvaros veica analizētas dažādu īpašvārdu klasifikāciju un definīciju analīzi, īpašvārdu nozīmes pētījumu, reklāmas valodas vēsturiskās attīstības apkopojumu, kā arī definēja īpašvārdu nozīmi reklāmā un aplūkoja īpašvārdus reklāmā vienā no vācu periodiskajiem izdevumiem. Darba ietvaros tika izmantotas sekojošas pētījumu metodes: aprakstošā metode, salīdzinošā metode un statistiskās analīzes metode. Pētījuma rezultātā ir definēta īpašvārdu nozīme reklāmā periodiskajos izdevumos vācu valodā.

Atslēgas vārdi: *īpašvārdi; reklāma.*

ĪPAŠĪBAS VĀRDU KATEGORIJAS LATVIEŠU UN KRIEVU VALODĀ

Oksana Kovaļevska

kovalis5@inbox.lv

Priekšmetu vai dzīvu būtņu īpašības vai pazīmes gan latviešu, gan krievu valodā nosauc īpašības vārdi, kā arī īpašības vārdi abās valodās atbild uz jautājumiem *kāds? kāda? kādi? kādas?* / *какой? какая? какое? какие?* Referātā tiks apskatītas gan līdzīgas, gan atšķirīgas pazīmes īpašības vārdu kategorijās latviešu un krievu valodā.

Atslēgas vārdi: *īpašības vārdi, vārdu kategorijas.*

ZOONĪMU SIMBOLIKA LATVIEŠU UN KRIEVU VALODĀ

Svetlana Erta

lada6@inbox.lv

Vilks Viduseiropā līdz pat jaunākajiem laikiem ļoti bīstams plēsīgs zvērs. Nav brīnums, ka tas pasakās nozīmē cilvēkam lielas briesmas un parādās kā ienaidnieks dzīvnieka izskatā, kā arī tas, ka tiek minēti vilkos pārķerti asinskāri cilvēki (vilkaci). Arī Senajā Ķīnā vilks iemiesoja alkātību un nežēlību; ar „vilka skatienu” apzīmē neuzticēšanos un bailes no bāra kļūstošā plēsīgā dzīvnieka.

Atslēgas vārdi: *lācis, kaķis, vilks, simbols.*

ĢENITĪVĀS VĀRDKOPIESAUKAS PREIĻU RAJONĀ

Inese Zuģicka

inese.zugicka@du.lv

Antroponīmu vieta valodniecībā un to specifika ir bijis un ir viens no visaktuālākajiem jautājumiem onomastikā. Mūsdienās oficiālo antroponīmisko formulu latviešu valodā veido priekšvārds un uzvārds, kas tiek fiksēti dokumentos, un tiem ir identificējošā funkcija. Bez priekšvārda un uzvārda cilvēkam var būt arī iesauka, kas rodas kāda pamatota iemesla rezultātā. Apkopojot iesauku materiālu Preiļu rajonā, savdabīgas gan no darināšanas, gan no motivatīvās semantikas viedokļa šķita iesaukas, kas sastāv no diviem komponentiem – t.s. vārdkopiesaukas. Par vārdkopiesauku tiek uzskatīta iesauka, kuru veido divi atsevišķi rakstāmi patstāvīgas nozīmes vārdi. No darināšanas viedokļa tās var iedalīt: ģenitīvajās, kvalitatīvajās un apozitīvajās vārdkopiesaukās. Referātā no motivatīvās semantikas un darināšanas viedokļa analizētas ģenitīvās vārdkopiesaukas Preiļu rajonā. Ģenitīvajās vārdkopiesaukās pirmais komponents ir vienskaitļa vai daudzskaitļa ģenitīvā, otrais komponents – nominatīvā.

Atslēgas vārdi: *antroponīmika, vārdkopiesaukas, vārdkopiesauku darināšana, motivatīvā semantika*

VERBĀLĀS ASOCIĀCIJAS VALODAS IZPĒTĒ

Anželika Anufrijeva

anzan2@inbox.lv

Verbālās asociācijas tiek aplūkotas dažādās zinātnēs. Asociatīvie eksperimenti ļauj noteikt cilvēka valodiskās apziņas centrālos un perifērijas komponentus, pētīt valodas, īpaši, vārda nozīmes attīstības dinamiku, kā arī sociokultūras koncepta attīstības dinamiku. Daudzi valodnieki ir izteikuši atziņas par verbālo asociāciju dabu un to klasifikāciju. Pētījuma aktualitāti nosaka tādi faktori kā šāda veida plašā mēroga pētījumu nepietiekamība latviešu valodniecībā, bilingvisma situācija valstī, valodu apguves nepieciešamība, mūsdienu leksikogrāfijas straujā attīstība. Daļai eksperimentā iesaistīto respondentu latviešu valoda ir dzimtā, daļai – otrā valoda. Viņu valodiskā apziņa veidojas atšķirīgi, tomēr ir vērojama valodu mijiedarbība. Laika gaitā gan citas valodas ietekmē, gan rodies jaunajām dzīves reālijām mainās arī cilvēku asociācijas uz konkrēto vārdu - stimulu.

Atslēgas vārdi: *Verbālās asociācijas, asociatīvais eksperiments.*

21. GS. SĀKUMA LATVIEŠU LEKSIKOGRAFĪJA: TIPOLOĢISKĀS IEZĪMES

Svetlana Orlova

zava5@inbox.lv

21. gs. latviešu leksikogrāfija attīstās arvien straujāk. Valsts valodas aģentūras Sociolingvistikas daļā sadarbībā ar Ventspils Augstskolas, Latvijas Universitātes un Latvijas Nacionālās bibliotēkas

pētniekiem veikts pētījums „Situācijas apzināšana vārdnīcu izstādes un publicēšanas jomā Latvijā”. Pētījums tika veikts ar mērķi apzināt šā brīža nepieciešamību, nosakot, kādi vārdnīcu veidi ir aktuāli (noteikt 10-15 prioritārās vārdnīcas) un to iespējamās sastādītājus. Pētījuma gaitā ir izpētīta esošā situācija vārdnīcu izstrādes un publicēšanas jomā Latvijā laika posmā no 1991. līdz 2007. gadam. No 1991. līdz 2007. gadam Latvijā ir iznākušas 586 vārdnīcas. Secināts, ka pēdējos 16 gados divvalodu tulkojošās vārdnīcas ir bijis aktīvākais segments latviešu leksikogrāfijā. Liela nozīme ir arī skaidrojošām un svešvārdu vārdnīcām.

Atslēgas vārdi: *vārdnīcas, sociolingvistika, leksikogrāfija.*

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDENTU IESAUKU MOTIVĀCIJA

Jana Butāne

jana.butane@inbox.lv

Iesauka ir viens no senākajiem nominācijas veidiem, kas savu nozīmi cilvēka nosaukšanas procesā nav zaudējusi arī mūsdienās. Studenti ir noteikta sabiedrības daļa, konkrēts modelis, kas izjūt nepieciešamību pēc savas identitātes, noteikumiem, izskata un uzvedības principiem, savām tradīcijām. Ja kāds neatbilst šīm normām, tiek izcelts uz citu fona ar iesauku. Līdz ar to iesauka ir intereses un uzmanības rezultāts, ko rāda pret adresātu apkārtējie. Katras iesaukas pamatā ir gan subjektīvi, gan objektīvi faktori, kas nosaka iesaukas motivētājpazīmes izvēli. Iesaukas motivētāja var būt kāda iesaukas adresāta fiziska iezīme, kas, redzot iesaukas adresātu, ir vizuāli uztverama. Iesaukas pamatā var būt arī adresāta ārējā izskata īpatnības, kā arī kādas īpašas pazīmes viņa personības struktūrā. Pētījumam iesaukas tika apzinātas, aptaujājot un anketējot DU studentus. Tika ekscerptētas aptuveni 380 vienības.

Atslēgas vārdi: *iesauka, studenti.*

BAZNĪCU DEVUMS BALVU NOVADA GARĪGĀS DZĪVES VEIDOŠANĀ

Biruta Ivanova

biruta282@inbox.lv

Balvu novads izzsenis bijis bagāts ar savām baznīcām, kuras pārstāvējušas dažādas konfesijas. Referātā apkopotī interesantāki fakti un svarīgākā informācija par novada baznīcu ietekmi kultūrvēsturisko un garīgo vērtību formēšanās procesā. Ceļot baznīcas novada stāstīti un muižnieki gribējuši ne tikai nest Dieva vārdu tumsonīgajiem zemniekiem, bet izglītēt tos -mācīt zemniekiem lasīt, rakstīt un veidot savas kultūrvēsturiskās vērtības kā izglītotiem ļaudīm. Tādējādi Balvu novadā veidojās pirmās draudzes skolas, zemnieku kori, baznīcas ansambļi u.c. nemazāk svarīgas zemnieku izglītības iestādes. Savu kultūrvēsturisko mantojumu zemnieki sāka apzināt tikai 19.gs otrajā pusē, kas novadā organizējās pirmie muzeji, latgaliešu valodas patrioti aizstāvēja savas valodas tiesības u.t.t. Tādējādi ir svarīgi apzināt mazo novadu kultūrvēsturi un tās kontekstā baznīcu, kā tās veidotāju.

Atslēgas vārdi: *baznīca, garīgā dzīve, kultūrvēsturiskās vērtības.*

LATVIJAS ARMIJAS SAPIERU VIENĪBU DARBĪBA LATGALĒ 1920.-1921.G.

Edgars Engīzers

edgars.engizers@gmail.com

1920.gada janvārī Latgalē turpinājās kaujas Latvijas atbrīvošanai no Sarkanās armijas. Tad arī Latvijas armijas sapieru vienības tika iesaistītas kaujās, nodrošinot ne tikai kājnieku karaspēka virzībai nepieciešamos inženiertehniskos risinājumus, bet arī nostiprinot esošās karaspēka pozīcijas. Sapieru darbība norisinājās arī mazāk pētītā Latvijas – Lietuvas robežkonflikta ietvaros, kas ir sevišķi interesants, apskatot to Daugavpils pilsētas valstiskās piederības sakarā, par ko savā laikā pastāvēja dažādi viedokļi. Sapieru vienības aktīvi tika iesaistīti arī Latvijas – Lietuvas un Latvijas – Padomju

Krievijas robežas izbūves un nostiprināšanas darbos. Pēc aktīvās karadarbības izbeigšanās, sapieri turpināja Latvijas – Padomju Krievijas robežas nostiprināšanas darbus, kā arī veica Latgales ceļu rekonstruēšanu, ceļu, tiltu un būvju labošanu un labiekārtošanu, kas kara izpostītajā Latgalē bija arī būtisks civiliedzīvotāju dzīvi ietekmējošs faktors.

Atslēgas vārdi: *Brīvības cīņas, sapieri, Latvijas armija*

**RĪGAS 13.PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES „ĀBECĪTIS”
PIRMSSĀKUMI: RELIKTU UN PEDAGOĢISKĀS PADOMES SĒŽU
PROTOKOLU GRĀMATAS (1931-1945) IZPĒTE UN ANALĪZE KĀ IZVEIDES UN
ATVĒRŠANAS NEPIECIEŠAMĪBAS, PERSONĀLA ATLASĒS,
PEDAGOĢISKĀS DARBĪBAS UN PEDAGOĢISKĀ PROCESA ATTĪSTĪBAS
NODROŠINĀJUMA ATSPUGUĻOTĀJI**

Vineta Jonīte

vinetajonite@inbox.lv

Rīgas 13.pirmsskolas izglītības iestāde „Ābecītis” izveides vēsture ir maz pētīta un apzināta. Referātā apkopota, analizēta un atspoguļota pirmsskolas izglītības iestādes vēsturiskās izveides un attīstības hronoloģija, apzināto ēku un to atrašanās vietu plāna atspoguļošana, celtniecības gaitas hronoloģija, apkopota pirmsskolas izglītības iestādes ēku un to darbību atspoguļojošā fotogrāfiju privātkolekcija, analizēti iestādes darbības uzsākšanas apstākļi un pedagoģiska personāla un procesa organizācijas priekšnosacījumi, darba pieredzes veidošanas gaita, analizēts audzēkņu sastāvs, tā kvantitatīvo rādītāju hronoloģija, veikta reliktu un pedagoģiskās padomes sēžu protokolu grāmatas (1931-1945) satura analīze, kā arī pedagogu pieredzes pirmsskolas vecuma bērnu audzināšanas un mācīšanas vadlīniju apkopošana. Apkopojot un izanalizējot pirmsskolas izglītības iestādes rašanās pirmsākumus: veidojot atvēršanas, darbības un audzēkņu apmeklētības hronoloģiju, atklājot pedagogu darbību un pedagoģiskā procesa saturu pirmoreiz tiek veidota iestādes izveides vēstures rekonstrukcija.

Atslēgas vārdi: *Rīgas 13.pirmsskolas izglītības iestāde “Ābecītis”, pirmssākumi, pedagoģiskais process.*

**LATGALES TEMATIKA LATVIJAS VĒSTURES SKOLOTĀJU BIEDRĪBAS
DARBĪBĀ (1932-1939)**

Tālis Pumpuriņš

talis.pumpurins@cesis.lv

Latvijas vēstures skolotāju biedrība (līdz 1938. gadam – Vēstures skolotāju biedrība) dibināta 1932. gadā. Biedrības vadība atradās Rīgā, bet tās biedri nāca no visas Latvijas. Biedrību no dibināšanas līdz 1939. gadam, kad tā kā patstāvīga organizācija beidza pastāvēt, vadīja vēsturnieks, filozofijas doktors N.Viksniņš. Biedrībā pirmajā gadā iestājās 81 biedrs, bet 1938. gadā bija 187 biedri. Biedrības galvenais uzdevums bija vēstures skolotāju, kuri galvenokārt strādāja ģimnāzijās, kvalifikācijas paaugstināšana. Daudzi no šiem skolotājiem bija ne tikai mācību grāmatu un vēstures mācīšanas metodiskās literatūras, bet arī zinātnisku un populārzinātnisku publikāciju autori. Biedrībā darbojās arī vadoši Latvijas Universitātes mācību spēki, kuri nodarbojās ar Latvijas vēstures pētniecību (A.Švābe, L.Arbuzovs u.c.). Biedrība noorganizēja pirmo vēstures skolotāju kongresu (1936.g.), tā uzturēja kontaktus ar kaimiņvalstu skolotājiem. Pēc biedrības iniciatīvas tika izdots Latvijas vēsturei veltīto publikāciju bibliogrāfiskais rādītājs un divos sējumos rakstu krājums „Pagātne un tagadne” (1936.g., 1938.g.). Viena no aktīvākajām biedrībā bija tūrisma sekcija, kas nodibinājās 1933.g. sākumā. Tās organizētās ekskursijas vairāk līdzinājās ekspedīcijām ar zinātniski metodoloģisku ievirzi. To sagatavošanā un norisē tika iesaistīti vēstures, arheoloģijas, etnogrāfijas un citu zinātnes nozaru speciālisti. Ar biedrības atbalstu Latgales vēsturi un kultūru popularizēja Rīgā un citviet Latvijā. Šeit var minēt gan Latgales kultūras rītu Rīgā 1938. g. aprīlī, kurā uzstājās Daugavpils valsts skolotāju institūta direktore V.Seile un citi latgaliešu inteliģences pārstāvji, gan vēstures skolotāju kongresa noslēgumu Brīvdabas muzejā pilnveidotajā Latgales sētā ar valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa

piedalīšanos. Tās bija arī skolotāju ekskursijas uz Latgali, kā arī dažādas lekcijas un publikācijas (piemēram, etnogrāfa K.Andermaņa) par novada vēsturi un kultūru. Līdz šim biedrības devums Latvijas, tai skaitā – Latgales, vēstures izpētē un popularizēšanā maz piesaistījis mūsdienu vēsturnieku uzmanību.

SKOLU TĪKLS DAUGAVPILĪ (1944 – 1949)

Anita Batura

saullite200@inbox.lv

Referāta mērķis ir atveidot skolu tīklu Daugavpilī no 1944 – 1949. gadam. 1944. gadā Latvijā atkal tiek atjaunota padomju vara un tiek turpināti pārkārtojumi, kuri tika pārtraukti ienākot vācu karaspēkam 1941. gadā. Pārmaiņām tiek pakļauts arī skolu tīkls. Referāta laika robežas ir no 1944. gada līdz 1949. gadam, jo tieši šajā periodā skolu tīklā notiek būtiskākās izmaiņas. Sākumā skolām pietrūkst telpu un vienās telpās mitinās divas skolas. 1945. gadā Daugavpilī ir 19 skolas, bet nākamajā gadā šo skolu skaits sarūk līdz 11 skolām. 1949. gadā skolu skaits ir nostabilizējies un to skaits paliek 12. Šajā laika posmā skolām vairākkārt tiek vairākkārt mainīti nosaukumi. Lai rekonstruētu skolu tīklu, izmantoju Daugavpils Zonālā Valsts arhīva dokumentus. No plaša dokumentu klāsta izvēlējos Daugavpils pilsētas Skolu valdes dokumentus.

Atslēgas vārdi: *skolas, Daugavpils.*

OTRĀ PASAULES KARA KARAVĪRI PĒCKARA DAUGAVPILĪ

Inese Nitiša

inese.nitisa@inbox.lv

1944. gada vasarā Sarkanā armija iekaroja lielāko daļu Latvijas teritorijas, arī Daugavpili. Nekavējoties sākās padomju varas orgānu izveide, kuru uzdevums bija iekļaut iekarotās teritorijas Padomju Savienībā pastāvošajā kārtībā. Daugavpils darbaļaužu deputātu padome lielu vērību veltīja arī karavīriem un militārajai jomai. Referātā, balstoties uz Daugavpils zonālā valsts arhīva materiāliem, aplūkota pilsētas padomes darbība drošības jautājumu risināšanā, karagūstekņu darba izmantošanā, demobilizēto padomju karavīru iesaistīšanā civilajā dzīvē. Īpašas uzmanības vērta ir jautājums par padomju karavīru varoņdarbu Lielajā Tēvijas karā izmantošanu padomju varas propagandai Daugavpilī.

Atslēgas vārdi: *pēckara Daugavpils, demobilizētie padomju karavīri, arhīva materiāli*

SABIEDRISKĀ KĀRTĪBA DAUGAVPILĪ 1944.–1953. GADĀ: PĒC DZVA MATERIĀLIEM

Marika Velika

marika.velika@inbox.lv

Pētīta sabiedriskā kārtība Daugavpilī pēc kara – periodā, kad tika ieviestas jaunas padomju tiesības un likumi. Uzmanības centrā – kriminālā situācija Daugavpilī, padomju tiesību neievērošanas un pārkāpšanas gadījumi. Pētījumā izmantoti Daugavpils Zonālā Valsts Arhīva dokumenti – Daugavpils pilsētas tiesas krimināllietu un civillietu kartiņas. Atklāti likumu pārkāpumu veidi, to pieaugums vai sarūkums laika gaitā, analizēti noziegumu cēloņi, kā arī faktori, kas mudināja cilvēkus traucēt kārtību un drošību. Krimināllikuma un civillikuma pārkāpēji ir daļa no sabiedrības, tāpēc viņu rīcības izpēte ļauj dziļāk izprast pēckara Daugavpils sabiedrības dzīvi un ienes jaunas šķautnes šī perioda vēstures pētniecībā. Darbā izmantotie Daugavpils Zonālā valsts arhīva 450. fonda materiāli līdz šim nav analizēti un pētīti.

Atslēgas vārdi: *Daugavpils, kriminālā situācija, sabiedriskā kārtība, noziegumi.*

VECTICĪBNIKU BAZNĪCAS PĒCKARA DAUGAVPILĒ 1944.–1956. GADOS

Anna Truboviča

anna.trubovicha@inbox.lv

Pēckara periods ir izmaiņu laiks, kad cilvēki pielāgojās jaunizveidotai situācijai, cerībās uz labāko pārvarot visas grūtības. Pēc kara Daugavpils iedzīvotājiem nācās no „pīšļiem” veidot jauno dzīvi. Vislielākās grūtības minētajā periodā sastapa baznīcas, kurām vajadzēja gan pārvarēt kara sekas, gan cīnīties par savu eksistenci padomju sabiedrībā, jo komunistiskajā ideoloģijā vieta reliģijai nebija atvēlēta. Pētījumam izvēlējās vienas no Daugavpils konfesijām – vecticībnieku – vēsturi no 1944. līdz 1956. gadam. Avotu bāzi veido Daugavpils Zonālā Valsts Arhīva materiāli, kas sniedz ziņas par sešām pilsētas vecticībnieku baznīcām un viņu dzīvi pēckara situācijā. Analizētas arhīva lietas līdz šim netika izmantotas zinātniskajos pētījumos. Referātā aplūkoti jautājumi par Daugavpils vecticībnieku baznīcu īpašumiem un draudžu pastāvēšanas apstākļiem padomju varas perioda sākuma gados (1944–1956).

Atslēgas vārdi: *vecticībnieku baznīca, pēckara Daugavpils, arhīva dokumenti.*

PADOMJU TIESAS SISTĒMA: GRĪVAS TAUTAS TIESAS PIEMĒRS

Aleksandrs Ignatjevs

alex.ignatjevs@inbox.lv

Padomju tiesas sistēmas daži aspekti Grīvas rajona tautas tiesas darbībā. Attieksme pret cilvēku Grīvas rajona tautas tiesā kā padomju tiesas sistēmas piemērs, tiesas darba precedents.

Atslēgas vārdi: *Grīvas tautas tiesa.*

ŽURNĀLA "LIESMA" VEIDOTAIS PRIEKŠSTATS PAR IZGLĪTĪBU (1959.-1960.)

Daina Ostrovska

eldano2006@inbox.lv

Darbs ir veltīts 1959.-1960.g žurnālā "Liesma" veidotajam priekšstatam par izglītību LPSR un PSRS kopumā, kā arī izglītības atspoguļojumam ārzemēs. Žurnālā "Liesma" propagandētais izglītības tēls ārzemēs, īpaši kapitālisma valstīs, krasi atšķiras no PSRS. Kapitālisma valstu izglītība tiek raksturota kā atpalikusi no dzīves realitātes, strādniekiem nepieejama. Sociālisma un jaunattīstības valstu izglītībai ir nepieciešams PSRS atbalsts. Toties LPSR izglītības sistēmā notiek attīstība un cilvēki var lepoties ar lielajiem sasniegumiem. Skolēni un studenti iegūst ne tikai izglītību, bet arī praktiskās fiziskā darba iemaņas. Strādājošie cilvēki tiek iesaistīti savas kvalifikācijas celšanā. Studentiem - skolēniem jācenšas kļūst par pilnvērtīgiem un sabiedrībai noderīgiem cilvēkiem, pilnveidojot sevi un ievērojot kolektīva intereses. Daļa, šajos gados LPSR notiekošo procesu izglītības sistēmā, vispār netiek atspoguļoti.

Atslēgas vārdi: *raksti par izglītību LPSR, ārzemēs.*

POLITISKĀS ANEKDOTES PADOMJU LATVIJĀ VĒSTURES KONTEKSTĀ

Līga Strazda

liga.s@delfi.lv

Politiskās anekdotes ir cieši saistītas ar vēsturi, sava laika realitāti. Darba mērķis ir aplūkot 20.gs. 60.g.b.-70.g.s. populārākos politisko anekdošu ciklus Padomju Latvijā un vēsturiskos notikumus/realitātes aspektus, kuri tos determinēja. Darba galvenais pētījuma avots ir anekdotes no

Atslēgas vārdi: *politiskās anekdotes, vēsture, konteksts.*

59

EINFLUSS DES RUSSISCHEN AUF DIE DDR-SPRACHE

Žanna Vasiļevska
zannucis@inbox.lv

Pirms Vācijas atkalapvienošanās 1990. gadā Vācija bija sadalīta Vācijas Demokrātiskajā Republikā (VDR) un Vācijas Federatīvajā Republikā (VFR). Abās šajās valstīs pastāvēja daudzas atšķirības ne tikai politiskajā un sabiedriskajā dzīvē, bet arī valodas lietojumā. Krievu valodas ietekme uz tā laika vācu valodu Austrumvācijā ir nenoliedzama. Vācu valodā tika darināti daudzi jauni vārdi, kā arī iestāžu un organizāciju nosaukumi. Ja vācu valodā nebija atbilstoša ekvivalenta vārda kādam krievu valodas vārdam vai nosaukumam, tad tas tika tulkots burtiski, piem. *Verdienter Lehrer des Volkes* (заслуженный учитель народа), *Fünffahrplan* (пятилетний план). Lai gan vārdu novecošanai un izžušanai no ikdienas leksikas bieži vien ir vajadzīgs ļoti ilgs laika posms, daudzi tajā laikā izveidotie neologismi tagad vairs netiek lietoti un nepilnu 20 gadu laikā pēc Vācijas atkalapvienošanās jau ir kļuvuši par arhaismiem.

Atslēgas vārdi: krievu valodas ietekme uz vācu valodu Vācijas Demokrātiskajā Republikā, burtiskie tulkojumi.

WORTSPIELE IN DER DEUTSCHEN WERBUNG

Natalja Jundina
vfk@du.lv

Wortspiele meinen die Verletzungen von den Erwartungen der Rezipienten hinsichtlich der sprachlichen Form des Werbetextes, indem Veränderungen am Wort oder Phrase vorgenommen oder sprachliche Elemente in überraschender oder normwidriger Weise kombiniert werden. Wortspiele sind auf allen sprachlichen Ebenen möglich, sie beinhalten phonetische, morphologische, phraseologische, graphische und kombinatorische Entstellungen der Ausgangsform. In dem Artikel werden die Besonderheiten der Wortspiele auf den genannten sprachlichen Ebenen betrachtet.

WORTSCHATZARBEIT IM HEUTIGEN DEUTSCHUNTERRICHT

Janīna Sergejeva
janina.sergejeva@du.lv

Im Referat wird ein Versuch gemacht den heutigen Zustand der Wortschatzarbeit im Deutschunterricht zu analysieren. Eine besondere Aufmerksamkeit wird der Vermittlung der kulturellen Bedeutung des Wortes gewidmet. An praktischen Beispielen wird gezeigt, wie die fremdkulturelle - und die sprachliche Kommunikationsfähigkeit entwickelt werden.

Der Wörter: fremdkulturell, kulturelle Bedeutung.

PROJEKTUNTERRICHT IM BEREICH LANDESKUNDE

Marija Antāne
marant@tvnet.lv

Sowohl bei Theoretikern, als auch bei Praktikern standen und stehen immer neue und intensive Methoden im Vordergrund, die die Motivation, Aktivität und Kreativität der Lernenden fördern. Zu diesen Methoden gehört auch die Projektmethode. Das Ziel dieses Artikels ist die Projektarbeit (für Studenten der Fakultät für internationalen Tourismus) im Rahmen des handlungsorientierten Projektunterrichts zu entwickeln, um die Selbstständigkeit der Studenten beim Fremdsprachenunterricht durch Handlungs- und Projektkompetenz zu fördern. Die Nachfrage auf dem Tourismusmarkt nach in Fremdsprachen als auch in Landeskunde kompetenten

Tourismusfachkräften bestimmt die Aktualität des gewählten Themas. Der Erwerb von Projektkompetenz basiert auf der Erfahrung von bekannten Pädagogen wie Gudjons, Krumm, Freinet, Wicke u.a. Das Projekt ist das Ergebnis motivierter Tätigkeit. Nach den Ergebnissen kann man schlussfolgern, dass Projektarbeit eine schöpferische Arbeit ist – inhaltlich, durch den Realisierungsprozess, als auch durch das Ergebnis. Projektarbeit fördert: 1. die Flexibilität der Studenten und ihre Entscheidungsfähigkeit, 2. selbstständiges Urteilsvermögen und Originalität, 3. divergentes Denken – die Fähigkeit variable Lösungen bei der Erarbeitung und Realisierung der Projektarbeit zu erarbeiten. Studenten bewerten die Projektmethode positiv, sie bemerken, dass diese die schöpferischen Fertigkeiten entwickelt und insbesondere Deutschkenntnisse und -fertigkeiten fördert. Oft werden die Projekte im Studienprozess Grundlage für eine umfangreichere Forschungsarbeit, die zur Kursarbeit oder Diplomarbeit führt. Projektunterricht als ein wichtiger Bestandteil des landeskundlichen Lernens fördert die Lernkompetenz der Studenten, trägt zum sozialen und interkulturellen Lernen bei und macht sie zukunftsorientiert und flexibel.

Der Wörter: *Landeskunde, Lernkompetenz, Motivation, Projektunterricht.*

DER SPRACHLICHE ASPEKT DES AGEISMUS

Anna Karpova

gold-star@inbox.lv

Der Artikel ist der sprachlichen Benachteiligung sowohl der Jugendlichen, als auch der Meschschen im fortgeschrittenen Alter gewidmet. In erster Linie werden solche Begriffe wie Ageismus bzw. Altersdiskriminierung und das Alter betrachtet.

Der Wörter: *Ageismus, Altersdiskriminierung, Vorurteile, das Alter.*

DICHTER UND DICHUNG IM SCHAFFEN EICHENDORFFS

Marina Arcihovska

mariamm@inbox.lv

Die Gestalt des Dichters und der Dichtung spielt im Schaffen Eichendorffs eine besondere Rolle und steht im Mittelpunkt seines Denkens und Dichtens. Eichendorffs Sprache ist sehr bildhaft. Genau durch diese Bildhaftigkeit entfaltet der berühmte deutsche Dichter der Romantik dem Leser seine Gestalt des Dichters und der Dichtung. In der Folge dieser Arbeit werden verschiedene sprachliche Kombinationen und Bilder bei der Bildung des Dichter- und Dichtungsbildes bei Eichendorff erklärt und beschrieben.

Der Wörter: *Dichter, Dichtung.*

H. HEINES MĪLESTĪBAS DZEJA: BUCH DER LIEDER

Marija Nekraša

aijram@inbox.lv

Visā pilnība un daudzpusība H.Heines talants parādās dzejas grāmatā „Buch der Lieder” (1827) ar četrām galvenajām daļām: „Junge Leiden”, „Intermezzo”, „Die Heimkehr” un „Die Nordsee”. „Buch der Lieder” jau gaiši rāda visu to jauno, ko Heine ievieš dzejā. Viņa mīlēs lirikas pamatos ir paša patiesie pārdzīvojumi. Dzejoļu pamatnoskaņa lielāko tiesu ir drūmi pesimistiska, Dž.G.Bairona pasaules sāpju tragika noskaņa. Simboli tiek cieši saistīti ar tēlu reālo saturu. H.Heines izteiksmes valoda vienkārša un pat vienmuļa: viņš atmetis daudzas sarežģītas romantiķu panta formas kā vācu valodas garam nepiederīgas. Daudzi kritiķi uzskata H.Heines grāmatu „Buch der Lieder” ka vienu no tā laika slavenākajām un labākajām grāmatām. H.Heines daiļrade bija spoža un daudzpusīga. Dziļš literārais dzejnieka talants, prasme pasniegt dvēseles pārdzīvojums, smalkas nianšes. Tas viss

savienojas vēlēšanos runāt par mīlestību. H.Heine bijis 19. gadsimta dzejnieks, kurš sāka jaunas formas literatūrā. Viņa dzeja ir skaista un dziļa un strīdīga.

Atslēgas vārdi: *mīlestība, Buch der Lieder, Lyrisches, Intermezzo, Junge, Leiden.*

E.T.A HOFFMANN "ZELTA PODS" KA SAVRUPNIEKA STASTS

Irena Sidorovica

irenasidorovica@inbox.lv

Anselmus ir galvenais varonis E.T.A.Hofmana darba "Zelta pods". Viņš bieži nespēj atšķirt realitāti no izdomātas pasaules, tādēļ ir, ka sabiedrībā, kura viņš atrodas. Robežas starp divām pasaulēm vispār nav iespējams atrast. Viņš ir apmulsis un pazaudējis sevi šajā pasaules. Bieži apkārtējie cilvēki viņu uztver, ka garīgi slimo cilvēku, jo viņa uzvedība ir neadekvāta. Sava darba ir izpētīta varoņa raksturu un uzvedību, domu gaitu un viņa nereālus sapņus un līdz ar to pierādīt viņa saikni ar savrupniekiem. Ka arī svarīga loma "Zelta poda" ir atvēlēta simbolikai. Kaut arī E.T.A.Hofmans pieder pie vēla romantisma, pats nosaukums izsaka saikni ar agro romantismu. Zelta pods simbolizē spilgti izteikto vēlēšanos atgriezties laikā, kad daba un pasaule valdīja harmonija.

Der Wörter: *Goldene Zeit, Hoffmann, Serapiontische Erzählung.*

DURVJU SARGA LEĢENDA, PROTI, PARABOLA „LIKUMA PRIEKŠĀ”, TĀS NOZĪME KONTEKSTĀ AR BIROKRĀTIJU FRANCA KAFKAS ROMĀNĀ „PROCESS”

Kristīne Paškeviča

cristiina@inbox.lv

Darba objekts - durvju sarga leģenda, tās interpretācija un nozīme kontekstā ar birokrātiju. Darba metodes - teorētiskā materiāla apstrāde, informācijas apkopošana, leģendas analīze, kultūras zinātniskās metodes izmantošana. Darba mērķis - izpētīt un analizēt parabolas „Likuma priekšā” nozīmi kontekstā ar birokrātiju Franca Kafkas romānā „Process”.

Atslēgas vārdi: *Durvju sargs, likums, process, Josefs K.*

DIE NATUR IN DEN ERZÄHLUNGEN VON ADALBERT STIFTER

Inesa Antonova

askorbinka@inbox.lv

Dieses Artikel konzentriert sich auf das Thema - die Beziehungen zwischen der Natur und den Menschen. Meiner Meinung nach bietet das Biedermeier eine ungewöhnliche Interpretation der Bedeutung des Menschen in der Welt an. Die wechselhafte Einwirkung der Natur stellt einen ganz neuen Menschen dar, der einigermaßen von der Natur abhängig sein kann. Die Vorstellung der Natur und die Auffassung der Natur können ganz unterschiedlich sein. Die Natur ist von der Bedeutung bei der Entwicklung der Handlung oder der Charakterisierung der handelnden Personen in den Erzählungen von Adalbert Stifter.

Der Wörter: *Adalbert Stifter, die Natur, Biedermeier, der Mensch, die Vorstellung und die Auffassung der Natur.*

ÉDUCATION INTERCULTURELLE EN CLASSE DE FLE

Aleksandra Reszka

a.reszka@gazeta.pl

Dans la distinction qu'on peut faire entre les sociétés animales et les sociétés humaines, c'est la langue et la culture qui caractérisent l'homme. Entre ces deux systèmes, il y a une interdépendance, car „il est évident que l'accord sur les significations culturelles et leur formulation passent par la langue „ (Byram 1998 : 116). Cette constatation est un point de départ pour mon travail dont l'objectif principal est de présenter le développement de la compétence interculturelle dans l'enseignement de la langue étrangère.

Les mot-clés: *Éducation, langue*

L'APPRENTISSAGE DE LA PHONÉTIQUE FLE PAR L'EXPRESSION POÉTIQUE ET THÉÂTRALE

Romāns Savickis

romans.savickis@du.lv

Le problème de la pose de prononciation en français langue étrangère chez les étudiants en Lettonie a deux ou même plusieurs côtés divers par suite du multilinguisme naturel de la région. L'article traitera des approches et des techniques qui peuvent être appliquées en classe FLE bilingue aussi bien qu'en travaillant avec des groupes des apprenants unilingues avec l'appui sur la pratique et l'expression théâtrale et poétique. Dans son discours l'auteur parlera des systèmes d'exercices pour faire travailler la respiration, l'articulation, l'intonation, la projection de la voix au moyen du travail sur le texte, l'improvisation théâtral, l'écriture poétique et la chanson. L'auteur essaiera d'analyser son expérience professionnelle dans l'enseignement FLE à des publics lettophone, russophone et mixte et de formuler la problématique essentielle de l'apprentissage de la phonétique FLE en Lettonie.

Les mot-clés: *phonétique, FLE, théâtre.*

ГРАММАТИЧЕСКАЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ В ПЕРЕВОДАХ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕКСТОВ С ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ

Марина Савко

marina.savko@gmail.com

Работа посвящена изучению грамматической интерференции в переводах аудиовизуальных текстов с французского языка на русский. Языковая интерференция изучается в тесной связи с проблемами билингвизма и психолингвистики, переводческая деятельность рассматривается с точки зрения теории языковых контактов. В ходе сопоставительного анализа текстов перевода и их французских оригиналов выявляется ряд фактов грамматической (морфологической и синтаксической), интерференции, исследуются возможные причины и механизмы ее возникновения. Специфика перевода аудиовизуальных текстов рассматривается в качестве одного из факторов возникновения грамматической интерференции. Изучение грамматической интерференции имеет определенную ценность не только для контактологии и переводоведения, но и для типологии языков, так как анализ фактов интерференции дает возможность установить наличие грамматической категории, определить компоненты ее значений, дифференциальные признаки, выявить особенности форм выражения.

Ключевые слова: *перевод, интерференция, языковой контакт, аудиовизуальные тексты.*

ABSURDA TEĀTRIS FRANCIJĀ 20.GS.

Anna Zahare
anniez@inbox.lv

Darba nosaukums ir "Absurda teātris Francijā 20.gs.". Darbā tiek apskatītas absurda teātrim raksturīgās iezīmes, tā aizsākumi un ietekmes avoti. Uzmanība tiek pievērsta arī absurda teātra žanra aizsācējiem, kā arī spilgtākajiem autoriem, viņu daiļrades raksturojumam.

Atslēgas vārdi: absurda teātris, Francija.

NEPIECIEŠAMĪBA UN PAMATOJUMS VEIKT REĢIONĀLĀS POLITIKAS IEVEIŠANAS IZVĒRTĒŠANU

Liene Amantova-Salmane
lienea@yahoo.com

Reģionālā politika ir pamats veikt ilgtermiņa un harmonizētas attīstības plānošanu. Reģionālās politikas ieviešanas izvērtēšana ir svarīgs un aktuāls jautājums, jo ir pamats turpmāko lēmumu pieņemšanai. Pētījuma mērķis ir izpētīt reģionālās politikas ieviešanas izvērtēšanas galvenos aspektus un pierādīt izvērtēšanas nepieciešamību. Lai sasniegtu mērķi, izvirzīti šādi uzdevumi: analizēt reģionālās politikas izvērtēšanas aspektus, izstrādāt izvērtēšanas sistēmas loģisko modeli un veikt izvērtēšanas sistēmas stipro un vājo pušu analīzi. Pētījuma novitāte: 1.Izstrādāts reģionālās politikas izvērtēšanas galveno aspektu skaidrojums. 2.Piedāvāts reģionālās politikas ieviešanas izvērtēšanas cikla definējums, ietverot stratēģiskās vadīšanas pamatelementu – stratēģisko domāšanu. 3.Piedāvāts reģionālās politikas ieviešanas izvērtēšanas sistēmas loģiskais modelis. 4.Dots izvērtēšanas sistēmas novērtējums.

Atslēgas vārdi: reģionālā politika, reģionālā attīstība, reģionālās politikas izvērtēšana.

LATGALES REĢIONS PASAULES EKONOMIKAS SPĪLĒS

Juris Viļums
juris.vilums@du.lv

Vai tiešām pasaules ekonomiskie procesi vairs neturpināsies tā, kā bija ierasts pēdējās desmitgadēs? Arvien skaļāki kļūst apgalvojumi, ka līdzšinējā prakse "dzīvot uz kredīta" ir ievedusi strupceļā. Tiek prognozēts, ka pasaules spekulāciju burbulis vienreiz plīsīs. Nepieciešams apskatīt Latgales reģiona jaunās iespējas ekonomiskai izaugsmei un reģiona attīstība jāskata kopsakrībā ar procesiem Latvijas, Eiropas, kā arī pasaules ekonomikā. Dažādos pārmaiņu laikos arī tādiem nelieliem reģioniem kā Latgale var pavērties jaunas un negaidītas iespējas, ja spēsim lauzt veco stereotipu robežas.

Atslēgas vārdi: reģions, ekonomika.

PILSĒTU LOMA POLICENTRISKAS TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS VEICINĀŠANĀ LATGALES REĢIONĀ

Sandra Ežmale
sandra.ezmale@rsez.lv

Pilsētas ir nozīmīgs teritoriju attīstības virzītājspēks, jo tajās koncentrētas darba vietas un mājokļi, sabiedriskie un privātie pakalpojumi, kā arī transports un komunikācijas. Arvien ciešāka veidojas lauku teritoriju funkcionālā sasaiste ar pilsētām un pieaug pilsētu ietekme uz lauku teritoriju attīstību. Policentriskā attīstība rada priekšnosacījumus līdzsvarotai teritoriju attīstībai, savukārt, to sadarbība un funkcionāla papildināšanās nodrošina atsevišķo apdzīvoto vietu potenciālu pilnvērtīgu

izmantošanu un rada sinerģisku attīstības efektu. Tāpēc Latgales reģiona attīstībai būtiski ir stiprināt katras pilsētas unikālās priekšrocības un kompetences, paaugstināt cilvēkresursu, institucionālo un infrastruktūras kapacitāti, kā arī nodrošināt pievilcīgu un kvalitatīvu dzīves vidi. Pētījuma mērķis ir analizēt pilsētu lomu Latgales reģiona policentriskās telpiskās attīstības veicināšanā.
Atslēgas vārdi: *Telpiskā attīstība, policentriska attīstība, dzīves kvalitāte.*

TRADICIONALITĀTE POĻU KĀZU CEREMONIJĀ

Žanna Glode

Zanna.Glode@du.lv

Tradicionalitāte poļu kāzu ceremonijā. Jebkuras tautas dzīve visspilgtāk izpaužas tās svētkos, ģimenes paražās, ceremonijās un rituālos, kuri tiek rūpīgi glabāti un nodoti no paaudzes paaudzē. Daugavpils etniskais sastāvs ir daudzveidīgs - pilsētā dzīvo procentuāli liela poļu diasporas pārstāvju grupa. To vidū pastāv savas noteiktās tradīcijas, tas attiecas arī uz kāzu ceremonijām. Referāta pamatmērķis ir izanalizēt poļu kāzu ceremonijas simboliku un nozīmi.

Atslēgas vārdi: *kāzu ceremonijā.*

DAUGAVPILS (DINABURGAS) APRIŅĶA VECTICĪBNIEKU DRAUDŽU SADARBĪBA RELIĢISKAJOS UN SOCIĀLAJOS JAUTĀJUMOS 19. GS. BEIGĀS - 20. GS. SĀKUMĀ

Maija Baženova

maiya@inbox.lv

19. gs. beigās – 20. gs. sākumā Daugavpils (Dinaburgas) apriņķa vecticībnieku sociālais sastāvs nebija viendabīgs. Tas ietekmēja dažādu vecticībnieku novirzienu veidošanos, kā arī traucēja vecticībnieku vienošanās attiecībās ar Krievijas impērijas varas iestāžu un Pareizticīgās Baznīcas pārstāvjiem. Teritoriālā nošķirtība un centrālā pārvaldes orgāna trūkums veicināja dogmatisko atšķirību veidošanos vecticībnieku draudžu vidū, nereti arī vienas draudzes ietvaros. Mainoties vecticībnieku tiesiskajam stāvoklim, sāka mainīties arī vecticībnieku sabiedriskā aktivitāte. 20. gs. sākumā tika organizētas vecticībnieku draudžu sanāksmes un izveidotas vairākas vecticībnieku biedrības. Par vienu no galvenajām risināmajām problēmām kļuva savas reliģiskās un laicīgās izglītības sistēmas organizēšana.

Atslēgas vārdi: *Daugavpils, vecticībnieki, Dinaburgas apriņķis.*

ĶIEĢEĻRŪPNIECĪBAS ATTĪSTĪBA LATGALES REĢIONĀ LATVIJAS REPUBLIKAS LAIKĀ (1918-1940)

Oļegs Papsujevičs

olegs.papsujevics@du.lv

20.gs. 20.-30. gados Latgales reģionā ķieģeļrūpniecība kā produkcijas ražošanas apjoma, tā tehnoloģijas pilnveidošanas ziņā guva nozīmīgus panākumus, taču zinātniskajā literatūrā tas nav atspoguļots un izvērtēts. Pētījumu rezultātā tika noskaidrots ķieģeļniecību dibināšanas gads, atrašanās vieta, īpašnieks, ražošanas apjoms, tehnoloģija utt. Vislielākā un moderni iekārtota (ar Hofmaņa gredzenveida apdedzināšanas krāsni, mākslīgu jēlķieģeļu žāvētavu u.c. tehniku) reģionā bija Kalkūnes ķieģeļu rūpnīca, kas ražoja 3 milj. ķieģeļu gadā; tās projektētā jauda 10 milj. ķieģeļu gadā. Otra liela ķieģeļnīca darbojās Krustpīlī. 1939.gadā Latgales reģionā (ieskaitot Ilūkstes apr.) reģistrēts 61 ķieģeļceplis (tai skaitā 5 lieljaudas) ar 503 nodarbinātiem strādniekiem, dodot 11,682 milj. ķieģeļu gadā. Ķieģeļnīcas apkalpoja a/s "Ķieģeļnieks". Sabiedrības ceļos uz vietas varēja dabūt 1000 ķieģeļu par Ls 15-20.

Atslēgas vārdi: *Ķieģeļrūpniecība, akciju sabiedrība, Latgales reģions, Kalkūni, Krustpīlis.*

ГЕРБ ДАУГАВПИЛСА 1925 ГОДА В КОНТЕКСТЕ СОЗДАНИЯ ГОРОДСКОЙ ГЕРАЛЬДИКИ ЛАТВИИ

Артём Махлин
tjomam@inbox.lv

С 1923 по 1938 год в Латвийской Республике проводилась работа по формированию национальной геральдической системы. На примере процесса создания городского герба города Даугавпилс, утверждённого в 1925 году, в докладе предпринимается попытка восстановить общую картину деятельности Геральдического Комитета, его взаимоотношений с самоуправлениями, внутренней организации и всего комплекса проблем, с которыми столкнулось молодое государство, вторгнувшись в исконную сферу герольдов. В работе дан краткий экскурс в историю Западноевропейской городской геральдики, обобщены принципы создания городского герба, совершён обзор символики города „от Динабурга до Двинска”. Реконструируя процесс создания герба Даугавпилса образца 1925 года, в научный оборот вводятся некоторые до сих пор неопубликованные, а потому неизвестные проекты Даугавпилсского герба. Применяя экспериментальные методы исследования гербов, в докладе открываются новые стороны Латвийской геральдики.

Ключевые слова: геральдика, герб, город, Даугавпилс.

PAGĀNISMA IZPAUSMES LATGALES KATOĻU KAPU KULTŪRĀ MŪSDIENĀS

Danuta Borovska
danutacv@inbox.lv

Bēres ir pēdējais no cilvēku godiem, Latgalē, kur dzīvo daudz katoļu, ievēro kristīgo apbedīšanas tradīciju. Taču pētījumi, ko sniedz cilvēku intervijas, liecina, ka arī 21. gadsimtā Latgalē bērēs ir dzīvs pagānisms, kas daudzviet transformērts un tagad tiek uzskatīts par kristīgo tradīciju.

Atslēgas vārdi: apbedīšana, pagānisms, kristīgā tradīcija.

SAKRĀLS UN PROFĀNS RAKSTS LATGALES KATOĻU BAZNĪCU TEKSTILIJĀS

Zeltīte Barševska
zeltite.barsevska@inbox.lv

Sakrālā arhitektūra ir mākslas vēstures veidošanās lieciniece. Latgales katoļu baznīcu iekštelpu tekstiliju simboliskā interpretācija balstās uz teoriju par materiālā un garīgā vienotību- horizontālie un vertikālie pavedieni pinuma ikvienā punktā veido krustu. Pētījumā tiek aplūkota Latgales baznīcu (Daugavpils Jaunavas Marijas bezvainīgās ieņemšanas Romas katoļu baznīcas, Aglonas Marijas Debesbraukšanas baznīcas (bazilikas), Rēzeknes Sāpju Dievmātes Romas katoļu baznīcas, Eglaines Romas katoļu draudzes baznīcas) centrālo altāru galdu jeb mensu segu rotājumu sakrālā simbolika un to profānais raksts kā laika un autora individualitātes zīme. Sakrāla un profāna raksta sintēze visizteiktāk parādās altāru segu mežģīņu kompozīcijās Latgales baznīcās.

Atslēgas vārdi: sakrāls raksts, profāns raksts, katoļu baznīca, tekstilijas, mežģīnes.

Uzturs kā savstarpējo attiecību veidotājs pārmaiņu periodā (1940–1945): Austrumlatvijas iedzīvotāji un otrā pasaules kara karavīri (pēc mutvārdu vēstures avotiem)

Iveta Bogdanoviča

iveta.bogdanovica@du.lv

Otrā pasaules kara laikā Latvijas iedzīvotāji pieredzēja dažādu varu maiņu, sastapās ar svešu armiju – padomju Sarkanās armijas un vācu Vērmahta – karavīriem, kurus viņi ne tikai redzēja, bet arī personiski kontaktējās ar tiem, un par to liecina mutvārdu vēstures avoti – cilvēku dzīvesstāsti, kuros var atrast diezgan sīku informāciju par varu maiņu un sekojošām politiskām un sociālekonomiskām izmaiņām valstī, par karavīru izskatu un izturēšanos, tāpat avotos spilgti izpaužas pašu teicēju attieksme gan pret jauno iekārtu un pārmaiņām, gan pret karavīriem. Dzīvesstāsti spilgti parāda un apstiprina, ka Austrumlatvijas iedzīvotājiem veidojās noteiktas attiecības ar karavīriem arī sakarā ar uzturu. Ziņojuma mērķis ir noskaidrot, kā veidojās attiecības starp Austrumlatvijas iedzīvotājiem un padomju un vācu karavīriem, kad par saskarsmes objektu kļuva uzturs.
Atslēgas vārdi: *Austrumlatvija, Sarkanā armija, Vērmahta karavīri, uzturs, mutvārdu vēstures avoti.*

DOES APPLYING COMMON ENGLISH LANGUAGE IN VERBAL COMMUNICATION DIFFER BETWEEN GENDERS AND AGES?

Alberto Sadu

alberto@turiba.lv

There is no one way in which people learn to communicate using a foreign language or even probably their mother tongue. It is obvious that each person follows his or her own individual development pattern. Still this pattern can be influenced by several external factors such as the family, the culture, the historical background, environment and others. Nonetheless, this survey which was observing English language learners of different age groups and both genders revealed some differences in how English language was applied and how different approaches were used to express one's ideas, thoughts, feelings and emotions varying between genders as well as learners of young and adult age. In recognition of the tremendous variation across language learners, this work devotes a real bunch of information that highlights some of the numerous ways used for applying English in general verbal communication.

Key words: *Applied English, verbal communication, culture, historical, individual, family, age, genders, differences.*

ENGLISH LANGUAGE OF YOUTH IN THE INTERNET AS A NEW MEDIUM OF COMMUNICATION

Anna Andrejeva

njurka6@yandex.ru

The theme of the paper is "English Language of Youth in the Internet as a New Medium of Communication". The paper is devoted to the analysis of the English-speaking chat rooms and the description of the characteristic features of the English language in the Internet in vocabulary, orthography and grammar, thus, proving scientifically that it presents a new medium of communication. Some scientists claim that Internet language spoils the purity of English. The present paper provides arguments that break this stereotype.

Key words: *Internet, English, Chat room, Youth.*

NONVERBAL VIRTUAL COMMUNICATION OF "M" GENERATION

Oksana Petaško

oksanapetasko@inbox.lv

One of the most essential characteristics of human beings is the ability to communicate. In the process of communication we get verbal and nonverbal information. The generation born after 1982 or „M” generation has grown up with the development of modern communicating technologies and has a tendency to communicate virtually. It highlights the question of nonverbal elements of communication. Therefore, the present paper aims at analysis of nonverbal virtual communication conducted by „M” generation.

Key words: *„M” generation, nonverbal, virtual communication.*

PROPER NAMES IN BRITISH ENGLISH: ORIGIN AND STRUCTURE

Larisa Sardiko

larisa.sardiko@du.lv

A name serves to distinguish, identify and specify an object / a person / a phenomenon it denotes. The author looks at the origin and structure of the names of British and Irish shops and other public places, such as pubs, restaurants, hairdressers, dressmakers, etc. The research into this sphere of onomatology shows that the British traditionally have been very creative in naming their small businesses. The names of shops, pubs etc. draw on one of the most prominent features and contain such stylistic devices as puns, metaphors, metonymies: e.g., Pane-relief - a name of a shop selling glass. The author concludes that a previously used original approach to naming shops is disappearing nowadays as huge chain stores and supermarkets replace small corner shops in the UK.

Key words: *proper name, onomatology, origin, pun, metaphor.*

THE USE OF IDIOMS IN HEADLINES OF BRITISH NEWSPAPERS

Ilze Oļehnoviča

dio_home@inbox.lv

Idioms, being stable combinations of words with completely or partially figurative meaning, may be subjected to contextual transformations. The most serious transformations are those which influence both the form and the meaning of idioms. It is instantial stylistic use of idioms. One of such instantial stylistic uses of idioms is umbrella use, i.e., the use of idioms in titles and headlines. The present article focuses on the umbrella use of idioms in British newspapers (*The Guardian, The Times, The Observer*, etc.). The article presents the results of analysis of this use of idioms, special emphasis being put on the semantic changes of idioms in context.

Key words: *idiom, instantial stylistic use, umbrella use, context.*

THE RELATION OF INNER SPEECH TO THE TEXTUAL CATEGORIES OF COHESION AND COHERENCE

Tinatin Zoidze, Heiko Marten

tinikozoidze@gmail.com

The aim of the paper is to show the relation of inner speech, of our thoughts, to the textual categories of cohesion and coherence. I will show in my work that for the main idea of the text, cohesion is maintained in spite of the disorder that is created by inner speech in the text at the linguistic level (such as the absence of punctuation, repetitions, unfinished sentences etc). The main materials for

analysis are taken from "The Sound And The Fury" written by the modernist American author William Faulkner. The examples from this literary text clear show that thoughts make a lot changes on the surface of the text and on the structure of the sentences when they enter the text. They ignore all linguistic norms with the result that all coherence is abolished on the surface, stream of consciousness and narration are mixed, and the nominative signal of the text and the nucleus of micro themes are split. In spite of all that, however, the main idea and thereby cohesion is always maintained.
Key words: *Modernism in Literature, Stream of Consciousness, Cohesion and Coherence, "The sound and the fury"*.

A STUDY OF LEXICAL ITEMS CONVERTED FROM PHRASAL VERBS

Natalja Minova

salgo@4more.lv

The present article examines lexical items converted from phrasal verbs starting from the dictionary as a source and extending the search into a language corpus, and provides quantitative data characterizing both phrasal verbs and converted words. The latter are represented not only by forms functioning as nouns (downbeat/downbeats) and adjectives (a real bite-back sharpness), which is reflected in the dictionary, but also by verbs (There are many occasions when a particle bait will outfish any other.) as the corpus data demonstrate. Converted items are characterized by different order of constituent components, V p (buyout) and p V (overfall), and variant spellings, solid and hyphenated, of both orders of components (back-up and backup; up-front and upfront). One of the conclusions arrived at is that a diachronic study is called for in order to distinguish between the bases of conversion which happen to be phrasal verbs and prefixed verbs.

Key words: *phrasal verbs, conversion, corpus search, constituent component, spelling variant, order of elements.*

ADVERBIAL ADJUNCTS AND TENSES

Aleksandra Pomitkina

palex@4more.lv

The present article looks at a number of adverbial adjuncts that are traditionally taken to co-occur with verbs in particular tenses. A corpus search is undertaken in order to find out if the associations between certain tenses and the adverbs relating to finite verbs them, for instance, present simple and always, present continuous and now, future simple and tomorrow, etc. are corroborated by the obtained data. Results of the study show that the real-life language use deviates, albeit to a different degree in every case, from what grammar textbooks state regarding the use of adverbs with tenses.

Key words: *Adverbial adjunct, finite verb, co-occurrence, corpus search, selection.*

THE USE OF GRAMMATICAL STRUCTURES FOR PRAGMATIC PURPOSES

Ludmila Ivanova

lusjenstar@inbox.lv

The title of the research summary is "The Use of Grammatical Structures for Pragmatic Purposes". It gives insight into the analysis of the use of grammatical structures in context, it raises questions about discourse factors that influence word order in a sentence, and pragmatic reasons of violation of normal word order. The practical part of the research focuses on the study of existential clauses and their use across fiction and academic literature.

Key words: *grammatical structure, word order, discourse factors, pragmatics, existential clauses.*

A STUDY OF IDIOMATICITY OF NOUN+NOUN COMPOUNDS

Tatjana Revina

savaona@inbox.lv

In the article, an attempt is made to apply the scale of literalness developed for idioms to a different class of lexical units, compounds, which are regarded by some researchers as idioms. The present study focuses on Noun+Noun compounds. A methodology of classifying compounds according to the degree of literalness is developed and applied to the examples extracted from newspaper texts.

Key words: *compound, idiom, literalness, idiomaticity, transparent, semi-literal, opaque.*

TYPES OF PUNS AND THEIR FUNCTIONS IN ENGLISH LITERATURE

Vera Ivanova-Smite

vera_ivanova-smith@inbox.lv

The paper is a corpus-based study seeking to demonstrate both the types and the functions of puns in the works of English writers of the 19th-20th centuries. Unlike the linguistically-oriented scholarship, offering a remarkable insight into the origin, character and types of puns literary inquiries emerge comparatively fragmentary, leaving functions of puns a largely unexplored domain. The work examines the concept of pun, traces the process of the evolution of the notion and essence of puns, investigates and describes their types and functions, demonstrates a wide range of literary examples, comparing types of puns and their functions in the process of their development in literary heritage of the definite historical period.

Key words: *puns, types, functions.*

MEDICINE OF MENIPPEA: SATIRE AS ANTIDOTE IN MIKHAIL BULGAKOV'S „HEART OF A DOG"

Stephen Barnes

sdbarnesii@gmail.com

Within Mikhail Bulgakov's body of work, *Heart of a Dog* has singular status. One critic writes that Bulgakov "spoke his mind unambiguously for the first and last time." But the work transcends mere political satire; it qualifies as a true Menippean Satire, a genre concerning itself with what Mikhail Bakhtin calls "ultimate questions," fundamental issues facing humanity. Moreover, like other Menippea, *Heart of a Dog* self-consciously considers the significance of writing, both literally and figuratively, on the human person (e.g., Sharik assumes the name Polygraph Polygraphovich, educating himself by reading seminal works by Engels). For Bulgakov, then, the role of writing as a means of manipulating humans—and, in the novel, lesser creatures—becomes a figure for the grand cultural projects of the 20th century. But in a character like Preobrazhensky, Bulgakov both recognizes the "humanitarianism" of the social engineers and, at the same time, attempts to correct their inhumane ideology.

Key words: *Bulgakov, Menippea, Menippean Satire, political, Russian literature, genre.*

FEAR OF WORDS IN WILLIAM FAULKNER'S NOBEL ACCEPTANCE SPEECH

Alyssan Barnes

alyssantaylor@hotmail.com

One of modernism's characteristics, the paring down of prose, reflects a contemporary disillusionment with words that writer William Faulkner does not seem to share. In fact, his peculiar style—the

notoriously long sentences, for example—suggests a faith in language that is evident not only in his stories but also in his 1950 Nobel Prize Acceptance Speech. His speech illustrates an attempt to emerge from modernism's dispassionate skepticism by combating what lies at its heart: a lack of hope in humanity's virtues. To resurrect that same hope, Faulkner parodies the fear of the day and proclaims "the old verities" in a series of lists. In his conclusion, his speech becomes performative: it makes the audience aware of its own motion of soul. That motion—sacrifice, pity, love—imbues the articulated human virtues with meaning. Thus Faulkner uses language to resurrect hope in these truths, which, as mere words themselves, are able to make humanity meaningful in the face of paralyzing fear.

Key words: *Faulkner, Nobel, rhetoric, diction, fear, skepticism, hope.*

PROPER NAMES IN THE NOVEL "THE WHITE PEOPLE" BY ARTHUR MACHEN

Jelena Semeneca

semeneca@hotmail.com

Any text is a specific sphere where proper names function. In a text, all words correspond to the objective reality and to the fictional one, to the real literary language and the language of fiction. Proper names are an integral part of the system of the devices of fictional expressiveness. Every writer choosing the proper names that appear in the text pays attention at their phonemics and morphemics that enrich the expressive shades of the meaning of the names. Proper names, being a part of fiction, play a great role in the creation of the visual image of the main characters, in their individualization. In the given article the author will study the way proper names function in the novel "The White People" written by Arthur Machen. The study of the proper names found in the novel allows to classify them and to reveal their functions in the text. The analysis of the proper names used by the author helps to understand the main idea of the novel in general and to re-create the individual vision of the literary world invented by the author.

Key words: *proper names, Arthur Machen, literary world, fictional expressiveness.*

GHOST IN THE SPACE OF PRE-ROMANTICISM AND POSITIVISM

Irina Presņakova

i.presņakova@inbox.lv

There is an assumption that English ghost stories of the second half of the 19th century were greatly shaped by earlier Gothic texts. In the given report an attempt will be made to point to the major shifts in the ghost story as compared to the earlier gothic writers (Maturing, Radcliff, Lewis etc.) as far as the modes of writing of two literary trends are concerned. Particular attention will be given to the transformations which reflect the different concepts of the space and time in the given textual manifestations. A progression in the Victorian concept of the supernatural from an exterior, physically manifested force acting upon characters to an interior, psychological power causing characters to act upon others will be demonstrated.

DERRIDEAN INFLUENCE ON CHUCK PALAHNIUK'S FICTION

Jekaterina Korjuhina

kvn@home.lv

Chuck Palahniuk is one of contemporary post-modern authors. He is well-known nowadays for the award-winning novels and two films "Fight Club" and "Choke". He writes about modern society, its hypocrisy and unspirituality; touches upon such issues as globalization, consumerism, environmentalism, mass culture, stereotypes etc. In his novels Palahniuk widely uses such features of postmodernism as irony, black humour, simulacra and simulation, pastiche, metafiction,

fragmentation and non-linear narratives, paranoia, temporal disorder, disregard of linear narrative, mingling of fictional forms, experiments with the language and so on. To a great extent postmodern literature was influenced by the J.Derrida's concept of deconstruction. So the paper will trace the characteristics of postmodern writing by C. Palaniuk and analyse its connection with Derridean ideas.

Key words: *deconstruction, postmodern society, antisocial, consumerism.*

LAKŪNU KLASIFIKĀCIJA

Zaiga Januškeviča

kjirsiitis12@inbox.lv

Ar lakūnām visbiežāk saskaras tulkotāji. Jēdziens lakūna ir etnopsiholingvistikas centrālais izpētes objekts. Etnopsiholingvistika radusies 20. gadsimta 60. gados un pirmais, kas ieviesa jēdzienu lakūna un sāka to pētīt bija Jurijs A. Sorokins no Krievijas. Ar lakūnu saprot vārdu/vietu tekstā, kuru nevar pārtulkot vai tulkojot zūd vārda semantika, tas ir tiešā nozīmē saistīts ar kultūru, no kuras tiek tulkots teksts. Nav tikai viena veida lakūnas, ir gan valodas, gan kultūras lakūnas un ne tikai, tām ir dota klasifikācija un tā tiks aplūkota šajā darbā.

Atslēgas vārdi: *lakūna, etnopsiholingvistika, kultūra.*

ABBREVIATIONS AND ACRONYMS USED IN BUSINESS TEXTS AND THEIR EQUIVALENCE IN THE LATVIAN LANGUAGE

Diāna Sergejeva

dianasergejeva@inbox.lv

Business texts contain a variety of abbreviations and acronyms, which may cause difficulties in defining their meaning or translating them into the target language. Both English and Latvian languages have a great number of abbreviations; however, there is no always direct correspondence between them and in some cases the same abbreviations found in both languages may denote different notions. Thus, the present article is aimed at considering the difference in terms "abbreviation" and "acronym", deals with the main reasons of using them in business texts and documents, examines their equivalence in the Latvian language and finds the ways of translating abbreviations from the source (English) language into the target (Latvian) language, emphasizing the cases of the absence of a direct equivalent. The research is based on the analysis of business texts and documents, newspaper articles and web pages with the help of monolingual and bilingual dictionaries.

Key words: *Abbreviation, acronym, business text, correspondence, equivalence.*

TEACHING CONSTRUCTING ARGUMENTS IN THE BUSINESS ENGLISH COURSE

Vija Pleiksne-Gutāne

vplei@inbox.lv

The ability to construct arguments is one of the basic skills required for prospective businessmen to be successful managers and negotiators, therefore students of economics as prospective businessmen will face the need to justify their ideas and views in a diverse society where there are a lot of opposing opinions. In order to succeed students must be aware that their arguments must be debatable, logical, and supported by strong evidence. Critical thinking involves identifying, reconstructing, and constructing arguments. In its turn, constructing arguments is a three-stage process including evaluation of the context as a pre-constructing stage, applying certain techniques to make arguments as a construction stage, and checking and evaluating arguments as a post-construction stage. The theory of argumentation provides techniques and tools necessary for business English students in

order to acquire rhetorical skills, which are essential in real business situations to justify and prove their opinion.

Key words: *argument, proposition, claim, ground, evidence, techniques for constructing arguments, pre-construct.*

PEDAGOĢISKĀ MIJIEDARBĪBA PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS

Līga Āboltiņa
ligaa@lu.lv

Pedagoģiskās mijiedarbība izziņāta, balstoties uz novērojumiem. Pētījuma uzdevums- iepazīstoties ar konkrētās izglītības iestādes darbību (izmantojot normatīvos dokumentus - programmas, nolikumus u.c.) un veicot bērnu darbības novērojumus un intervijas ar pedagogiem pēc nodarbību novērojuma, akcentējot situācijas izpēti, izziņāt programmas satura īstenošanas dažādās pieejas pirmsskolas vadošajā darbībā-rotālnodarībās. Īpaši akcentējot bērnu saskarsmes un sadarbības prasmju izpēti, kas ir priekšnosacījums un rādītājs bērnu socializācijai un spējai iekļauties un patstāvīgi darboties sabiedrībā, un kļūt par aktīvu sabiedrības pilsoni.

Atslēgas vārdi: *Pirmsskola, pedagoģiskā mijiedarbība.*

ATTIEKSMES PRET DABU VEIDOŠANAS ĪPATNĪBAS PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNIEM

Edite Kurilovica, Anžela Dubovska
angel_2@one.lv

Pētījuma mērķis: attieksmes pret dabu pirmsskolas vecuma bērniem pētīšana. Pētījuma objekts: attieksmes pret dabu veidošanas process. Pētījuma priekšmets: attieksmju pret dabu veidošanas īpatnības pirmsskolas vecuma bērniem. Hipotēze: ja tiek speciali organizēts pedagoģiskais process, tad tiek sekmēta pirmsskolēna attieksmes pret dabu veidošanas. Teorētiskā daļa balstās uz psihologu un pedagogu A.Šponas, L.Vengera, V.Muhinas, A.Vorobjova, V.Jasvina, S.Derjabo atzinumiem par pirmsskolēna personības attīstības īpatnībām, ka arī apskatītas attieksmes, attieksmju veidošanas metodes, formas un paņēmieni; attieksmju veidošanas pret dabu saturs, metodes, līdzekļi. Praktiski tika pētīta attieksmes pret dabu veidošanas pirmsskolas vecuma bērniem. Secinājumi: attieksmes pret dabu veidošanas rit sekmīgāk speciali organizēta procesa noteikumos.

Atslēgas vārdi: *attieksmes pret dabu pirmsskolas vecuma bērniem pētīšana.*

TĒVU LĪDZDALĪBA PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNU AUDZINĀŠANĀ

Nora Jansone-Ratinika, Inta Kārklīņa
norcibella@gmail.com

Ģimene nekad nav bijusi pilnīgi stabils lielums, taču šobrīd kā vēl nekad agrāk tā atklājas jaunās variācijās. Stabīlā tradicionālā ģimene, kura ietver tēvu, māti un bērnus ir kļuvusi mainīga un trausla. Aizvien biežāk vērojamas nopietnas transformācijas ģimenes sastāva ietvaros. Tiek diskutēts par normalitātes jēdzienu un citādo kā normu. Šīs izmaiņas neapšaubāmi ietekmē arī lomu sadali un aktualitāti ģimenē. Kāda bija tēva loma un līdzdalība bērna audzināšanā un kāda tā ir tagad? Kādas ir nākotnes tendences tēva iesaistē audzināšanas procesā. Vīrietis mūsdienās vairs netiek asociēts tikai ar finansiālo resursu nodrošināšanu, bet tā pienākumu un arī tiesību spektrs paplašinās. Līdz ar deklarēto vīrieša un sievietes pienākumu maiņu audzināšanā un ģimenē, tēva lomas nozīme bērna audzināšanā un attīstības procesā aizvien pieaug. Piedāvājam tēva līdzdalības pētījuma apkopojuma rezultātus un tēzes diskusijai. Pētījuma bāze: pirmsskolas vecuma bērnu vecāki.

Atslēgas vārdi: *pirmsskolas pedagoģija, tēva loma, tēva līdzdalība.*

PIRMSSKOLĒNA INTELEKTUĀLO SPĒJU ATTĪSTĪBAS SEKMĒŠANA PEDAGOĢISKAJĀ PROCESĀ

Antra Randoha

antraks18@inbox.lv

Pedagoģiskais process pirm skolā tiek balstīts uz bērna kā personības vispusīgas attīstības veicināšanu, izmantojot daudzpusīgas pedagoģiskās audzināšanas un mācīšanās metodes. Katra pirmsskolas metodika ietver sevī ļoti plašu gan zināšanu, gan spēju un prasmju attīstību nodrošināšanu, taču lielāka uzmanība jāvelta intelektuālo spēju attīstībai metodiku ietvaros. Cilvēks ir individualitāte ar tikai viņam raksturīgākajām īpašībām, spējām un dotumiem, tādēļ pedagoģiskajam procesam jābūt īpaši pārdomātam katrā metodikā, atlasot nepieciešamos mācību, audzināšanas veidus un materiālus, lai spētu veicināt katra indivīda attīstību kopveselumā. Pirm skola ir tas laiks, kad bērnu attīstība ir visaktīvākā visās jomās un pirmsskolas pedagogs ir tas, kurš veicina bērna attīstību, vai tieši otrādi – kavē to ar nepareizu pedagoģiskā procesa organizāciju. Pirm skolā intelektuālo spēju pilnveides sekmēšana ir iespējama, ja pedagoģiskajā procesā tiek izmantotas daudzveidīgas mācību un audzināšanas metodes.

Atslēgas vārdi: *intelekts, spējas, dotības, attīstība, pedagoģiskais process.*

RŪNAS UN SĪKĀS MOTORIKAS MIJIEDARBĪBAS ĪPATNĪBAS PIRMSSKOLAS VECUMĀ

Tatjana Rimjane

tatjanarimjane@inbox.lv

Runas attīstības problēmas mūsu sabiedrībā kļūst aizvien aktuālākas. Runa ir viens no svarīgākajiem faktoriem, kas nosaka bērna attīstību. Mūsdienās mazinās sabiedriskās kultūras līmenis: plaši izplatīta ir „televīzijas nabadzīgā valoda”. Tas ir šķērslis, kas ietekmē bērna pareizu runas attīstību. Kā zināms, bērna runa neveidojas izolēti, tā attīstās kopā ar fiziskajiem un psihiskajiem procesiem. Runa – tas ir saziņas veids. No tā, kā cilvēks apgūst runu (valodu) ir atkarīgs viņa tālākais liktenis. Ja bērnam ar apkārtējiem cilvēkiem, pieaugušajiem kontaktēšanas strauji mazinās, tad nenotiek normālā runas attīstība, vai runas attīstība tiek pārtraukta, nepalielinās vārdu krājums. Sazinoties, sarunājoties ar apkārtējiem cilvēkiem, bērns paplašina savu vārdu krājumu un pēc tam veido savu pieredzi. Ar runas attīstību ir arī saistīta personības veidošanās, psihisko procesu attīstība. Runa ir cieši saistīta ar domāšanu. No tā, kā bērns izsaka savas domas, cik plašs ir viņa vārdu krājums var noteikt bērna domāšanas veidu, līmeni. Ja pirmklasniekam ir slikti attīstīta runa, vai tā ir neskaidra, tad skolā problēmas viņam var sagādāt rakstīšana un lasīšana. Nevar izaudzīnāt harmoniski attīstītu bērnu, ja viņam ir runas problēmas. Personas fiziskā attīstība arī var būt kā rādītājs, kas ietekmē runas veidošanos. Roku kustības, žesti sāka pilnveidoties, attīstījies un tām līdzī attīstījās arī runa. Arī mūsdienās pastāv tāda likumsakarība – „Pirksti palīdz runāt”. Kad cilvēks nevar atrast īstos vārdus, vai nevar skaidri izteikt domu, tad viņš sev palīdz ar dažādiem žestiem.

Atslēgas vārdi: *rūna, sīkas motorikas, rūnas traucējumi.*

SEŠGADĪGO BĒRNU GATAVĪBA SKOLAI

Zoja Sergejeva

gailbibl@inbox.lv

Ceļš no pirmsskolas uz sākumskolu bērnam ir ļoti nozīmīgs. Šī pāreja ietekmē bērna turpmāko fizisko, emocionālo un intelektuālo attīstību. Sekmīga pāreja uz skolu lielā mērā arī atkarīga no katra bērna kognitīvās un sociālās attīstības, pašapziņas un pašpalāvības. Iestājoties skolā, būtiski izmainās viss bērna dzīvesveids, kurš iespaido visu viņa turpmāko attīstības gaitu. Sākumskolas mācīšanas un mācīšanās metodes atšķiras no tām, kuras tika iepazītas bērnam pirm skolā. Pārejai no pirmsskolas uz sākumskolu jābūt pakāpeniskai no rotaļu darbības kā dominantes, kas ir raksturīga pirm skolai, uz

mācību darbību kā dominanti, kas ir raksturīga skolai. Sešgadīga vecuma bērnam ļoti paaugstināts jūtīgums un emocionalitāte. Pirmskolā sešgadīgam bērnam rotaļa rada emocionālu komfortu, līdzsvaru apstiprinājumu, prieku, brīvības un drošuma izjūtu. Rotaļa māca, attīsta, audzina, izklaidē, sniedz atpūtu. Ja pirmskolā bērns mācās rotaļājoties, kas ir atšķirīgs no sākumskolas tur bērnam ir nevis rotaļas, bet mācīšanās darbības. Rotaļas paliek pirmskolā. Sešgadīga bērna gatavību skolai nenosaka tikai tas, vai viņš pazīst ciparus un burtus vai prot lasīt, ir arī daudzi citi kritēriji. Tik agrā pāreja uz skolu var izraisīt negatīvu ietekmi uz turpmāko bērnu attīstību un mācīšanās procesu, kā arī var izraisīt stresu dažādās jomās, jo bērns varbūt nav tam gatavs. Vecāku viedokli šajā gadījumā ir ļoti atšķirīgi, dažādi. Lielākā daļa vecāku ir pret tik agru apmācību skolā. Viņi piekrīt, ka katrs bērns attīstās individuāli. Tāpēc vienota standarta īsti nemaz nav, lai zinātu, kad bērns ir gatavs skolai. Pedagogu viedokli šajā ziņā ir ar savu individuālo viedokli, bet no tiem viedokļiem, kas vienāds biežāk parādās – fiziskā attīstība, psihiskā attīstība, intelektuālā attīstība.

Atslēgas vārdi: *bērna attīstība, pirmsskolas vecums, gatavība skolai.*

BILINGVĀLISMA SEKAS PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNIEM

Olga Lisova

artmoney@inbox.lv

Valodas iegaumēšanās traucējumi, mācot divas valodas vienlaicīgi... Demokrātiskās valstis, kas valsts finansētajā izglītībā atzīst bērnu lingvistisko daudzveidību, tiecas uz divvalodību vai daudzvalodību. Tomēr, parasti, divvalodība ir tikai to bērnu prerogātīva, kuriem pirmā valoda atšķiras no valsts valodas. Vairumā gadījumu bilingvalajā kombinācijā ir ietverta valsts valoda, jo tā tiek uzskatīta par vienojošo faktoru daudzveidības situācijā.

Atslēgas vārdi: *bilingvālisms, latviešu valoda, krievu valoda. Valodu iegaumēšanas traucējumi.*

1.KLASES SKOLĒNA SOCIĀLĀ UN PSIHOLOĢISKĀ ADAPTĀCIJA SKOLĀ

Inta Putane

inta.putane@inbox.lv

Mazajam pirmklasniekam mācību gada sākums ir sarežģīts, pārdzīvojumiem un uztraukumiem bagāts. Bērnam jātop par skolēnu, tas izvirza jaunus pienākumus, jaunas prasības: jāieklausās vienam otrā, skolotājā; jāiedzīvojas skolēna pozīcijā; jāiepazīst citi bērni, skolotājs, jāmacās sadzīvot. Lai palīdzētu bērnam iejusties, pielāgoties skolas mācību procesā vadījos pēc principiem: bērnu jāpieņem tādu, kāds viņš ir; izrādi ticību bērnam, tā ļaujot viņam ticēt sev; tici bērna spējām iespējām; iegūsti bērna uzticību, tā ceļot viņa pašcieņu; atzīsti bērna paveikto darbu; izmanto klases kolektīva atbalstu; palidzi bērnam pakāpeniski un psiholoģiski pamatoti attīstīt iemaņas, lai viņš varētu gūt panākumus kādā no priekšmetiem; pamani bērnam stiprās puses un labās īpašības; izmanto bērna intereses, lai aktivizētu mācību darbu. Lai adaptācijas periods pirmklasniekam būtu sekmīgs, efektīvs: tika izstrādātas, pieņemtas adaptācijas perioda idejas, pasākumi šim periodam, kā arī tika radīta adaptācijas perioda programma. Adaptācijas mērķis bija: sekmēt skolēnu iesaistišanos klases dzīvē, pasākumos, lai bērns ātrāk, vieglāk adaptētos jaunajai lomai – skolēns; radīt bērniem klasē labu gaisotni, savstarpēju satiecību; radīt vēlēšanos apmeklēt skolu, mācīties, labi uzvesties.

LAIKS KĀ MĀCĪBU STUNDAS RESURSS

Ilze Šūmane

ilze.sumane@lu.lv

Rakstā tiks analizētas problēmas, kas saistās ar laiku kā ierobežotu mācību stundas resursu, izzinot efektīvas laika plānošanas un izmantošanas iespējas mācību stundā, balstoties gan uz teorētiskajām atziņām, gan veikto empīrisko pētījumu. Skolās izjūtam laika trūkumu gan no skolēnu, gan skolotāju

pozīcijām. Nemītīgi pieaugošais informācijas daudzums uzliek atbildību skolotājam izvēlēties optimālo mācību saturu, lai iekļautos normatīvi paredzētajā laikā, nepārslogojot skolēnus, jo mācībām ir vajadzīgs laiks un miers. Dažādas inovācijas pedagogiskajā procesā ir vērstas uz paātrinājumu. Skolēna individuāli aktīvais mācību laiks nesakrīt ar normatīvos paredzēto. Tāpēc aktuāls ir jautājums – kā šos rādītājus tuvināt, sabalansējot skolēnam nepieciešamo, patērēto ar skolotāja plānoto un normatīvos paredzēto laiku. Pasaules un Latvijas pedagogiskā pieredze piedāvā dažādus modeļus mācību plānošanai, lai piedāvātu lielāku elastību, izvairītos no laika ierobežojumiem, kas piemīt 40 minūšu periodam.

Atslēgas vārdi: laiks, mācību stunda, pedagogiskais process, stundas plānošana, mācību stundas norise.

ВЛИЯНИЕ СТРЕССА НА УСПЕШНОСТЬ УЧЕБЫ

Юрий Машошин

olga.lavrinenko@du.lv

Высшее образование является одной из частых причин стресса студентов. Как особое психическое состояние, стресс отражается в учебно-мотивационных и характерологических компонентах личности учащихся. Жертвами стресса студенты могут стать не только в процессе учебы, из-за состояния повышенного эмоционального и когнитивного напряжения, но и по ее окончании (болезнь „достижения”). Стресс - реакция на сильные раздражители, но не все из них ведут к депрессии. Идею индивидуальных различий в модели стресса – психологической и физиологической адаптации – отражают концепции восприимчивости и устойчивости. Студентам необходимо учиться распознавать стресс и управлять им, т.е. приобретать умение и навыки контролировать критические ситуации, когда учеба (люди и события) предъявляют психологически чрезмерные требования. С этой целью применяются определенные методики (стратегии), позволяющие перевести дистресс в эустресс, не мешающий процессу учебы, а помогающей ему (через активизацию поисковой активности студентов). Основой таких методик служат факты, находящиеся в противоречии с представлениями о безусловном вреде отрицательных и безусловной пользе положительных эмоций.

Ключевые слова: стресс, высшее образование.

SKOLĒNU TIESĪBU PĀRVĒRTĒŠANA PAMATSKOLĀ

Ilze Juruša

ilzuks114@inbox.lv

Raksta mērķis ir izvērtēt skolēnu tiesību pārvērtēšanu pamatskolā. Rakstā ir apkopota teorētiskā informācija par skolēnu tiesībām. Par šīs tēmas aktualitāti liecina novērojumi skolās, biežie masu mēdiju ziņojumi, raksti, kā arī veiktās anketēšanas starp skolotājiem, skolēniem, vecākiem un intervijas ar skolas direktoriem. Rakstā tiek pētītas un analizētas skolēnu tiesības dažādās Latvijas skolās. Pamatojoties uz pētījuma rezultātiem tika veidoti ieteikumi vecākiem un skolotājiem.

SKOLOTĀJA ĒTIKAS KODEKSA AKTUALIZĀCIJA TOPOŠO PEDAGOGU STUDIJĀS AUGSTSKOLĀ

Ērika Lanka

erikalanka@inbox.lv

Zināšanas visos laikos tika uzskatītas par lielāko vērtību līdzās veselībai, laimei, ģimenei, nodrošinātai dzīvei. Pārmaiņu laikos ir mainījies gan izglītības saturs, gan pats skolotājs, tā statuss, autoritāte, darbības mērķi un metodes. Sabiedrībā mainās arī skolotāja darbības jēgas izpratne – arvien vairāk akcentējot skolēna personības potenciāla un viņa kā unikālas vērtības nozīmīgumu. Jāatzīmē, ka 1998.gadā Latvijā tika pieņemts tā saucamais SKOLOTĀJU ĒTIKAS KODEKSS (Skolotāju profesionālās

ētikas pamatprasības. *Skolotājs*, 1998., Nr.4.); tas ļāva daudz pārdomātāk runāt par skolotājam izvirzāmajiem pienākumiem un tā profesionālās darbības ētisko saturu. Pēdējo gadu laikā – dažādu ētiski neviennozīmīgi vērtējamo gadījumu dēļ – sabiedrības interese par kodeksiem ir augusi. Jebkurš ētikas kodekss ietver nepārkāpjamus principus. Latvijas skolotāju kodeksā tie ir : profesionalitāte, koleģialitāte, brīvība, atbildība, u.c. Tos apgūst arī LU PPF studenti.

Atslēgas vārdi: *Ētikas kodekss, skolotāja profesionālās kompetences.*

HOLISTISKĀS PEDAGOĢIJAS PAMATPRINCIPI UN TO ĪSTENOŠANA IZGLĪTĪBĀ

Anna Jansone
lozus@apollo.lv

Līdz ar Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu, valsts izglītības sistēmā tika uzsākti nopietni pārmaiņu procesi gan mācību saturā, gan arī mācību organizācijas jomā, par izglītības mērķi izvirzot personas pilnveidi pašrealizācijai, valsts un sabiedrības labklājības veicināšanai. Viens no svarīgākajiem lielajiem uzdevumiem šī mērķa sasniegšanai ir parēja no normatīvas pedagoģijas uz demokrātisko, kas kardināli maina skolēnu un skolotāju attiecības no subjekta-objekta uz subjekta-subjekta attiecībām pedagoģiskajā procesā, un prasa arī attiecīgas izmaiņas mācību satura. Strādājot skolā, autore novēroja, ka skolēniem zināšanas tiek "ieliktas galvā", nekas daudz netiek darīts, lai veicinātu skolēnu pašizziņas veicināšanu. Skolotājiem jāsāk pamazām skolas veicināt holistisko pieeju. Holistika - izziņas teorija-virziens, kas uzsver fiziska un garīga vienotību. Saskaņā ar šiem uzskatiem indivīds ir nedalāms un darbojas, ka veselums. Tā ir alternatīva tradicionālajai pedagoģijai.

Atslēgas vārdi: *holistikā pieeja, holisms, garīgums, humānistiskā pedagoģija.*

STARPKULTŪRU IZGLĪTĪBAS ASPEKTS PIRMSSKOLAS UN PAMARTSKOLAS IZGLĪTĪBAS NORMATĪVAJOS DOKUMENTOS

Jana Baško, Kristīne Volodko - Mitina
vokristine@inbox.lv

Pēdējos gados arvien biežāk tiek novērots, ka izglītības iestādēs vairs nesēž tikai latviešu bērni, bet arī daudzu citu kultūru pārstāvji. Tāpēc uz izglītības iestādes "pleciem" gulstas liela atbildība par šo bērnu izglītošanu. Līdz ar to starpkultūru izglītībai vajadzētu caurvīt mācību un audzināšanas procesu. Kā viens no atbalsta punktiem pedagogam ir mācību programma un standarti, kuros tiek atrunāts ko, kā un ar kādām metodēm mācīt. Līdz ar to darba mērķis ir izpētīt, salīdzināt un secināt starpkultūru izglītības aspektu pirmsskolas un pamatskolas mācību programmās un standartos.

Atslēgas vārdi: *starpkultūru izglītība, pirmsskolas vecuma bērni, pamatskolas vecuma bērni.*

MEDIJU PEDAGOĢIJAS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVAS LATVIJĀ

Andrita Krūmiņa
andrita.krumina@gmail.com

Nemot vērā vispārējo aktualitāti un faktu, ka Latvijā līdz šim nav attīstīta tāda pedagoģijas nozare kā mediju pedagoģija, tika nolemts izpētīt mediju pedagoģijas attīstības perspektīvas Latvijā. Izvēlētais pētījuma temats nosaka tā specifiku – tas ir vairāk teorētisks, mazāk praktisks. Pētījums balstīts uz pasaules pieredzi un atziņām mediju pedagoģijā, tuvāk aplūkotas Krievijas un Vācijas mediju pedagoģijas idejas. Pētījumā raksturota mediju nozīme un iespējas pedagoģijā, izziņāti un apkopoti mediju pedagoģijas teorētiskie pamati un prakses jomas, apzināti mediju pedagoģijas aizsākumi un šodienas situācija Latvijā, noskaidroti pedagoģijas ekspertu viedokļi par pētījuma jautājumu. Pētījuma noslēgumā izvirzītas teorētiskas atziņas un priekšlikumi mediju pedagoģijas attīstīšanai Latvijā. Šis

raksts sniedz pārskatu par pētījuma „Mediju pedagogijas attīstības perspektīvas Latvijā” saturu un rezultātiem.

Atslēgas vārdi: *mediju pedagogija, mediju izglītība, mediju kompetence, mediju socializācija.*

BĒRNA UZVEDĪBAS IEMAŅU VEIDOŠANĀS NOSACĪJUMI

Dace Kuzika

dachuks-k@inbox.lv

Pirmsskolas vecuma beigās bērnam ir mazāk iekšējo ierobežojumu, nekā tas bija agrāk, un viņš saņem mazāk ārēju, sabiedrības diktētu ierobežojumu, nekā tas būtu skolas vecumā. Tāpēc jādot viņam iespēju ielūkoties savā iekšējā un pieaugušo pasaulē. Šis ir strauju svārstību periods, kurā vērojama pretrunīga uzvedība. Bērna sliktajai uzvedībai vienmēr ir apzināti un neapzināti mērķi. Mūsdienu sabiedrībā cilvēkiem jābūt izglītotiem, zinošiem, lai noturētos darba tirgū, bet vienlaicīgi svarīgi būt komunikabliem, prast veidot attiecības ar darbabiedriem un citiem cilvēkiem, uzvesties sabiedrībā.

Atslēgas vārdi: *bērns, uzvedība.*

SKOLAS KULTŪRAS VEIDOŠANAS IESPĒJAS: SKOLĒNU VIEDOKĻU ANALĪZE

Ineta Daiktere

ineta@lanet.lv

Galvenais pētījuma mērķis bija izzināt vispārizglītojošās skolas direktora lomu un iespējas skolas kultūras pilnveidošanas procesā. 2007. gadā tika veikts gadījuma pētījums, lai empīriskā pētījuma otrās fāzes ietvaros noskaidrotu skolēnu viedokli par skolas kultūru un personām, kas to veido. Pētījuma rezultāti parāda skolēnu uztveri un izpratni par pedagogu un direktora lomu un atbildības pakāpi skolas kultūras pilnveidošanā. Lielāka nozīme psiholoģiskā klimata veidošanā un vēlamās kārtības iedibināšanā tiek piešķirta pedagogiem (klases audzinātājam un mācību priekšmetu skolotājiem).

Atslēgas vārdi: *skolas kultūras vadība, skolas kultūra, vispārizglītojošās dienas skolas, Latvija.*

EKOLOĢISKUMS PERSONĪBAS ATTĪSTĪBĀ UN VIDES IZGLĪTĪBĀ

Anna Jansone

lozus@inbox.lv

Mūsdienās cilvēki, piesārņojot dabu un savu dzīves vidi, radījuši daudzas vietējas, reģionālas, kā arī pasaules mēroga problēmas - vides pieasarojuma pieaugumu, pasaules klimata izmaiņas, uc. Ekoloģiskā izglītība ir audzināšanas un izglītošanas sistēma par kuras galveno mērķi tiek izvirzīti cilvēka pasaules uztveres un uzskatu veidošanas principi, kuri ir balstīti uz to, ka cilvēks un daba ir savstarpēji vienoti. Vides izglītības uzdevums - attīstīt bērnos labdabīgu attieksmi pret dabu, apkārtējo vidi un galvenais jau pašos pirmsākumos formēt viņos pasaules uzskatus par to, ka cilvēks uz zemeslodes nav saimnieks, bet gan dabas radījums un tās sastāvdaļa, kura ir ieinteresēta kopējā dabiskā attīstībā, bet ne iznīcināšanā un izsaimniekošanā. Ar ekoloģisko izglītību ir jāsaprot tas, ka jebkurš skolā pasniedzamais priekšmets var būt caurvīts un saturēt ekoloģiskas izglītības elementus un materiālus.

Atslēgas vārdi: *vides izglītība, ekoloģija, ekoloģiskā audzināšana, starppriekšmetu tēma.*

FLORISTIKA, INTEGRĀCIJAS VEIDS JAUNIEŠIEM AR ĪPAŠĀM VAJADZĪBĀM

Kristīne Spūle

kristine.spule@inbox.lv

Floristika ir viens no veidiem kā jauniešus ar īpašām vajadzībām iesaistīt jaunu iemaņu un prasmju apgūšanā un sekmēt šo jauniešu iekļaušanos sabiedrībā. Šodien 15% no visiem ES iedzīvotājiem ir invaliditāte, t.i. 1,5 cilvēkiem no 10. Viņi bieži vien jūtas atstumti un neiesaistās sabiedriskās aktivitātēs, tiek diskriminēti. Ziņojumā tiek apskatītas invaliditātes radītās psiholoģiskā un sociālā diskomforta problēmas, kā tās var mazināt ar floristikas nodarbību palīdzību, kā arī šo jauniešu ieguvumi nodarbojoties ar floristiku.

Atslēgas vārdi: *floristika, invaliditāte, integrācija, invaliditātes problēmas.*

PĒTNIECISKO PRASMJU ATTĪSTĪBA PAMATSKOLĀ

Žanna Some

zannasersnova@inbox.lv

Katram cilvēkam ir savs dzīves attīstības ceļš, un katram vecumposmam ir savas attīstības īpatnības. Jaunākie pamatskolas klašu skolēni pēc savas dabas ir zinātkāri, atklāti jauniem iesaistītiem un atklājumiem. Dzīvojot mūsdienu pasaulē mes nonākam situācijā, kad sagatavošanas prasības vispārīgā izglītībā skolā pieprasa no tās individuālas personības ar augsta līmeņa attīstību. Šim līmenim ir jānodrošina skolēnu iespējas īstenot aktīvu izzinošu darbību, dinamiskumu. Pētnieciska uzvedība mūsdienu pasaulē netiek aplūkota, kā šauri specializēta darbība, kas ir raksturīga zinātnisku darbinieku nelielai profesionālai grupai, bet kā neatņemams personības raksturojums, kas ietver sevī priekšstatu par profesionālisma struktūru jebkurā darbības sfērā. Un pat plašāk – kā mūsdienu cilvēka dzīves stils. Bērna sagatavošana pētnieciskai darbībai, apmācot viņu prasmēm un pētnieciska meklējuma iemaņām kļūst par mūsdienu izglītības svarīgu uzdevumu. Pētnieciskas prasmes un iemaņas ietver sevī: prasmi redzēt problēmas; uzdot jautājumus; izvirzīt hipotēzes; definēt jēdzienus; novērot; eksperimentēt; secināt; klasificēt un strukturēt materiālus; strādāt ar tekstu; pierādīt un aizstāvēt savas idejas. Galvenais ceļš uz pētniecisko prasmju attīstību ir – bērna pētnieciskā prakse, kas tiek celta uz spontānas vēlmes pētīt pasauli. Lai atbalstītu un pilnveidotu pētniecisko darbību ir īpaši efektīvs līdzeklis – maksimāla ierobežojumu samazināšana uz bērnu pētījumiem. Tāpēc lai pētnieciska uzvedība bērniem attīstītos, tiem jābūt bezgalīgi daudz iespēju – brīvai, pilnai fantāzijai un konstruktīvai darbībai. Bērna pētnieciska uzvedība ir universāla un var būt realizēta jebkurā priekšmetiskā sfērā: saskarsme ar dabu, zīmēšana, konstruēšana, saskarsmē un spēlēs ar vienaudžiem un pieaugušajiem, kā arī citos darbības veidos.

Atslēgas vārdi: *pētnieciskās prasmes (pētnieciskā darbība, uzvedība), pamatskola.*

PĒTNIECISKĀ DARBA PRASMJU ATTĪSTĪŠANA MATEMĀTIKAS STUNDĀS

Guntis Tjarvja

guntis_tjarvja@inbox.lv

Šobrīd mācību procesa pilnveide tiek virzīta uz aktīvām mācību metodēm, kuras nodrošina: 1. iedziļināšanos mācāmās problēmas būtībā; 2. paaugstina katra skolēna personīgo līdzdalību un viņa interesi pret mācībām. Pētnieciskais darbs mācību stundā ir viena no radošās darbības formām. Ar radošo darbību saprot jebkuru darbošanos, kura tiek realizēta ne jau pēc iepriekš iedota algoritma, bet balstoties uz pašorganizāciju, spēju patstāvīgi plānot savas darbības, paškontroles realizāciju, savu darbību reorganizāciju atkarībā no radušās situācijas, spēju pārskatīt un, ja ir nepieciešams, mainīt savus priekšstatus par objektiem, kuri iekļauti skolēna darbībā. Pētnieciskos darbus var sekmīgi realizēt arī matemātikas stundās.

Atslēgas vārdi: *pētnieciskais darbs stundās, prasmes, personīgā līdzdalība.*

INTERAKTĪVĀ TĀFELE KĀ LĪDZEKLIS VIDUSSKOLAS SKOLĒNU MĀCĪBU SASNIEGUMU VEICINĀŠANAI ANĢĻU VALODAS STUNDĀS

Olga Gorska

olga.gorska@gmail.com

Pētījuma tēma tika izvēlēta sakarā ar to, ka mūsdienās strauji pieaug skolu skaits, kuras savā ikdienas darbā ievieš tādu jaunāko tehnoloģiju kā interaktīvā tāfele. Jau ir veikti pētījumi, kas ir veltīti šī tehniskā līdzekļa pielietošanai mācību vidē, bet tie pārsvarā akcentē uzmanību vai nu uz informācijas un komunikācijas tehnoloģiju ieviešanas tehnisko aspektu un skolotāju apmācību, vai uz emocionālo aspektu. Tomēr, ieviešot interaktīvo tāfeli skolas darbā, gan skolas vadība, gan skolotāji sagaida, ka tās pielietošana spēs padarīt mācību procesu efektīvāku. Viens no kritērijiem, pēc kura var noteikt to, cik efektīva ir mācīšana un mācīšanās ir skolēnu sekmes. Sakarā ar to, pētījuma mērķis ir izpētīt interaktīvās tāfeles efektivitāti vidusskolas skolēnu mācību sasniegumu veicināšanā anġļu valodas stundās. Pētījuma metodes: zinātniskās literatūras analīze, veidojošais pedagoģiskais eksperiments, anketēšana, statistisko datu apstrāde un analīze.

Atslēgas vārdi: *Interaktīvā tāfele, vidusskolas skolēni, mācību sasniegumi, uzskatāmība, efektivitāte.*

IT IZMANTOŠANA MATEMĀTIKAS MĀCĪBU PROCESĀ VIDUSSKOLĀ

Karīna Bagijeva

karinabagijeva@inbox.lv

Darba pētījuma objekts ir matemātikas mācību process vidusskolā, pētījuma priekšmets - informācijas tehnoloģijas kā līdzeklis. Pētījuma jautājumi: vidusskolas matemātikas skolotāju kompetence, gatavība izmantot IT matemātikas mācību procesā, IT izmantošanas pedagoģiskie un psiholoģiskie priekšnosacījumi.

Atslēgas vārdi: *informācijas tehnoloģijas, interaktīvas mācību metodes, kompetence, interese, problēma.*

INTERAKTĪVO MĀCĪBU METOŽU IZMANTOŠANA MEHĀNIKAS MĀCĪŠANĀ

Ludmila Pudža

milo4ka8@inbox.lv

Fizika ir mācība par ķermeņu, molekulu, atomu, elementārdaļiņu mijiedarbību, uzbūvi, pamatīpašībām un šo īpašību izmantošanu. Vienu no fizikas nozarēm – mehāniku – apskata 10. klasē, ar visu tās skaistumu un eksaktumu. Pārējo fizikas nozaru pētīšana nav iespējama bez mehānikas zināšanām, tieši tāpēc ir ļoti svarīgi padziļināt skolēnu zināšanas par šo fizikas nozari. To var izdarīt izmantojot interaktīvās mācību metodes, kuru pamatā ir atziņas par cilvēka sociālo dabu un mācīšanās veidu, kas uzsver sociālo prasmju un iemaņu apguvi, pievērš uzmanību sadarbības nozīmei un ietekmei uz mācīšanos. Sadarbība uzlabo sociālo attiecību kvalitāti, spēju iekļauties kolektīvā, veicina personības sociālo un intelektuālo attīstību, tāpēc tādi uzdevumi, kuros tiek ņemts vērā ne tikai darba rezultāts, bet arī process un sociālās prasmes, īpaši veicina akadēmisko izglītošanos. Interaktīvās mācīšanās mērķi ir saistīti ar cilvēka pašizpaušmes daudzveidīgo iespēju atraisīšanu, viņa pilnvērtīgu attīstību un gatavību dzīvei. Lai īstenotu šos interaktīvās mācīšanas mērķus, skolotājam pašam jābūt iekšēji brīvam, spējīgam improvizēt; viņam jābūt godīgam un atvērtam, viņa kompetence savā mācību priekšmetā nevar būt bezpersoniskā – tai jāsakņojas viņa dzīves pieredzē un pārdzīvojumā. Izglītības situācija veidojas skolēna un skolotāja dialogā, mijiedarbībā un sapratnē. Skolotājs izmantojot interaktīvās mācību metodes veido tādu izglītošanās vidi, kas attīsta prasmi sadarboties, apkopot un analizēt informāciju, izvirzīt un pierādīt hipotēzes, izvērtēt savu un grupas dalībnieku darbošanās procesu un rezultātu.

Atslēgas vārdi: *mācību process, mehānika, interaktīvās mācību metodes.*

KONSTRUKCIJAS UZDEVUMI SKOLAS ĢEOMETRIJAS KURSĀ

Diāna Tamane

DinTam@inbox.lv

Ģeometrijas un dažu citu matemātikas nozaru vēsture ir cieši saistīta ar ģeometrisku konstrukciju teorijas attīstību. Sengrieķu matemātiķi par vienīgajiem „likumīgajiem” konstruēšanas instrumentiem uzskatīja tikai cirkuli un lineālu. Skolas matemātikas kursā galvenokārt risina izskaitļošanas un pierādījuma uzdevumus, bet konstrukcijas uzdevumu ir maz un tie ir ļoti vienkārši. Taču konstrukcijas uzdevumiem ir nozīmīga loma ģeometrijas apgūvē un skolēnu loģiskās domāšanas attīstībā. Darbā tiek apskatīti konstruktīvās ģeometrijas pamatjēdzieni, konstrukcijas uzdevuma risināšanas shēma un risināšanas metodes. Ir veikta dažādu mācību līdzekļu un metodiskās literatūras analīze par konstrukcijas uzdevumu saturu un to lomu.

Atslēgas vārdi: *Konstrukcijas uzdevumi, risināšanas shēma, risināšanas metodes.*

VIENĀDOJUMU VEIDI SKOLAS MATEMĀTIKAS KURSĀ

Intars Kasāns, Valentīna Beinaroviča

Intars08@inbox.lv

Vienādojumi skolas matemātikas kursā ir ļoti svarīgs un nozīmīgs temats. Kā arī matemātikas metodikā tas ir ļoti aktuāls jautājums. Kaut arī pamatskolā konkrēti tikai par vienādojumiem un to atrisināšanas metodēm runā tikai 5,59% no visa matemātikas kursa. Vienādojumi un to sastādīšana un atrisināšana tiek izmantota ģeometrijā, kā arī gandrīz katrā no algebras skolas kursa tematiem. Tāpēc arī vienādojumi ir un paliek visā skolas matemātikā svarīgākais temats un matemātikas metodikā pats nozīmīgākais. Vienādojumi ir arī atslēga uz praktiska satura uzdevumu atrisināšanu. Tāpēc ir ļoti svarīgi zināt vienādojumus, zināt to atrisināšanas metodes un pilnveidot visas nepieciešamās prasmes, lai spētu tos atrisināt.

Atslēgas vārdi: *Prasmes, vienādojums, vienādojuma atrisinājums, spējas, iemaņas, Lineārs vienādojums.*

TEHNISKO ZINĀŠANU UN PRIEKŠSTATU APGUVES IESPĒJAS INTEREŠU IZGLĪTĪBĀ

Guntars Ormanis

guntarsorm@inbox.lv

Tehniskā jaunrade ir viens no cilvēka radošās izpausmes veidiem. Mūsdienās sabiedrība dzīvo dinamiskā laikmetā, kad attīstās zinātne un tehnika, attiecīgi paplašinās priekšstati un rodas jaunas iespējas. Šajā situācijā ir svarīgi ieinteresēt un iemācīt bērniem un jauniešiem orientēties tehnikas un zinātnes daudzveidībā, pārdomāti darboties un eksperimentēt, izprast likumsakarības un apzināties iegūto zināšanu un prasmju vērtību. Ir vitāli svarīgi likt radoši domāt, lai attaisnotos ieguldītais šo pārmaiņu procesā. Labus sasniegumus var panākt, ja bērns salīdzinoši agri iesaistās jaunrades procesos. Šāda pieeja ir perspektīva gan individuāli psiholoģiskajā skatījumā, gan vispārējā sociālā plānā. Izpaužoties radošam potenciālam, bērns pakāpeniski atklāj jaunas vērtības, darbības paņēmienus, apgūst plašu informāciju un prasmī iegūtās zināšanas izmantot problēmu saskatīšanai un risināšanai. Savā jaunradē bērns atklāj jauno sev, bet apkārtējiem – jauno par sevi. Latvijā kā viena no brīvā laika pavadīšanas iespējām tiek piedāvāta un ir pieejama interešu izglītība, kas tiek finansēta pēc programmu principa. Interesu izglītības programmas īsteno pašvaldību dibinātas interešu izglītības iestādes, vispārējās izglītības iestādes, profesionālās un profesionālās ievirzes izglītības iestādes, privātās izglītības iestādes, iesaistot bērnus un jauniešus vecumā no 3 līdz 25 gadu vecumam. Mērķtiecīgu darbību un aktivitātes minētajā izglītības sistēmas sfērā pārrauga Valsts jaunatnes iniciatīvu centrs. VJIC sistēmā pašlaik darbojas 64 pašvaldību dibinātas interešu izglītības iestādes. Orientējoši tikai 10 no tām ir saistītas ar tehnisko jaunradi – jaunāko klašu skolēnu tehnisko modelēšanu, trases automodelismu, kuģu modelismu, lidmodelismu, raķešu modelismu, gaisa pūķu

konstruēšanu, radioelektroniku, mazmoto sportu un tamlīdzīgi. Pašreizējā situācijā, kad aktuāla kļūst inovatīva filozofija, ir svarīgi izanalizēt esošo tehniskās jaunrades programmu saturu un iespējas: saistībā ar mācību standarta prasībām vispārīgizglītojošajās skolās; popularizējot pozitīvi aktīvu un radošu pasaules uztveri, dzīvesveidu; padarot darbu konkurētspējīgu, lai pretendētu uz papildus finansējumu dažādu projektu kontekstā.

Atslēgas vārdi: *fizika, tehniskais sports, metodika.*

WEB DIZAINS UN WEB LAPAS IZVEIDE SKOLAS KURSĀ

Arturs Stabulnieks

podz@inbox.lv

Darba mērķis: Izveidot interaktīvu mācību materiālu skolēniem, lai attīstītu skolēnu iemaņas web lapu izveidē un noformēšanā. Tādējādi sekmējot skolēnu ieinteresētību šajā jomā un radīt iespēju pašiem izveidot un varbūt arī kādam palīdzēt izveidot mājas lapas dizainu. Darbs sevī satur divus izziņas materiālus, kas būs pieejami interaktīvai skolēnu un skolotāju apmācībai. Skolēni darbā iepazīstas ar WEB lapu attīstību no pirmsākumiem līdz mūsdienām iekļaujot jaunākās tendences šajā jomā. Web lapu izveidē tiek apskatīts bezmaksas programmu klāsts, ar kuru palīdzību skolēni var izveidot savas mājas lapas. Veidojot mājas lapas skolēni iegūst zināšanas par grafisko redaktoru Gimp un HTML valodas struktūru. Paralēli no nākošā mācību gada Web lapu izveide ir iekļauta mācību programmā tādējādi es uzskatu, ka skolēniem būs iespējams papildināt savas zināšanas un iegūt praktiskās iemaņas. Tāpēc iecerētais darbs ir paredzēts, ka fakultatīvās nodarbības vidusskolai. Materiālu varētu izmantot ne tikai informātikā, bet arī vizuālās mākslas stundās kā papildus elementu. Skolotāju daļā tiek apkopoti uzdevumi, kurus varētu izmantot, lai sekmīgi realizētu šīs fakultatīvās nodarbības. Darbu var izmantot jebkurš pedagogs.

Atslēgas vārdi: *Web dizains, Web lapu izveide, HTML valoda, Gimp grafiskais redaktors.*

DIDAKTISKĀS SPĒLES FIZIKAS MĀCĪŠANĀ

Ingrīda Studāne

ingridastudane@e-apollo.lv

Šodienas izglītības mērķi liek izvēlēties aktīvu izziņas procesu veicinošas metodes, lai mācītu radoši izmantot zināšanas, sadarboties, attīstītu izziņas interesi, māca kritiski domāt un pieņemt atbildīgus lēmumus. Šo mērķu sasniegšanai mācību procesā daudzveidīgi var izmantot didaktiskās spēles. Pētījumā tika analizēti didaktisko spēļu pedagogiski psiholoģiskie aspekti, skolēnu attieksme pret fiziku kopsaistībā ar mācību sasniegumiem un skolotāju vērtējums par didaktisko spēļu efektivitāti. Spēle ienes mācību stundās dažādību, sacensību momentus, emocionalitāti un kāpina skolēnu interesi. Didaktiskās spēles rada mācību darbībai labvēlīgu un patīkamu atmosfēru. Atkarībā no spēles mērķa un satura, tiek paplašinātas, sistematizētas un nostiprinātas zināšanas un izpratne par fizikas likumiem, parādībām un procesiem, attīstītas sadarbības prasmes un radošā domāšana. **Atslēgas vārdi:** *mācību process, didaktiskā spēle, fizika.*

SPĒLE KĀ ANGLŪ VALODAS APGŪVES INTERAKTĪVĀS METODES PAVEIDS SĀKUMSKOLĀ

Anna Jansone

fusha@inbox.lv

Mūsdienās, kad nepieciešamība pēc kvalitatīvas izglītības aizvien pieaug un tiek ieviesti jauni izglītības standarti, ir nepieciešams ieviest reformas izglītības metodikā. Tās nosaka to, ka mūsdienu sabiedrībā aizvien vairāk pieaug pieprasījums pēc svešvalodu prasmes. Pielietojot spēles mācību metodikā un palielinot tās īpatsvaru kopējā svešvalodas mācību stundu skaitā, skolēniem būtu lielāka

iespēja izprast valodniecības teorētiskos aspektus, kā arī paaugstināsies skolēnu interese par svešvalodas mācību priekšmetu, tādējādi paaugstinot skolēnu motivāciju to apgūt. Pētījuma mērķis - izpētīt spēli kā svešvalodas apguves interaktīvo metodi sākumskolā. Pētījuma metodes - aptauja, novērošana un grupu darbs. Pētījuma bāze - 10 sākumskolu skolotāji ar augstāko pedagoģisko izglītību un 15 ceturto klašu skolēni. Pētījuma priekšmets - sākumskolas skolēnu interese svešvalodas mācīšanas procesā. Šis darbs ir veltīts spēles metodisko mācību materiālu pilnveidošanai.
Atslēgas vārdi: *svešvaloda, angļu valoda, sākumskola, interaktīvā metode.*

ROTAĻLIETA BĒRŅA PĀRDZĪVOJUMA UN NEATLAIDĪBAS SEKMĒTĀJA KULTŪRVĒSTURISKAJĀ SKATĪJUMĀ

Dagnija Vigule

dagnijavigule@inbox.lv

Apskatot un pētot rotaļlietu, no kultūrvēsturiskā aspekta, iespējams labāk izprast sabiedrībā valdošo uzskatu par bērnu. Rotaļlietu, var dēvēt par kultūrvides sastāvdaļu, un mākslas darbu, jo tā atspoguļo kultūrvides un tradīciju izmaiņas, tā attīstās kopā ar cilvēku. Lielākajai daļai 19.gadsimta iedzīvotāju bērnības nemaz nebija, un tikai šajā laikā notika radikāls pavērsiens attieksmē pret, bērnību, kad par to sāka domāt kā par nozīmīgu laika posms cilvēka dzīvē un ņemt vērā bērna intereses. Rotaļlieta dod iespēju bērnam iegūt un īstenot zināmu patstāvību un neatkarību, būt brīvam no pieauguša vadības. Rotaļājoties, jau agrajā bērnībā, rotaļlieta, bērnam veido ne tikai priekšstatus par uzvedības normām, bet dod iespēju no pasīva informācijas, iespaidu, pārdzīvojumu ņēmēja, kļūst par aktīvu apkārtējās vides pētnieku un veidotāju.

Atslēgas vārdi: *Rotaļlieta, pārdzīvojums, neatlaidība.*

MĀKSLAS BAKALAURA STUDIJU PROGRAMMU STUDENTU RADOŠĀS MĀCĪBU DARBĪBAS ATTĪSTĪBA

Māris Čačka, Aleksandra Šlahova

maris.cacka@du.lv

Mākslas bakalaura studiju programmu studentu radošā mācību darbība mākslā paredz radošu mācību uzdevumu un radošu patstāvīgu darbu veikšanu, kam nepieciešami subjektīvie (zināšanas, prasmes un radošās spējas) un objektīvie (sociālie, materiālie) nosacījumi. Studentu radošā mācību darbība izpaužas daudzu patstāvīgu oriģinālu radošo ideju meklējumos ar kvalitatīvu un detalizēti izstrādātu idejas realizāciju. Aktualizējot mākslas bakalaura studiju programmu studentu radošās mācību darbības attīstības nepieciešamību, analizējot zinātniskās literatūras avotus un balstoties uz praktiskiem pētījumiem, tika noteikti radošās mācību darbības attīstības līmeņi, pamatoti katra līmeņa kritēriji un to rādītāji. Rakstā tiks veikta konstatējošā eksperimentā iegūto datu analīze un to interpretācija, nosakot un salīdzinot mākslas studiju programmas studentu, ar bakalaura grādu mākslā un bakalaura grādu izglītībā, radošās mācību darbības attīstības dinamiku.

Atslēgas vārdi: *studenti, mākslas studiju programmas, radošā mācību darbība, radošās mācību darbības attīstība.*

METODISKIE PAŅĒMIENI VOKĀLO IEMAŅU VEIDOŠANĀ PIRMSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU VECĀKAJĀS GRUPĀS

Gunita Dzerkale

edgarszn@inbox.lv

Laika posmā no dzimšanas līdz skolas vecumam bērns, pēc speciālistu domām, gan garīgi, gan fiziski attīstās visintensīvāk. Šajā posmā iemantotais kļūst par pamatu visu speciālo zināšanu un iemaņu apguvei turpmāk dažādos darbības veidos. Pirmskolas izglītības programma paredz attīstīt katra

pirmsskolas vecuma bērna ētiski estētisko, intelektuālo un fizisko aktivitāti, radīt katrā bērnā vēlmi izzināt apkārtējo pasauli, veidot sevis apziņu. Loti būtiski šajā vecumposmā ir arī uzsākt dziedāšanas iemaņu veidošanu. Lai balss kā vispieejamākā mūzikas instrumenta skanējums būtu baudāms, ir jāapgūst vairākas prasmes: pareiza stāja, elpa, skaņveide, dikcija, artikulācija, kā arī izteiksmīgs, emocionāls dziedājums. Šo prasmju apgūšana saistās ar vecumposmam atbilstošu metodisko paņēmieni izmantošanu, dažādu vingrinājumu un netradicionālu darba formu iekļaušanu mācību procesā.

Atslēgas vārdi: *Vokālās iemaņas, elpas balsts, dikcija, artikulācija, vokālie vingrinājumi.*

JAUNĀKO KLAŠUSKOLĒNU MŪZIKAS UZTVERES ĪPATNĪBAS

Irina Andrejeva, Galina Zavadska

irec21@inbox.lv

Mūzikas uztveres attīstīšana ir viens no svarīgākajiem bērnu muzikālās audzināšanas uzdevumiem. Uztvere ir aktīvās darbības veids, kas saistīts ar citiem psiholoģiskiem procesiem: domāšanu, iztēli, atmiņu, un tajā ietverta iepriekšējo pieredzi. Mūzikas uztveres pamatā ir reāli eksistējošs objekts – mākslas darbs (skulptūra, glezna, muzikāls skaņdarbs) kurš atmodina estētiskās izjūtas. Muzikālā uztvere – estētiskās uztveres daudzveidība. Muzikāla uztveres struktūrā ietilpst: mūzikas emocionālā uztvere, muzikālā dzirde, domāšana, atmiņa un mākslinieciskā daiļrade. Katra muzikālā darba muzikālā uztvere var nosacīti tikt iedalīta dažās stadijās. Šīs muzikālās uztveres stadijas izpaužas bērniem. Pastāv trīs stadijas. Darba uztvere tēla veidošanās procesā balstās uz mūzikas pazīšanu. Tas var notikt jebkurā no trijiem mūzikas uztveres stadijām. Muzikālo tēlu uztveres notiek konkrētas klausītāja radošās darbības rezultātā.

Atslēgas vārdi: *mūzikas uztvere, skolēns.*

MŪZIKAS DIKTĀTA RAKSTĪŠANAS IEMAŅU VEIDOŠANĀS MŪZIKAS MĀCĪBU SĀKUMPOSMA PROCESĀ

Svetlana Boriņa

yoka@inbox.lv

Mūsdienu mūzikas pedagoģijā, pēc daudzu pētnieku domām, uzmanības degpunktā ir tāda problēma kā muzikālās dzirdes attīstība un jaunu paņēmieni meklējumi tās pilnveidošanā. Muzikālās dzirdes attīstība ir svarīgs uzdevums ikvienā muzikālās izglītības veidā – gan klavierspēlē, gan kora dziedāšanā, gan visos citos, bet tādā priekšmetā kā „mūzikas mācība bērnu mūzikas skolā” tā kļūst par svarīgāko mērķi, uz kura sasniegšanu orientēta pedagoģiskā darbība. Stundās tiek izmantotas tādas mācību darba formas kā solfedžēšana, lasīšana no lapas, skaņdarbu analīze pēc dzirdes un arī mūzikas diktāts, kas uzskatāms par organisku komponentu katras tēmas apgūšanā un zināšanu kontrolē, bet tajā pašā laikā – arī par vienu no grūtākajām. Mūsdienās pielietojamā solfedžo pasniegšanas metodikā mūzikas diktāta rakstīšanas problēmas tiek aplūkotas saskaņā ar daudzu pazīstamu mūzikas pedagogu. Pētījuma mērķis: mūzikas diktāta rakstīšanas iemaņu izpēti priekšmeta „mūzikas mācība BMS” stundās jaunākajās klasēs.

VOKĀLO IEMAŅU ATTĪSTĪBA PUSAUDŽIEM 5.-9. KLASĒS KORA NODARBĪBĀS

Ineta Jaudzema

ineta.jaudzema@du.lv

Vokālo iemaņu attīstība pusaudžiem 5. – 9. klasēs kora nodarbībās Problēmas, kas saistītas ar dziedāšanu mutācijas periodā sāk pētīt jau 19.gs. sākumā (Bebru J., Paleviča I., Salaka A. un citi) Pusaudžiem vecumā no 12, 13 – 16, dažreiz līdz 17 gadu vecumam dziedāšanas apgūšanas aspektā

tiek saukts par mutācijas periodu. Pusaudžiem šajā vecumposmā raksturīga strauja fiziskā attīstība, līdz ar ko autore aplūko pusaudžu fizioloģiskās, psiholoģiskās, sociālās attīstības īpatnības. Pastāv dažādi viedokļi par dziedāšanu mutācijas periodā: Rozītis J. (Rozītis J., 1929), Almazovs J. (Алмазов И., 1957) iesaka dziedāt; pastāv duālais viedoklis – var gan dziedāt, gan nedziedāt Stulova G. (Стулова Г.), Paukste J. (Paukste J., 1993), Dobrovolskaja N. (Добровольская Н., 1987), Palevičs I. (Palevičs I., 1923); Emeljanovs V. (Емельянов В., 1996) uzskata, ka pirms mutācijas periodā jāattīsta falseta režīmu, pēc sieviešu akadēmiskā balss veidošanas modeļa. Lai attīstītu vokālās iemaņas pusaudžiem mutācijas periodā, kora vadītājam nepieciešams izmantot dažādus metodiskos paņēmienus, vingrinājumu kompleksus un ievērot reģistra uzbūves koncepciju.

Atslēgas vārdi: *mutācijas periods pusaudžiem, iemaņu attīstības paņēmieni, vingrinājumu komplekss.*

KORA KONCERTMEISTARA DARBĪBAS TEORĒTISKIE PAMATI

Galina Vsesvjatska, Galina Zavadska
gloriii@inbox.lv

Mūsdienu Latvijas muzikālajā kultūrā liela uzmanība tiek pievērta tautas dziedāšanas tradīciju saglabāšanai. Kora ikdienas darbā nozīmīga vieta ir koncertmeistara darbam. Muzikālais pavadījums jeb akompanements ir viena no izplatītākajām muzicēšanas formām. Pētījuma mērķis: izpētīt kora koncertmeistara darbības būtību un specifiku.

Atslēgas vārdi: *Kora koncertmeistars, muzikālā dzirde, atmiņa, iemaņas.*

BALSS TEMBRIS UN TĀ ATTĪSTĪBAS PAMATNOSTĀDNES

Jaroslavs Gavrilovs
edgars.znutins@du.lv

Cilvēka balss ir unikālā parādība. Cilvēka balsi parasti vērtē pēc pamata parametriem tādiem, ka frekvence, spēks, ilgums un tembris, kurus var analizēt atsevišķi. Cilvēka balss skaņa, tāpat kā vairums dabā esošo citu skaņas ir komplicētas. Parastas skaņas, kas sastāv no vienkārtējām svārstībām praktiski gandrīz nav sastopamas. Komplicētās skaņas sastāv no pamattoņa, kurš nosaka galveno tonalitāti un tiek pavadītas ar harmonisko toņu rindu, kuru dēvē par virstoņiem. Virstoņiem ir augstāka frekvence nekā pamattoņiem. Virstoņu daudzums raksturo tembru. Tieši bagātīgs tembrālais balss skanējums ir viens no svarīgākajiem vokālista profesionalitātes kritērijiem. Balss tembram mūzikā ir tāda pati loma kā krāsām glezniecībā. Vokālajā pedagogijā tembra problēma ir diezgan sarežģīta, tā kā vienlaicīgi jāizpēta vairāki tā faktori: balss spilgtums un gaisīgums, skanējuma blīvums, vibrato uc. Līdzena tembrālā skanējuma saglabāšana atšķirīgās tesitūrās, atsevišķu skaņu, zilbju izlīdzināts skanējums ir centrālie uzdevumi vokālajās nodarbībās dziedāšanas apguves sākumposmā.

Atslēgas vārdi: *tembris, balss tembris, virstoņi, vokālā pedagogija.*

VIJOLNIEKA (ALTISTA, ČELLISTA) INTONĒŠANAS DAUDZVEIDĪBA

Igors Ozuns
sveta654@inbox.lv

Intonēšana jeb precīza skaņu augstuma fiksācija uz grifa ir vijolspēles tehnikas neatņemama sastāvdaļa. Tā prasa no mūziķa nenogurstošu darbu visā aktīvās profesionālās darbības laikā. Sasniedzot aizvien augstāko profesionālo līmeni, tiek izvirzītas arī jaunas prasības gan skaņdarbu sarežģītības pakāpē, gan to atskaņošanas kvalitātē (arī intonēšanas ziņā). Kā jau visi stīgu locīnstrumenti (to klasiskie veidi), vijole ir pieskaitāma pie instrumentiem ar nefiksēto skaņojumu (nosacīti fiksētas ir tikai 4 stīgu skaņas, kuras vijolnieks pats uzskaņo pirms spēles). Precīzas intonācijas nodrošināšana sagādā vijolniekam gan rūpes, gan iespējas. Viena no īpatnībām, strādājot

pie intonācijas, ir tā, ka pamatā tiek pielietots dabiskais skaņojums. Tas izriet no vijoles sākotnēja amplituā kā ansambļa melodiskā instrumenta. Bet ar laiku vijoles nozīme pieaug gan tautas mūzika, gan profesionāļu vidū, paplašinās un paliek sarežģītāks repertuārs. Vijole jau apliecina sevi arī kā patstāvīgo instrumentu, kam jau kopš baroka laikmeta tiek sacerēti veseli cikli solo (te ir jāpiemin tādas virsotnes, kā J.S.Baha Sonātes un Partitas vijolei solo, N.Paganini un H.Ernsta skaņdarbi vijolei solo, M.Rēgera, vēlāk arī E.Izaī, A.Onegera, B.Bartoka un citu komponistu sonātes vijolei solo). Ņemot vērā samērā pieticīgas (salīdzinot ar klavierēm vai ērģelēm) harmoniskās iespējas, vijolei ir arī savas priekšrocības, kas izpaužas iespējā izmantot gan dabisko skaņkārtu, gan temperēto (vai daļēji temperēto) skaņkārtu. Šī iespēja eksistē, pateicoties tajā apstākļi, kā vijolei ir gluda grībs ar iespēju (un pienākumu reizē) pašam izvēlēties nots augstuma punktu atkarībā no situācijas faktūrā, kā arī tam, ka dzirdei ir zonālā daba (krievu pētnieka N.Garbuzova atklājums), kas savukārt ļauj izvēlēties nots augstumu niansi atkarībā no vietas akordā, melodijā vai kādā citā faktūras formā bez intonācijas kvalitātes zaudējumiem. Pēdējais apstāklis ir īpaši nozīmīgs, jo skaņdarbos vijolei solo faktūra parasti ir biežāka un daudzveidīgāka, nekā skaņdarbiem klavieru vai citu instrumentu pavadījumā. Bet jāņem vērā, ka dzirdes zonālā daba ir smalks instruments, un tās izmantošana prasa gan teorijas zināšanas, gan izkoptās iemaņas, gan profesionālisma attīstības augstu motivāciju. Kā jau katrai iemaņai, arī dzirdes izkopšanai ir vajadzīgi savi vingrinājumi, kas nav abstrahēti no instrumenta un prasa īpašu uzmanību.

ILGTSPĒJĪGA ATTIEKSME KĀ IZGLĪTĪBAS ILGTSPĒJĪGAI ATTĪSTĪBAI SASTĀVDAĻA

Dzintra Guļāne

saulstari2@inbox.lv

Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija iezīmē pamatu nākošajam ilgtermiņa posmam arī izglītībā. Ilgtspējībai ir jāklūst par vispārpieņemtu dzīvesveidu. Ilgtspējīgs dzīvesveids paredz tādu politiku un praksi kā sociālās vienlīdzības veicināšanu, savstarpējo cieņu, iecietību, daudzdimensionālu etnisko integrāciju, rūpes par savu un savu tuvāko fizisko un garīgo veselību un labsajūtu. Šāda ilgtspējīga dzīvesveida pamatā ir ilgtspējīga attieksme. Mēs parasti sastopamies ar attieksmes kā psiholoģiskas kategorijas raksturojumu. Raksta uzdevums palūkoties uz attieksmi ilgtspējības skatījumā. Ilgtspējīgu attieksmi var raksturot kā spēju, prasmi un vēlmi pieņemt lēmumus un izdarīt izvēles, kas veicina ilgtspējīgu attīstību. Ilgtspējīgas attieksmes veidošanās process ir nepārtraukts personības attīstības gaitā. Liela loma te ir formālajai izglītībai, īpaši dabaszinātņu cikla priekšmetu apguvē, tomēr tikpat nozīmīga ir arī neformālās un informālās izglītības loma, kā arī mācību metodēm. Raksta mērķis: izvērtēt respondentu viedokļus par izglītības lomu un mācību metožu pielietošanas efektivitāti mācību vidē ilgtspējīgas attieksmes veidošanās gaitā saistībā ar dabaszinātņu cikla priekšmetu apguvi pamatskolās.

Atslēgas vārdi: attieksme, ilgtspējīga attieksme, formālā, neformālā, informālā izglītība, mācību metode.

ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA IEKĻAUJOŠĀ IZGLĪTĪBĀ

Ilona Sidoroviča

ilona.sidorovica@inbox.lv

Ar ilgtspējīgu attīstību saprotam attīstību, kuras raksturīga pazīme ir noturīgums, nepārtrauktība ilgstošā laika periodā. Šādu attīstību nodrošina, īstenojot zinātniski pamatoti izstrādātus stratēģiskus uzdevumus. Taču ilgtspējīga attīstība nav noteikts harmonisks stāvoklis, bet gan pārmaiņu process, kur resursu izmantošana, attīstības virziens un organizatoriskas pārmaiņas ir saskaņotas ar nākotnes un tagadnes vajadzībām. Pasaulē iekļaujoša izglītība tiek uzskatīta kā jauna cerība. Iekļaujošas izglītības politikas trūkums šobrīd varētu tikt izvirzīts kā tuvākajā nākotnē, paveicamais, vienlaikus apzinoties, ka bieži vien tās attālumš, kas ir no politiskā lēmuma līdz klasei un bērnam, ir gana tāls. Tomēr tās, kā rāda vēsture, nemazina obligātuma un politiskā lēmuma svarīgumu.

Atslēgas vārdi: ilgtspējīga attīstība, iekļaujoša izglītība, integrācija.

SKOLĒNU PROFESIONĀLĀS KARJERAS IZVĒLE PAMATSKOLĀ

Sandra Šapale

sandra.shapale@inbox.lv

Pētījuma mērķis: izpētīt skolēnu profesionālās karjeras izvēli pamatskolā. Pētījuma priekšmets: profesionālās karjeras izvēle, tās nosacījumi un ieteikumi. Pētījuma objekts: Vienības pamatskolas 8. klases meitenes. Pētījuma jautājums: vai dotie ieteikumi palīdz skolēniem iepazīt sevi, iepazīt izglītības un profesionālās iespējas, kā arī pieņemt lēmumus? Pētījuma uzdevumi: analizēt pieejamo literatūru par karjeras attīstības atbalstu Latvijā un citās valstīs; izpētīt karjeras attīstības teorijas, cilvēku dzīves cikla īpatnības, karjeras izvēles nosacījumus pusaudžu vecumā; pateicoties metodikai, palīdzēt pamatskolas skolēniem izveidot rīcības plānu karjeras izvēlē; kvalitatīvo pētniecisko metožu pielietojums pētnieciskajā daļā. Pētījuma metodes: novērošana; intervija, kontentanalīze, testu kopums. Pētījuma bāze: Vienības pamatskolas skolēni. Ir mainījusies politiskā un ekonomiskā situācija valstī, radot pamatotu nepieciešamību izglītoties mūža garumā. Mūžizglītība iegūst aizvien svarīgāku nozīmi karjeras izglītībā, jo tās pakalpojumi cilvēkiem palīdz izzināt savas intereses un spējas, saprast darba tirgu, apgūt un attīstīt savas karjeras vadīšanas prasmes. Mērķtiecīgi karjeras izpēti un profesionālās orientācijas pasākumi ir nepieciešami jau pamatskolā, tiem jāturpinās vidusskolās un, pārejot jaunā kvalitātē arī koledžās un augstskolās. Skolēniem šie pasākumi: palīdz saprast sevi, veidot pašapziņu, novērtēt savu pieredzi, sasniegumus, personiskās īpašības, stiprās un vājās puses, veicināt dažādu karjeras iespēju izpēti. Vēlāk šīs aktivitātes karjeras izpēti un attīstības jomā jauniešiem un viņu vecākiem palīdz izmaiņas izglītībā, studijās, nodarbinātībā un to, kā šīs izmaiņas ietekmē karjeras attīstību, izpētīt dažādus karjeras virzienus un iespējas karjeras veidošanā, noskaidrot, ko sniedz mācības, darbs, un nodarbes brīvajā laikā, salīdzināt un samērot personiskos sasniegumus un īpašības (sevišķi prasmes un kompetences) ar tiem sasniegumiem un īpašībām, kas nepieciešamas konkrētai turpmākai karjerai, mācībām, studijām.

Atslēgas vārdi: *profesionālā karjera, skolēni, skola.*

KARJERAS IZGLĪTĪBA VISPĀRIZGLĪTOJOŠĀS SKOLĀS

Guna Pudule

gpudule@lu.lv

Autore vēlas akcentēt karjeras izglītības nozīmi vispārizglītojošās vidusskolās šī brīža ekonomiskajos apstākļos ne tikai profesionālās orientācijas kontekstā, bet arī personības izaugsmes kontekstā. Īpašu vērību autore vēlas pievērst karjeras izglītības procesa vadībai vispārizglītojošās skolās, kas šobrīd netiek mērķtiecīgi vadīti. Savā rakstā autore vēlas analizēt problēmas karjeras izglītības procesa sekmīgas vadības nodrošināšanā, piedāvājot savus iespējamus problēmu risinājumus, viens no tādiem varētu būt partnerības veidošana karjeras izglītībā.

Atslēgas vārdi: *karjeras izglītība, vispārizglītojošās vidusskolas, partnerība, vadība.*

KARJERAS IZVĒLES JAUTĀJUMU RISINĀŠANAS IESPĒJAS BĒRNU NAMĀ - PATVERSMĒ

Astrīda Leščinska

Nada10@inbox.lv

Darbs izstrādāts bērnu nama - patversmes bērnu aktivitātes palielināšanai karjeras izvēles procesā. Darbā ir izpētītas un analizētas bērnu nama - patversmes audzēkņu karjeras izvēles iespējas. Darbā akcents likts uz karjeras attīstību bērnībā, pusaudžu gados un agrīnā jaunībā.

Atslēgas vārdi: *karjeras konsultants, karjeras izvēle, bērnu nams - patversme, bērnu nama - patversmes audzēkņi.*

KARJERA UN STUDENTU, DOCĒTĀJU STUDIJU MOBILITĀTE DAUGAVPILS UNIVERSITĀTĒ

Anita Gabrusāne

anita.gabrusane@gmail.com

Darba teorētiskajā daļā tiek apskatīts karjeras attīstības teorijas, kas saistītas ar mobilitāti, kā arī studiju apmaiņas programmas, kas atbalsta DU studentu un docētāju mobilitāti. Pētījums tiek balstīts uz dokumentu izpēti, naratīvo interviju veikšanu studentiem un docētājiem, anketēšanas veikšanu studentiem un ieteikumu izstrādi studentiem, kas vēlētos izmantot studiju apmaiņas programmas piedāvātās iespējas. Pētījuma mērķis: izpētīt kā studiju mobilitāte DU studentiem, docētājiem palīdzējusi karjeras attīstībā Pētījuma uzdevumi: teorētiskas bāzes izpēte, kas saistīta ar karjeras un studiju apmaiņas mobilitātes jautājumiem; dokumentu (studentu eseju) analīze, uz kuru bāzes tiek veidoti naratīvās intervijas jautājumi; naratīvo interviju veikšana studentiem un docētājiem; anketēšana studentu vidū; iegūto datu analīze; ieteikumu izveidošana studentiem. Pētījuma metodes: dokumentu analīze, naratīvās intervijas, anketēšana.

Atslēgas vārdi: *karjera, mobilitāte, studiju mobilitāte, studiju apmaiņas programmas.*

HIGHER EDUCATION IN KAZAKHSTAN: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Ainur Abdrazakova

apainur@gmail.com

Nowadays Higher Education in Kazakhstan faces opportunities and challenges, as the country grows in importance in the international arena. Although in the first decade of transition the education system of the country suffered much, since 2000 great efforts have been made at a national level to modernize higher education system of the Republic of Kazakhstan. For example, Kazakhstan has entered the Bologna process and the government has prioritized international accreditation of universities, institutional capacity building, and greater access of tertiary education to overcome regional inequalities. Higher education is a vital resource for Kazakhstan's future, serving as a supplier of human and intellectual capital, as an engine of economic development. This article mainly aims to review higher education system of the Republic of Kazakhstan and considers what still needed to be done in terms of the country's goal as to become one of the world's 50 most competitive economies by 2015.

Atslēgas vārdi: *Higher Education, Education System, Kazakhstan, Competitiveness.*

AKUZĀCIJAS KRIMINĀLPROCESA REGULĒJUMS KONTINENTĀLĀS EIROPAS VIDUSLAIKU PILSĒTU TIESĪBĀS

Artūrs Prauliņš
rebucija@inbox.lv

Kontinentālās Eiropas viduslaiku pilsētu krimināltiesības un kriminālprocess bija lielā mērā balstīts uz zemes tiesībām, kuras, līdztekus pilsētkungu piešķirtajām „brīvībām” un privilēģiju hartām, pilsētas pārvaldes institūciju statūtiem un tiesu spriedumiem, veidoja galvenos tiesību avotus. Tomēr pastāvēja dažas īpatnības, kuras iezīmēja pilsētas kriminālprocesa īpašu specifiku un nepiemita ārpus pilsētas mūriem notiekošai kriminālajai tiesvedībai. Rakstā, veicot vācu pilsētu normatīvo aktu (12. – 13.gs.) salīdzinošo analīzi, ir sniegts ieskats pilsētās pastāvošajā tiesu iekārtā, raksturota vidējo un vēlīno viduslaiku mijā valdošā akuzācijas kriminālprocesa forma, iezīmētas atšķirības piekritis un pierādījumu veidu jautājumos.

Atslēgas vārdi: *akuzācijas kriminālprocess, pilsētu tiesības, viduslaiki.*

DABISKO TIESĪBU SKOLAS IETEKME UZ JURIDISKO DOMĀŠANU PAR NOSACĪTU NOTIESĀŠANU PĒC 1990.GADA

Kristīne Mackeviča
kristine.mackevica@matrez.gov.lv

Katra valsts, tās politiskā iekārta, tradīcijas un likumdošanas attīstība atbilst to veidojošās tautas interesēm un attīstības līmenim. Valstij jānodrošina iedzīvotāju attiecību stabilitāti un cilvēka nozīmības nemainīguma drošību, viņu vajadzību realizāciju. Minēto procesu pamatā ir arī efektīva kriminālsodu politika, kuras pamatos ir jābūt soda individualizācijai, diferencēšanai, tā efektivitātei un humānismam. Krimināllikums nosaka, ka soda mērķis ir nodrošināt, lai persona saņemtu sodu, kas viņu pāraudzina un iemācīs dzīvot saskaņā ar dabiskajiem likumiem, kā arī nodrošinātu citu personu tiesības uz viņu dabisko tiesību ievērošanu. Kriminālsodu svarīgs uzdevums ir izvērtēt iniciatīvas, kas aizvien biežāk skar krimināltiesību svarīgus jautājumus, tostarp, arī sodu politiku nosacītās notiesāšanas jomā. Neskatoties uz nemitīgajām darbībām Krimināllikumā noteiktā regulējuma pilnveidošanai, vēl vairāki tanī ietvertie jautājumi, kas ir pretēji dabiskajiem likumiem, paliek atklāti.

Atslēgas vārdi: *nosacītie sodi.*

PACIENTA GRIBAS INSTITŪTA VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA

Līga Mazure
liga.mazure@inbox.lv

Tiesību zinātnē kopumā vairāk netiek atbalstīta paternālisma pieeja pār pacientu. Iezīmējas virziens, kur tiesiskie līdzekļi ir vērsti uz pacientu kā patstāvīgu tiesību subjektu. Mūsdienās medicīniskā iejaukšanās attiecībā uz pacientu kļūst daudz personiskāka. Iezīmējas jaunas tiesiskas problēmas, kas vēl nesenā pagātnē nebija pietiekami apzinātas un aktuālas. Piem., pacienta ģenētiskā raksturojuma tiesiskā aizsardzība utt. Par pacienta un ārstniecības personas/ iestādes tiesisko attiecību kodolu mūsdienu skatījumā nosacīti var uzskatīt pacienta gribu, kam tieši un netieši ir pakārtotas tālākās pušu savstarpējās tiesiskās attiecības. Pētījuma mērķis ir analizēt pacienta gribas institūta vēsturisko attīstību, kas atklāj tā rašanās cēloņus un tiesiskos aspektus, kā arī dod iespēju prognozēt pacienta gribas institūta nākotnes transformāciju pacienta un ārstniecības personas/iestādes tiesiskajās attiecībās.

Atslēgas vārdi: *Pacienta griba, vēsture, paternālisms, patstāvīgs tiesību subjekts.*

LATVIJAS VALSTS KAROGA TIESISKĀ REGULĒJUMA PROBLEMĀTIKA

Sintija Stipre
stipre@inbox.lv

Pētījumā analizētas nepilnības Latvijas valsts karoga tiesiskajā regulējumā – aktualizēta nepieciešamība noteikt Latvijas valsts karoga krāsu pēc starptautiskās Pantone skalas, skaidroti karogu lietošanas vispārīgie principi un karogu protokolārās kārtības nozīme, kā arī analizēts aizliegto valsts simbolu tiesiskais regulējums. Autore salīdzinājumam analizē arī valsts karoga tiesisko regulējumu Igaunijā un Lietuvā, kā arī apskata Eiropas Savienības karoga lietošanas nepieciešamību pie valsts pārvaldes ēkām Latvijā. Autore, kuras izstrādātais Latvijas valsts karoga likumprojekts šobrīd ir iesniegts izskatīšanai valdībā, sniedz priekšlikumus iepriekš minēto problēmjautājumu risināšanā.

Atslēgas vārdi: *Latvijas karogs, tiesiskais regulējums.*

SATVERSMES GROZĪJUMU TEHNIKA

Jānis Pleps
janis.pleps@lv.lv

Satversmes normas ir izstrādātas pagājušā gadsimta sākumā, izmantojot tam laikam atbilstošu juridisko tehniku. Ja modernās konstitūcijas raksturo plašs un izvērsts regulējums, tad Satversmes normas ir formulētas īsi, kodolīgi un lakoniski. Satversme noteic tikai galvenos principus, detaļas atstājot likumu līmeņa vai politiskās prakses regulējumam. Tāpat Satversme nepieļauj izvērstu un plašu kāda atsevišķa jautājuma noregulējumu. Mūsdienās, izdarot grozījumus Satversmē, to autoriem jādomā ne vien par grozījumu saturu, bet arī normas formulējumiem, lai grozījums iekļautos Satversmes sistēmā un atbilstu Satversmes stilam. Līdz šim veiktajos Satversmes grozījumos Satversmes stila prasības ir visumā tikušas ievērotas. Autors referātā aplūkos Satversmē lietoto juridisko tehniku, kā arī analizēs veidu, kā formulējami Satversmes grozījumu priekšlikumi, par pamatu ņemot reālus Satversmes grozījumu projektus.

Atslēgas vārdi: *Satversme, grozījums, likumdošanas process, normatīvo aktu jaunrade.*

VISPĀRĒJO TIESĪBU PRINCIPU NOZĪME KRIMINĀLPROCESĀ

Nellijs Paņkiva
allanellijs@inbox.lv

Mūsdienās, runājot par tiesību normu izpratni, liela nozīme ir vispārējiem tiesību principiem. Šodien Latvija ir atzīstama par tiesisku valsti, kur vispārējie tiesību principi, kas atvasināti no dabiskām tiesībām, arvien vairāk tiek pozitīvizēti, ir vispārpieņemti un funkcionē. Liela nozīme ir kriminālprocesa vadošajiem pamatprincipiem, kas nostiprināti Starptautiskajos normatīvajos aktos, Latvijas Republikas Satversmē un Kriminālprocesa likumā un to ietekmei patiesības noskaidrošanā un taisnīga kriminālprocesa risinājuma sasniegšanā. Taisnīguma princips ir viens no svarīgākajiem krimināltiesību principiem. Šā principa nozīmīgums kļūst jo atzīstamāks, ja to vērtējam saistībā ar kriminālprocesu. Taisnīguma princips cieši saistīts ar humānisma principu, ar likumības, soda individualizācijas principu un citiem principiem. Tradicionāli taisnīguma principu krimināltiesībās pārsvarā saista ar taisnīga soda noteikšanu vainīgajam par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, bet plašākā nozīmē attiecinā uz kriminālās likumdošanas procesu, uz krimināllikuma normu interpretāciju, uz krimināllikuma normu piemērošanu tiesvedības procesā.

Atslēgas vārdi: *kriminālprocess, vispārējie tiesību principi, cilvēktiesības.*

NEKUSTAMĀIS ĪPAŠUMS UN ATSAVINĀJUMA DARĪJUMI AR TO

Jānis Radionovs

janrad@inbox.lv

Mērķis ir izanalizēt nekustamā īpašuma atsavinājuma darījumu pamatus, to formas, tiesisko regulējumu. Darbā pētītas problēmas, kas saistītas ar atsavinājuma darījumu būtību, tiesisko regulēšanu; atsavinājuma darījumu veidiem un to nepilnībām likumdošanā. Darbā apskatīta nekustamā īpašuma būtība un īpašnieka īpašuma tiesību iegūšanas tiesiskā regulēšana, pētīts nekustamā īpašumu veids – kopīpašums un laulāto nekustamais īpašums, kā arī apskatīti aprobežojumi, kas ietekmē īpašuma tiesību izmantošanu un realizāciju šim nekustamā īpašuma veidam; analizēta nekustamā īpašuma atsavinājuma darījumu veids, to formas un nekustamā īpašuma atsavinājuma darījumu tiesiskais regulējums likumdošanā, kā arī apskatīti ligumi, kādi slēdzami veicot nekustamā īpašuma atsavinājuma darījumus, kā arī atspoguļota nekustamā īpašuma atsavinājuma darījumu korborācija Zemesgrāmatā, tai nepieciešamie dokumenti un to sastādīšanas kārtība.

Atslēgas vārdi: nekustamais īpašums; kopīpašums; pirkuma, dāvinājuma, maiņas un uztura ligumi.

MAKSĀTNESPĒJAS TIESISKIE PAMATI BALTIJAS VALSTĪS

Jelena Žuravlova

lenix3@inbox.lv

Maksātnespēja - parādnieka stāvoklis, kurā tas nespēj nokārtot savas parādu saistības, un šī situācija ir pazīstama daudziem uzņēmumiem Baltijas valstīs, kad ir pasludināts maksātnespējas stāvoklis un tiek pieņemts kāds no iespējamiem risinājumiem. Gan Latvijā, gan Lietuvā un Igaunijā situāciju, kad uzņēmums nespēj kārtot savus pienākumus reglamentē speciāli likumi. Latvijā tas ir "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju", Igaunijā to regulē likums par bankrotu (*Bankruptcy Law*) un Lietuvā "Enterprise Bankruptcy Law of the Republic of Lithuania". Maksātnespēja ir pietiekami plašs process, kas iesaista daudzas personas: administrators, kreditori, kreditoru sapulce un komiteja, parādnieka pārstāvji un citas personas. Paredzams, ka šajā gadā jaunu uzņēmumu dibināšanas tempi samazināsies, turklāt palielināsies uzņēmumu apvienošanās vai pārpirkšanas tendences. Ievērojami pieaugs uzņēmumu maksātnespējas un bankrotu skaits, jo to veicinās ne tik daudz pasaules ekonomiskā krīze, cik Latvijas „ierēdniecības privilēģiju glābšanas plāns” (kas tiek dēvēts par „tautsaimniecības glābšanas plānu”, pašai tautsaimniecībai to glabājot noslēpumā).

Atslēgas vārdi: maksātnespēja kreditors parādnieks administrators.

KRIMINĀLPROCESU IESPĒJAMĪBA KREDĪTU IZSNIEGŠANAS JOMĀ

Kristaps Ābelis

kristaps.abelis@turiba.lv

Viena ekonomiskās krīzes sekām ir nespēja izpildīt līguma saistības, it sevišķi ar kredītligumu uzņemtas saistības. Bieži vien personas ir sniegušas nepatiesas ziņas par saviem ienākumiem, uz kuru pamata, bez papildus pārbaudes kredītiestāde ir izsniegusi kredītu. Atbilstoši Krimināllikuma 210.pantam par nepatiesu ziņu sniegšanu kredīta saņemšanai vai kredīta izlietošanu pretēji līgumā noteiktam mērķim var piemērot kriminālatbildību. Līdz ar to referātā tiks pētīts un analizēti tiesiskie priekšnosacījumi kredīta izsniegšanai tieši no kredītiestāžu puses. Kredīta devēja tiesiskie pienākumi, tai skaitā pienākums rīkoties kā krietnam un rūpīgam saimniekam. Izvērtējot pušu tiesiskos pienākumus pie kredītliguma slēgšanas un iespējas iegūt papildus informāciju, referātā tiks izvirzītas un pierādītas šādas tēzes: Kriminālprocess par Krimināllikuma 210.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ir iespējams tikai gadījumos, kad apzināti ir sniegtas nepatiesas ziņas un šo ziņu ticamība nav radījusi nekādas šaubas kredīta izsniedzējam un tās nav bijis iespējams pārbaudīt; Kredīta devēja darbības pie kredīta izsniegšanas nedrīkst būt sekmējušas nepatiesu ziņu sniegšanu, proti, nodrošinot formālu likumu prasību izpildi, akceptēt ziņas, kuras nav papildus pārbaudītas, tādējādi, veicinot

noziedzīga nodarījuma izdarīšanu; Kriminālprocesa ietvaros ir jānoskaidro ne tikai kredītaņēmēja vaina nepatiesu ziņu sniegšanā, bet arī kredīta devēja atbildība; Kriminālatbildība par kredīta izlietošanu pretēji kreditlīgumā noteiktajam mērķim, ir piemērojama tikai gadījumos, kredīta mērķis ir tieši saistīts ar kredītaņēmēja spēju atmaksāt izsniegto kredītu.

Atslēgas vārdi: *kriminālprocess, nepatiesa ziņa, kredītņēmējs, kreditors, kredītiestāde, pierādījumi, laba.*

BŪVNICĪBAS TIESISKAIS REGULĒJUMS LATVIJĀ

Jānis Bramanis

bkj@e-apollo.lv

Būvniecības tiesību sistēmu raksturo ne tikai noteikts materiālo normu kopums, bet arī tā piemērošana praksē. Par būvniecības tiesību vēl neatklāto dabu liecina Latvijā veiktie pētījumi, kuri ieņem svarīgu lomu gan no tautsaimniecības, gan tiesību viedokļa puses. Latvijā veiktie būvniecības tiesību pētījumi pamatā ir par būvniecības problēmjautājumiem, kuri saistīti ar nelikumīgu būvniecību, kaimiņu tiesību pārkāpumiem, administratīvo aktu apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas procesa problēmām. Savukārt autora uzdevums ir atšķirīgs no jau veiktajiem pētījumiem, jo autors vēlas pētīt būvniecības tiesību dabu no būvniecības tiesību puses, kurā būtu atspoguļota būvniecības patstāvība un tā nepieciešamība izdalīt atsevišķi no lielā tiesību bloka kā patstāvīgas tiesības ar savu juridiski procesuālo regulējumu. Autorprāt, būvniecības tiesības kā tiesību iezīmē būvniecības pētāmā objekta būvniecības tiesības fundamentālais un unikālais izpētes priekšmets - būvniecība, kuru iespējams ir pamatot ar tiesību zinātnē noteiktajām izpētes metodēm, kuras tiks atklātas raksta izpētes rezultātā.

Atslēgas vārdi: *būvniecības tiesību priekšmets; būvniecības subjekti; būvniecības tiesību lomu tautsaimniecībā.*

KAIMIŅA SUBJEKTĪVĀS PUBLISKĀS TIESĪBAS BŪVNICĪBAS PROCESĀ

Ilga Krampuzā

ahia@inbox.lv

Referātā sniegts kaimiņa kā trešās personas būvniecības procesā raksturojums. Analizēti nosacījumi, kas nepieciešami, lai kaimiņš kā trešā persona varētu aizstāvēt savas tiesības, tajā skaitā tiesības – saistītas ar materiālo normu pārkāpumiem un administratīvi tiesisko normu pārkāpumiem. Sniegts salīdzinājums Latvijas judikatūrai raksturīgajiem risinājumiem un Vācijas tiesību doktrīnā nostiprinātajiem risinājumiem.

Atslēgas vārdi: *kaimiņš, trešā persona, būvniecības tiesiskās attiecības.*

ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРИНУДИТЕЛЬНОГО ОТЧУЖДЕНИЯ ЧАСТНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Валерий Рейнгольд

dubo4ka@inbox.lv

В национальном, европейском и международном праве закреплены положения о праве собственности физических и юридических лиц, в соответствии с которыми, принудительное отчуждение частной собственности допускается только в исключительных случаях в интересах государства и общества на основании отдельных законов и за справедливое вознаграждение. Учитывая, что в законодательстве различных стран нет единообразного подхода как в классификации оснований принудительного прекращения права собственности, так и в определении критериев, что следует понимать под "справедливым вознаграждением", в статье рассматриваются данные гражданско-правовые аспекты принудительного прекращения права частной собственности.

Ключевые слова: *собственность, принудительное отчуждение, основания.*

CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS APDROŠINĀŠANAS JURIDISKĀ PROBLEMĀTIKA

Dana Rone

dana.rone@latnet.lv

Latvijā ir noteikti vairāki obligātās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidi. Viens no šiem veidiem, kas attiecas uz zvērinātiem advokātiem, nav noregulēts līdz galam, jo nav pieņemti Ministru kabineta noteikumi, kas precizētu atbildības limitus un apdrošinājuma summu. Šādi noteikumi būtu jāpieņem vienlaikus ar juridiskās profesijas reformu. Pretējā gadījumā rastos situācija, ka advokātiem tiktu noteikts papildu pienākums - civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas, turpretim pārējiem praktizējošiem juristiem šāda pienākuma nebūtu. Tāpat darbā tiks aplūkots jautājums par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidu eskalāciju Latvijā, analizējot tiesiskās prasības un to problemātiku.

Atslēgas vārdi: *apdrošināšana, atbildība, tiesības.*

ПРИНЦИП РАВЕНСТВА В СФЕРЕ ТРУДА

Александр Байков

Alexander_Baikov@ssl.lv

Принцип равенства является одним из основных принципов ЕС. Недопустимость дискриминации, как важнейший принцип основных прав личности отражена в ряде документов ЕС. Принцип недискриминации устанавливается путем перечисления тех признаков, наличие которых у лица не может являться основанием для ущемления его в правах. В трудовом праве ЕС принцип равенства реализуется через три блока правовых норм. Различают такие виды дискриминации в сфере труда, как: дискриминация при найме на работу и увольнении с работы, профессиональная сегрегация, дискриминация в профессиональном образовании и профессиональной подготовке, дискриминация в оплате труда, дискриминация в продвижении по работе. С целью обеспечения принципа равноправия в отношении инвалидов допускаются разумные изменения. Допускаются правданные различия, основанные на возрасте. Однопорядковым принципу недискриминации провозглашается принцип равенства мужчины и женщины, являющийся одним из основных принципов правового статуса личности.

Ключевые слова: *принцип равенства, принцип запрета дискриминации.*

KONTRABANDAS TIESISKĀ REGULĒJUMA IZMAIŅAS

Artūrs Zvejsalnieks

arturszv@gmail.com

Pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā būtiski mainījusies izpratne par kontrabandas jēdzienu, kā arī mainījies šā jēdziena saturs. Referātā paredzēts apskatīt atbildības par noziedzīgu nodarījuma - kontrabanda tiesisko regulējumu Latvijas un Eiropas Savienības kontekstā. Tāpat nepieciešams precīzi definēt atšķirības noziedzīgo nodarījumu sastāvos, kas paredzēti Krimināllikuma 190.pantā un 190.1.pantā. Tāpat referātā tiks aplūkotas problēmas, kas saistītas ar Krimināllikuma 190.panta, 190.1.panta un 191.panta piemērošanu. Līdz ar izmaiņām preču muietošanas un aprites kārtībā, nepieciešams mainīt arī izpratni par Krimināllikuma 191.pantā noteiktā noziedzīgā nodarījuma sastāvu, īpaši šī noziedzīgā nodarījuma objektu, objektīvo pusi un priekšmetu. Autors piedāvās savu viedokli par 191.panta pielietojamību.

Atslēgas vārdi: *kontrabanda.*

IZMAIŅAS NODOKĻU LIKUMDOŠANA

Natalija Verina

natalija.verina@inbox.lv

Darba mērķis - veikt 2009. gada stājušās spēkā nodokļu likumdošanas izmaiņu apskatu un izpēti.

Atslēgas vārdi: *nodokļi, likumdošana.*

ELEKTRONISKĀ DOKUMENTA APRITE VALSTS PĀRVALDĒ

Rada Matjušina

rada.matjusina@gmail.com

Informācijas tehnoloģiju straujas attīstības un informācijas apjoma palielināšanas laikā ikviens sastopas ar e-dokumenti, kas nodrošina informācijas izmantošanas jaunas iespējas. E-dokumentu izmantošanas nepieciešamība un to autentifikācija pieprasa veikt normatīvo aktu izstrādi, ar mērķi piešķirt e-dokumentam juridisko spēku un padarīt tā izmantošanu vienlīdzīgu ar papīra formāta dokumentiem. Šobrīd Latvijas Republikā valsts pārvaldē notiek straujš informatizācijas process, un no tā, cik efektīvi tiks organizēta e-dokumentu aprite, būs atkarīga ātra un kvalitatīva lēmumu pieņemšana, šo lēmumu operativitāte un kontrole, tādējādi, no tā būs atkarīga arī visas valsts pārvaldes efektīvas darbības nodrošināšana. Darbā ir aplūkoti teorētiskie un praktiskie jautājumi par e-dokumenta definēšanas problemātiku, e-dokumentu klasifikāciju, e-dokumentu autentiskumu un to juridisko spēku, kā arī ir aplūkoti normatīvo aktu pilnveidošanas nepieciešamības jautājumi.

Atslēgas vārdi: *elektroniskais dokuments, elektroniskais paraksts, e-pārvalde.*

JUDIKATŪRAS ATZIŅU SAISTOŠAIS SPĒKS

Ginta Sniedzīte

ginta.sniedzite@lu.lv

Judikatūras atziņas (dažkārt dēvētas arī par tiesnešu tiesībām) tiek praksē ļoti plaši piemērotas un tām tiek atzīts pārliecināšanas spēks uz vienlīdzības principa pamata, bet ne juridiski saistošs spēks. Referāts risina jautājumu par tiesu spriedumos ietvertu atziņu faktisko spēku, aplūkojot aktuālus piemērus no Augstākās tiesas Senāta prakses, un uz tā pamata izdarot teorētiska rakstura secinājumus par tiesību avotu sistēmas transformācijas nepieciešamību. Atkarībā no atvēlēta apjoma, tēma var ietvert arī ārvalstu normatīvā regulējuma un tiesību doktrīnas analīzi (Vācija, Francija, Eiropas Kopienas un Eiropas Cilvēktiesību tiesa un tml.), kā arī salīdzinošu analīzi par praktiskajām un metodoloģiskajām atšķirībām tiesu spriedumos ietvertu atziņu izmantošanā Angloamerikāņu tiesību sistēmā un Rietumeiropas valstu tiesību sistēmā.

Atslēgas vārdi: *judikatūra, tiesnešu tiesības, tiesu prakse.*

ТЕХНОЛОГИЯ СИСТЕМАТИЗАЦИИ И ОТБОРА ПРЕЦЕДЕНТОВ В ЮДИКАТУРЕ ЛАТВИЙСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Владимир Исаев

visajevs@gmail.com

Отправление правосудия в современных условиях является одной из отраслей нематериального производства (судопроизводство), характеризующейся высокой степенью формализации составляющего ее коммуникативного процесса, в связи, с чем выделяют понятия „юридическая техника”, в которое входят подчиненные понятия „законотворческая техника”, „техника правоприменения” и другие. В контексте настоящей темы актуальное

значению имеют понятия „судебная техника” и, в особенности, „техника принятия судебных постановлений”. Проблема единообразия и основательности правоприменения возникает одновременно с возникновением института независимого суда и обостряется в геометрической прогрессии относительно расширения компетенции суда. Только с появлением информационных технологий появляется возможность эффективно оптимизировать решение проблемы, для чего уже созданы известные (как общедоступные так и узко служебные) инструменты, облегчающие процесс ознакомления с существующей юдикатурой и отбора соответствующих прецедентов. В первую очередь это относится к открытому portalу Верховного суда Латвии: (<http://www.at.gov.lv/lv>), portalу Конституционного суда Латвии (Satversmes tiesa): (<http://www.satv.tiesa.gov.lv>). Из служебных систем важнейшее значение имеет Латвийская судебная информационная система TIS (<https://tis.lursoft.lv>), ресурс которой, несомненно, выше, чем у общедоступных информационных средств. Тем не менее, данные коммуникативные каналы „грешат” не только естественной односторонностью, но и весьма ограниченными возможностями подбора относимой юдикатуры. Насколько известно автору, в настоящее время не планируется усовершенствование имеемых инструментов. В докладе обсуждается возможность усовершенствования информационных инструментов подбора и отбора судебных прецедентов, путем создания интерактивных средств поиска и систематизации юдикатуры в соответствии с известными классификаторами законодательства и судебного делопроизводства.

Ключевые слова: юдикатура, прецедент, решение, приговор, ratio decidendi.

ZVĒRINĀTA NOTĀRA PADOMU DOŠANAS PIENĀKUMA ROBEŽAS DARĪJUMU APLIECINĀŠANAS PROCESĀ

Linda Damane

linda.damane@dva.lv

Ar katru gadu Latvijas notariāts arvien uzstājīgāk piesaka sevi ar notariālā akta institūtu, ierosinot arvien lielākaī darījumu amplitūdai to paredzēt kā obligātu apliecinājuma formu. Minētā arguments-latīņu tipa notariātā tieši notariālā akta kvalitāte ir tā privilīģētā spēka pamats. Tomēr uzsvāru šeit jāliek uz to, kādam jābūt apliecināšanas procesam, apliecinātājam, lai viņš garantētu augstāko apliecinājuma kvalitāti, nodrošinot notariālā akta autentiskumu. Un viens no apliecināšanas priekšnosacījumiem ir zvērīnāta notāra kā neitrāla padomdevēja darbība. Tomēr minētā sakārā rodas diskutābli apsvērumi. Piem.,vai notāram padomu došanas pienākums pastāv tikai attiecībā uz viņa klientu? Vai tas attiecas uz klientu, kuram ir savs padomdevējs, kuru konsultē cits notārs? Vai tas attiecināms tikai uz publiskiem dokumentiem? Uz šo un līdzīgiem jautājumiem jāsniedz atbildes ar zinātnes, citu latīņu tipa notariāta valstu pētījumu palīdzību, tādejādi neaprobežojoties ar vienkāršotu apliecinājuma slavinājumu.

Atslēģas vārdi: notariālais akts, zvērīnāta notāra padomu došana.

CILVĒKA AUDU UN ORGĀNU TRANSPLANTĀCIJAS KRIMINĀLTIESISKIE ASPEKTI

Romāns Vīķis

romansvikis@inbox.lv

Pirmā veiksmīga viena cilvēka orgāna pārstādīšana otram 1954.gadā nozīmēja, ka ir atklāts jauns vairāku līdz tam neizārstējamo slimību ārstēšanas veids. Tomēr transplantācija arī šodien izraisa virkni ētiska un juridiska rakstura problēmas, piemēram, no kura brīža no donora var izņemt audus un orgānus pārstādīšanai, cik pieļaujams ir izmaksāt donoram atlīdzību u.c. Šādi ētiskie apsvērumi ietekmē likumdevēja attieksmi pret transplantāciju. Apzinoties šīs problēmas un iespējamās riskus, rodas nepieciešamība aizsargāt intereses, kuras ir saistītas ar minēto jomu. Viena no tiesību nozarēm, kuras rīcībā ir instrumenti šādu interešu aizsardzībai ir krimināltiesības. Krimināllikuma 139.pants ir blanketa norma un izvērstāks regulējums atrodas citos tiesību normatīvajos aktos. Tiesību normas, kuras regulē transplantācijas kārtību, bieži vien ir pretrunīģas. Referāta ietvaros autors apskatīs

atsevišķas transplantācijas krimināltiesiskās problēmas, kā arī mēģinās piedāvāt risinājumus.
Atslēgas vārdi: *transplantācija, krimināltiesības, bioētika.*

TIESAS SĒDES SAGATAVOJOŠĀS DAĻAS NORISES PROBLĒMAS PIRMĀS INSTANCES TIESĀ

Inesa Nikiforova
innik@inbox.lv

Kriminālprocesa zinātnē, tiesiskajā reglamentācijā un arī praktiskās pielietošanas sfērā netiek veltīta pienācīga uzmanība jautājumiem, kas saistīti ar iztiesāšanas norisi pirmās instances tiesā, un tieši arī jautājumam, kas saistīts ar vienu no iztiesāšanas posmiem - tiesas sēdes sagatavojošo daļu, neskatoties uz to, ka arī šajā posmā pastāv virkne problēmu un neskaidrību. Tiesas sēdes sagatavojošās daļas pamatproblēmas ir noraidījuma institūta reglamentācija, nepietiekoši detalizēta veicamo procesuālo darbību sistēmas kārtība dotajā krimināllietu iztiesāšanas etapā, kā arī pārāk ilgs krimināllietu iztiesāšanas laiks, ko izraisa apsūdzēto personu pretdarbošanās tiesai, kas izpaužas dažādu procesuālo darbību novilcināšanā. Lai turpmāk izvairītos no dažādām problēmām un pretrunām, kas ir saistītas ar tiesas sēdes sagatavojošo daļu, ir nepieciešams veikt virkni grozījumu Kriminālprocesa likumā, kā arī izveidot vienotu judikatūru un spēcīgu bāzi kriminālprocesuālo normu izskaidrošanai.
Atslēgas vārdi: *kriminālprocess, iztiesāšana, tiesas sēde, noraidījums, aizstāvības nodrošināšana.*

TIESAS KONTROLE PIRMSTIESAS KRIMINĀLPROCESĀ

Arvīds Ozerskis
esperanto@dautkom.lv

Autors analīze jautājumus, vai Latvijā pirmstiesas procesā pastāv procesuālā kontrole, kādi subjekti nodrošina izmeklēšanu kontroli pirmstiesas procesā un vai mūsu tiesību aktos tāds mehānisms vispār eksistē. Tāpat autors sniegs savu redzējumu gan par izmeklēšanas kontroli, gan arī par Kriminālprocesa normām, kas ar to saistītas.

Atslēgas vārdi: *kontrole, izmeklēšanas tiesnesis, izmeklēšana, kriminālvajāšana.*

PAMATI ATBRĪVOŠANAI NO CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS

Kristīna Romanceviča
kristina.romancevica@du.lv

Civiltiesiskā atbildība ir tāds juridiskās atbildības veids, kas rodas neatļautas darbības rezultātā un kas izpaužas pienākumā novērst vai mazināt neatļautās darbības sekas ar zaudējumu atlīdzināšanu, mantisku kompensāciju vai līgumsoda samaksu. Likumdošanā ir noteikts, kādos gadījumos tiesību pārkāpējs ir atbrīvojams no civiltiesiskās atbildības. Par pamatu atbrīvošanai no civiltiesiskās atbildības var būt apstākļi, kuru esamība, atbilstoši likumam izslēdz civiltiesiskās atbildības piemērošanu par neatļautu darbību. Latvijas Republikas Civillikums paredz vairākus gadījumus, kas ir pamats atbrīvošanai no civiltiesiskās atbildības, kurus varētu klasificēt šādā veidā: zaudējumus, kuru cēlonis ir nejaušs notikums vai nepārvarama vara; kreditora radīti šķēršļi; paša cietušā nodoms vai rupja neuzmanība; ja cietušais pats varējis zaudējumu novērst, ievērojot pienācīgo rūpību; gadījumi, kad viena persona atbild par citu personu rīcībām.

Atslēgas vārdi: *civiltiesiskā atbildība, zaudējumi, cietušais, līgumsods.*

PROBĀCIJAS DIENESTA INSTITUCIONĀLĀ SISTĒMA LATVIJĀ UN ĀRVALSTĪS

Jānis Teivāns-Treinovskis
janisteivans@inbox.lv

Ar notiesāto personu uzraudzību un resocializāciju pasaulē nodarbojas dažādas institūcijas un sabiedriskās organizācijas. Liela nozīme ir tam, kā šī darbība tiek organizēta nodrošināta Latvijā un ārvalstīs. No tā zināmā mērā ir atkarīga šo abu procesu efektivitāte.

Atslēgas vārdi: *probācija, resocializācija, institūcija.*

ALTERNATĪVĀS STRĪDU RISINĀŠANAS METODES ADMINISTRATĪVAJĀS TIESĪBĀS

Gatis Litvins
gatis@providus.lv

Pārslodze administratīvo tiesas darbā nav juridisks attaisnojums tam, ka netiek ievērotas privātpersonas tiesības uz lietas savlaicīgu izskatīšanu. Ilgstoša lietas izskatīšana samazina tiesas efektivitāti, padara dārgāku procesu gan privātpersonai, gan valstij, tiek uzturēta ilgstoša neatrisināta situācija un var apgrūtināt faktisko apstākļu konstatēšanu. Tāpēc smagajai administratīvo tiesu pārslodzei ir jāatrod atrisinājums, jo citādi pastāv risks, ka privātpersonām radīsies nevēlēšanās vērsties administratīvajā tiesā, radīsies nepatika pret lietu ierosināšanu un izskatīšanu un personas dos priekšroku prettiesiskām strīdu risināšanas metodēm. Viens no variantiem, kā to panākt, ir alternatīvo strīdu risināšanas metožu inkorporācija administratīvajās tiesībās. Lai gan jāatzīst, ka salīdzinājumā ar civiltiesībās un krimināltiesībās notiekošo attīstību, alternatīvo strīdu risināšanas institūta attīstība administratīvajās tiesībās notiek lēnāk un ne tik mērķtiecīgi.

Atslēgas vārdi: *alternatīvās strīdu risināšanas metodes; administratīvās tiesības.*

LITERĀRA DARBA AUTORAM PIEDĒVĒTĀ AUTORĪBA

Inese Paklone
inese.paklone@akka-laa.lv

2008.gadā divas Latvijas izdevniecības izdeva Roterdamas Erasma "Muļķības slavinājumu". Katra no tām par latviešu teksta autoru uzrādījusi atšķirīgus autorus: Kristapu Eliasu un Kārli Eliasu. Kopš darba pirmpublicējuma 1959.gadā minētā tulkotā darba autorība tikusi piedēvēta ne vien īstajam autoram, bet arī citam autoram ar tādu pašu uzvārdu, abi autori dažādos avotos paralēli tiek minēti par darba tulkotājiem. Tomēr tulkotājs ir tikai viens no viņiem. Īsais pētījums veltīts darba atribūcijas jautājumiem.

Atslēgas vārdi: *autorība, literārs darbs, darba atribūcija.*

LATVIJAS PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBA DIGITĀLAJĀ VIDĒ

Agnese Šūmane
agnese@drjur.lv

Darbā analizētas pašreiz spēkā esošie normatīvie akti, kas reglamentē patērētāju tiesību aizsardzību digitālajā vidē, kā arī sniegts ieskats problemātikā, kas skar patērētāju tiesību aizsardzību digitālajā vidē gan Latvijas Republikas kontekstā, gan Eiropas Savienības vienotā tirgus kontekstā.

Atslēgas vārdi: *patērētāju tiesību aizsardzība.*

STUDIJU PILNVEIDES IESPĒJAS JURIDISKĀS ZINĀTNĒS

Ārija Vitte
jurisp@llu.lv

Pētījumā skaidroti galvenie faktori, kuri ietekmē juridisko zinātņu studiju apgūšanas pilnveidi. Pētījumi veikti Biznesa augstskolā „Turība” un Baltijas starptautiskā akadēmijā, izmantojot kvalitātes vadības sistēmu. Konstatēts, ka studiju kvalitāti ietekmē vairāki faktori, kurus var iedalīt sekojošās grupās: studenti, mācībspēks, priekšmeta programma, nodarbību vide un patstāvīgais darbs. Visaugstāk vērtējama mācībspēka un studiju priekšmeta programmas ietekme, bet pēc tam - nodarbību vide un patstāvīgais darbs. Īpaši augsti studenti vērtē mācībspēka zināšanas, atraktivitāti, nodarbību plānojumu un mācībspēka prasīgumu. Savukārt studiju programmu novērtējumā nozīmīga ir studiju formas izvēle, programmas saistība ar dzīvi, teorētiskās vielas daudzums un paredzētais stundu skaits. Papildus faktori, kuri ietekmē juridisko zinātņu apgūšanu, ir studentu motivācija, studentu koncentrēšanās spēja, studentu priekšzināšanas, nodarbību disciplīna, kā arī studiju grupu lielums.

INDIVIDUĀLĀ KOMERSANTA SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS ANALĪZE UN VIENKĀRŠĀ IERAKSTA GRĀMATVEDĪBAS MODELIS

Inta Pīzele

inta_pizele@inbox.lv

Latvijā ar katru gadu palielinās fizisko personu saimnieciskās darbības aktivitāte, bet joprojām nav atbilstoši LR normatīvajiem aktiem izstrādāta un piedāvāta vienkāršā ieraksta grāmatvedības kārtošanas un organizācijas modeļa. Izstrādātais vienkāršā ieraksta grāmatvedības modelis praktiski pielietojams visiem uzņēmumiem, kuri reģistrējušies kā individuālā komersanta uzņēmumi, tas ir zemnieku un zvejnieku saimniecības, individuālie komersanti, individuālā darba veicēji, visas fiziskas personas, kas veic saimniecisko darbību jeb pašnodarbinātie. Darba mērķis- izstrādāt vienkāršā ieraksta grāmatvedības modeli no individuālā komersanta grāmatvedības uzskaites līdz finanšu un saimnieciskās darbības pārskata analīzei. Saimnieciskās darbības analīze raksturo uzņēmuma darbības efektivitāti, kas orientēta uz nākotni, lai pieņemtu pareizus lēmumus. Finanšu rādītāju analīze veicina uzņēmuma stabila finansiālo stāvokli, tā ir nepieciešama uzņēmuma īpašniekiem, kā arī ārējiem informācijas lietotājiem, piemēram, kreditoriem, piegādātājiem, pasūtītājiem, investoriem un Eiropas fondu iegūšanai uzņēmējdarbības attīstībai. Pamatojoties uz analīzes rezultātiem var noskaidrot gan stiprās, gan vājas uzņēmuma puses un to pamatā izstrādāt uzņēmuma attīstības stratēģiju, lai uzņēmums varētu būt elastīgs tirgus ekonomikas apstākļos, piemēram, ātri reaģēt uz cenu izmaiņām, pielāgoties tirgus apstākļiem, atjaunojot preču vai pakalpojumu sortimentu.

Atslēgas vārdi: *vienkāršā ieraksta grāmatvedība, saimnieciskās darbības analīze.*

VID ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Konstantīns Golovahins

sobakoved@inbox.lv

Valsts Ieņēmumu Dienests ir svarīga nodokļu administrēšanas iestāde. No tās darbības efektivitātes lielā mērā ir atkarīgi Latvijas budžeta ieņēmumi. Ir nepieciešams pastāvīgi pilnveidot VID darbību, izmantot jaunas tehnoloģijas un optimizēt valsts iestādes darbību. Šajā rakstā arī būs parādītas VID attīstības tendences šodien.

Atslēgas vārdi: *VID, attīstība.*

TIEŠO NODOKĻU IEŅĒMUMU LOMA LATVIJAS BUDŽETĀ

Eva Bondarenko

evab@inbox.lv

Nodokļu sistēma ir sarežģīts sociālais veidojums, kas cieši saistīts kā ar ekonomikas attīstību, tā ar pašas valsts attīstību. Nodokļi ir galvenais valsts budžeta ienākuma veids, tāpēc tiem jāpievērš īpaša uzmanība. Ar nodokļiem var gan veicināt, gan kavēt tautsaimniecības, kā arī atsevišķu nozaru attīstību, izaugsmi un līdzekļu iedalīšanu sociālajām vajadzībām. Pamatojoties uz to ir jāveido stabila, ilglaicīga nodokļu politika ar attīstības koncepcijām un kompromisiem starp tautsaimniecības, sociālajiem un fiskālajiem mērķiem. Nodokļu likmju, apliekamo objektu, atvieglojumu un citu nosacījumu atšķirības var radīt nevienādus konkurences apstākļus. Tas īpaši attiecas uz tiešajiem nodokļiem (ienākuma nodokli, sociāliem maksājumiem) un nekustamā īpašuma nodokli – uz tādiem nodokļiem, kurus uzņēmējdarbības dalībnieki maksā tieši, saņemot ienākumus vai organizējot ražošanas procesu.

Atslēgas vārdi: *nodokļi, tiešie nodokļi, budžets, iedzīvotāju ienākuma nodoklis, uzņēmumu ienākuma nodokli.*

PIEVIENTOTĀS VĒRTĪBAS NODOKLIS FIZISKO PERSONU: MĀKLSINIEKU SAIMNIECISKAJĀ DARBĪBĀ

Ilze Āboliņa

ilze.abolina@lu.lv

Lai saimnieciskās darbības veicēji darbotos vienlīdzīgos tirgus ekonomikas apstākļos, māksliniekiem, kuri nav reģistrējuši savu saimniecisko darbību tā tomēr būtu jāreģistrē. Ņemot vērē Eiropas Savienības direktīvā 77/388//EEK, kas, Latvijai jāpārskata pievienotās vērtības nodokļa normatīvo aktu prasības un mākslas darbu pārdošanas ieņēmumiem jāpiemēro samazinātā 10% pievienotās vērtības nodokļa likme. Autore socioloģiskā pētījumā konstatējusi, ka pievienotās vērtības nodokli budžetā maksā tikai 3% no aptaujāto mākslinieku.

Atslēgas vārdi: *fiziska persona, mākslinieks, saimnieciskā darbība, pievienotās vērtības nodoklis.*

NODOKĻU MAKSĀTĀJU KONSULTĒŠANAS DARBA AKTUALITĀTES UN NĀKOTNES PERSPEKTĪVAS NODOKĻU ADMINISTRĒŠANAS ATTĪSTĪBĀ

Larisa Rumpe

larrum@btv.lv

Galvenie nodokļu administrēšanas izmaiņu virzieni ir saistīti ar nodokļu maksātāju apkalpošanu un likuma spēka izmantošanu pret nodokļu nemaksāšanu, nodokļu saistību izpildi. Mūsdienās vērtējot nodokļu administrēšanas rezultativumu, administrētāji vairāk pievērš uzmanību darbības rādītājiem, t.i., veikto pasākumu daudzumam, uzrēķinātām nodokļu summām, uzrēķiniem uz vienu auditoru vai vienu inspektoru. Mazāka uzmanība tiek pievērsta darbības izmaksām un to blakusefektu, kā arī sekām. Tas varētu būt izskaidrojams ar to, ka nodokļu administrēšana ieņem monopola stāvokli un tā ir pakļauta stingrai valdības pārraudzībai un kontrolei. Nodokļu administrētāji nevar izmainīt likumdošanu, iedarboties uz ekonomikas attīstības tempiem, inovatīvo tehnoloģiju piesaisti, darba samaksas sistēmu, bet tai pat laikā nodokļu administrētājiem labi jāizprot tas, kas notiek valsts ekonomikā, tirgus pieprasījumā un piedāvājumā, kā mainās uzņēmējdarbības vide, kāda ir nodokļu maksātāju attieksme pret nodokļu maksāšanu, un kā uz to reaģēt. Globalizācijas apstākļos nodokļu administrēšanas darba apjoms pieaug, bet vienlaicīgi pieaug arī fiktīvo uzņēmumu skaits un aplokšņu algu apmēri. No tā, cik inovatīvi un progresīvi paņēmieni un metodes būs piemērotas nelegālo darbību ierobežošanā, varēs spriest par nodokļu administrēšanas efektivitāti.

Atslēgas vārdi: *nodokļu administrācija,; nodokļu maksātāji, uzņēmējdarbībā.*

PVN IEŅĒMUMU IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Marina Kuzenko

marinak@neolain.lv

Ieņēmumi no pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk - PVN) veido apmēram 50% no valsts pamatbudžeta ieņēmumiem. Savukārt no pamatbudžeta tai skaitā tiek maksātas algas valsts pārvaldes darbiniekiem, piemēram, policistiem, skolotājiem, mediķiem un tt. Pēdējā gada laikā PVN ieņēmumiem ir negatīva tendence. Tā kā PVN ieņēmumi ir ļoti svarīgi Latvijas valsts budžetam, līdz ar to arī kopējai ekonomiskai situācijai valstī, pētījuma problēma ir ļoti aktuāla. Pētījuma objekti ir PVN ieņēmumi un PVN regulējošie normatīvie akti. Pētījuma mērķis izstrādāt priekšlikumus PVN normatīvajiem aktiem un PVN administrēšanas procesa pilnveidošanai, kas veicinātu PVN ieņēmumus. Mērķa sasniegšanai risināti šādi uzdevumi: PVN ieņēmumu dinamikas un to ietekmējošo faktoru analīze, ES un Latvijas PVN normatīvo aktu analīze, priekšlikumu izstrādāšana. Pētījumā izmantota variācijas rādītāju analīzes metode.

Atslēgas vārdi: *PVN ieņēmumi, nodokļu administrēšana, budžets, pārmaxu atmaksa.*

НАЛОГОВЫЕ РИСКИ, ИХ ХАРАКТЕРИСТИКА, УЧЕТ В УПРАВЛЕНИИ

Ольга Лукашина, Алла Кушнир
alla@baltcotton.com

Налоговые риски (НР) как самостоятельный объект исследований практически не изучены в научной и методической литературе. Цель статьи – определить сущность и место НР, возникающих на мезаэкономическом и микроэкономическом уровне. В работе показано, что по характеру последствий НР являются чистыми (статическими), по сфере возникновения и характеру возможных потерь – финансовыми, по причине возникновения – политическими. Они рождаются в ситуации частичной неопределенности норм законов о налогах. По величине они могут колебаться в пределах допустимых потерь и не должны переходить в зону критических и, тем более, катастрофических потерь. НР возможно рассчитать различными методами. Их следует учитывать в процессе разработки учетной и финансовой политики фирмы.

Ключевые слова: Риски, нормы законов, неопределенность, вероятность.

NOTIKUMU MENEDŽMENTS MŪSDIENU BIZNESĀ

Aldis Bērziņš
aldis@zivs.net

Menedžments ir darbību komplekss, ieskaitot plānošanu, organizēšanu, koordinēšanu, motivēšanu un kontroli, kas ir vērsts uz organizācijas darbinieku, finanšu, materiālu un informācijas resursu pilnīgāku izmantošanu, lai organizācija mērķus sasniegtu ar augstāku efektivitāti. Notikuma menedžments ietver sevī visus plānošanas, organizēšanas, kontroles un vadības līdzekļus, kuri ir nepieciešami, lai radītu unikālu pasākumu – pasākumu kā notikumu. Angļu valodā izdotajā literatūrā tiek lietoti speciāli termini: „event”, „event-management”. Protams, angļu vārdam „event” [i'vent] latviešu valodā ir tulkojums un tam ir pat vairākas nozīmes, viena no kurām – „pasākums”, taču faktiski izklaides industrijā ar event apzīmē kaut ko vairāk nekā pasākumu – tas ir īpašs pasākums jeb notikums, uzsvaru liekot un būtību attiecinot uz vārdu „īpašs”. Latviešu valodā pieejamos informācijas avotos ir ļoti maz specializētas informācijas par notikumu menedžmentu, kaut arī tas ir ļoti būtisks mūsdienu biznesā.

Atslēgās vārdi: *Notikumu menedžments, iverents, pasākums.*

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ КОРПОРАТИВНОЙ КУЛЬТУРОЙ И ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ МЕНЕДЖМЕНТА

Владимир Давыденко, Гариф Ромашкин
vlad_davidenko@mail.ru

В данной статье рассматривается взаимодействие между корпоративной культурой и эффективностью менеджмента в контексте разработки общей методологии и анализа корпоративной культуры (по российским данным). Целостную картину влияния культуры на улучшение показателей их деятельности, которая производит достаточно сильное впечатление, демонстрируют многочисленные результаты эмпирических исследований (Cameron, Quinn, 1997; Cameron, 1997; Denison, 1990; Denison, Mishra, 1995; Denison, Cho, Young, 2000). Практика показывает, что компании, которым удается создать сильную и активную корпоративную культуру, как правило, добиваются высокой продуктивности и эффективности своей деятельности. Выделяются следующие составляющие процесса коммуникации, определяемые корпоративной культурой. *Отношения* - психологические состояния, которые предопределяют наши поступки. Важно избегать сравнения „своего” и „чужого” образа жизни. *Стереотипы* - наделение людей определенными качествами и характеристиками на основе принадлежности к какой-то культурной, социальной, профессиональной, половой или возрастной группе

(перечень можно продолжить). Социальная организация культуры также влияет на личное восприятие. Географическое общество состоит из представителей нации, племени или религиозной секты; ролевое общество объединяет людей одной профессии или иерархической группы. Образ мысли (мышление, способ выражения мысли) и методы аргументации также зависят от культуры. Социальные роли и связанные с ними обусловленные культурой поведенческие нормы также играют важную роль в процессе коммуникации. В некоторых культурах определенные роли связаны с точно определенными правилами, например, визитная карточка японского бизнесмена указывает его должность в компании, а значит и четко определяет степень уважения, которое должно быть проявлено по отношению к данному лицу. Знание языка страны пребывания многие менеджеры считают если не обязательным, то желательным, понимая, насколько это помогает преодолеть барьер культурных различий в межличностном общении. Восприятие пространства - важный фактор в коммуникативном процессе. Отношение ко времени также влияет на человеческие взаимодействия. В зависимости от типа корпоративной культуры, который преобладает в организации, существует определенное отношение к конфликтам внутри и снаружи организации, их восприятие и предпочтительные методы разрешения.

ORGANIZĀCIJU KULTŪRA KĀ STRATĒGIJAS SASTĀVDAĻA

Lilija Gorbaceviča

sk@du.lv

Teoriju daudzums kopš 80. gadiem liecina par organizācijas kultūras svarīgumu firmas efektīvai funkcionēšanai. Visām veiksmīgām kompānijām ir izteiktās organizāciju kultūras, kas visvairāk atbilst kompānijas mērķiem un vērtībām un krasi atdala vienu firmu no citām. Organizācijas kultūras tēma Latvijas kontekstā ir jauna un nav vienkārša, jo pārejot pie tirgus attiecībām praktiski mainās visa attiecību sistēma starp darba devēju un darba ņēmēju, darba un sociālo vērtību sistēma. Kā uzskata korporatīvas kultūras pētnieki, organizāciju kultūra nosaka kompānijas stratēģiskās perspektīvas, tāpēc zināšanas par organizāciju kultūras veidošanas īpatnībām un tas izmaiņu metodēm ir nepieciešams mūsdienīgu menedžeriem un izraisa ne tikai teorētisko, bet arī praktisko lielo interesi. Kultūras novērtēšana un precīza diagnosticēšana ir pirmais solis kultūras pārmaiņu procesam. **Atslēgas vārdi:** organizāciju kultūra, stratēģija, ārējā vide, adhokrātija, klans, tirgus, birokrātija.

KOLEKTĪVA DARBA ORGANIZĀCIJA

Tatjana Tukāne

tatanka@inbox.lv

Runājot par mūsdienīgo korporatīvu programmas nodrošinājumu, nevar aizmirst par līdzstrādnieku darba efektivitātes paaugstinājuma līdzekļiem. Pie šādiem, konkrētāk, attiecas kolektīva darba līdzekļi (integrated collaborative environments, ICE). Pēc pēdējiem analītisku aģentūru datiem, tagad kolektīvu darba līdzekļi aizņem vienu no programmas nodrošinājuma lielākiem segmentiem pasaules tirgū, tā kā šodien grūti iedomāties mūsdienīgas organizācijas funkcionēšanu bez ICE. Tehnoloģiju attīstības pēdējās tendencēs vajag izcelt Internet pārvērtību no dokumentu glabātavas business-lēmumu instrumentā, kā arī mobilu ierīču plašā izplatīšanās, kas ir izmantojamas ne tikai komunikācijas līdzekļu kvalitātē, bet arī darbvietu kvalitātē. Tādēļ grupu darba mūsdienīgi līdzekļi ir spējīgi apkalpot ne tikai līdzstrādniekus, kas ir klātesoši savās darbvietās kompānijas ofisā, bet arī mobilus lietotājus, kam ir pārnesamie datori, mobilie telefoni, paplašinot ar to pašu ofisa jēdzienu. **Atslēgas vārdi:** kolektīvais darbs, sinhroniskais darbs, kopējais darbs, SharePoint, One Note, Groove.

CEĻĀ UZ MULTIPOLĀRU DAUDZLĪMEŅU IKT SABIEDRĪBU

Imants Gorbāns

imants.gorbans@lu.lv

Izglītība ir specifiska uzdevumu kopuma priekšā: veikt pārmaiņas skolu programmās, standartos, tehniskajos līdzekļos un metodēs, lai skolā notiekošais pēc iespējas pilnīgāk atbilstu sabiedrībā notiekošajām IKT pārmaiņām un nākotnes uz zināšanām balstītas ekonomikas sabiedrības redzējumam. IKT ir jābūt parastai izglītības komponentei, kas realizēta, ievērojot komplimentaritātes principu šajā sfērā. Pozīcijas precīzam aprakstam un šodienas un nākotnes vīzijas skaidrošanai ar mērķi stimulēt Latvijā izglītības vadības aktīvu dalību uz zināšanām bāzētas ekonomikas veidošanās procesos Eiropas Savienības pieredzes kontekstā, autors piedāvā jaunu jēdzienu: multipolāra daudzlīmeņu IKT sabiedrība. Īpašu uzmanību autors pievērš atklātā pirmkoda programmatūras (APP) lietošanas iespējām un aspektiem mācību procesā Latvijas skolās, galveno uzmanību pievēršot operētājsistēmu, biroja programmatūras un Web 2.0 interneta risinājumu, tajā skaitā e-mācību, izvēles iespējām.

Atslēgas vārdi: *izglītības vadība, IKT, atklātā pirmkoda programmatūra, APP, multipolaritāte, Linux, skola.*

LOĢISTIKAS ORGANIZĀCIJA UZŅĒMUMĀ UN TĀS VADĪBA

Jānis Bisenieks, Edgars Ozols

draugs@navigators.lv

Loģistikas procesu organizēšanai un tās efektīvai vadībai uzņēmumā ir jābūt balstītām uz pārdomāti izstrādātām loģistikas funkcijām, tādām kā: loģistikas sistēmas izstrāde un tās attīstīšana, loģistikas stratēģijas un politikas formulēšana, sistēmas pārraudzības u.c. Uzņēmuma organizācijas formas izvēle ir atkarīga no apgādes un sadales problemātikas, kā arī no uzņēmuma mērķa un noteikto funkciju svarīguma. Loģistikas problēma ir izrietoša no produkcijas ražošanas plūsmas virziena, ražošanas plūsmas diversifikācijas, piegādātājiem un patērētājiem un sadales sistēmas u.c. Loģistikas sistēmas menedžments var tik integrēts uz uzņēmuma daudzpusības pamata vai var tik decentralizēts attiecībā uz struktūrvienību vai departamentu bāzes. Sistēmas menedžmenta atbildība var tikt sadalīta (izkliedēta) starp vairākām organizācijas vienībām vai arī var tikt savienota izmantojot atsevišķu sadales menedžeri.

Atslēgas vārdi: *loģistika, vadība, organizācijas struktūra.*

EKONOMETRISKO MODEĻU PIELIETOJUMS UZŅĒMUMA VĒRTĪBAS NOTEIKŠANĀ

Jelena Averina, Daina Šķiltere

pareto.centrs@gmail.com

Uzņēmuma vērtība ir rādītājs, kas raksturo organizāciju vairāk nekā citi parametri un vienā skaitlī parāda, cik vērts ir uzņēmums dotajos apstākļos. Viena no visisplatītākām uzņēmuma vērtēšanas metodēm ir ieņēmumu paņēmiena ieņēmumu diskontēšanas metode. Ieņēmumu diskontēšanas metodes pamatā ir pieņēmums, ka uzņēmuma vērtību rada visu nākotnes ieņēmumu naudas plūsmas pašreizējā vērtība. Tā kā uzņēmumu novērtēšanas ar ieņēmumu diskontēšanas metodi metodoloģija balstās uz izstrādātām prognozēm, to kvalitāte nosaka uzņēmuma vērtējuma objektivitāti. Lai paaugstinātu vērtējuma kvalitāti, ir iespējams izstrādāt ekonometriskos modeļus, par rezultātīvo pazīmi izvēloties saimnieciskās darbības rezultātus, kas ietekmē uzņēmuma vērtību, piemēram, apgrozījumu, izmaksas, dažādus peļņas veidus. Ja modeļos apskatītie faktori ir vadāmie faktori, tad iegūto informāciju papildus iespējams izmantot pasākuma plāna izstrādāšanai ar mērķi paaugstināt uzņēmuma vērtību.

Atslēgas vārdi: *uzņēmuma vērtība, ekonometriskais modelis, ieņēmumu diskontēšanas metode, finanšu prognoze.*

ИСЛАМСКАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ ЕЕ В КАЗАХСТАНЕ

Айсүлу Бижигит
aisulu_g@mail.ru

Данная тема исследования весьма актуальна, в связи с тем, что в настоящее время в Республике Казахстан появилась необходимость внедрения исламских финансов. При этом, хотелось бы отметить, что наблюдается заинтересованность государственных органов, коммерческих банков и прочих финансовых организаций по внедрению исламского финансирования в Казахстане. Так, 12 февраля 2009 года Президентом Казахстана Н.А. Назарбаевым был подписан Закон Республики Казахстан "О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам организации и деятельности исламских банков и организации исламского финансирования", что позволит создать необходимое правовое поле для внедрения и развития в стране инструментов исламского финансирования в соответствии с принципами Шариата. В Казахстане имеются все предпосылки для успешного и перспективного развития исламской финансовой системы.
Ключевые слова: *исламский банкинг.*

EKSTRĒMA UZDEVUMI EKONOMIKĀ

Gunita Tarvīde
xkotjx@inbox.lv

Pētnieciskajā darbā ir īsi izklāstīta teorija par funkcijām ekonomikā, to ekstrēmiem (minimālajām un maksimālajām vērtībām). Katra funkcija ilustrēta ar tai raksturīgajiem piemēriem. Funkcijas attēlotas grafiku veidā. Darbā apskatīts funkcijas atvasinājums un tā pielietojumi ekonomiska satura uzdevumos. Galvenais mērķis bija saistīt matemātiskos jēdzienus ar atsevišķiem ekonomikas jēdzieniem, parādīt, ka ar matemātikas metodēm var risināt dažādus ekonomiska satura uzdevumus.
Atslēgas vārdi: *funkcijas ekonomikā, funkcijas ekstrēmi un ekstrēma punkti.*

MATEMĀTISKO METOŽU PIELIETOŠANA EKONOMISKO PROCESU PROGNOZĒŠANĀ

Natālija Puškina
natalija_puskina@inbox.lv

Darbā ir izklāstīta atsevišķu matemātisko metožu teorija, parādīts kā pielietot pakotnes MS Excel un iebūvētās funkcijas ekonomisko procesu prognozēšanai. Fibonači skaitļu pielietošana ekonomisko procesu prognozēšanai biržā. Uzskatāmības pēc un vieglākai analīzes veikšanai, aprēķinu rezultāti apkopotī tabulās un grafiskā veidā. Salīdzinātas un izanalizētas dažādas piemēru risināšanas metodes.
Atslēgas vārdi: *laika rinda; trends; slidošo vidējo metode; prognozēšana; mazāko kvadrātu metode; sezonālītā.*

AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS EFEKTIVITĀTES INDIKATORI: METODOLOĢISKIE ASPEKTI UN EIROPAS VALSTU PIEREDZE

Ludmila Paņina
ludmila.panina@du.lv

Augstākās izglītības sistēmas optimizācijas, pilnveidošanas un attīstības nepieciešamība izvirza prasības pēc pārdomātas, Latvijas apstākļiem piemērotas augstākās izglītības indikatoru sistēmas, īpaši izvērtējot izglītības sistēmas efektivitāti. Izglītības jomā tiek plaši pielietotas un starptautiski

atzītas vairākas savstarpēji saskaņotas indikatoru sistēmas: OECD (Education at a Glance), UNESCO (Beyond 2020), Pasaules Bankas (EdStats), ES (Eurostat, Eurydice: Key data on higher education in Europe). Latvijas rādītāji ir saskaņoti ar ES indikatoru sistēmu un plašākais indikatoru skaits par Latvijas augstākās izglītības norisēm ir pieejams arī LR IZM pārskatā, tomēr tas nav visaptverošs un daudzus nozīmīgus augstākās izglītības aspektus ar šo rādītāju palīdzību nevar analizēt un vērtēt. Ņemot vērā pašreiz notiekošo Latvijas izglītības sistēmas reorganizācijas procesu un ar to saistītās problēmas, kā arī Latvijas centienus iesaistīties Eiropas valstu aprītē (tai skaitā arī izglītības sistēmas līmenī), būtu nepieciešams pilnveidot indikatoru sistēmu, kas ļautu pastāvīgi sekot tādiem būtiskiem augstākās izglītības darbības rādītājiem kā rezultativitāte un efektivitāte.

Atslēgas vārdi: *augstākās izglītības efektivitāte, augstākās izglītības ekonomika, izglītības indikatori.*

VESELĪBAS APDROŠINĀŠANAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES LATVIJĀ 2006. -2008. GADĀ

Solvita Kātiņa
sofka21@inbox.lv

Veselības apdrošināšana mūsdienās ir diezgan aktuāla tēma, jo tās nozīmība Latvijā ar katru gadu pieaug, tas ir saistīts ar pieaugošajām veselības aprūpes pakalpojumu cenām. Izvairoties no lieliem izdevumiem saslimšanas gadījumā, labākais risinājums ir izvēlēties veselības apdrošināšanu. Tāpēc iedzīvotāji, kā arī darba devēji, novērtējot veselības apdrošināšanas sniegtās priekšrocības un ekonomisko izdevīgumu, aizvien biežāk izvēlas tieši šo apdrošināšanas veidu. Starp apdrošināšanas veidiem veselības apdrošināšana pēdējo gadu laikā ir kļuvusi par otro pieprasītāko apdrošināšanas veidu, kas arī ar katru gadu attīstās arvien straujāk. Pētījuma mērķis ir izpētīt Latvijas veselības apdrošināšanas tirgu un tā attīstības tendences laika periodā no 2006. – 2008. gadam. Mērķa sasniegšanai tika izpētīts Latvijas veselības apdrošināšanas tirgus, tā attīstības tendences, apskatīti faktori, kas ietekmē Latvija veselības apdrošināšanas tirgus attīstību. Kā arī izpētīti kavējošie faktori, un tiek piedāvāti iespējamie risinājumi veselības apdrošināšanas problēmu novēršanai un veiksmīgai attīstībai Latvijas tirgū.

Atslēgas vārdi: *veselības apdrošināšana, apdrošināšanas sabiedrības, prēmijas, atlīdzības.*

LATVIJAS ĀRĒJĀS TIRDZNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES PERIODĀ NO 2002. LĪDZ 2007. GADAM

Žanna Morozova
zanna.morozova@inbox.lv

Latvijas ārējās tirdzniecības jautājums pēdējos desmit gados ir kļuvis īpaši aktuāls, tas ir saistīts ar ārējās tirdzniecības bilances pasliktināšanos un maksājumu bilances grūtībām. Mūsdienu ekonomiskās krīzes situācijā lielai Latvijas uzņēmumu daļai, kuri nodarbojas ar precu ražošanu vai pakalpojumu sniegšanu eksportam sajuta pieprasījuma samazināšanu pēc savām precēm un pakalpojumiem. Par to regulāri paziņo masu informācijas līdzekļi, kas liecina par darba tēmas aktualitāti. Darba mērķis ir parādīt Latvijas ārējās tirdzniecības stāvokli no 2002 līdz 2007. gadam un sniegt priekšlikumus Latvijas ārējās tirdzniecības bilances uzlabošanai. Lai sasniegtu mērķi darbā detalizēti tiek parādīta Latvijas eksporta un importa dinamika un struktūra, kā arī ir aplūkota Latvijas ārējās tirdzniecības politika. Darbā ir izmantotas sekojošas pētījuma metodes: statistikas datu analīze, institucionālā analīze, grafiskā metode. Darbu var izmantot studenti no citām valstīm kā metodoloģisko un statistisko literatūru.

Atslēgas vārdi: *imports, eksports, tirdzniecības balance, ārējā tirdzniecības politika.*

BŪVNICĪBAS NOZARE LATVIJĀ 2006.-2008. GADOS

Anna Tarasova

4nn4@inbox.lv

Būvniecība ir viena no svarīgākajām nozarēm valstī, gan pēc tās īpatsvara iekšzemes kopprodukta apjomā, gan arī pēc tās nozīmīguma bāzes radīšanā citām tautsaimniecības nozarēm. Būvniecības nozare ir cieši saistīta ar valsts vispārējo ekonomisko attīstību. Darba mērķi ir: novērot būvniecības tirgus attīstības tendences Latvijas Republikā 2006.-2008. gados, lai atklātu būvniecības nozares attīstības iespējas un virzienus. Maģistra darba uzdevumi: -noskaidrot būvniecības tirgu darbības ietekmējošus faktorus; -izpētīt būvniecības tirgu, kā Latvijas tautsaimniecības nozari; -veikt Latvijas būvniecības nozares statistisko datu analīzi; -noteikt pārmaiņas būvniecības tirgū Latvijas Republikā; -izstrādāt priekšlikumus būvniecības tirgus nākotnes veiksmīgai attīstībai. Šī darba hipotēze ir: samazinoties latvijas ekonomiskās attīstības tempiem būvniecības nozares attīstība apstājas.

Atslēgas vārdi: *būvniecība.*

NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA TIRGUS LATVIJĀ

Egīls Livdāns

egils.livdans@inbox.lv

Nekustamā īpašuma tirgus ir vienmēr aktuāls, bet kā jebkurā tirgus ekonomikā resursi ir ierobežoti un lai iegūtu dzīvokli vai jebkuru nekustamo īpašumu ir nepieciešams kredīts, jo pārsvarā tas ir pieejamākais naudas resursu iegūšanas avots. Šajā rakstā tiks apskatīta Latvijas nekustamā īpašuma pieprasījuma dinamika un attīstības tendence Latvijā, kā arī valdības lēmumu ietekme uz iepriekšminēto lēmumu pieņemšanas iespējām. Pašlaik cilvēki izjūt pasaules ekonomisko krīzi. Nekustamie īpašumi tika pirkti attiecībā pret algām, kad tās bija salīdzinoši augstas, kas krīzes periodā ir krasi kritušas. Cilvēki spekulēja ar nekustamajiem īpašumiem, kas, protams, nav nekas slikts, bet to vajadzēja regulēt valsts aparātam, lai ierobežotu cilvēkus kam nav finansiāliu iespēju iegūt nekustamos īpašumus. Cilvēku tieksme iegūt labākus dzīves apstākļus nav nosodāma, bet valstij šis process ir jākontrolē. Tiks apspriestas valsts atbalsta iespējas Latvijas cilvēku atbilstam.

Atslēgas vārdi: *nekustamā īpašuma definīcijā, analīzē.*

NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA OBJEKTU NOVĒRTĒJUMA ĪPATNĪBAS

Oksana Fjodorova

oksana.fjodorova@du.lv

Iedzīvotāji aktīvi piedalās ekonomiskās politikas veidošanā, būvējot nekustamos īpašumus, piemēram, privātmājas, izmantojot savus uzkrājumus, kā arī izmantojot kreditēšanas iespējas. Māju būvniecības pieaugums savukārt noteica vajadzību meklēt jaunas pārvaldības un maksimāli precīzas vērtēšanas iespējas, kas būtu visvairāk tuvinātas jaunuzceltu un jau eksistējošu māju tirgus vērtībai. Vēlme ietekmēt īpašuma novērtējumu, fiktīvi darījumi, nepatiesas pirkuma summas ir daļa no problēmām, ar kurām jāsaskaras, meklējot nekustamā īpašuma patieso tirgus vērtību. Raksta mērķis – noskaidrot nekustamā īpašuma vērtēšanas īpatnības.

LATVIJAS NEDZĪVĪBAS APDROŠINĀŠANAS TIRGUS MAINĪGAJOS EKONOMIKAS APSTĀKĻOS (2004.-2008.GADĀ)

Natalja Samuilova

Fox_1@inbox.lv

Apdrošināšana kā pretkrīzes regulators ir svarīga tāpēc, ka tā var uzstāties kā tirgus ekonomikas stabilizators. Apdrošināšana nodrošina ražošanas un patērēšanas nepārtrauktību un finansu sistēmas

funkcionēšanas stabilitāti. Bez tam, apdrošināšanas kompānijas dod relatīvi pastāvīgu investīciju resursu pieplūdi ekonomikā, kas labvēlīgi ietekmē ekonomisko attīstību. Apdrošināšana ļauj uzturēt ekonomisko stabilitāti un sasniegt dzīves līmeņa patstāvīgumu, tajā skaitā pērkot finanšu aizsardzību. Šī darba pētāmās problēmas aktualitāti autore bāzē uz pašreizējo pasaules ekonomisko krīzi, kas neapšaubāmi ietekmē arī Latvijas nedzīvības apdrošināšanas tirgus attīstību. Esošā situācija liecina par to, ka pēdējos gados strauji augošais Latvijas nedzīvības apdrošināšanas tirgus saskāries ar nopietnām problēmām. Pētījuma mērķis: izpētīt Latvijas nedzīvības apdrošināšanas tirgus attīstības tendences mainīgajos ekonomikas apstākļos, problēmas lai piedāvātu atbilstošus risinājumus. **Atslēgas vārdi:** *Nedzīvības apdrošināšanas tirgus, mainīgie ekonomikas apstākļi.*

DAUGAVPILS RAJONA JAUNIEŠU NODARBINĀTĪBAS ANALĪZE

Guntars Vanags
gunca12@inbox.lv

Izmaiņas ir saistītas ne tikai ar jaunu darba vietu rašanos, bet arī ar lielāku pieprasījumu pēc kvalificēta darbaspēka. Šajos apstākļos arī jauniešiem rodas lielāka iespēja strādāt. Lai gan joprojām ir barjera, kas saistīta ar profesionalitātes trūkumu, kā arī ar darba pieredzes trūkums, tomēr jauniešiem parādās iespēja atrast darbu, kas prasa mazkvalificētu darbaspēku. Tomēr daudzi neizvēlas vietējā darba tirgus piedāvājumu, bet dodas darba meklējumos uz ārzemēm. Katrā reģionā situācija ir atšķirīga. To ietekmē ne tikai reģiona ģeogrāfiskais novietojums, bet arī ekonomiskā situācija gan katrā reģionā atsevišķi, gan valstī kopumā. Attīstītākais reģions pievelk no mazāk attīstītajiem reģioniem darbaspēku, tādējādi samazinot šajā reģionā darba piedāvājumu. Nodarbinātības problēmu specifiku jauniešu vidū veido tas, ka jauniešiem ir vieglāk pielāgoties jebkuros sociāli ekonomiskos satricinājumos. Ja arī jaunietis neatrod darbu, viņam ir iespēja tālāk mācīties, iegūstot specialitāti.

Atslēgas vārdi: *nodarbinātība, ienākums, darba tirgus.*

NEREĢISTRĒTĀ NODARBINĀTĪBA LATVIJĀ

Vjačeslavs Sučiķejs
admin@dpcg.lv

Krīzes laikā, kad valsts budžetam ir deficīts, neregistrētās nodarbinātības problēma kļūva ir viena no aktuālām problēmām. Neregistrētās nodarbinātības dēļ samazinās valsts budžeta ieņēmumi, neregistrēti strādājošie zaudē sociālās garantijas slimības vai darba zaudēšanas gadījumā, darba algu rādītāji uzrāda skaitļus, kas neatbilst reālajai iedzīvotāju pirktspējai. Līdz ar to neregistrētās nodarbinātības apkarošana ir definēta kā viena no valsts prioritātēm. Kā neregistrēto nodarbinātību veicinošus faktorus var minēt: sarežģītu nodokļu sistēmu; nepilnīgu kontroles mehānismu; kontrolējošo institūciju sadarbības trūkumu; ekonomiskās noziedzības pieaugumu; fiktīvu uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību) reģistrācijas iespējas; bezdarbu; zemu sabiedrības informētības līmeni par darba tiesību jautājumiem u.c.

Atslēgas vārdi: *nodarbinātība, budžets, nodokļi.*

NODARBINĀTĪBA UN NODARBINĀTĪBAS PROBLĒMAS LATVIJĀ

Aļona Dubova
optimavto@inbox.lv

Darba mērķis ir Latvijas nodarbinātības politikas trūkumu un nepilnības noteikšana. Nodarbinātības politika ir neatņemama valsts ekonomikās un sociālās politikas sastāvdaļa ir cieši saistīta ar izmaiņām darba tirgū. Pareizi izvēlēta pieeja pie nodarbinātības politikas noteikšanās stimulēs darba tirgus darbību un darbspējīgo iedzīvotāju mērķtiecīgāku darbību darba tirgū. Sakarā ar strauju bezdarba

līmeņa paaugstinājumu un darba vietu trūkumu "bezdarbs un nodarbinātība" šobrīd tas kļuva par ļoti aktuālu tēmu ikvienam valsts iedzīvotājam. Darbā tiek analizēta Latvijas nodarbinātības politikas stratēģija. Analizēti un novērtēti Latvijas nodarbinātības attīstības tendences un tautsaimniecības galvenie rādītāji dažādos laika posmos: pēc neatkarības atgūšanas (1991.g. - 2004.g.) un pēc iestāšanās Eiropas Savienībā (2004.g. - 2009.g.). Pamatojoties uz veikto pētījumu tiek konstatēti problēmas un piedāvāti risinājumi nodarbinātības paaugstināšanai Latvijā.

Atslēgas vārdi: *Nodarbinātība, nodarbinātības līmenis, nodarbinātības politika, tautsaimniecības rādītāji.*

KREDITĒŠANAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES LATVIJĀ

Nadežda Lavrivjaneca

nadjalav@yandex.ru

Pētījuma objekts - komercbanku izsniegtie kredīti; pētījuma metodes - literatūras avotu un dokumentācijas analīze, statistikas analīze un izvērtēšana. Darba mērķis: izpētīt un izanalizēt kredīvēšanas attīstības tendences Latvijā, noskaidrot kredīvēšanas attīstības nosacījumus un perspektīvas. Darbā tiek raksturota kredīvēšana Baltijas valstīs, īpaši pievērst uzmanība Latvijas kredītu tirgum. Darba gaitā tiek izdarīti sekojošie secinājumi: kredītu izsniegšanas apjomi visās trīs Baltijas valstīs tuvākajā nākotnē turpinās augt, tomēr pieauguma tempi palēnināsies, kas saistīts ar valdību vēlēšanu apkarot inflāciju un pievienoties Eiropas Monetārajai Savienībai. Darba autores priekšlikumi ir sekojoši: izveidot vienotu Kredītreģistru, lai sekotu potenciālo kredīvēņēmēju kredīvēvēsturei un piemērot labākus kredīvēšanas nosacījumus, arī jāievieš kredītnodoklis.

Atslēgas vārdi: *kredīts, kredīta veidi, kredīvēšanas pamatprincipi, kredītnodrošinājums, kredītu procentu likme.*

PATĒRIŅA KREDĪTU TIRGUS ATTĪSTĪBA LATVIJĀ 2005.-2008. GADOS

Kristina Markeviča

krismass@inbox.lv

Jau vairākus gadus Latvijā ir vērojama strauja kredītu izaugsme, dominējot aizdevumiem nekustamā īpašuma iegādei, uzņēmumiem izsniegto komerckredītiem un industriāliem kredītiem, kā arī mājsaimniecību patēriņa kredīvēšana. Lai gan patēriņa kredīti, salīdzinoties ar hipotekāriem kredītiem, ir nelielas summas, tomēr sasniedzot zināmu apjomu, arī šīs nelielas aizdevuma summas ietekmē tautsaimniecību. Ziņojumā ir apskatītas patēriņa aizdevumu tirgus tendences Latvijā no 2005. gada līdz 2008. gadam. Darbā ir izpētīta patēriņa kredītu nozīme tautsaimniecībā, analizēti doto kredītu piedāvājumi gan komercbankās, gan nebanku finanšu institūcijās. Autore analizē izsniegto patēriņa kredītu apjomu, dinamiku un struktūru Latvijā, ka arī apraksta izsniegto aizdevumu kredītporfeļa kvalitāti un kavējumu problēmas.

Atslēgas vārdi: *kredīts, patēriņa kredīts, kredītnodrošinājums, kredītu procentu likme, debitors.*

VAS „LATVIJAS HIPOTĒKU UN ZEMES BANKA” KĀ VALSTS BANKAS FINANŠU PAKALPOJUMU ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Andželika Gribova

andzelikag@inbox.lv

Analizējot Latvijas Hipotēku un zemes bankas darbību laika posmā no 2005. gada līdz 2008.gadam. Izpētīt Hipotēku bankas piedāvāto produktu klāstu, noteikt valsts bankas īpatnības, finanšu pakalpojumu attīstības tendences un attīstības perspektīvas. Pašreizējos ekonomikas sastrēguma laikos bankas uzdevums turpināt kredīvēšanu, kas uzņēmējiem ir ļoti nepieciešama šajā situācijā, tas arī varētu palīdzēt stabilizēt ekonomiku, lai gan faktoru, kas šobrīd to ietekmē, ir ļoti daudz. Pētījuma rezultāta var secināt par to, ka Bankas peļņas pieaugums iepriekšējos gados, liecina par bankas veiksmīgo un stabilo attīstību. 2008. gadā samazinājās, galvenais iemesls peļņas samazinājuma ir

lielāka uzkrājumu izveidošana nedrošiem aktīviem. 2008. gada izaugsmes tempi līdzīgi kā banku sistēmā kopumā, ir samazinājušies. Bankas politika vērsta uz jauna biznesa attīstību, sabiedriskās un profesionālās aktivitātes. Bankas darbība virzīta uz tautsaimniecības attīstību.

Atslēgas vārdi: *kreditēšana, peļņa, finanšu pakalpojumi.*

FONDĒTAS PENSIJU SISTĒMAS LATVIJĀ

Egita Troščenkova

egitik@one.lv

Šis darbs ir veltīts aktuālam tematam, fondētai pensiju sistēmai Latvijā. Sakarā ar tautas novecošanās tendenci bieži tiek uzdots jautājums par to, ko darīt, lai izvairītos no pensijas krīzes. Darbā ir apskatīta fondētā pensiju sistēma Latvijā, kā arī ir salīdzināta ar ārvalstu pensiju sistēmām. Latvijā pensiju maksājumi ir tieši atkarīgi ne tikai no veiktajām un brīvprātīgajām iemaksām, bet arī no darba stāža ilguma un izvēlēta pensiju plāna finanšu dalības.

Atslēgas vārdi: *Ieguldījumu plāns, ienesīgums, risks, turētājbanka.*

TIEŠO ĀRVALSTU INVESTĪCIJU ANALĪZE LATVIJĀ

Irina Abare

eva3@one.lv

Tiešās ārvalstu investīcijas ir viens no svarīgākajiem faktoriem, kas ietekmē valsts ekonomisko izaugsmi, IKP, nodarbinātības un iedzīvotāju dzīves līmeņa pieaugumu. Tieši ar TĀI Latvijā ieplūst ne tikai nauda, ieguldījumu ražošanas nozarēs, būvniecības projekti, bet arī daudzu gadu pieredze, kuru ir uzkrājušas investoru kompānijas, darbojoties pasaules tirgū. Tiešās ārvalstu investīcijas ir visnozīmīgākā investīciju un kapitāla eksporta forma. TĀI raksturo, pirmkārt, starptautiskās investīcijas; otrkārt, vienas valsts rezidenta tiešie ieguldījumi citas valsts uzņēmumā; treškārt, ilgtermiņa attiecības starp tiešo investoru un uzņēmumu, kur investēti līdzekļi; ceturtkārt, tiešais investors, pateicoties investīciju lielumam, iegūst ievērojamu, pat noteicošo lomu uzņēmuma vadīšanā. Galvenie TĀI motīvi ir šādi: paplašināt jau esošo tirgu un apgūt jaunu; palielināt peļņu vai konkurences iespējas tirgū, kas jau iekarots ar eksportu; ražot ekonomiski lētāku produkciju; iegūt muitas un nodokļu atlaides, kas pieejamas tikai ārvalstu investoriem; nodrošināt darbu saviem speciālistiem, kuri strādā ārvalstīs; iegūt papildus izejvielas u.c. Latvija, kā galveno valsts ekonomikas attīstības principu ir izvēlējusies liberālu, uz ārvalstu kapitāla piesaistīti orientētu ekonomisko politiku. No tā, cik veiksmīgi būs ilgtermiņa ārvalstu (tiešo ārvalstu investīciju) piesaiste, ir atkarīgs valsts un personīgais labklājības līmenis. 2005. un 2006. gados TĀI pieaugums sastādīja attiecīgi 20.1 un 25.3 procentu, kas saistīts ar makroekonomisko stabilizāciju valstī, realizētajām strukturālajām reformām, iestāšanos ES.

Atslēgas vārdi: *investīcijas, tiešās ārvalstu investīcijas, ārvalstu investori, uzņēmuma pamatkapitāls, eiro.*

EUROPEAN NEIGHBOURHOOD POLICY OF THE EUROPEAN UNION: POTENTIAL FURTHER ENLARGEMENTS WITHOUT NEW MEMBERSHIPS

Shahin Bayramov

shbayram@indiana.edu

The enlargement issue could be considered as one of the best successful foreign policy instruments of the EU in last decade. After the latest historical enlargements in 2004 and 2007, the approaches to this important issue have become more critical. Almost all of the EU members consider that there is no need for future enlargement and it would be decrease overall effective of the economic integration developed within the EU framework. In this regard, the European Neighbourhood Policy (ENP), which was approved by the Council in 2004, can be characterized as an alternative for the

enlargement. The ENP aims at enhancing cross-border cooperation at the external borders of the EU, in particular regional cooperation with Belarus, Ukraine, Moldova, the Southern Caucasus countries as well as with the Mediterranean countries. It's the attempt to help neighbouring countries and to reach those objectives similar to the policy of enlargement—but without offering the “golden carrot” of membership.

Atslēgas vārdi: EU, European Neighbourhood Policy, ENP, enlargement.

PĒTNIECĪBA UN INOVĀCIJA – ZINĀŠANU EKONOMIKAS PAMATS

Elita Jermolajeva

elita.jermolajeva@du.lv

Nozīmīgi faktori Latvijas valsts ilgtermiņa attīstībā ir zinātne, pētniecība un inovācija. Ekonomiski spēcīgāko pasaules valstu attīstības pieredze uzskatāmi rāda, ka augsti tehnoloģiski un zināšanu ietilpīgi produkti attīstās tikai tādā vidē, kas ir īpaši stimulējoša inovatīvai darbībai, kur ir saskaņota likumdošana, nodokļu un investīciju politika, izglītības un zinātniskās darbības stratēģija un atbalsts uzņēmējdarbībai. Inovācija (inovatīva darbība) ir process, kur jaunas zinātniskās, tehniskās, sociālās, kultūras vai citas sfēras izstrādes un tehnoloģijas tiek īstenotas tirgū pieprasītā produktā vai pakalpojumā. Uz zināšanām balstītā ekonomikā inovācija kļūst par vienu no galvenajiem konkurētspējas faktoriem. Rakstā tiek apskatītas zinātnes globālās pārvaldības tendences, analizēts inovācijām piešķirtais finansējums dažādās valstīs un izglītības saistība ar inovāciju.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ АКТИВНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ И ПОСТСОВЕТСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ТРУДОВЫХ МОТИВОВ В РОССИЙСКИХ РЕГИОНАХ НА ПРИМЕРЕ ТЮМЕНСКОЙ ОБЛАСТИ

Гульнара Ромашкина

vlad_davidenko@mail.ru

Статья основана на результатах эмпирического исследования, проводимого в рамках проекта „Социокультурный портрет Тюменской области“, при финансовой поддержке фонда РГНФ с 2006 года в Тюменской области. Исследование включает массовый опрос (выборка 4000 чел.), экспертный опрос (выборка 90 чел.) и комплексное изучение статистических и социологических данных в динамике более чем за 15 лет. Процессы, сопровождавшие переход России к рыночной экономике в конце прошлого века сопровождались высокими социальными издержками. Социальная цена формирования рынка заключается не только и не столько в понижении уровня жизни населения, сколько в потере людьми тех социальных гарантий, которые приносил социализм. Социальные гарантии обеспечивались государством, а государственные предприятия в отношении работодателя - работник должны были вести себя как представители этого государства. Профсоюзы в этом квартете трудовых отношений превратились из представителя работников в их споре с работодателем в представителя предприятия. Если в начале реформ, в 1990-е годы подавляющая часть населения поддерживало рыночные преобразования, то в 2000-е годы ситуация изменилась. *Иерархия трудовых мотивов* населения Тюменской области в 2006 г. показывает преобладание ориентации работников на ощущение социальной защищенности. За период с 2000 года по всей России отмечен рост стабильности в самооценках населения. В Тюменском регионе, как и во всей России, сохраняется тенденция улучшения жизни верхних слоев населения и „замораживания“ нижних. Более высокий по сравнению с общероссийским уровень дохода, макроэкономическая ситуация, позволяющая вести властям в Тюменском регионе более активную и результативную социальную политику, вызвали новую проблему, возможно, специфичную для населения нашего региона. В обществе нарастают патерналистские настроения. Надо отметить, что это общероссийская ситуация, но она более заметна в Тюменском регионе. Исследования изменений уровня трудовой мотивации в последние 15 лет показали, что субъективная важность работы для населения России значительно выросла и

сегодня работа более важна для россиян, чем для большинства населения стран, входящих в „Большую семерку”.

LATVIJAS UZNĒMUMU MĀRKETINGA ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJU ĪPATNĪBAS TIRGUS GLOBALIZĀCIJAS APSTĀKĻOS

Deniss Šceulovs

deniss.sceulovs@inbox.lv

Latvijas ekonomiku veido galvenokārt mikro, mazie un vidējie uzņēmumi. Kopš Latvija iestājas ES, vietējie uzņēmumi konkurē ne tikai lokālā tirgū, bet arī globālā mērogā, kur nepieciešama citādāka domāšana un uzvedība. Attīstoties pasaules ekonomikas lejupslidei, arvien vairāk pasliktinās ekonomiskā situācija arī Latvijā, samazinās iekšējais patēriņš. Latvijas mikro un mazie uzņēmumi lielākoties ir orientēti uz vietējo tirgu un patreiz piedzīvo grūtības ar produkcijas realizēšanu Latvijas tirgū. Risinājums, kas varētu palīdzēt iziet no šīs grūtas situācijas ir produkcijas realizēšana pasaules tirgū. Referāta tiek analizēti Latvijas mikro, mazie un vidēji uzņēmumi salīdzinājumā ar ES uzņēmumiem, to sastāvs un darbības veidi. Tiek analizēti uzņēmumu uzvedības un mārketinga modeļi globālajā tirgū, pasaules prakses kontekstā, ir izstrādātas rekomendācijas mārketinga stratēģiju izstrādei Latvijas mikro, maziem un vidējiem uzņēmumiem attīstībai globālajā tirgū.

Atslēgas vārdi: *tirgus globalizācija, attīstība, mazie, mikro- un vidējie uzņēmumi, mārketinga stratēģijas.*

MAZO UN VIDĒJO UZNĒMUMU ATTĪSTĪBAS TENDENCES LATVIJĀ UN ES VALSTĪS

Eila Strikova

eiluks83@gmail.com

Latvijā un Eiropas Savienības valstīs, lai gan ar mainīgiem pieauguma tempiem, ir vērojama uzņēmumu skaita ikgadēja pieauguma tendence. Latvijā, līdzīgi kā citās ES valstīs, aptuveni 96,4% sastāda mikro un mazie uzņēmumi, 3,1% vidējie uzņēmumi un tikai 0,5% lielie uzņēmumi. Mūsdienās mazie uzņēmumi darbojas praktiski visās saimniecības nozarēs, bet pēdējo gadu laikā dominējošā bija pakalpojumu sfēra – tirdzniecība un operāciju ar nekustamo īpašumu sektors, bet ražošanā – darba intensīvās nozares un nozares, kas izmanto vietējos resursus. Mazās uzņēmējdarbības tikla veidošanos var uzskatīt par vienu no svarīgākajiem organizatoriskajiem virzieniem tirgus piesātināšanai, kas veicina arī tirgus demonopolizāciju un konkurences veidošanos. Mazo un vidējo uzņēmumu dibināšana un attīstība ir normālas ekonomiskās vides nepieciešams nosacījums, kas veicina preču ražotāju un pakalpojumu uzņēmumu konkurences rašanos.

Atslēgas vārdi: *mazie un vidējie uzņēmumi (MVU), uzņēmējdarbība, uzņēmējdarbības vide, tirgus ekonomika.*

A BRIEF GENESIS OF THE NORTH ATLANTIC AIR TRANSPORT

Martin Grancay

vrabciak@hotmail.com

The aim of our paper is to analyze civil aviation relations between the United States of America and the European Union - constituting the most important intercontinental air transportation market in the world. Air transport between the EU and USA was traditionally regulated by bilateral Air Service Agreements of rather protectionist nature. The change came after Jimmy Carter had become the president of the USA and started pushing towards liberalization. After 1992, USA and some European states signed bilateral Open Skies treaties, representing an even higher level of liberalization than during Carter's era. However, the European Court of Justice declared these treaties unlawful in 2002. This decision led to a general EU-US Open Skies Agreement signed in 2007. There have been ongoing

negotiations on further liberalization; however their success is highly doubtful.
Atslēgas vārdi: *Air transport, Open Skies, European Union, United States.*

EIRO – VIENOTAS EIROPAS VALŪTAS IEVIEŠANA LATVIJĀ

Jūlija Markova

liera13@inbox.lv

Eiropas Savienība (ES) nav iedomājamā bez savas vienotās valūtas – eiro. Latvija 2004.gada 1.maijā kļuva par ES dalībvalsti un par pilntiesīgu Eiropas Monetāras savienības (EMS) kandidāti. Latvijai pēc iestāšanās ES eiro ieviešana būs obligāta. Savukārt, eiro ieviešanas process Latvijā ir ļoti sāpīgs jautājums, jo tā ieviešanas termiņu no gada uz gadu atliek. Pēdējā laikā šī tēma ir ļoti aktuāla, jo sākotnēji eiro plānoja ieviest 2008.gadā, bet tad izrādījās, ka Latvija nespēj izpildīt nosacījumus, lai ieviestu eiro, kā arī citas jaunās ES dalībvalstis. Latvijai ir ļoti svarīgi sasniegt ES valstu ekonomiskos rādītājus, pareizi izmantojot tās iespējas, ko dod EMS. Latvijai iestājoties ES pavērās plašāks preču un pakalpojumu tirgus, arī darba tirgus, un ir iespēja apgūt dažādus palīdzības fondus valsts attīstībai. Latvija, pievienojoties EMS, gūs iespēju pārliecināties gan par savienības priekšrocībām, gan par trūkumiem, gan tās dzīvotspēju un turpmāko attīstību.

Atslēgas vārdi: *eiro, Eiropas Savienība, Eiropas Monetārā savienība, Māstrihtas kritēriji.*

EIROPAS SAVIENĪBAS ATBALSTA NOZĪME LATVIJAS EKONOMIKAS ATVESEĻOŠANĀ

Juris Romanenko

juris.romanenko@inbox.lv

2007.-2013.gadā Latvijai no Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda pieejams 4,53 miljardu eiro atbalsts valsts sociāli ekonomiskajai attīstībai. Papildus tam Latvija saņem finanšu līdzekļus arī Eiropas Kopienas iniciatīvu Equal un Interreg ietvaros un piedalās dažādās citās ES finansētās programmās. Lauksaimniecības un zivsaimniecības nozares atbalstam pieejami Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) līdzekļi. ES atbalsts ir būtisks instruments ekonomiskās krīzes pārvarēšanai, tāpēc svarīgi šos līdzekļus ieguldīt pārdomāti un mērķtiecīgi, kā arī nodrošināt to apgūšanai nepieciešamo priekšfinansējumu/ līdzfinansējumu un samazināt birokrātiskos šķēršļus ES fondu apguvē.

Atslēgas vārdi: *ekonomika, ES atbalsts, attīstība, ekonomiskā krīze.*

VIESSTRĀDNIEKI LATVIJĀ – KO MĒS PAR TO DOMĀJAM?

Iveta Briška

bri888@inbox.lv

Jautājums par ārējās migrācijas ietekmi uz Latvijas politiskajiem, sociālajiem un ekonomiskajiem procesiem ir pētīts salīdzinoši maz. Tomēr Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts, tāpēc Latvijas politikas veidotājiem nākas saskarties ar Eiropas mēroga problēmām. Ir svarīgi, lai politikas veidotāji būtu informēti par vairāku ārējās migrācijas scenāriju ietekmi uz Latvijas situāciju. Dažādu valstu iedzīvotāju interesi par migrāciju varētu ietekmēt dzīves līmeņa starpība starp Rietumeiropas, jaunajām Eiropas Savienības dalībvalstīm, Krievijas un NVS valstīm. Latvijā sabiedrības attieksme pret citu valstu iedzīvotāju ierašanos strādāt ir ļoti dažāda. Vēsturiski mūsu valsts ir attīstījusies sarežģīti. Deportācijas un mākslīgā imigrācija, ko izraisīja piespiedu Latvijas industrializācija, sākot ar pagājušā gadsimta 50. gadiem, ļoti būtiski ietekmēja etnisko situāciju Latvijā. Latviešu nacionālās apziņas veidošanos vēsturiski noteica lielais viesstrādnieku pieplūdums no citām PSRS republikām. Šobrīd pētījumi par populāciju attīstību līdz 2050.gadam apliecina, ka Eiropas Savienībā būs izteikta novecošanās un iedzīvotāju skaita samazināšanās. Statistikas dati par demogrāfiju liecina, ka

imigrācija varētu apturēt Eiropas populācijas novecošanos. Tomēr darbaspēka migrācija Latvijā arī varētu izraisīt etniskās, sociālās un politiskās problēmas, ko ir piedzīvojušas jau dažas Eiropas valstis. 2007.gada nogalē un 2008.gada sākumā Sociālās Alternatīvas Institūts veica pētījumu "Migrācijas ietekme uz etniskajām attiecībām Latvijā", kura vispārējais mērķis - sekmēt demokrātisku etnopolitiku, samērīgas un līdzsvarotas etniskās attiecības Latvijā iespējamās iedzīvotāju ārējās migrācijas apstākļos. Pētījumā skaidrots, kāds ir Latvijā dzīvojošo dažādu sociāldemogrāfisko grupu viedoklis par iespējamo darbaspēka migrāciju Latvijā un viņu integrēšanu mūsu sabiedrībā. Pētījumā izmantotās metodes: dokumentu un iepriekšējo pētījumu analīze, ekspertu fokusgrupu diskusijas un iedzīvotāju aptauja, veicot tiešās intervijas. Aptaujas rezultāti rāda, ka Latvijas iedzīvotāji ir maz informēti par darbaspēka iebraukšanu valstī. Pēc iedzīvotāju domām, darbaspēka importa galvenās negatīvās sekas saistās ar to, ka darbaspēka ieplūšana varētu apdraudēt pamatnācijas etnisko identitāti, apdraudēt vietējo iedzīvotāju nodarbinātības iespējas un vairoot noziedzības riskus. Stingro un uzņēmējus ierobežojošo darbaspēka iebraukšanas politiku Latvijā atbalsta lielākā daļa valsts iedzīvotāju, kuri izteikti negatīvi vērtē citu valstu viesstrādnieku ierašanos Latvijā. Domājams, ka pēc bezdarba līmeņa straujā pieauguma pagājušā gada nogalē un šī gada sākumā mūsu valstī, darbaspēka migrācijas pretinieku skaits šobrīd būtu vēl lielāks. 2004.gada 20.janvāra noteikumos Nr.44 "Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem" pagājušajā gadā tika iestrādāti atvieglojumi darba atļauju saņemšanai. Vai pieņemtie atvieglojumi un pasaules ekonomiskā krīze veicinās viesstrādnieku iebraukšanu Latvijā, viennozīmīgu atbildi nevar sniegt. Jaunākie LR Centrālās statistikas dati liecina, ka brīvo darbavietu skaits Latvijā 2008.gada laikā samazinājās. Reģistrētā bezdarba līmenis valstī šogad janvāra beigās bija 8.3%, bet februāra beigās jau 9.5%. Salīdzinot ar šī gada janvāri, tas palielinājies par 1.2%. Šobrīd valsts politikas veidotājiem svarīgi būtu izprast ārvalstu darbaspēka nodarbinātības sekas. Pētījumi un nopietna situācijas analīze dotu iespēju prognozēt, kā viesstrādnieku iebraukšana un uzturēšanās Latvijā ietekmēs ne tikai atsevišķu uzņēmumu vai nozaru attīstību valstī, bet arī visas valsts ekonomisko, politisko un sociālo virzību.

Atslēgas vārdi: *imigrācija, darbaspēks, ilgtermiņa efekts.*

KVALITATĪVAS LAUKU DZĪVES VIDES UZLABOŠANA LATGALĒ LEADER PROGRAMMAS IETVAROS

Ilze Kupre

ilze26@inbox.lv

Partnerība ir pieeja lauku attīstībai un lauku iedzīvotāju dzīves līmeņa un dzīves vides uzlabošanai. Iedzīvotāju dzīves līmenis ir viena no lielākajām problēmām lauku rajonos, tādēļ ar partnerības palīdzību Latvijā tiek veidotas lauku kopienas jeb vietējās iniciatīvas grupas. Darbā tiks apskatītas Latvijas reģionu partnerības, kas ir īstenojušas attīstības stratēģijas ar LEADER pieeju 2004.-2006.g. periodā un izstrādājušas jaunas attīstības stratēģijas 2007.-2013.g. periodam. Kā arī tiks salīdzināta Latvijas partnerību darbība kopsavilkumā ar Lietuvas, Igaunijas un Polijas partnerībām. Sīkāk tiks raksturotas un izvērtētas Latgales reģiona partnerības - Daugavpils, Balvu, Preiļu un Ludzas rajonu partnerības.

Atslēgas vārdi: *dzīves kvalitāte, dzīves līmenis, lauku attīstība, LEADER, partnerība, attīstības stratēģija.*

ILGSTPĒJĪGUMA KONTEKSTS EKSPERTU SKATĪJUMĀ PAŠLAIK UN 2030. GADĀ

Olga Mikulāne, Janīna Smulko, Valda Skutāne, Ina Meškova

oljaka@inbox.lv

Ilgstpējīgums saskatāms ekoloģijā, ekonomijā, sociālajā un kultūras dimensijās dažādi, no piedāvātajām jomām pastāv atšķirības starp ilgtspējīguma pazīmēm pašlaik un 2030. gada prioritātēm. Pašreizējā Latvijas neprognozējamajā situācijā vēl aktuālāka ir nepieciešamība novērtēt, cik ilgtspējīgas ir mūsu darbības, attieksmes, to sekas, un arī radīt vīziju, kādu vidi gaidām redzēt nākotnē. Rakstā tika pētīts ekspertu viedoklis par ilgtspējīguma pazīmēm un tā atpazīšanu pašlaik un nākotnē. Ilgtspējīguma un neilgtspējīguma atpazīšana tiek ilustrēta ar ekspertu metodes jeb pāru salīdzināšanas metodes

apkopotajiem datiem. Pētījuma secinājumos tiek formulētas galvenās tendences pašreizējās pārsvarā neilgtspējīgās attīstības pārtapšana par ilgtspējīgāku.

Atslēgas vārdi: *ilgtspējīgums, neilgtspējīgums, eksperti, dimensijas.*

DARBINIEKI UN UZŅĒMUMS EKONOMISKĀS NENOTEIKTĪBAS APSTĀKĻOS

Līga Šaicāne

lsaicane@gmail.com

Uzņēmumu pastāvēšanas iespējas ietekmē ekonomiskās nenoteiktības apstākļi. Arvien biežāk aktualizējas jautājumi par uzņēmuma reorganizāciju vai brīvdienu piešķiršanu uzņēmumu darbiniekiem. Uzņēmuma darbinieku neinformētība veicina baumas, kas kaitē uzņēmuma tēlam. Cilvēku domāšanas daudzveidība atspoguļojas mijiedarbībā ar organizācijas kultūras jēdzienu. Uzņēmuma struktūra ietekmē organizācijas kultūru. Kultūras normu saskaņošana ar cilvēka rīcību uzņēmējdarbības vidē. Sabiedrībā pastāvošo vērtību sistēma. Vai sabiedrībai šobrīd ir pieņemams, ka vērtību sistēma nosaka, ka visbiežāk kritiskās situācijās vispirms tiek meklēts pašlabuma potenciāls sev un savējiem? Uzņēmuma vadības izpratne par vērtībām un rīcības principiem. Saskaņotas darbības, vērtējot uzņēmuma aktivitātes un uzņēmuma stratēģiju. Uzņēmuma darbinieku informēšana un izteikto priekšlikumu noskaidrošana. Atziņa, ka uzņēmums darbojas „pareizajā virzienā” pastiprina darbinieku aktivitāti. Nemitīgs uzņēmuma vadības darbs saistībā ar darbinieku uzticības un motivācijas veidošanu, kas summējās uzņēmuma vadības rīcībā ekonomiskās nenoteiktības apstākļos.

Atslēgas vārdi: *mijiedarbība starp uzņēmuma struktūras maiņu, organizācijas kultūru un darbiniekiem laikā.*

INOVATĪVU PRODUKTU ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS LATVIJAS BIZNESA VIDĒ- NO TEORIJAS LĪDZ GATAVAM PRODUKTAM

Jānis Kudiņš

janis.kudins@du.lv

Šobrīd Latvija sastopas ar jaunu ekonomiskās attīstības izaicinājumu un, lai Latvijas uzņēmēji palielinātu konkurētspēju, tiem jāorientējas uz jauniem tehnoloģiju, produkcijas un pakalpojumu risinājumiem. Augsti mērķi, meklējot jaunas izaugsmes iespējas un ieviešot inovatīvus risinājumus, nepārprotami nodrošina Latvijas uzņēmējdarbības izaugsmi un konkurētspēju. Latvijas uzņēmēji jau ir apliecinājuši, ka Latvijā ir spēcīgs intelektuālais potenciāls un ražošanas iespējas, izmantojot augstākās tehnoloģijas. Ekonomiski spēcīgāko pasaules valstu attīstības pieredze uzskatāmi parāda, ka pēdējos gadu desmitus tās ir gājušas pa inovācijām atvērtas ekonomikas veidošanas ceļu. Spēja radīt jaunas idejas un tās komerciāli izmantot ir ekonomiskās izaugsmes galvenais virzītājspēks. Šis process ir nozīmīgs visiem uzņēmējdarbības virzieniem un nozarēm, visu veidu uzņēmumiem. Ekonomiskās attīstības dinamiku vairs nenosaka tikai tradicionālie resursi - dabas bagātības, darbaspēks, kapitāls un klasiskās rūpniecības un lauksaimniecības nozares, bet gan, arvien lielākā mērā, uz augstām tehnoloģijām balstītās nozares. Augsto tehnoloģiju komponente ir kļuvusi par galveno konkurētspējas un pievienotās vērtības avotu visās tautsaimniecības nozarēs. Inovācija ir process, kurā jaunas zinātniskās, tehniskās, sociālās, kultūras vai citas jomas izstrādnes un tehnoloģijas tiek īstenotas tirgū pieprasītā un konkurētspējīgā produktā vai pakalpojumā.

ИНДИКАТОРЫ РАННЕГО ОПОВЕЩЕНИЯ ФИНАНСОВЫХ КРИЗИСОВ ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Саулет Сибанбаева

saulets@gmail.com

Осознание серьезных последствий мировых финансовых кризисов для экономики страны заставляет не только понимать природу и симптомы зарождения кризисов, но и создавать действенный инструмент по ранней диагностики уязвимости страны кризисам, что на практике возможно достичь с помощью создания систем раннего оповещения.

Прогнозирование точного времени наступления кризиса невозможно, но такой инструмент как выше упомянутая система может послужить эффективным методом для раннего выявления накопившихся диспропорций в экономике. Сегодня многие страны уже применяют систему индикаторов раннего оповещения с целью мониторинга текущего состояния финансовой стабильности.

Ключевые слова: индикатор, внешний, корпоративный, финансовый и реальный сектор.

CILVĒKA DZĪVES KVALITĀTES VĒRTĒJUMS DAUGAVPILS PILSĒTĀ

Solvita Mičule

solvitina@inbox.lv

Latvijā īstenošanai pieņemtais Nacionālais attīstības plāns ir vidēja termiņa stratēģisks plānošanas dokuments 2007. – 2013.gadam, kurā tiek uzsvērtā pārliecība par to, ka cilvēks ir jāliek pirmajā vietā un cilvēka dzīves kvalitātes pieaugums tiek izvirzīts par valsts izaugsmes mērķi. Tādēļ būtiski ir noskaidrot un izprast cilvēka dzīves kvalitātes jēdzienu, tā vērtēšanas aspektus un nozīmi mūsu valstī un sabiedrībā. Daugavpils ir otra lielākā pilsēta Latvijā pēc iedzīvotāju skaita, tā ir ļoti nozīmīgs ekonomisks un kultūrvēsturisks centrs Latgales reģionā, kā arī Latvijā kopumā. Uzlabojoties pilsētas ekonomiskajai situācijai, gluži nemanot, attīstās arī citas dzīves jomas, tādējādi pieaug cilvēku dzīves kvalitāte, kura izpaužas tādos indikatoros kā materiālā labklājība, nodarbinātība, izglītība, veselība, mājoklis, fiziskā drošība, ģimene, līdzdalība, pilnvērtīga atpūta un vides kvalitāte. Darba mērķis ir iepazīties ar cilvēka dzīves kvalitātes vērtēšanas indikatoriem un novērtēt cilvēka dzīves kvalitāti Daugavpils pilsētā. Pētījumā izmantotie materiāli un metodes – datu ievākšanas un informācijas apkopošanas metode, anketēšana un aptauja, matemātiskā un statistiskā datu apstrāde.

Atslēgas vārdi: dzīves kvalitāte, vides kvalitāte, urbanizācija, Daugavpils pilsēta.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ УРОВНЯ ЖИЗНИ: ОБЪЕКТИВНЫЕ ДАННЫЕ ИЛИ СУБЪЕКТИВНАЯ ОЦЕНКА?

Ольга Лавриненко

olga.lavrinenko@gmail.com

В статье рассматриваются факторы, влияющие на результативную субъективную и объективную оценку уровня жизни, предпринята попытка ответа на вопрос о том, какая оценка уровня более предпочтительна в определении уровня жизни для межрегиональных сравнений.

Ключевые слова: уровень жизни, объективные данные, субъективная оценка.

MĀJSAIMNIECĪBĀM UN UZŅĒMUMIEM NOTEIKTO PROCENTU LIKMJU DINAMIKA UN BANKU DARBĪBAS SPECIFIKA LATVIJĀ

Vija Mičūne

vija_micune@yahoo.com

Pētījumā analizēta uzņēmumiem un māsaimniecībām izsniegto kredītu un piesaistīto noguldījumu procentu likmju dinamika Latvijā no 2004. gada janvāra līdz 2008. gada decembrim, īpaši akcentējot banku darbības rādītāju ietekmi. Veikta teorētiskās un empīriskās literatūras izpēte, statistikas datu aprakstošā analīze, pielietotas ekonometriskas metodes. Banku noteiktās likmes Latvijā ir samērā jūtīgas pret izmaiņām naudas tirgus likmēs, un to jūtīgums atšķiras dažāda veida kredītiem un noguldījumiem. Vidējais laiks, kas nepieciešams, lai jauno kredītu un noguldījumu likmes pilnīgi pielāgotos izmaiņām naudas tirgus likmē, svārstās no viena līdz trim mēnešiem. Dažāda veida bankām likmju dinamika atšķiras. Piemēram, lielākajām bankām likmju uzcenojums ir zemāks, savukārt likmju jūtīgums pret naudas tirgus likmes svārstībām – augstāks. Tāpat pētījumā pārbaudīts, vai banku likmju jūtīgums augstāks, jo zemāka banku likviditāte, kapitāla pietiekamība, kredītu kvalitāte un augstāka peļņspēja.

Atslēgas vārdi: *banku procentu likmes, kredīti, noguldījumi, banku darbības rādītāji, kļūdu korekcijas modeli.*

АНАЛИЗ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ МАЛОГО ПРЕДПРИЯТИЯ ПО ДАНЫМ ОТЧЕТА О ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТАХ: УКРАИНСКИЙ ОПЫТ

Людмила Лахтионова, Василий Ефименко, Наталья Кириченко
yanahelp@rambler.ru

В статье раскрыта методика анализа доходов и расходов малых предприятий с выходом на анализ состава и структуры финансовых результатов по данным их финансовой отчетности. Уточнена группировка доходов и расходов малых предприятий по видам деятельности: операционной (с подразделением на основную операционную и прочую операционную), инвестиционной и финансовой. Показана группировка финансовых результатов от таких видов деятельности – основной операционной, прочей операционной, вместе от инвестиционной и финансовой для проведения сравнительного анализа финансовых результатов малых предприятий в условиях глобализации экономики и расширения информационного пространства. Показан анализ состава и структуры доходов и расходов, финансовых результатов малых предприятий на цифровом примере по данным украинской формы № 2 –м „Отчет о финансовых результатах”.

Ключевые слова: *отчет, финансовые результаты, доходы, расходы, прибыль.*

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРОСТРАНСТВО КАЗАХСТАНА В ТРАНЗИТНЫЙ ПЕРИОД

Айтмуханбет Есдаулетов
ardak2007@hotmail.com

Информационное пространство Казахстана в транзитный период Постсоветские страны все более активно становятся частью "глобальной информационной инфраструктуры" и "мировой информационной супермагистрالی". Одни из них, к примеру, Туркменистан выбирали изоляционистское направление, следуя которому отгораживались мыслимыми и немислимыми методами от внешнего мира. Другие, в том числе и Казахстан, наоборот, за счет открытости встали на путь интеграции. Углубление интеграционных процессов дало огромный толчок демократизации и экономическому развитию этих стран. Открытость и углубление интеграционных процессов стали фактором формирования гражданского общества, заняли особое место в социализации масс, утверждении демократических принципов свободы слова, плюрализма, толерантности. Вместе с тем, этот процесс повлек за собой столкновение геополитических интересов определенных государств. Сегодня можно наблюдать, как происходит информационное воздействие мировых СМИ на регионы мира, а на постсоветском пространстве влияние российских средств массовой информации на страны СНГ, особенно на государства Центральной Азии. Украина открыто выступила против информационной экспансии северного соседа. Доминирование в информационном пространстве дает определенные выгоды России. Во-первых, помогла выиграть вторую чеченскую войну. Во-вторых, активно защищать свои экономические и политические интересы в постсоветском пространстве. В-третьих, вытеснить американскую базу из Киргизии. На сегодняшний день эта страна старается не только сохранить свое коммуникационное влияние на соседние государства, но и, наоборот, расширить их. В Казахстане проводимая политика привела к доминированию российских СМИ на информационном пространстве. Международные коммуникационные потоки, поступающие в страну распределены между собой в таком соотношении - 90% на русском языке, - 5% на английском, - 5% на других языках. Подобное положение и на внутреннем информационном рынке. Казахстану и странам Центральной Азии необходимо переломить ситуацию и правовым путем выйти из положения,

которые все больше и больше напоминают „улицу с односторонним движением” в международном коммуникационном потоке.

Ключевые слова: *информационное пространство, средства массовой информации.*

VIZUĀLĀS MĀKSLAS APGUVĒ KĀ LĪDZEKLIS SOCIĀLO PRASMJU ATTĪSTĪBAI BĒRNIEM AR ĪPAŠAM VAJADZĪBAM SĀKUMSKOLĀ

Natālija Vasiljeva

vasiiljok@inbox.lv

Nepieciešamas sociālās prasmes bērni apgūst mijiedarbojoties ar vienaudžiem, piemēram, mācās izpaust emocijas. Savukārt ģimenē bērns mācās rūpēties pirmkārt, par saviem radniekiem, otkārt par citiem cilvēkiem. Bērniem ar īpašam vajadzībām (ar dzirdes un runas traucējumi) ir grūtības saskarsmē ar vienaudžiem. Tā ir nespēja saprast citu cilvēku, pieņemt viņu tādu kāds viņš ir. Vizualās mākslas stundās skolēni ir vairāk atklāti. Veicot kopīgo mākslas darbu bērni vieglāk pieņem to skolēnu, kuram ir noteiktas problēmas.

Atslēgas vārdi: *vizualā māksla sociālās prasmes bērni ar īpašam vajadzībām sākumskola.*

IZGLĪTĪBA KĀ MENTĀLĀ VĒRTĒJUMA KRITĒRIJS LATVIJAS JAUNIEŠU SKATĪJUMĀ

Inta Ostrovska, Aleksejs Vorobjovs

intinsho@inbox.lv

Viens no svarīgākajiem personības Es-koncepcijas aspektiem ir "vecuma pulkstenis", kurš atspoguļo dzīves iekšējo laika izjūtu, ko indivīds izmanto par pašrealizācijas un pašattīstības kritēriju. Tas nodrošina Es-koncepcijas un ideālā Es labvēlīgu vai konfliktošu pastāvēšanu. Dzīves iekšējā laika grafika kritēriji ir saistīti ar svarīgākajiem notikumiem indivīda dzīvē: labvēlīgākais laiks augstākās vai vidējās profesionālās izglītības iegūšanai, ģimenes veidošanai un bērnu dzimšanai, sociālā brieduma iestāšanās laiks u.c. Rakstā tiks analizēti pētījumā iegūtie dati par dzīves iekšējā laika grafika īpatnībām, kurā piedalījās 1346 respondenti vecumā no 18-40 gadiem no visiem Latvijas reģioniem un lielākajām pilsētām (Rīga, Daugavpils, Liepāja, Rēzekne, Gulbene u.c.). Galvenā uzmanība tiks pievērsta izglītības aspekta analīzei.

Atslēgas vārdi: *izglītība, Es-koncepcija, pašrealizācija, personības dzīves iekšējais laika grafiks.*

VECĀKU STEREOTIPU IETEKME UZ BĒRNA IZPRATNI PAR PROFESIJU

Maira Gribuste

meia-elize@inbox.lv

Darbs balstās uz pieaugušo pastāvošiem stereotipiem, kuri ikdienā ir vērsti pret vienu no dzimumiem, tādējādi ietekmējot arī bērnus. Stereotipi dziļi sakņojas kultūrā un daudzus no tiem, piemēram, rasu, dzimumu, bērni apgūst jau no mazām dienām. Darbā tiek aplūkoti ne tikai vecāku, pirmsskolas izglītības skolotāju viedokļi (gaļu laikā uzkrātā pieredze), bet arī bērnu izpratne par profesijām, vecāku – bērnu pilnvērtīgas mijiedarbības priekšnosacījumi un dzimumsocializācija. Spilgts akcents tiek likts uz sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu izplatību profesiju spektrā – dzimumu līdztiesība. Pētījuma rezultātā iegūti gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi dati, kas sniedz informāciju par vecāku stereotipu esamību, rašanās iemesliem, aktualitāti sabiedrībā un to nodošanu nākamajai paaudzei. Pētījuma mērķis: izpētīt vecāku stereotipus un to ietekmi uz bērna izpratni par profesiju. Pētījuma uzdevumi: izpētīt un izanalizēt literatūras avotus pētāmās problēmas kontekstā; izpētīt vecāku, skolotāju viedokļus par sabiedrībā pastāvošajiem stereotipiem saistībā ar profesijām; izpētīt un konstatēt, kāda ir bērna izpratne par konkrētu profesiju; analizēt iegūto informāciju un izdarīt secinājumus. Pētījuma metodes: literatūras analīze, tiešā novērošana, aptauja (anketēšana), intervija.

Atslēgas vārdi: *stereotipi, vecāki, bērns, profesija.*

СОЦИАЛИЗАЦИЯ МОЛОДЕЖИ И ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ ПОКОЛЕНИЙ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ

Людмила Лебедева

ludleb@mail.ru

В современной России и вообще в мире много исследований проводилось, изучая молодежь вообще, а проблемы социализации, „проблемное поле” преемственности поколений после 1992 года почти не исследовались. На примере Всероссийского исследования 2008 года (выборка 1820 человек) были выявлены интересные закономерности в традициях, обрядах, нормах и поведении молодежи, среднего поколения и пожилых людей. При том, что социализация включает в себя четыре стадии: детство, юность, зрелость, старость - в исследовании проявились только две составляющие - это те, кто учит и те, кого учат. Если раньше процесс социализации был односторонен: знания передавались от старших к младшим, то в современном мире процесс этот стал двусторонним: как от старших к младшим, так и от младших к старшим. Особенно это касается всего, что связано с компьютеризацией и техническим процессом вообще. В современных семьях прослеживается изменение социальных ролей из-за отсутствия совместного проживания людей разных поколений.

Ключевые слова: *молодежь, социализация, преемственность.*

CREATIVE IMAGINATION DEVELOPMENT

Valerijs Makarevičs

valerijs.makarevics@du.lv

At the turn of the 20th century, the director of the first laboratory of experimental psychology Theodul Arman Ribot carried out the research of age peculiarities of creative imagination. It was stated in the research that creative imagination is developed most intensively in preschool and early school age. Further on, the development of creative imagination slows down and declines at the age of adolescence. Adult respondents did not participate in Ribot's research. We repeated Ribot's experiments having included into the respondents' group adults up to the age of 50 as well (N = 300 people). The methods in which it was necessary to name the phenomenon according to its four features and to complete the drawings were used. The results were similar to those received by Ribot. At that, it was stated that there are two crises in the development of creative imagination – at the age of 7-8 and at the age of 15-16. There exist statistically significant differences between the previous values and those corresponding to the given ages. The results received also testify to the fact that there are two peaks of the development of this phenomenon (i.e. achieving the highest values) – at the age of 11-12 and at the age of 30-40. At that, the second peak exceeds the first one.

Key words: *Ribot, creative imagination, crisis of creative imagination development.*

КОММУНИКАТИВНАЯ СУБКУЛЬТУРА ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ ЛАТВИЙСКОГО ИНТЕРНЕТА

Валерий Макаревич

valerijs.makarevics@du.lv

13 января 2009 года в Риге произошли беспорядки. После участия в мирном митинге протеста около тысячи молодых людей (1/10 от числа участвовавших в митинге) начали штурмовать Сайэм (Парламент Латвии), продемонстрировав, таким образом, агрессивное-деструктивное поведение. В очередной раз возник вопрос: где искать истоки агрессии? Формирование

личности происходит под влиянием институтов социализации. Интернет как элемент системы средств информации и коммуникации является одним из таких институтов. Молодые люди являются активными пользователями интернета. Одним из индикаторов модальности влияния интернета на пользователя могут выступать ответные реакции индивида на получаемую информацию. Это его комментарии и высказывания в чатах, которые легко фиксируются и которые можно анализировать. В реферате анализируются комментарии и высказывания в чатах пользователей сети (аффективные- рациональные, негативные проекции – позитивные проекции и т.д.), предлагается типология пользователей сети.

Ключевые слова: интернет, социализация, субкультура речевых высказываний, типология пользователей, молодой человек.

VECĀKU ŠĶIRŠANĀS IETEKME UZ 7 GADĪGIEM BĒRNIEM

Linda Tjapko

lindatjapko@inbox.lv

Ģimene, kā īpaša cilvēku solidaritātes kopa, ir harmoniskas cilvēka eksistences nodrošinātāja un veicinātāja. Mūsdienās arvien vairāk redzam, ka šī harmonija tiek izjaukta. Par to liecina liels laulību šķiršanas skaits. Tas ir sarežģīts, pretrunu pilns posms ne tikai pieaugušā dzīvē, bet no tā nepārprotami cieš arī bērni. Par nožēlu, mūsu valsts demogrāfiskajā politikā un sociālajā praksē nav izstrādāta koncepcija, kas aizsargātu bērnus, risinātu viņu problēmas un mazinātu destruktīvās vecāku šķiršanās sekas. Veiktais pētījums un izstrādātā psiholoģiskā atbalsta programma ir veids, kā palīdzēt bērniem efektīvāk pārdzīvot vecāku šķiršanos.

Atslēgas vārdi: *vecāku šķiršanās, 7 gadīgi bērni, emocionālā sfēra, pretrunīgas jūtas.*

SOCIĀLIE PRIEKŠSTATI PAR DZIMUMU VARDARBĪBU LATVIJĀ

Kristīne Pole, Oksana Jeņenkova, Irina Plotka

dubrov@spline.lv

Šajā pētījumā tiek izziņāta dzimuma faktora ietekme uz priekšstatu par vardarbību veidošanos. Pētījuma mērķis ir noskaidrot pastāvošās atšķirības sociālajos priekšstatos par vardarbību vīriešiem un sievietēm. Par pētījuma metodēm tika izvēlēti pa pusei strukturēta intervija un aptaujas lapa. Pētījumā piedalījās 150 cilvēki (75 vīrieši un 75 sievietes). Vīriešu priekšstatos par vardarbību iekļaujas trīs vardarbības formas – fiziskā, seksuālā un psiholoģiskā vardarbība. Sieviešu priekšstatos par vardarbību iekļaujas četras vardarbības formas – fiziskā, seksuālā, psiholoģiskā un ekonomiskā vardarbība. Vidējais atbilde daudzums vīriešu grupā, katrā no šīm kategorijām, ir mazāks nekā vidējo atbilde daudzumu sievietes grupā. Tika konstatēts, ka sievietes priekšstatiem par vardarbības formām sabiedrībā ir plašāks konteksts nekā vīriešu priekšstatiem. Tika konstatētas statistiski nozīmīgas atšķirības stereotipu novērtējumā ($p < 0,05$) vīriešu grupā un sievietes grupā. Iegūtie rezultāti apliecina dzimuma iespaidu uz sociālo priekšstatu par vardarbību veidošanos.

Atslēgas vārdi: *sociālie priekšstatu, vardarbība, dzimumu vardarbība.*

SUBJECTS OF INTERETHNIC DIALOG

Vladislavs Volkovs

vladislavs.volkovs@du.lv

To demonstrate the way in which in the modern Latvian civil society recognises ethnic groups as the subjects of the mutual dialogue, the author used several data from a sociological research "Interaction of Eastern Latvian ethnic groups in a collective and individual identification as a factor of the development of a civil society". 157 secondary school teachers from all the regions of Eastern Latvia participated in this research. The selection was representative and stratified; vast ethnic diversity

which is represented by the Latvians as well as the ethnic minorities is typical of Eastern Latvia. This research puts the emphasis exactly on the subject of mutual dialogue as an analysis of the peculiarities of a collective factor. In the given research the issue of ethnic minority recognition as fully-fledged subjects of mutual dialogue is examined, analysing respondents' attitude towards two important forms of institutionalization of ethnic minority identity: mass media means which function in ethnic minorities languages; secondary education institutions which function in ethnic minorities languages.
Key words: *interethnic dialog, nation, ethnic minority.*

ETNISKO NOSTĀDŅU IZPĒTE AR EMOCIONĀLĀ PRAIMINGA METODI: STANDARTIZĒTĀ UN INVERSĀ PROCEDŪRA

Irina Plotka, Dmitrijs Igoņins, Nīna Blūmenaua

irinaplotka@inbox.lv

Pētījumā tika veikts etnisko nostādņu mērījums, izmantojot emocionālā praiminga standartizētās un inversās procedūras. Pētījuma izlasi veidoja 200 krievvalodīgie respondenti vecumā no 25–35 gadiem. Tika izmantota maskētā neapzinātā standartizētā praiminga procedūra, kurā pirms mērķa stimula parādīšanas (afektīvi iekrāsotie mērķtie vārdi – pozitīvie, negatīvie un neitrālie) iepriekš tika piedāvāts apakšējā sliekšņa praiminga stimul – etniskās grupas nosaukums: “latvietis”, “krievs”, “amerikānis”, kā arī tika izmantota „inversā” praiminga procedūra, kurā praiminga stimuli un mērķu stimuli bija mainīti vietām. Tika izmantoti mērķa stimula trīs asinhronizācijas apturēšanas intervāli (SOA) – 200, 500, 1000 ms. Praimingējošais stimul tika piedāvāts subsliiekšņa līmenī 10 ms un tika pakļauts pēcstimula maskēšanai. Rezultātu ticamības kontrolei tika izmantota E.Bogardusa emocionālās distancēšanas skala un G.Soldatovas “diagnostiskais attiecības tests”. Etniskās nostādnes tika noteiktas ar reakcijas laika nobīdēm uz pozitīvo un negatīvo stimulu. Tika konstatēts, ka laika normalizācija būtiski neietekmē rezultātus. Starp eksplīcēto (pašnovērtējuma) un implicēto (netiešo) metožu iegūtajiem rezultātiem dažādos aspektos pastāv savstarpējā atbilstība. Iegūtie rezultāti dod iespēju attīstīt etnisko nostādņu mērījumu metodoloģiju ar emocionālā praiminga procedūrām.

Atslēgas vārdi: *etniska nostādne, reakcijas laiks, eksplīcētās metodes, implicētās metodes.*

NVO UN ĢIMENES LOMA ETNISKĀS IDENTITĀTES VEIDOŠANĀ UN SAGLABĀŠANĀ LATVIJAS LAUKOS

Larisa Brokāne, Ginta Kronberga, Linda Mihailova

Linda.Feldmane@llu.lv

Latvijas lauki ir jāveido kā pievilcīgu dzīves vidi, veicinot multikulturālas sabiedrības attīstību un samazinot reģionālās atšķirības. Risinot kultūrpolitikas problēmas ar NVO atbalsta organizāciju starpniecību, var izveidot multikulturāli labvēlīgu vidi, kas veicinātu kultūras tradīciju un etnisko grupu identitātes saglabāšanu. Taču liela loma etniskās identitātes veidošanā un saglabāšanā pieder ģimenei, kas mūsdienā dzīves apstākļos bieži vien nosaka cilvēka piederību etniskai kopienai.

Atslēgas vārdi: *NVO, lauki, etniskā identitāte, ģimene.*

LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU DAŽĀDU PAAUDŽU LAIKA IDENTITĀTES SABIEDRISKI VĒSTURISKĀ DETERMINĀCIJA

Aļona Korniševa

alona_k@inbox.lv

Mūsdienā sabiedrībā aktualizējas personības adaptācijas problēma tekošā laika sistēmai, kas izpaužas kā nepieciešams nosacījums veiksmīgai orientēšanai apkārtējā vidē. Tās pamatā – saistība starp personības savas vietas sabiedrībā apzināšanos un identificēšanos ar vēsturisko laika periodu. Katrs laikmets pieprasa noteiktās sociālās lomas, un katras personības uzdevums – savienot laikmeta

īpatnības un savas personības attīstības periodu, lai veiksmīgāk apgūtu sabiedrībā pieprasītās lomas un adaptēties laikā. Svarīga kļūst personības psiholoģiskās evolūcijas izpēte reālajā laika ritumā, kā arī bioloģiskā, psiholoģiskā un vēsturiskā laika saistība vienotā laika sistēmā. Laika identitātes determinācijas specifika atklāj personības dzīves gaitas determināciju ar pagātņi un nākotni. Šie determinējošie sakari izpaužas kā laika identitātes analīzes vienības. Izpētes rezultātā tika atklātās nozīmīgās atšķirības dažādu paaudžu pārstāvju attieksmē pret pagātņi, tagadņi un nākotņi dažādos dzīves periodos.

Atslēgas vārdi: *laika identitāte, vēsturiskais laiks, sociālais laiks, laika perspektīva.*

CONTINUITY OF PERSONALITY TIME AS A STRUCTURING FUNCTION OF PROFESSIONAL IDENTITY FORMATION

Valerijs Makarevics

valerijs.makarevics@du.lv

Continuity in time is one of the main characteristics of identity. For professional identity this continuity is revealed as the connection of the past, present and future in the personality's professional activity. The aim of the research was to clarify the relation between the continuity of personality time and self-evaluation of teachers-researchers' level of professional identity formation. Master and doctoral students of pedagogy of Daugavpils University participated in the research. Two methods were used. The first one determined the fact of personality time continuity. With the help of the second one the self-evaluation of the level of professional identity formation was determined. In the result, the self-evaluation of the level of professional identity formation with the respondents with continuous personality time appeared to be higher than with other respondents.

Key words: *identity, personality time, teacher-researcher, professional identity.*

WHETHER THE IDEAS OF FAREED ZAKARIA ARE ACTUAL FOR THE BALTIC STATES?

Dalia Eidukienė

politologija@vv.vgtu.lt

The article analyses dialectics of a modern democracy and liberalism through the new (from the quality point of view) subsistence of liberty, the priority element of democracy, in liberal democracies. The significance of such discourse is determined by the existing social inequality and its conversion into political domain. Particular attention is paid to the social issue, which was treated by Max Weber already as the reason of death of the old, fanatic German "national liberalism", since it has not managed to belong to the German environment. Even today, it still lies in the principles of life and reality of "young" democratic post-soviet states. Conversion of a social issue into political domain disorganises the society, and it is hardly capable to socialise its norms and values in order to be obligated with regard to civic goals. In other words, the social issue significantly adjusts the pace and direction of transformation of the society. Therefore, an immature "young" liberal democracy may become "less liberal" or no longer conform to the "strict" definition of liberal democracy. Referring to the above, we conclude that social composition should become the medium of political reconstruction for "young" democracies. This does not mean, however, the change of the genetic code of liberalism. This is a striving to vest it, as an ideology, additional powers for rationalisation of democracy by delivering to it the content and the meaning, which would answer the challenges and problems of the time. Liberalism should create a new, from the quality point of view, hierarchy of values and become a new context for both, political thinking and democracy. This would render new impulses to economic and public politics, meanwhile developing new premises for a new, from the quality point of view, democracy that would help to consolidate the society for the becoming of liberal democracy.

СТРАТЕГИИ ДОБРОСОСЕДСТВА ПОСТСОВЕТСКИХ СТРАН

Йонас Сребалюс
jonaszemaitis@yahoo.com

Добрососедство стран постсоветского пространства представляется как объект труда граждан Латвии и Литвы. На основе логики системного воспроизводства сил человеческого общежития, добрососедство оценивается как сущность гармонического развития системных функций семьи, структур производства и политического управления государством, т.е. отечеством. Добрососедство это качественная характеристика синергии совместного труда граждан, субъектов продуктивного состояния торговых отношений и благосостояния наших отечеств. Объект статьи определен проблемой познания системных функций исторической памяти народа как объекта стратегий системного воспроизводства факторов, формирующих синергетические функции граждан, субъектов отношений добрососедства. Объект статьи определен формами исторической памяти народа, ценностями и нормами моральных истин добрососедства. Цели статьи: определить системные функции исторической памяти народа, как объекта стратегий воспроизводства моральных истин субъекта продуктивного добрососедства, определить объект стратегий духовных, экономических и политических сил отечества, как социальной среды для совместной жизни граждан, в условиях упадка продуктивности глобальных торговых отношений. Логика воспроизводства бытия явлений действительности отражена методом познания социальных сил трансляции форм исторической памяти каждого народа постсоветских стран. Познание социальных сил воспроизводства форм исторической памяти, позволяет политическим силам определить стратегические объекты добрососедства.

SARUNAS AR NETOKRĀTIEM

Baiba Felce
tuwu@inbox.lv

Jauns jēdziens netokrātija vai jauna parādība? Gaistošo un gaisīgo lietu pasauli filosofijā tik un tā cenšas aprakstīt. Tvert un tvarstīt to, kas ir gaisīgāks par gaisu. Alegorijās: viss tikai vēja plūsma, dvesma un gaisa tvarsts. Vai sarunu saturs netokrātijā būtiski mainīsies? Visgaistošāko lietu pasaulē sarunai ir īpaša vieta. Saistoši ir sarunu gaisa apraksti, ar kuriem filozofijā tomēr nav skopojušies. Galu galā ir skaidrs, ka jātop aizvien svaigākiem izvērtējumiem par sarunu gaisu mūsdienu tehnikas piedāvātajā laikmetā. Kādas ir sarunas ar netokrātiem? Kādas ir sarunu gaisotnes rašanās iespējas, ja veidojas jauna etiķete-net-etikete?

Atslēgās vārdi: *Netokrātija, netokrāts, sarunas, indivīds, sarunu saturs, net-etikete.*

REALITĀTES ATSVEŠINĀŠANĀS

Ainars Felcis
vefins@gmail.com

Realitātes un ilūzijas pretnostatījums vai simbioze? Grieķu filozofijas apskats piedāvā: grieķiem ir bijuši arī vārdos neizsakāmo pirmbūtību meklējumi. Grieķu filozofijā vienmēr ir bijuši centieni (kvintesence) iet tālāk un meklēt piekto elementu: kvinta=piektais, esence=būtība. Grieķu valodā „stihijas” atbilst romiešu vārdam „elementi”. Vai realitāte ir stihiskais elements? Pirmelementu meklējumi saistāmi ar grieķu natūrfilozofijas pirmssokrātisko posmu. Zināmi ir viņu centieni rast realitātes skaidrību. Visnoslēpumainākā stihija tomēr ir ūdens, kā pamato aizvien jauni atklājumi mūsdienās. Kādu realitātes skaidrojumu piedāvā jēdziena 'netokrātija' iepazīšana? Tiek solītas jaunas atsvešināšanās formas, kādas līdz šim realitātē nav pieredzētas. Virtuālā realitāte kā dzīvesveids un tā izvērtējuma gaidas.

Atslēgās vārdi: *kvintesence, realitāte, pirmelementi, atsvešināšanās, netokrātija, virtuālā realitāte.*

АСПЕКТЫ АНКЕТНОГО ОПРОСА ИДЕНТИЧНОСТИ

Ольга Мальцева
malcevaolga@inbox.lv

Чтобы проводить исследование относительно социальной идентичности латвийских мигрантов в Англии, должны быть отобраны нужные инструменты и адаптированы к Латвии. Таким инструментом был выбран “Аспекты Анкетного опроса Идентичности” (AIQ-IV) (J. M. Cheek), который был переведен с английского языка на русский и латышский языки и проведена математическая обработка теста для адаптации в Латвии. Полученные результаты сравнивались с результатами оригинала AIQ- III и AIQ- IV, так как автор издал не полные данные инструмента AIQ- IV. В этом инструменте AIQ- IV описываются только результаты альфа Кронбаха (Cronbach’s Alpha), а данные среднего значения и стандартного отклонения не изданы. Поэтому полученные результаты еще сравниваются с результатами оригинала AIQ- III, так как в этом инструменте имеются все интересующие нас данные. При сравнении полученных результатов с результатами оригинала использовались три главных показателя: среднее значение, стандартное отклонение и альфа Кронбаха (Cronbach’s Alpha). При адаптации русского варианта, принимали участие 150 респондентов в возрасте от 19 до 53 лет, а при адаптации латышского варианта, принимали участие 152 респондентов в возрасте от 19 до 56 лет. Все респонденты являлись студентами Балтийского Русского института и добровольно принимали участие в заполнение анкеты с интервалом в две недели между тестовой и ретестовой процедурой. Статистические данные оригинального инструмента сравнивались с полученными данными латвийского образца.

Ключевые слова: анкета, адаптация, анализ надежности, среднее значение.

VESELĪGS DZĪVESVEIDS UN DU SZF STUDENTU ATTIEKSME PRET VESELĪBU IETEKMĒJOŠIEM FAKTORIEM

Jekaterīna Koļesņikova
Jekaterina777@inbox.lv

Pētījuma priekšmets - Daugavpils Universitātes SZF studentu attieksme pret veselību ietekmējošiem faktoriem. Pētījuma metodes: aptauja (anketēšana), daļēji strukturēta intervija. Pētījuma mērķis - balstoties uz teorētiskiem un praktiskiem veselīga dzīvesveida pētījumiem noskaidrot DU SZF studentu attieksmi pret veselību ietekmējošiem faktoriem.

Atslēgas vārdi: dzīvesveids, veselība, veselīgs dzīvesveids, kaitīgie ierādumi.

STUDENTU SOCIĀLIE PRIEKŠSTATI PAR POLITIĶA TĒLU

Maija Zakriževska
m.zakrizevska@inbox.lv

Politiskais tēls tāpat kā jebkurš cits tēls no vienas puses atspoguļo reālās līdera īpašības un otras puses uztvērēju gaidāmās projekcijas. Politiskās varas tēlā tiek atspoguļotas zināšanas, priekšstatī, viedokļi, gaidas, emocijas un masu apziņas prasības attiecībā pret varu. Pašreizējā politiskā un ekonomiskā situācija Latvijā uzskatāmi parāda to, ka ir nepieciešams jauns politiķa tēls. Šis pētījums, kas ir viens no vairākiem sociālo priekšstatu pētījumiem par politiķa tēlu, var palīdzēt politiķiem un politiskajām partijām meklēt, izstrādāt un koriģēt savus tēlus atbilstoši sabiedrības prasībām un gaidām. Kā rezultātā var ievērojami precīzāk, mērķtiecīgāk un efektīvāk apmierināt sabiedrības vajadzības un gaidas, izmantot vēlētāju potenciālu un racionālāk izmantot politiķu rīcībā esošos resursus. Šī raksta mērķis ir analizēt pētījuma - sociālie priekšstatī par politiķu tēlu rezultātus. Pētījums ļāvis noskaidrot studentu sociālos priekšstatus par politiķu tēlu un politiķa tēla veidojošiem elementiem, kas ir priekšnoteikums politiķa tēla elementu un to uztveres analīzei.

Atslēgas vārdi: Sociālie priekšstatī, politiķa tēls, līderis.

KAPITĀLS UN JAUNATNES DZĪVES STRATĒĢIJAS: PĒTĪJUMA REZULTĀTI

Vladimirs Meņšikovs

vladimirs.mensikovs@du.lv

Pētījuma mērķis - kapitāla teorijas fragmentāras izmantošanas pārvarēšana. Dotā mērķa risināšanai ir izstrādāta plašā kapitāla veidu klasifikācija, piedāvāti to mērījumu indikatori. Pētījuma novitāte saistīta ar šādu aspektu izpēti: kopkapitāls un tā atsevišķu veidu apjoma noteikšana, reālā un vēlamā resursa iegūšanas un tā izmantošanas vecuma specifika dzīves stratēģiju realizācijai; pamatfaktori, kuri nosaka personības kopkapitālu un tā struktūras dinamiku dažādās jaunatnes vecumgrupās. Kopumā empīriski dati apstiprināja izvirzīto hipotēzi: personības kapitāla apjoms ir atkarīgs no izglītības līmeņa, ienākumu līmeņa, kā arī no dzīves stratēģijas. Kopkapitāla palielināšanās ir konstatējamās visās trijās jaunatnes vecumgrupās, kuras ir orientētas uz panākumu stratēģiju. Kopkapitāla struktūrā dominē 3 kapitāla veidi no 8 visās respondentu vecumgrupās: kulturālais, fiziskais un cilvēciskais. Empīriski noteikta relatīvi augsta saikne starp personības fizisku un kulturālu kapitālu.

Atslēgas vārdi: *resurss, kapitāls, kopkapitāls, kapitāla veidi, dzīves stratēģija.*

PROFESIJAS IZVĒLI MOTIVĒJOŠIE FAKTORI STUDIJU SĀKUMĀ UN BEIGĀS

Marita Kučinska

maritakucinska@inbox.lv

Jautājumi par profesionālās darbības jomas izvēli vienmēr ir bijuši aktuāli, jo tie nosaka jauniešu konkurētspēju vai konkurētspējas darba tirgū, kā arī ietekmē sociāli ekonomisko situāciju valstī. Apzinoties mūsdienu sarežģītos sociāli ekonomiskos apstākļus, pieaugošo bezdarba līmeni, augsto konkurenci, pieprasījumu darba tirgū un visai dārgo studiju maksu, svarīgi ir vidusskolas absolventam veikt pareizo izvēli. Saprotot, ka profesionālās darbības jomas izvēle ir sarežģīts un ļoti atbildīgs brīdis, kas balstās uz cilvēka interešu, vēlmju un vērtību apzināšanos, uz zināšanu, prasmju un spēju apzināšanos un uz darba tirgus pieprasījumu. Profesionāla izvēle ne tikai ir atkarīga no personīgās izvēles, tā bieži vien ir atkarīga no sociālās noslāņošanās un darba saistības. Dotajā darbā tika veikts pētījums, kura laikā tika noskaidroti studiju sākumā un studiju beigās jauniešu motivējošie faktori profesionālās jomas izvēlē, konstatētas atšķirības un izmaiņas.

Atslēgas vārdi: *Profesionālās jomas izvēle, motivācijas faktori.*

PROFESIONĀLISMA IZPĒTE JAUNIEŠU DZĪVES PRIORITĀŠU HIERARHIJĀ VĒRTĪBU TEORIJAS SKATĪJUMĀ

Vera Boronēna

veraboronenko@inbox.lv

Metodoloģiski profesionālisma augsta vērtība cilvēku dzīves vērtību hierarhijā tiek uzskatīta kā atbilstoša tirgus ekonomikas prasībām un vēlamā cilvēku veiksmīgākās integrācijas mūsdienu sociāli ekonomiskajā vidē; o jaunieši-„profesionāļi”, kas izvēlās profesionālismu par vienu no septiņiem visnozīmīgākajām dzīves prioritātēm, tiek uzskatīti par tipoloģisko grupu salīdzinājumā ar jauniešu tipiskajām dzīves vērtībām ar mērķi noteikt „tipiskā” īpatsvaru tajā; o jauniešu-„profesionāļu” tipoloģiska grupa ir kvantitatīvi neliela pēc īpatsvara kopēja jauniešu masīvā, taču tai ir raksturīga sava specifika, it īpaši subjektīvo pašvērtējumu ziņā – tas biežāk ir ar dažiem dzīves aspektiem apmierinātākie, optimistiskākie un veiksmīgākie cilvēki.

Atslēgas vārdi: *jaunatne, dzīves prioritātes, profesionālisms, vērtību teorija.*

AKTUĀLĀS SOCIĀLI EKONOMISKĀS PROBLĒMAS: JAUNIEŠU VIEDOKLIS

Alīna Ohotina
alina_o2@inbox.lv

Faktori, kuri nosaka jauniešu iespējas dabūt augsti kvalificētu darbu, sasniegt augstas kvalitātes dzīvi, veidot laimīgas ģimenes, atrast savu vietu zem saules šeit Latvijā ļoti ātri mainās. Sasniegt to nav vienkārši. Par to liecina gan iepriekš veikto Latvijā pētījumu rezultāti par jaunatni, gan oficiālās statistikas dati – bezdarbs, noziedzība, migrācija u.c. jaunatnes vidē. Minētas parādības jauniešu vidū nav iespējams apskatīt atrauti no vispārējās sociāli ekonomiskās situācijas valstī, attīstības līmeņa reģionā vai rajonā. Raksta mērķis – pamatojoties uz IZM projekta „Izglītības paradigmas: socioloģiskā pieeja” ietvaros veiktas aptaujas „Ceļa sākums” datiem sniegt pārskatu par Daugavpils rajona jauniešu viedokli sakarā ar aktuālajiem sociāli ekonomiskajiem jautājumiem.

Atslēgas vārdi: *sociāli ekonomiskā problēma, jauniešu problēma, izglītības līmenis.*

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ ВЫПУСКНИКОВ ВУЗОВ ЛАТГАЛИИ (ЛАТВИЯ)

Виктор Воронов
viktor.voronov@du.lv

Становление информационного общества в современных условиях рынка ведет к возрастанию влияния субъективного фактора (сознания) на общество, его жизнедеятельность. При этом не все общественное сознание определяет экономическую жизнь общества, а по преимуществу – экономическое сознание. Представляется важным и актуальным изучение этого феномена на примере выпускников вузов (квалифицированной молодежи) латгальского региона Латвии. На основании проведенного исследования сделаны следующие выводы. 1. Характер вовлеченности выпускников вузов Латгалии в социально-экономическую деятельность, различия в типах экономического сознания (мышления) и поведения (пассивно-адаптационный, активно-адаптационный и активно-деятельный) определяются не столько степенью субъективных факторов (пол, возраст, семейное и материальное положение молодежи), сколько степенью объективных факторов (преобладающей системой социально-экономических ценностей, особенностями современного рынка труда, мобильностью молодежи). 2. Нерыночная ценностная доминанта, при весьма заметном влиянии рыночной, в значительной степени определяет и разный характер экономической активности выпускников вузов региона: инициативный или пассивный, трудовой или стяжательский, приспособительный или профессиональный. 3. В целом, у выпускников вузов региона преобладает промежуточный тип экономического сознания (мышления) и поведения – активно-адаптационный. Выпускники вузов региона как субъекты экономической деятельности обладают востребованным личностным потенциалом: социально значимыми ценностями, сдержанным оптимизмом в отношении современных требований к ним на рынке труда, пониманием возможностей и границ влияния на происходящие социально-экономические процессы в обществе на основе собственных усилий.

Ключевые слова: *экономическое сознание, выпускники вузов, мотивация.*

STUDENTU UZNĒMĒJDARBĪBAS PROFESIONĀLO KOMPETENČU VEIDOŠANA

Agris Upenieks
agris.upenieks@lu.lv

Autors ir veicis pētījumu, lai noskaidrotu jauno speciālistu algota darba uzsākšanas problēmas un to iespējamās risinājumus. Latvijas augstskolās un koledžās kopš 2007./2008. akadēmiskā gada 1. un 2.

līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmās studentu uzņēmējdarbības profesionālo kompetenču veidošana notiek mērķtiecīgi studiju procesā, apgūstot uzņēmējdarbības moduļa studiju kursus, kā arī veicot studiju programmās paredzētās prakses. Lai izvērtētu studentu iepriekšējo algota darba uzsākšanas pieredzi, tika izstrādāta aptaujas anketa un veikta aptauja. Pētījuma praktiskajā daļā veiktās universitātes un koledžas studentu aptaujas datu apkopojums ļauj secināt, ka ievērojamai studentu daļai ir vērā ņemama algota darba uzsākšanas pieredze, kuru vēlams izmantot, organizējot studiju procesā diskusijas un citas aktivitātes, lai motivētu studentus apgūt uzņēmējdarbības moduļa studiju kursus, kas nodrošinātu efektīvu studentu uzņēmējdarbības profesionālo kompetenču veidošanos.

Atslēgas vārdi: *algota darba uzsākšana, uzņēmējspējas, adaptācija.*

KARJERAS KONSULTANTA LOMA BEZDARBNIEKU MOTIVĀCIJAS VEIDOŠANAS PROCESĀ

Skaidrīte Brīvere

brivere@inbox.lv

Pētījuma mērķis: izpētīt karjeras konsultanta lomu bezdarbnieku motivācijas veidošanā. Pētījuma priekšmets: karjeras konsultanta loma motivācijas veidošanas procesā. Pētījuma objekts: bezdarbnieku motivācijas veidošanas process. Pētījuma jautājums: vai karjeras konsultanta un bezdarbnieku sadarbība sekmē motivācijas veidošanas procesu? Pētījuma uzdevumi: 1. Iepazīties ar zinātniski pētniecisko literatūru. 2. Analizēt bezdarbnieku motivācijas iespējas īpatnības. 3. Izstrādāt ieteikumus bezdarbnieku motivācijas veicināšanai. 4. Veikt pētījumu par bezdarbnieku motivācijas veidošanas procesu. 5. Veikt iegūto datu analīzi un apstrādi. Darbā tiks izmantotas sekojošas pētījuma metodes: 1. Teorētiskās-literatūras pētīšana un analizēšana; 2. Empīriskās-pārrunas, anketēšana un intervija; 3. Informācijas tehnoloģiju izmantošana pētījuma datu analīzē un apstrādē. Pētījuma bāze: Preiļu rajona bezdarbnieki.

Atslēgas vārdi: *Bezdarbs, bezdarba veidi, motivācija, karjera, karjeras konsultants.*

ČIGĀNI (ROMI) DAUGAVPILĪ: SOCIOLOĢISKAIS SKATĪJUMS

Inga Antoneviča

inga.antonevica@inbox.lv

Pētījuma „Čigāni (romi) Daugavpilī: socioloģiskais skatījums” mērķis – noskaidrot Daugavpils iedzīvotāju attieksmi un iespējamās pastāvošās stereotipus attiecībā pret čigānu (romu) kopienu. Pētījuma objekts ir Daugavpilī dzīvojošie romi, bet pētījuma priekšmets – Daugavpilī dzīvojošo attieksme pret romu kopienu. Lai sasniegtu pētījuma mērķi bija izmantotas vairākas socioloģisko pētījumu metodes – zinātniskās literatūrās analīzes metode, dokumentu analīzes metode, statistisko datu aprakstošās analīzes metode, ekspertu intervijas metode, aptaujas metode (anketēšana). Pētījumā teorētiskajā daļā tika apskatīts jēdzienu skaidrojums, romu tautas izcelsme, apkopota informācija par romu vēsturi Latvijā, Daugavpilī, apskatītas romu izglītības un nodarbinātības problēmas, integrācija un valsts programma „Čigāni (romi) Latvijā 2007.-2009.”, kā arī šīs programmas izpilde Daugavpilī. Zinātniski pētnieciskajā daļā tika analizēti ekspertu intervijas dati, kā arī Daugavpils iedzīvotāju aptaujas rezultāti.

Atslēgas vārdi: *čigāni (romi), diskriminācija, stereotipi, aizspriedumi, integrācija.*

NACIONĀLA MINORITĀTE, KĀ LATVIJAS VALSTS VALODAS POLITIKAS OBJEKTS

Jeļena Jaruleviča

jelena.jarulevica@inbox.lv

Latvijas valodas politikā tiek izskatīta, kā mērķtiecīga valsts darbība, saistīta ar vispusīgo sociālo funkciju attīstību, valsts valodas, tas ir latviešu valodas attīstību. Tai skaitā arī kā kultūras ievērojamo sastāvdaļu. Tāpat arī uz etniskās identitātes saglabāšanu, attiecībā uz nacionālajām minoritātēm, caur viņu valodas izmantošanas iespēju, privātajā, kultūroloģiskajā aspektā, arī sabiedriskajā dzīvē. Mūsu skatījumā, valsts valodas politiku, ir vajadzība caurskatīt, kā kultūras veseluma parādību, kurai savukārt, vajadzētu novēst pie sociāla kapitāla attīstības, kā sabiedriska, tā arī indivīda. Sociālais sabiedrības kapitāls, jeb kurā no virzieniem, vai nu tas būtu naudas kapitāls vai zināšanu kapitāls, kā arī sabiedrības kapitāls, bez izmaiņām un nepielietots, paliek arvien mazāk vērtīgs, jo neattīstās. Bagātības iesākas no „Valodas Fenomena”, kas ir noteiktas valsts, kultūras ievērojama sastāvdaļa. Valoda nepieder ne vienai personībai, vai indivīdam –valoda ir nācijas kultūras atribūts. Ja indivīds dzīvo kaut kur aptuveni 70 gadus, tad nācija ir ilgstoši dzīvojošo izglītība un var dzīvot desmiti un simti tūkstošu gadu. Nacionālā valoda formējas tūkstošgādēm ar dotās nācijas ļaužu daudzām paaudzēm un pastāvīgi attīstās. Viņā ir izziņas un pašatklāsmes universāls un pats jaudīgākais instruments. Valoda - tas ir kopu tautas kultūras saprāta galvenais elements.

Atslēgas vārdi: *minoritāte, valoda, kultūra, sabiedrība, attīstība.*

RELIGISKĀS IDENTITĀTES SAGLABĀŠANA MULTIRELIGISKĀJĀ VIDĒ

Marija Petrovska

marinka_com@inbox.lv

Reliģiskās identitātes saglabāšanas mūsdienīgās globalizācijas apstākļos ir apgrūtināta ar dažiem faktoriem, kuri ir atkarīgi no multireliģiskās vides esamības. Darba mērķis ir reliģijas sociālo funkciju atklāšana, kuru izpilde sekmē reliģiskās identitātes saglabāšanu, kā arī reliģijas lomas samazināšanas/ palielināšanas cēloņu atrašana mūsdienīgā racionālā sabiedrībā. Pētījuma empīrisks pamats ir problēmas ekspertu novērtējums, kas ir saņemts ar ekspertu aptaujas palīdzību starp garīdzniekiem no dažādām konfesijām, kuri ir īpaši izplatīti Latgalē. Pētījums ir veikts Daugavpilī 2009.gadā.

Atslēgas vārdi: *reliģijas socioloģija, reliģiskā identitāte, identitātes saglabāšana.*

LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU VIEDOKLIS PAR REĢIONĀLO ATTĪSTĪBU

Olga Volkova

olga.volkova@du.lv

Pēc svērtā attīstības indeksa Rīgas reģions jau kopš 1999. gada ir bijis neapstrīdams līderis, pārliecinoši apsteidzot pārējos reģionus. Pārējo reģionu atpalcību nosaka ļoti augstais bezdarba līmenis, kas ir cēlonis zemam iedzīvotāju dzīves līmenim (to atspoguļo samaksātā ienākuma nodokļa summa), vāja ekonomiskā aktivitāte un mazs radītais iekšzemes kopprodukta apjoms uz 1 iedzīvotāju. 2008. gada novembri Pārskatam par tautas attīstību tika veikta socioloģiskā aptauja, kurā piedalījās 1000 respondenti. Latgales iedzīvotāju vidū par Latvijas reģionu nevienmērīgas un nesabalansētas attīstības iespējamiem iemesliem visvairāk- 34,9% atzīmēja Latvijas politiskas elites nepietiekošo atbildību par situāciju atsevišķajos reģionos. Otrajā vietā bija tāds iemesls kā kvalitatīva Nacionāla attīstības plāna trūkums. Kā arī Latgales iedzīvotāju skatījumā ļoti ievērojams ir tāds iemesls, kā Reģionālās attīstības ministrijai jāatrodas vienā no atpalikušajiem reģioniem, nevis Rīgā.

Atslēgas vārdi: *reģionāla attīstība, reģionālās disproporcijas.*

STARPETNISKĀS ATTIECĪBAS SALIENAS, VECALIENAS, SKRUDALIENAS, VABOLES UN BIĶERNIEKU PAGASTU IEDZĪVOTĀJU SKATĪJUMĀ

Olga Lapinska

ola-la_69@inbox.lv

Pētījuma mērķis ir izanalizēt starpetniskās attiecības izvēlētajos Daugavpils rajona pagastos. Pētījuma objekts ir Salienas, Vecsalienas, Skrudalienas, Vaboles un Biķernieku pagastu iedzīvotāji, bet priekšmets - pagastu iedzīvotāju attieksme pret sabiedrībā esošiem stereotipiem par krieviem un latviešiem un viņu starpetniskās attiecības. Lai sasniegtu pētījuma mērķi bija izmantotas vairākas socioloģisko pētījumu metodes – zinātniskās literatūrās analīzes metode, statistisko datu aprakstošās analīzes metode un anketēšanas metode. Pētījumā teorētiskajā daļā tika apskatīts jēdzienu skaidrojums, starpetnisko attiecību aizspriedumi, iespējamie starpetnisko konfliktu cēloņi, ekonomika un politika kā konflikta cēlonis, demogrāfiskais, sociāli kultūralais un vēsturiskais faktors, etniskie stereotipi un kultūra. Praktiskajā daļā tika analizēti veiktās aptaujas rezultāti.

Atslēgas vārdi: *etnoss, starpetniskās attiecības, stereotipi, aizspriedumi.*

GEOGRĀFISKĀS MOBILITĀTES UN APMIERINĀTĪBAS AR DZĪVI PROBLĒMAS LATGALES REĢIONĀ

Irēna Bogdanoviča, Māra Vidnere

irena_b@ru.lv

Pēdējos gados par vienu no Latvijas ekonomikas nopietnajām problēmām kļuva cilvēku ģeogrāfiskā mobilitāte. Tas īpaši skar Latgali. Pētījumā sniegts apstiprinājums, ka viens no paaugstinātās mobilitātes iemesliem šajā reģionā gados jaunu cilvēku vidū ir neapmierinātība ar dzīvi, kas ir subjektīvs labklājības un laimes mērījums. Latgale iedzīvotāju skaita ziņā ir būtisks darbaspēka resurss, kam ir jāpievērš pastiprināta uzmanība. Tieši jaunās darba paaudzes attieksmes izpēte pret valsti, vēlme tās labā strādāt, dzīvot tajā un radīt ekonomisko potenciālu ir nozīmīgi tālākajā valsts ekonomiskajā attīstībā. Par pētījuma pamatu tika ņemta Latvijas apstākļiem adoptētā vācu metodika, kas aptver tādas ar apmierinātību ar dzīvi saistītus jautājumus, kā dzīves nostāja, noskaņa, dzīvesprieks, pašnovērtējums, problēmas, fiziskas pretenzijas. Tiek pētītas korelācijas starp šiem faktoriem un cilvēku dzimumu, vecumu, izglītības līmeni, tautību, pilsonību, darba sfēru un dzīvesvietu.

Atslēgas vārdi: *apmierinātība ar dzīvi, Latgale, ģeogrāfiskā mobilitāte.*

НЕКОТОРЫЕ МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭЛЕКТОРАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ

Владислав Кистенев, Кистенева Елена

shkev@rambler.ru

В современной России на федеральном уровне сложилась система управления социальной политикой; определены цели и задачи государственной социальной политики; разработаны программы; действует система социальных служб; создана определенная нормативно-правовая база. Однако нынешняя социальная политика государства с точки зрения ее реального влияния на жизнь различных социальных групп оценивается крайне низко и малоэффективно. Эпоху рыночных реформ в российском обществе сложились непростые отношения государства и слабо защищенных слоев населения, составляющих основу электората. Декларируя ее поддержку, определяя приоритетное их положение как особых социально-демографических групп населения в структуре демократического общества, государство зачастую не обеспечивает свою политику реальными средствами. Поэтому процессы формирования и реализации социального потенциала и политической активности не отвечают насущным потребностям демократического и рыночного развития российского общества.

Ключевые слова: *электорат, избирательная деятельность.*

УЧАСТИЕ МОЛОДЕЖИ В ПАРТИЙНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭЛЕКТОРАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ

Елена Кистенева

kistenevva@gmail.com

Молодежь является, если пусть не решающей, то очень значительной частью электората, поэтому у всех политических партий и образований есть программы ориентированные исключительно на молодежь. По данным статистики в различных политических партиях и объединениях состоит не более 10% молодежи. Еще около 23% не афишируют свои политические предпочтения, при этом принимая активное участие в массовых мероприятиях (митинги, шествия) и т.д. Остальная часть молодежи считается аполитичной, и в следствии этого той самой "темной лошадкой" которая может повлиять на исход политической борьбы. Нельзя сказать, что данная статистика применима только для России. Многие страны Восточной Европы имеют ту же тенденцию. необходимо признать, что в предверии выборов именно за этот электорат развернется самая острая борьба, на исход которой может повлиять только планомерное политическое воспитание молодежи путем политической и социальной социализации.

Ключевые слова: *Электорат, молодежь.*

LATVIJAS REPUBLIKAS PROPORCIONĀLĀS VĒLĒŠANU SISTĒMAS ĪPATNĪBAS UN PROBLĒMAS

Viola Supe

supe@btv.lv

Vai Latvijā pašreiz pastāvošā vēlēšanu sistēma nodrošina kvalitatīvu pārstāvniecību, kas ir demokrātijas pamats? Rakstā tiek atspoguļota proporcionālās vēlēšanu sistēmas izveidošanās Latvijā laika periodā pēc 1918.gada, kā arī tās pilnveidošanas process pēc neatkarības atjaunošanas un šodienas aktuālākās problēmas. Vēlēšanu rezultātu proporcionalitātes rādītāji Latvijas parlamenta vēlēšanās atbilst vidējam Eiropas līmenim, tāpat par apmierinošu var uzskatīt kopējo vēlēšanu dalību, kā arī etnisko minoritāšu un sieviešu pārstāvniecību. Būtiskākā problēma pašlaik ir ārkārtīgi vāja pārstāvju saikne ar vēlētajiem. Viens no iespējamajiem risinājumiem ir izmaiņas vēlēšanu apgabalu lielumā, taču tās nestu sev līdz proporcionalitātes svārstības, automātiski ietekmējot visus iepriekš minētos faktorus. Līdz ar to var secināt, ka, lai panāktu lielāku vēlēšanu uzticību parlamentam, nepieciešams vesels labi pamatots izmaiņu komplekss vēlēšanu procesu regulējošajos normatīvajos aktos.

Atslēgas vārdi: *Proporcionālā vēlēšanu sistēma, vēlēšanu apgabalu lielums, vēlēšanu rezultātu proporcio.*

ELEKTORĀLĀ SLIEKŠŅA IEVIEŠANAS IETEKME UZ PARTIJU FRAGMENTĀCIJU PAŠVALDĪBĀS

Elīna Vikmane

elina.vikmane@gmail.com

Demokrātiskās vēlēšanās varas deleģēšana notiek atbilstoši likumdošanā noteiktiem mehānismiem. Latvijā 2008. gada nogalē pieņemtie grozījumi „Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likumā” nosaka 5% elektorālā sliekšņa noteikšanu visu pašvaldību vēlēšanās partiju fragmentācijas mazināšanai. Darba mērķis ir noteikt, vai 5% elektorālā sliekšņa noteikšana ir efektīvs instruments mērķa sasniegšanai. Darbā analizēta vietu sadale 2005.gada pašvaldību vēlēšanās, izmantojot 5% elektorālā sliekšņa ieviešanu un elektorālās formulas nomaiņu. Rezultāti liecina, ka 5% barjeras ieviešana neietekmē rezultātu 73% rajonu, būtiskāk ietekmējot rezultātus pilsētās. Efektīvāk fragmentāciju novērstu elektorālās formulas maiņa, tomēr partiju fragmentācija atsevišķos apgabalos saglabātos līdz pat deviņām partijām uz 13 deputātu vietām. Rezultāti ļauj izteikt pieņēmumu, ka

elektorālā sliekšņa nav efektīvs instruments partiju fragmentācijas mazināšanai pašvaldību vēlēšanās.
Atslēgas vārdi: *vēlēšanas, elektorālais sliekšnis, elektorālā forumla, partiju fragmentācija.*

FIZISKO PERSONU IENĀKUMU KONTROLE LATVIJĀ

Iveta Lobanovska

scorpio20@tvnet.lv

Fizisko personu ienākumu gūšanas kontroli šobrīd (2009.gada sākumā) regulē likums „Par nodokļiem un nodevām”, likums „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”, attiecībā uz valsts amatpersonām likums „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, kā arī citi normatīvie akti. Jau 2005.gadā Korupcijas novēršanas apkarošanas birojs (KNAB) ir izstrādājis koncepciju „Par fizisko personu ienākumu gūšanas kontroles pilnveidošanu” kurā ir minēti trīs iespējamie risinājuma varianti par obligāto ikgadējo ienākumu un mantiskā stāvokļa deklarēšanas ieviešanu un integrēšanu jau esošajā nodokļu administrēšanas sistēmā. Diemžēl pagaidām gan koncepcija, gan likums nav stājušies spēkā. Nepietiekamā fizisko personu ienākumu kontrole Latvijā pašlaik ir aktuāla divu būtisku problēmu dēļ. Pirmkārt, valsts kasei garām aiziet milzīgas nodokļos nenomaksātās summas. Otrkārt, ir apgrūtināta cīņa pret korumpētām valsts amatpersonām, jo tām ir iespēja savus nelikumīgos ienākumus un īpašumus reģistrēt uz citu personu vārda. Fizisko personu nodokļu maksājumu administrēšanas uzlabošana var valstij nest papildus ienējumus.

Atslēgas vārdi: *fiziskas personas ienākums, deklarēšana, VID.*

PROBLEMĀTISKIE AIZDEVUMI- LATVIJAS UN ĀRVALSTU PIEREDZE

Ilona Lejniece

lejnieki@apollo.lv

Finansiālā kredīta koncepcija ir radusies jau cilvēces eksistences pirmssākumos. Kreditori vienmēr atrod jaunus paņēmienus un veidus finanšu līdzekļu aizdošanai, bet arvien aktuālāka ir kļuvusi šo finanšu līdzekļu atgūšanas problēma no debitora. Kredītu verdzības dažādas formas eksistēja dažādās kultūrās senatnē un turpina eksistēt arī mūsdienās. Par zināmu kredītu verdzību varētu liecināt apstāklis, ka, pasliktinoties ekonomiskai situācijai gan Latvijā, gan citur pasaulē, cilvēki ir spiesti strādāt tikai, lai atbrīvotos no kredītsaistību sloga. Vairākās valstīs ir izstrādātas valsts atbalsta programmas iedzīvotājiem, kas apzināti vai neapzināti kļuvuši par ekonomiskās krīzes upuriem. Diemžēl, Latvijā valsts atbalsta programmas neeksistē. Latvijas komercbankas cīnās ar šo problēmu pašu spēkiem kā māc. Lielākās Latvijas komercbankas ir iesniegušas priekšlikumus Tieslietu ministrijai situācijas uzlabošanai, taču nav uzklautas visas Latvijā darbojošās komercbankas. Problēma jārīcina ātri.

Atslēgas vārdi: *kreditori, debitori, kredītu verdzība, kredītsaistības.*

UCLA (3.VERSIJA) SKALA: VIENTULĪBAS MĒRĪJUMI

Išgalejs Išmuhametovs, Anna Palma

ishgali@tsi.lv

Intensīvas pārmaiņas pašapziņā samērā lielam cilvēku skaitam izraisa nestabilitātes, nenoteiktības, reizēm pat apjukuma un pamestības vai kādas aktivitātes bezjēdzīguma izjūtu. Zūd pasaules tēla pastāvēšanas, vides “apdzīvotības” izjūta. Tas izraisa asi negatīvus vientulības pārdzīvojumus dažādu vecumu cilvēkos, taču īpaši aktuāls šis fenomens ir tieši jauniešu vidū. Vientulība ir pārdzīvojums, kas rodas apzino-ties neapmierinātību ar savstarpējo attiecību kvalitāti kontaktos ar no-zīmīgiem cilvēkiem, referento grupu, sociālo sakaru nepie-tiekamību, iztrūkstot vienotībai ar citiem, izjūtot sevi savādāku nekā apkārtējie. Tās identifikācija ir apgrūtināta, jo personība, kas izjūt vientulību, ne

vienmēr par to atklāti paziņo. Ļoti daudziem cilvēkiem vientulība ir vājuma un kauna cēlonis, kas izraisa vēlmi novērsties un liecina par sociālo nekompetenci, tāpēc cilvēki nelabprāt par to runā. Šis fenomens ir ieguvis nosaukumu „turn away”, t.i., novēršanās, aiziešana no problēmas. Ļoti bieži respondenti, kuri atbild uz jautājumiem par savu vientulību, izrāda piesardzību un gausumu. Vientulības skala UCLA (University California Los-Angeles) bija iecerēta kā globāla, vai viendimensijas pieeja vientulības mērījumiem, pamatojas uz kopēju pārdzīvotā pieredzi, kuru izjūt plašs cilvēku loks. D. Rasels (1996) uzsver skales ārkārtējo ticamību gan no iekšējās saskaņotības viedokļa (alfas koeficients izvietojās no ,89 uz ,94), gan arī pie atkārtotas testēšanas pēc 12 mēnešiem ($r = ,73$). Vientulības skales UCLA ticamība un validitāte ir pierādīta I.Išmuhametova pētījumā (Išmuhametovs 2007). Referātā tiek analizētas vientulības skales UCLA (3.versija) psihometriskās īpašības, adaptētās latviešu un krievu versijas statistiskie raksturojumi Latvijā un empīriskie dati, kas raksturo jauniešu vientulības izpausmju īpatnības.

Atslēgas vārdi: *Vientulība, skala UCLA (3.versija), jaunieši, latviešu un krievu versijas statistiskie raksturoju.*

ПРОБЛЕМА БЕЗДОМНОСТИ В ЛИТВЕ

Елена Коцай

elena.kocai@yahoo.com

Данная работа посвящается проблемам бездомности в современном обществе Литвы. Доклад написан на основе интервью, проведенными с бездомными в 2007-2008 г. Начавшееся в 90-е годы реформирование литовского социума породило резкую социальную дифференциацию, в результате которой самые обездоленные слои, к которым относятся бездомные, оказались на социальном дне общества, изолированные и отвергнутые. Одной из основных причин бездомности этих людей является резкое ухудшение социально-экономического положения в стране. Однако, не менее важными являются социально-психологические факторы: мотивация, ценностная ориентация личности. Типичными признаками сегодняшнего положения бездомных являются: отсутствие постоянного жилья, дома, разрыв прежних родственных и дружеских отношений, безработица, низкий уровень доходов и потребления, интериоризация норм и ценностей, принятых среди этой категории населения и т.д.

Ключевые слова: *бездомность, социальная изоляция.*

PRIEKŠSTATI PAR TAISNĪGUMU SOCIĀLĀS PSIHOLOĢIJAS KONTEKSTĀ

Margarita Mihailova

margarita.mihailova@du.lv

Mūsdienās aizvien biežāk tiek akcentēts jautājums par taisnīguma trūkumu dažādās dzīves sfērās, tomēr šis jēdziens netiek definēts viennozīmīgi, jo katrs indivīds to izprot atbilstoši savām interesēm, vajadzībām, pieredzei, sociālajam statusam utt. Taisnīguma fenomens izraisījis plašu teorētisku interesi un gūst atspoguļojumu daudzos ārvalstu pētījumos. Šajā rakstā tiks veikta taisnīguma būtības analīze Rietumu, ASV un Krievijas teoriju kontekstā, kā arī izanalizēta vispārīgo priekšstatu par taisnīgumu sociāli psiholoģiskā problemātika. Tiks prezentēti pilotāžas pētījumā iegūtie rezultāti, kas atspoguļo studentu vispārīgos priekšstatus par taisnīgumu, kā arī tiks veikta salīdzinošā priekšstatu analīze studentu un tiesībsargājošo institūciju darbinieku vidū.

Atslēgas vārdi: *taisnīgums, priekšstati, distributīvais taisnīgums, procedūrais taisnīgums.*

ИССЛЕДОВАНИЕ ГЕНДЕРНЫХ РАЗЛИЧИЙ СУБЪЕКТИВНОЙ ОЦЕНКИ СТРАТЕГИЙ ПОВЕДЕНИЯ В КОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЯХ

Алла Пилеико

allapilenoka@inbox.lv

Представлен анализ актуальной проблемы – исследование гендерных различий субъективной оценки стратегий поведения в конфликтных ситуациях. В рамках исследования проблемы был проведен теоретический анализ конфликта как психологического феномена, а также рассмотрены теоретические предпосылки концепций гендерных исследований, изучено понятие „гендер“, существующее в психологии. Эмпирическое исследование гендерных различий субъективной оценки стратегий поведения в конфликтных ситуациях у взрослых лиц в возрасте 25-45 лет на первом этапе проводилось методом тестирования испытуемых. На втором этапе был проведен количественный и качественный анализ полученных результатов в данном исследовании. На основании анализа результатов эмпирического исследования по методике К. Томаса и по методике Дж. Г. Скотта, были выявлены различия субъективной оценки стратегий поведения в конфликтных ситуациях у мужчин и женщин, с максимальным уровнем статистической значимости по переменным „Соперничество“, „Компромисс“, „Приспособление“. Также выявлены статистически значимые различия по стратегии „Настойчивость“, наиболее предпочитаемой женщинами в категории „Владею лучше всего“, по стратегии „Уход“, наиболее предпочитаемой мужчинами в категории „Чувствую себя наиболее комфортно“ и по стратегии „Настойчивость“, как наиболее предпочитаемой женщинами в категории „Чувствую себя наиболее комфортно“. Проблема выбора оптимально приемлемой и эффективной стратегии поведения в конфликтной ситуации актуальна в любой сфере деятельности, где присутствуют межличностные отношения. Практическая значимость данного исследования в гендерном аспекте представляется весьма актуальной. Психологическая работа может проводиться с помощью методов активного взаимодействия – дискуссионные методы и методы социально-психологического тренинга: межличностные особенности взаимодействия мужчин и женщин, адекватность ожиданий в поведении партнера другого пола; отработка оптимально продуктивных стратегий поведения в конфликтных ситуациях; личностный рост, самооценка, самопознание, рефлексивные механизмы („я учусь себя видеть“). Результаты данного исследования могут быть интересными и полезными для практических психологов, педагогов, социальных работников, профконсультантов.

Ключевые слова: *гендер, конфликт, стратегии поведения.*

DISABLED PEOPLE AS “OTHERS”

Anele Vosyliute

avosyliute@takas.lt

The paper focuses on issues of disabled people's 's notions of self-identity; it is grounded in their accounts around their own self and opinion of society. The author analyses the situation of disabled people in society, their adaptation and otherness. The purpose of this presentation is to discuss social model of disability in Lithuania; the issue concerns the relationship between the status of the disabled people and the attitude of the contemporary society. The demand to investigate disabled people's movements is related with increasing number of such inhabitants in all social and demographic groups of society. The author examines disability in light of cultural and historical view and in modern Lithuania. In the research were stressed such indicators as: how much the population has the genuine interest in disability issues and problems, what is the process of ensuring legal rights for people with disabilities. The author is discussed what are their material, social and psychological wellbeing and their development (who are with positive life attitude or depressive, have the feel of realistic view of the world or are as victims, excluded). In the paper, using body's sociology concept, the attitudes to the disabled body is researched; modern training and their adaptation to the environment is stressed.

Key words: *disability, attitude of society, adaptation.*

SOCIAL REPRESENTATIONS ON AGGRESSIVE CAR DRIVING OF DIFFERENT GROUPS OF DRIVERS

Oksana Jenenkova, Kristina Pole

oxana@latnet.lv

The report concerns the study of social representation of aggressive drivers. During the recent years great changes has occurred in the road regulations and some new rules have been issued. The notion of aggressive driving in Latvia was introduced on July 1st, 2004. The terminology is not a single meaning notion and could have different meanings not only within one country Latvia but also internationally. The report regards the following questions: what kind of meaning the citizens of our country put in this notion, how they describe this phenomenon, what peculiarities they mark, what personal peculiarities they note characterizing aggressive drivers and other. The aggressive driving is the problem that worries 48% of the citizens of the EU. This issue has been discussed at the World Health Organization (WHO) and the United Nations (UN). The special concern is about the consequences of the aggressive driving for all the participants of the road accident. Thus not only the drivers and the passengers are killed, but also other people on the road such as pedestrians and bicyclists could be involved in the accident. These high level discussions show the actual significance of the problem not only for our country but also internationally.

Key words: *social representation, drivers, aggressive drivers.*

PUBLIKĀCIJAS NOFORMĒŠANAS NOTEIKUMI

Publikācijas noformēšanas noteikumi Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences materiālu krājumam:

- raksta manuskripts jāiesniedz pa elektronisko pastu (51.konference@dukonference.lv) līdz 2009.gada 5.maijam;
- raksta apjoms: 0,5 – 0,75 autorloksne (10000-15000 zīmes, ieskaitot atstarpes);
- teksts jāsaliek, izmantojot *Times New Roman* šriftu; burtu lielums - 12 punkti, intervāls starp rindām - 1,5. Teksta attālums no kreisās malas - 3 cm, no labās malas, no apakšas un no augšas - 2 cm;
- jānorāda autora **Vārds, Uzvārds** (burtu lielums - 14 punkti, treknrakstā un slīpi (**bold, italic**), izvietoējums tekstā – labajā pusē;
- **raksta nosaukums** - treknrakstā (**bold**), burtu lielums – 16 punkti, izvietoējums tekstā – centrā;
- raksta kopsavilkums angļu valodā (**Abstract**) - apjoms 1200- 1500 zīmes, burtu lielums – 10 punkti, starprindu intervāls – 1;
- pirms raksta ir jābūt sadaļai **Atslēgas vārdi** - treknrakstā un slīpi (**bold, italic**) (burtu lielums – 12 punkti, starprindu intervāls – 1;
- raksta valodai ir jābūt literāri un terminoloģiski precīzai. Par neprecizitātēm un kļūdām ir atbildīgs raksta autors.

Raksta zinātniskais aparāts (atsauces un piezīmes, bibliogrāfija, tabulas, shēmas, diagrammas, grafiki utt.): atsauces jānoformē pēc šāda parauga: (Turner 1990: 140); (Миллс 1998: 10); (Bela 1997: 112). Piezīmes un skaidrojumi ievietojami raksta beigās.

Tabulas, grafiki, shēmas, diagrammas un citi ilustratīvie materiāli jānoformē, norādot materiāla avotu, nepieciešamības gadījumā arī atzīmējot tabulu, grafiku, shēmu izveides (aprēķināšanas, datu summēšanas utt.) metodiku. Visiem šādiem materiāliem ir jābūt ar kārtas numuriem un virsrakstiem.

Rakstā nobeigumā ir jābūt sadaļai **Bibliogrāfija**.

Bibliogrāfija (rakstā izmantoto iespieddarbu saraksts) jāveido un jānoformē precīzi pēc šādiem paraugiem: **Monogrāfijām (grāmatām un brošūrām)**:

Turner, J. H. (1974) *The Structure of Sociological Theory*. Homewood (Illinois): The Dorsey Press.

Миллс Ч.Р. (1998) *Социологическое воображение*. Москва: Стратегия.

Rakstiem krājumos:

Turner, R. H. (1990) A Comparative Content Analysis of Biographies. In: Qyen, E., ed *Comparative Methodology: Theory and Practice in International Social Research*. London, etc.: Sage Publications. Pp. 134-150.

Rakstiem žurnālos:

Bela, B. (1997) Identitātes daudzbalssība Zviedrijas latviešu dzīvesstāstos. *Latvijas Zinātņu akadēmijas Vēstis*. A, 51, Nr.5/6: 112-129.

Шмит К. (1992) Понятие политического. *Вопросы социологии*, № 1: 37-67.

Rakstiem laikrakstos:

Strazdiņš, I. (1999) Matemātika pasaulē un Latvijā. *Zinātnes Vēstnesis*, 8. marts.

Materiāliem no interneta:

Soms, H. *Vēstures informātika: Saturs, struktūra un datu bāze Latgales dati*. <http://www.dpu.lv/LD/LDpublik.html> [2009. 02.10].

Bibliogrāfija jāsakārto autoru uzvārdu vai iespieddarbu nosaukumu alfabēta secībā (sākumā – latīņu alfabēta, nešķirojot pēc valodām; beigās - kiriliskā alfabēta).

**RAKSTI, KURU NOFORMĒŠANA NEATBILST FORMĀLAJĀM PRASĪBĀM,
NETIKS PUBLICĒTI.**

RULES FOR THE PAPER SETTING

The rules for the paper setting for the collection of articles of the 51st International Scientific Conference of Daugavpils University are the following:

- The manuscript of the article is to be submitted by e-mail (51.konference@dukonference.lv) by May 5, 2009;
- the size of the article: 0,5 – 0,75 author sheet (10000-15000 symbols, including spaces);
- the text should be typed using Times New Roman font; the size of letters – 12, the interval between lines – 1.5. Left margin – 3 cm, right margin – 2 cm, from the top and from the bottom – 2 cm;
- it is necessary to state the author's *Name, Surname* (the size of letters - 14, in **bold, italic**, on the right;
- **title of the article** - in **bold**, the size of letters – 16, in the centre;
- abstract of the article in English (**Abstract**) - size 1200 - 1500 symbols, including intervals, the size of letters – 10, the interval between lines – 1;
- before the body text the *Key words* are to be presented (in **bold, italic**, the size of letters – 12, the interval between lines – 1;
- the language of the article must be literary, terminologically precise. The author himself is responsible for all the misprints, errors and mistakes.

Scientific appliance of the article (references and remarks, bibliography, tables, diagrams, charts, graphs and so on): references should be placed according to this pattern: (Turner 1990: 140); (Миллс 1986: 10); (Bela 1997:112). Remarks and explanations should be placed at the end of the article. Tables, graphs, diagrams, charts and other illustrative materials should be presented indicating the source of the material and, if necessary, the methods applied to draw up tables, graphs, diagrams, charts (calculation, data summarizing and so on). All these materials should have a number and a heading. Bibliography (the list of printed sources used in the article) should be formed and set up according to these patterns:

Monographs (books and brochures):

Turner, J.H. (1974) *The Structure of Sociological Theory*. Homewood (Illinois): The Dorsey Press.

Миллс Ч.Р. (1998) *Социологическое воображение*. Москва. Стратегия.

Collected articles:

Turner, R. H. (1990) A comparative Content Analysis of Biographies. In: Qyen, E., ed. *Comparative Methodology: Theory and Practice in International Sodal Research*. London, etc.: Sage Publications. Pp. 134-150.

Articles in journals:

Bela, B. (1997) Identitātes daudzbalisība Zviedrijas latviešu dzīvesstāstos. *Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis*. A, 51, Nr.5/6: 112-129.

Шмит К. (1992) Понятие политического. *Вопросы социологии*, № 1: 37-67.

Articles in newspapers:

Strazdiņš, I. (1999) Matemātiķi pasaulē un Latvijā. *Zinātnes Vēstnesis*, 8.marts.

Materials from the Internet:

Soms, H. *Vēstures informātika: Saturs, struktūra un datu bāze Latgales dati*. <http://www.dpu.lv/LD/Ldpublik.html> [2002.20.10].

Bibliography should be in the alphabetical order (in the beginning - according to the Latin alphabet, at the end - according to the Cyrillic one) by the name of the author or the title of the work.

**THE ARTICLES, WHICH DO NOT COMPLY WITH THE REQUIREMENTS,
WILL NOT BE PUBLISHED.**

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕНИЯ ПУБЛИКАЦИИ

Правила оформления статей для сборника материалов 51-ой Международной научной конференции Даугавпилсского университета:

- рукопись статьи должна быть представлена по электронной почте (51.konference@dukonference.lv) до 5 мая 2009 года;
- объем статьи 0,5-0,75 авторских листа (10000 – 15000 знаков, включая пробелы);
- текст набирается шрифтом Times New Roman, размер букв – 12, межстрочный интервал – 1,5. Поля: слева – 3 см., справа, сверху и снизу – 2 см.;
- **Имя и Фамилия** (размер букв – 14, (**bold, italic**), размещение в тексте – справа;
- **название статьи (bold)**, размер букв – 16, размещение в тексте – по центру;
- аннотация статьи (**Abstract**) на английском языке – объем 1200- 1500 знаков, включая пробелы, размер букв – 10, межстрочный интервал – 1;
- перед статьей необходимо указать **Ключевые слова** – (**bold, italic**) (размер букв – 12, межстрочный интервал – 1;
- язык статьи – литературный и терминологически точный. Если автор готовит статью на иностранном (неродном) языке, то он должен сам позаботиться о лингвистическом редактировании статьи.

Научный аппарат статьи (ссылки и примечания, библиография, схемы и таблицы и т.д). Ссылки располагаются по следующему образцу: (Turner 1990: 140); (Миллс 1986: 10); (Bela 1997: 112.). В оформлении таблиц, графиков, схем, диаграмм и других иллюстративных материалов должна указываться ссылки на источник материала. Все иллюстративные материалы должны иметь заголовки и порядковые номера.

В завершении статьи должна быть представлена **Библиография**.

Библиография должна быть составлена и оформлена в соответствии с предлагаемыми ниже образцами:

Монографии (книги и брошюры):

Turner, J. H. (1974) *The Structure of Sociological Theory*. Homewood (Illinois): The Dorsey Press.

Миллс Ч.Р. (1998) *Социологическое воображение*. Москва: Стратегия.

Статьи в сборниках:

Turner, R. H. (1990) A Comparative Content Analysis of Biographies. In: Qyen, E., ed *Comparative Methodology: Theory and Practice in International Sodal Research*. London, etc.: Sage Publications. Pp. 134-150.

Статьи в журналах:

Bela, B. (1997) *Identitātes daudzumsība Zviedrijas latviešu dzīvesstāstos*. Latvijas Zinātņu akadēmijas Vēstis. A, 51, Nr.5/6: 112-129.

Шмит К. (1992) Понятие политического. *Вопросы социологии*, № 1: 37-67.

Статьи в газетах:

Strazdiņš, I. (1999) *Matemātiki pasaulē un Latvijā*. Zinātnes Vēstnesis, 8. marts.

Материалы в Internet:

Soms, H. *Vēstures informātika: Saturs, struktūra un datu bāze Latgales dati*. <http://www.dpu.lv/LD/LDpublik.html> [2002. 20.10].

Библиография составляется в алфавитном порядке фамилий авторов или названий печатных работ. В начале указываются работы, названия которых даны латинским шрифтом (без деления по языкам), затем – кириллицей.

**СТАТЬИ, ОФОРМЛЕНИЕ КОТОРЫХ НЕ БУДЕТ СООТВЕТСТВОВАТЬ
ДАНЫМ ТРЕБОВАНИЯМ НЕ БУДУТ ОПУБЛИКОВАНЫ.**

SATURS / CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ

	Lpp./Pp./C.
<i>Elena Tkatchenko, E.A.Tkatchenko, T.T.Basiev, P.P.Fedorov, S.V.Kuznetsov, V.V.Osiko, V.V.Voronov</i> Y2O3, YAG AND ZRO2 NANOPARTICLES SYNTHESIS BY PRECIPITATION	5
<i>Marina Dubovska</i> DISLOKĀCIJU PĒTĪŠANA LIF KRISTĀLOS	5
<i>Andrejs Gerbreders, J.Teteris, J.Alekseeva, A.Danilovs</i> DIFRAKCIJAS REŽĢU IERAKSTS SPIROPIRĀNA UN ORGANISKO POLIMĒRU KOMPOZĪTU KĀRTIŅĀS	5
<i>Ilze Jonāne, A.Podīņš</i> REAKTORĀ STAROTA UN ATLAIDINĀTA LIF KRISTĀLA 3D- DEFEKTI	6
<i>Vadims Kolbjonoks</i> ELEKTRONU LITOGRAFĪJA	6
<i>Irēna Mihailova, V.Gerbreders, E.Sledevskis, V.Kolbjonoks</i> OTRĀS HARMONIKAS ĢENERĀCIJA STRUKTŪRĀS SELĒNS-VARŠ	6
<i>Oksana Šimāne, Vj.Gerbreders, E.Sledevskis, A.Bulanovs, V.Paškevičs</i> ФОТОСТИМУЛИРОВАННАЯ КРИСТАЛЛИЗАЦИЯ ТОНКИХ ПЛЕНОК Sb-SE	7
<i>Jekaterina Trofimova</i> PERIODISKO RAKSTU KLASIFIKĀCIJA	7
<i>Diāna Žukova</i> SAULES SISTĒMAS MAZIE ĶERMEŅI	7
<i>Edgars Iliško, Juris Soms</i> DABAS VĒRTĪBAS LAZDUKALNA UPĪTES IELEJĀ UN DAUGAVAS IELEJAS VERVERU LOKĀ	8
<i>Jelena Razdobudko, Juris Soms</i> MEŽA BIOTOPU LAIKTELPISKĀS IZMAIŅAS DABAS PARKA „DAUGAVAS LOKI” DAUGAVPILS RAJONĀ IETILPSTOŠAJĀ DAĻĀ	8
<i>Ingūna Zeiļa, Santa Rutkovska</i> SŪREŅU INVAZĪVO AUGU SUGU IZPLATĪBA DAUGAVPILS PILSĒTAS TERITORIJĀ	8
<i>Agriņa Ozoliņa</i> RETĀS UN AIZSARGĀJAMĀS AUGU SUGAS DABAS PARKA „DAUGAVAS LOKI” TERITORIJĀ	9
<i>Uvis Suško</i> SŪNAUGI SĒLIJAS UN LATGALES PIRMĀ BOTĀNIKA JĀZĒPA FEDOROVICĀ „ILŪKSTES FLORĀ”	9
<i>Liene Morkāne</i> KALUPES PARKA DENDROLOĢISKĀ INVENTARIZĀCIJA UN APSAIMNIEKOŠANAS PRIEKŠLIKUMI	9
<i>Irēna Pučka, Santa Rutkovska</i> PAPEĻU TELPISKĀ IZPLATĪBA GAR AUTOCEĻIEM DAUGAVPILS PILSĒTĀ	11

<i>Rita Purpļeviča</i> AIZSARGĀJAMO AUGU ATRADŅU APSEKOŠANA UN ANALĪZE DAUGAVPILS PILSĒTAS SAUSIENŅU MEŽOS	11
<i>Jelena Litvinceva, Santa Rutkovska</i> ROŽU DZIMTAS INVAZĪVĀS AUGU SUGAS DAUGAVPILS PILSĒTAS KAPSĒTU TERITORIJĀS	11
<i>Neļa Borisova</i> EKSTRĒMU UZDEVUMU RISINĀŠANA AR DAŽĀDIEM ALGEBRISKIEM PAŅĒMIENIEM	12
<i>Lilija Bužinska</i> "SAISTOŠĀ"PROGRESIJA	12
<i>Marija Dobkeviča</i> NEMONOTONO TUVINĀJUMU KONSTRUĒŠANA ROBEŽPROBLĒMAS ATRISINĀŠANAI	12
<i>Tatjana Garbuza</i> (N-2,2)-OSCILĒJOŠIE N-TĀS KĀRTAS PDV	12
<i>Raisa Kolņeva</i> GRAFU TEORIJAS LIETOJUMU IESPĒJAS MATEMĀTIKĀ	13
<i>Ludmila Lipļanska</i> PTOLEMEJA TEORĒMAS PIELIETOJUMS UZDEVUMOS	13
<i>Marija Matosova</i> RIKATI VIENĀDOJUMS	13
<i>Sergejs Smirnovs</i> ON THE CERTAIN CLASSIFICATION OF THE 3RD ORDER LINEAR DIFFERENTIAL EQUATIONS	14
<i>Jekaterīna Tarasova</i> VIENĀDOJUMU AR PARAMETRU ANALITISKĀ RISINĀŠANA	14
<i>Regīna Urbanoviča</i> FUNKCIJAS GRAFIKU TRANSFORMĀCIJA	14
<i>Tatjana Viļķele</i> TRIGONOMETRISKĀS FUNKCIJAS SINUSS UN KOSINUSS KĀ FUNKCIONĀLVIENĀDOJUMU NEPĀRTRAUKTAIS ATRISINĀJUMS	14
<i>Laura Veriankaitē, Arūnas Bukantis, Ingrida Šaulienē</i> THE ANALYSIS OF FLOWERING PERIODS ACCORDING TO USAGE OF DIFFERENT CLIMATE CHANGE SCENARIOS	15
<i>Jelena Korsaka, Sergejs Osipovs</i> ORTOFOSFĀTJONU SATURA NOTEIKŠANA DAUGAVPILS UPĒS (LAUCESA, MEĻNIČKA, GLĪNOVKA, ŠUNUPE, DAUGAVA), IZMANTOJOT SPEKTROMETRISKO NOTEIKŠANU AR PLŪSMAS ANALĪZES METODI (FIA)	15
<i>Vladimirs Kirsanovs, Jūlija Munča</i> DUBNAS UPES GULTNES PROCESU IZMAIŅAS MAZO HES DARBĪBAS IETEKMĒ IELEJAS VIDUSTECES POSMĀ	16
<i>Iлга Smane</i> MIKROBIOLOĢISKO RĀDĪTĀJU MONITORINGS RĒZEKNES REĢIONA PELDVIETĀS	16

<i>Diāna Jakimčuka</i> NITRĀTU SLĀPEKĻA UN FOSFĀTU JONU SATURA NOTEIKŠANA ILŪKSTES UPES ŪDEŅOS, IZMANTOJOT SPEKTROMETRISKO NOTEIKŠANU AR PLŪSMAS ANALĪZES METODI (FIA)	16
<i>Alvis Tukāns, Sergejs Osipovs</i> AMONIJA JONU SATURA NOTEIKŠANA ILŪKSTES UPES ŪDEŅOS, IZMANTOJOT SPEKTROMETRISKO NOTEIKŠANU AR PLŪSMAS ANALĪZES METODI (FIA)	17
<i>Tatjana Baranovska</i> SADZĪVES NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANAS EFEKTIVITĀTE BIOLOĢISKAJĀS ATTĪRĪŠANAS IEKĀRTĀS	17
<i>Jūlija Novikova</i> SADZĪVES UN BĪSTAMO ATKRITUMU PLŪSMAS ANALĪZE DAUGAVPILS PILSĒTĀ NO 2002. – 2008. GADAM	17
<i>Agnese Saulīte</i> GRUNTSŪDENS PIESĀRŅOJUMS AR SLĀPEKLI UN FOSFORU DAUGAVPILS PILSĒTAS TERITORIJĀ	19
<i>Kaspars Laizāns, Juris Soms</i> NOTECE VEIDOŠANĀS APSTĀKĻU IETEKME UZ BIOĢĒNU UN SUSPENDĒTĀ MATERIĀLA PĀRNESES APJOMIEM NO GRAVU SATECES BASEINIEM DAUGAVAS IELEJĀ	19
<i>Elmārs Pēterhofs</i> MEŽA TELPISKĀS STRUKTŪRAS IZMAIŅAS UN TO IESPĒJAMĀ IETEKME UZ MEŽA PUTNU POPULĀCIJĀM	19
<i>Andris Avotiņš, Andris Avotiņš (jun.)</i> URĀLPŪCES <i>STRIX URALENSIS</i> BARĪBAS SASTĀVS LATVIJĀ	20
<i>Arnis Bērziņš</i> IMPACT OF ENVIRONMENTAL FACTORS ON DISTRIBUTION OF THE SMOOTH SNAKE <i>CORNELLA AUSTRIACA LAURENTI</i> IN BALTIC	20
<i>Martynas Kazlauskas, Linas Balčiauskas</i> PUBLIC ATTITUDE TOWARDS THE WOLF AND LYNX MANAGEMENT IN DIFFERENT REGIONS OF LITHUANIA	21
<i>Marija Daņiļeviča</i> BEBRU <i>CASTOR FIBER</i> IZPLATĪBAS ĪPATNĪBAS LATVIJĀ	21
<i>Mihails Pupiņš, Aija Pupiņa</i> THE CHARACTERISTICS OF <i>EMYS ORBICULARIS</i> (TESTUDINES: EMYDIDAE) BIOTOPES IN LATVIA	21
<i>Aija Pupiņa, Mihails Pupiņš</i> THE STUDY OF THE NUMBER OF EGGS IN PORTIONS IN <i>BOMBINA BOMBINA</i> LAYINGS IN THE REPRODUCTIVE BIOTOPE "KATRINISKI" ON THE NORTHERN EDGE OF AREA IN LATVIA	22
<i>Ольга Казначеева, Наталья Шкуте</i> ГЕМАТОЛОГИЧЕСКИЕ И МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ НА ПРИМЕРЕ ЛЕЩА ОБЫКНОВЕННОГО (<i>ABRAMIS BRAMA</i> (L.)) КАК ПРЕДСТАВИТЕЛЯ ИХТИОФАУНЫ ОЗЕРА САУКА	22
<i>Kristīne Aleksandroviča</i> IESTĀDES MĀJAS LAPA KĀ MŪSDIENU KOMUNIKĀCIJAS INSTRUMENTS	22

<i>Eduards Brokāns</i> AJAX UN JAVASCRIPT KOMPONENŠU IZVEIDE WEB-LAPAS IZVEIDĒ	23
<i>Jevgeņijs Konovalovs</i> MŪZIKAS REDAKTORS	23
<i>Viktors Krasovskis</i> ATVĒRTO TEHNOLOĢIJU IZMANTOŠANAS PRIEKŠROCĪBAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS	23
<i>Olga Kucenko</i> NEIRONU TIKLU ARHITEKTŪRA	23
<i>Arkadijs Leskovskis</i> AUGSTĀKAS MĀCĪBU IESTĀDES NODARBĪBU SARAKSTA SASTĀDĪŠANAS MODEĻA IZSTRĀDE	24
<i>Miervaldis Mendriks</i> DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES DARBINIEKU CV REĢISTRA IZVEIDE UN INTEGRĒŠANA DUIS	24
<i>Tatjana Rukmane</i> DINAMISKAIS KONTŪREFEKTS: SPIROGRĀFA ZĪMĒŠANA	25
<i>Ivans Samusenko</i> MĀKSLĪGĀ INTELEKTA METOŽU IZMANTOŠANAS IESPĒJAS APTAUJAS REZULTĀTU ANALIZĒŠANAI	25
<i>Семещенко Светлана</i> ЦЕЛИ ТЕСТИРОВАНИЯ ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ	25
<i>Vitauts Stočka</i> SPĒJO (AGILE) IZSTRĀDES METODOLOĢIJU PIELIETOJUMS RUBY ON RAILS PROJEKTOS	26
<i>Dailis Tukāns</i> PUBLICĒŠANA INTERNETĀ	26
<i>Aleksejs Vasiļjevs</i> SCENE GRAPH PIELIETOJUMS GRAFISKAJĀS PROGRAMMĀS	26
<i>Jānis Vītols</i> AVR PROGRAMMĒŠANA	26
<i>Valērijs Vreščs</i> AUTOBUSU SATIKSMES INFORMACIONĀLĀ MODEĻA IZSTRĀDE, PAMATOJOTIES UZ GPS DATIEM	27
<i>Ēriks Zviedrāns</i> ELEKTRONISKO BIBLIOTĒKU IZVEIDE POSTGRESQL VIDĒ	27
<i>Sergejs Anufrijevs</i> GALĪGO ELEMENTU METODES IZMANTOŠANA INŽENIERU APRĒĶINOS	27
<i>Andris Bukejs, Maksims Balalaikins</i> ĪSS IESKATS LATVIJA SMECERNIEKU (COLEOPTERA: CURCULIONIDAE) PĒTĪŠANAS VĒSTURĒ	28
<i>Gennadi Sushko</i> RARE AND PROTECTED SPECIES OF BEETLES FROM PEAT BOGS OF BELARUS	28

<i>Uldis Valainis</i> ORIENTĀLĀ REĢIONA OMOPHRON LATR. (COLEOPTERA: CARABIDAE) ĢINTS SKREJVABOĻU FAUNAS APSKATS	28
<i>Māris Nitcis, Arvīds Barševskis</i> NOTIOPHILUS DANIELI REITTER, 1897 (COLEOPTERA: CARABIDAE) PIERES VALNĪŠU MAINĪBA	29
<i>Ainārs Pankjāns, Arvīds Barševskis</i> ĢINTS AMARA BONELLE, 1810 (COLEOPTERA: CARABIDAE) LATVIJAS FAUNAS APSKATS	29
<i>Kristīne Ušacka, Arvīds Barševskis</i> IESKATS LATVIJAS FAUNAS KOKSNGRAUŽU (COLEOPTERA: CERAMBYCIDAE) PĒTĪJUMU VĒSTURĒ	29
<i>Arvīds Barševskis</i> ĢINTS CHRYSANTHIA W.SCHMIDT, 1844 (COLEOPTERA: OEDEMERIDAE) LATVIJAS FAUNA UN SUGU IZPLATĪBA	30
<i>Валерий Вахрушев</i> СЕЗОННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ И МЕТОДЫ ОТЛОВА DYTISCUS LATISSIMUS LINNAEUS, 1758 (DYTISCIDAE, COLEOPTERA) В ПРИРОДЕ	30
<i>Māris Rudzītis, Mudīte Rudzīte, Ilze Čakare, Markus Moll, Līga Ozoliņa-Moll, Normunds Kukārs</i> ZIEMEĻU UPESPĒRLENE MARGARITIFERA MARGARITIFERA LATVIJĀ: IZPLATĪBA UN SUGAS STĀVOKĻA VĒSTURISKIE ASPEKTI	30
<i>Digna Pilāte</i> SAUSZEMES MALAKOCENOŽU RAKSTUROJUMS RESNĀ PUMPURGLIEMEŽA VERTIGO MOULINSIANA (DUPUY, 1849) ATRADNĒS LATVIJĀ	31
<i>Inese Cera, Voldemārs Spuņģis</i> SEASONAL DYNAMICS OF SPIDERS (ARANEAE) AT THE BALTIC SEA COASTAL DUNE BIOTOPES NEAR THE AKMENS RAGS	31
<i>Janīna Daukšte, Inese Kivleniece, Indriķis Krams, Tatjana Krama</i> MILTU MELNŪĻU TENEBRIO MOLITOR TĒVIŅU PIEVILCĪBAS UN IMUNITĀTES PALIELINĀŠANĀS PĒC IMŪNSISTĒMAS AKTIVĀCIJAS	31
<i>Kristīna Valaine</i> ĀDGRAUŽU (COLEOPTERA: DERMESTIDAE) DZIMTAS LATVIJAS FAUNAS APSKATS	32
<i>Oksana Kuzņecova</i> TUBERKULOZES MULTIREZISTENTO MIKROBAKTĒRIJU MŪSDIENĪGA MIKROBIOLOĢISKA IZMEKLĒŠANA	32
<i>Vitalija Gutauskaitē, Ingrida Šaulienē, Skaidrē Žičkienē</i> POLLEN LOAD: HOW TO MANAGE THE PUBLIC HEALTH?	33
<i>Jeļena Vaļevko</i> DAUGAVPILS SKOLĒNU MUTES DOBUMA STĀVOKĻA NOVĒRTĒJUMS UN IETEIKUMI TĀ UZLABOŠANAI	33
<i>Valērija Suraka</i> AUGĻU UN DĀRZEŅU ĪPATSVARS BĒRNU UZTURĀ- IEGULDĪJUMS SABIEDRĪBAS VESELĪBAS JOMĀ	33

<i>Lita Lapiņa, Dace Grauda, Isaak Rashal</i> GENOMIC DNA EXTRACTION FROM LATVIAN ALFALFA (MEDICAGO SATIVA) ACCESSIONS	34
<i>Kristīna Rimša</i> AIZSARGĀJAMĀS AUGU SUGAS – MEŽA SILPURENES PULSATILLA PATENS PAVAIROŠANA, IZMANTOJOT AUDU KULTŪRU METODI	34
<i>Ilva Trapina, Ingrida Rumba, Tatjana Sjakste</i> PSMA6 GENE RELATED MICROSATELLITE POLYMORPHISM AND RISK OF JUVENILE IDIOPATHIC ARTHRITIS IN LATVIAN POPULATION	35
<i>Natalja Škute, Marina Savicka</i> IMMUNODEPRESANT CYCLOSPORIN A INFLUENCES ON SOME PROCESSES OF SENESCENCE IN PLANTS	35
<i>Andra Miķelsone, Dace Grauda, Veneranda Stramkale, Ļubova Komulojeva, Aija Auziņa, Jana Miļevska, Isaak Rashal</i> EVALUATION OF THE LATVIAN FLAX ACCESSION FOR THE OIL FLAX BREEDING	36
<i>Inta Belogradova, Gunta Jakobsone</i> LATVIJAS SAVVAĻAS ORHIDEJU SUGU BIOĻOGISKĀS IZPĒTES NEPIECIEŠAMĪBA IN VITRO	36
<i>Inese Kokina, Isaak Rashal</i> RESULTS OF THE MONITORING OF THE POPULATION OF BLUMERIA GRAMINIS F.SP. HORDEI IN THE SOUTH-EASTERN PART OF LATVIA IN 2008	37
<i>Aleksandra Dimitrijeva, Jeļena Oreha</i> GENETIC DIFFERENTIATION IN VENDACE (COREGONUS ALBULA (L.)) POPULATIONS IN SOME SHALLOW LATVIAN LAKES	37
<i>Kristina Garkule, Jeļena Oreha</i> ISOENZYME POLYMORPHISM OF VENDACE (COREGONUS ALBULA (L.)) OF SOME DEEP LAKES IN LATVIA	37
<i>Līga Kotāne</i> TARTAKA UPES ŪDEŅU EKOĻOGISKĀ STĀVOKĻA PĒTĪŠANA, NOSAKOT ORGANISKO VIELU SATURU	38
<i>Diāna Dūdare</i> ORGANISKO VIELU SATURA SEZONĀLO IZMAIŅU DINAMIKA ILŪKSTES UPĒ	38
<i>Artūrs Nikolajevs, Dainis Lazdāns</i> SILENES DABAS PARKA LIELO EZERU ŪDENS, VIDES STĀVOKĻA RAKSTUROJUMS	39
<i>Normunds Barševskis, Dainis Lazdāns</i> SILENES DABAS PARKA MAZO EZERU ŪDENS VIDES STĀVOKĻA RAKSTUROJUMS	39
<i>Jana Paidere, Inese Čevere, Dace Stalidzāne</i> DVIETES UN SKUŅU PALIENŅU EZERU ZOOPLANKTONA RAKSTUROJUMS	39
<i>Dāvis Gruberts, Jānis Zutis</i> UPES MICĪTE (ANCYLUS FLUVIATILIS L.) KĀ ŪDENS VIDES STĀVOKĻA BIOINDIKATORS: AKMEŅUPES PIEMĒRS	40

<i>Tatjana Ivanova, Marija Iznova</i> ORGANISKO VIELU SEZONĀLAS IZMAIŅAS DAUGAVĀ PIE DAUGAVPILS	40
<i>Marija Stepanova, Aija Brakovska</i> SVENTES EZERA TROFISKĀ STĀVOKĻA RAKSTUROJUMS	40
<i>Rita Semjonova</i> ORGANISKO VIELU UN BIOGĒNU SATURS DAUGAVAS ŪDENĪ KĀ VIDES KVALITĀTES INDIKATORS ES ŪDEŅU STRUKTŪRDIREKTĪVAS KONTEKSTĀ	41
<i>Jānis Mozulis, Dainis Lazdāns</i> DAUGAVPILS PILSĒTAS UN DAUGAVPILS RAJONA TŪRISMA IESPĒJU INTERAKTĪVĀ DATU BĀZE	41
<i>Andris Barkāns, Dainis Lazdāns</i> RĀZNAS NACIONĀLĀ PARKA ZEMES VIRSMAS RAKSTURA IZMAIŅAS ĢIS ANALĪZĒ	41
<i>Valda Kaļva</i> DABAS TŪRISMA ATTĪSTĪBAS IESPĒJU ANALĪZE LUBĀNA MITRĀJĀ	42
<i>Gāga Māris</i> DABAS PARKA "SILENE" VIDES INFORMĀCIJAS PĀRVALDĪBAS SISTĒMA VIETĒJO PAŠVALDĪBU TERITORIĀLO PLĀNOJUMU KONTEKSTĀ	42
<i>Andrejs Grišānovs, Juris Soms</i> ĢIS RISINĀJUMI AUGSNES EROZIJAS IESPĒJAMĪBAS NOVĒRTĒŠANAI DABAS PARKĀ „DAUGAVAS LOKI”	42
<i>Līga Lieplapa, D.Blumberga</i> SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMA (IVN) PROCESĀ UN TĀS LOMA LĒMUMU PIENĒMŠANĀ	43
<i>Gita Švirkste, Jūlija Munča</i> PILSĒTVIDES AINAVAS VIZUĀLI-ESTĒTISKĀS KVALITĀTES NOVĒRTĒJUMS DAUGAVPILĪ	43
<i>Dainis Kursīts, Juris Soms</i> DABAS PIEMINEKĻI DABAS PARKĀ „DAUGAVAS LOKI” EKOTŪRISMA ATTĪSTĪBAS UN DABAS AIZSARDZĪBAS PASĀKUMU KONTEKSTĀ	43
<i>Oļegs Griņko, Juris Soms</i> DABAS LIEGUMA „RAUDAS MEŽI” TERITORIJAS ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA SAGATAVOŠANAI	44
<i>Jolanta Bāra, D.Lazdāns, M.Nitcis, K.Aksjuta</i> NATURE MANAGEMENT PLANS AND AWARENESS RAISING FOR LOCAL PEOPLE: APPLYING GIS TOOLS	44
<i>Zita Volka, Sandra Solima</i> EKOTŪRISMA ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJĀS: DABAS PARKA „DVIETES PALIENE” PIEMĒRS	44
<i>Ilona Brakovska</i> EKOSKOLAS IEVIEŠANA AKNĪSTES VIDUSSKOLĀ	45
<i>Signe Grūbe</i> NACIONĀLĀS IDENTITĀTES DISKURSS GLEZNOTĀJA EDVARDA GRŪBES DAILRADĒ	46

<i>Sarmīte Bogdanoviča, Zeltīte Barševska</i> IESKATS LATVIEŠU PLAKĀTU MĀKSLĀ (1970. –1990. G.): TRADĪCIJAS UN NOVĀCIJAS	46
<i>Olga Lasmāne, Zeltīte Barševska</i> IESKATS TEKSTILMĀKSLAS ATTĪSTĪBĀ LATVIJĀ 20.GS.90.GADOS UN 21.GS.SĀKUMĀ	46
<i>Kristīne Bleidele, Zeltīte Barševska</i> MŪSDIENU GRĀMATU DIZAINS LATVIJĀ	47
<i>Dace Kaminska, Zeltīte Barševska</i> INSTALĀCIJU VIRZIENS KONCEPTUĀLAJĀ MĀKSLĀ LATVIJĀ	47
<i>Dita Kiceja, Zeltīte Barševska</i> ORNAMENTS LAIKMETA KONTEKSTĀ	47
<i>Inita Dilāne</i> EJ, MĀSIŅA TAUTIŅĀS, SAVER SAVAS VILLAINĪTES...	47
<i>Anna Stepīņa</i> CEĻOJUMA SEMANTIKA LATVIEŠU BĒRNU FANTĀZIJAS LITERATŪRĀ	48
<i>Natālija Bernāne</i> HRONOTOPS PAULA BANKOVSKA ROMĀNOS "ČEKA BUMBA & ROKENROLS" UN "MISTERS LATVIJA"	48
<i>Marija Aleksandrovska</i> ФОЛЬКЛОРНАЯ КАРТИНА МИРА В ЯЗЫКЕ РУССКОЙ ПРЕССЫ ЛАТВИИ 1918-1940 ГГ.	48
<i>Viktorija Gordeņa</i> NOTIKUMU VISRKNE KUROSAVAS FILMĀ "RANS"	49
<i>Aija Jakovele</i> KARENAS BLIKSENAS RECEPCIJA LATVIJĀ	49
<i>Ārija Ļaksa</i> SUBJEKTĪVĀ LAIKA UZTVERE H.BELLA ROMĀNĀ "BILJARDS PUSDESMITOS"	49
<i>Габриела Вильк</i> НАИМЕНОВАНИЯ ЛИЦ ПО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ В ПОЛЬСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ (СЕМАНТИКА И СЛОВООБРАЗОВАНИЕ)	49
<i>Marija Soloveja</i> СМЫСЛОВАЯ МНОГОПЛАНОВОСТЬ ПОЭТИЧЕСКОГО ЯЗЫКА	50
<i>Анна Ерахтина</i> ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА "ЕДА" В РОМАНАХ Ф.М.ДОСТОЕВСКОГО "ПОДРОСТОК" И "БЕСЫ"	50
<i>Людмила Пысенкова</i> НАЗВАНИЯ ПИЩИ В РУССКИХ СТАРОЖИЛЬЧЕСКИХ ГОВОРАХ ЛАТВИИ	50
<i>Агнешка Гаиш</i> О ФЕНОМЕНЕ «ТЕКСТА В ТЕКСТЕ»: ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ АФОРИЗМА	51
<i>Надежда Тельминова</i> ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ С КОМПОНЕНТОМ "ТОЛОВА" В НАРОДНО- ПРОСТОРЕЧНОЙ РЕЧИ РУССКОГО НАСЕЛЕНИЯ ЛАТГАЛИИ	51

<i>Галина Кружникова</i> ТОПОНИМЫ ЛАУЦЕССКОЙ ВОЛОСТИ ДАУГАВПИЛССКОГО РАЙОНА	51
<i>Маргарита Ляхова</i> КРАСЛАВСКИЙ ОНОМАСТИКОН	52
<i>Петр Червинский</i> ЛЕКСЕМЫ СОВЕТСКОГО ПЕСЕННОГО ДИСКУРСА В КОНТЕКСТЕ АНАЛИЗА ИДЕОЛОГИЧЕСКИХ ПАРАДИГМ	52
<i>Маргарита Надель-Червиньска</i> ЦВЕТ: СЕМИОТИКА РУССКОЙ ПОСЛОВИЦЫ	52
<i>Vilma Tāraude</i> JAUNVĀRDI KĀRĻA MĪLENBAHA "LATVIEŠU VALODAS VĀRDNĪCĀ" UN TO FUNKCIONĒŠANA MŪSDIENĀS	53
<i>Olga Borščevska</i> ĪPAŠVĀRDI REKLĀMĀ	53
<i>Oksana Kovaļevska</i> ĪPAŠĪBAS VĀRDU KATEGORIJAS LATVIEŠU UN KRIEVU VALODĀ	53
<i>Svetlana Erta</i> ZOONĪMU SIMBOLIKA LATVIEŠU UN KRIEVU VALODĀ	54
<i>Inese Zuģicka</i> ĢENITĪVĀS VĀRDKOPIESAUKAS PREIĻU RAJONĀ	54
<i>Anželika Anufrijeva</i> VERBĀLĀS ASOCIĀCIJAS VALODAS IZPĒTĒ	54
<i>Svetlana Orlova</i> 21. GADSIMTA SĀKUMA LATVIEŠU LEKSIKOGRAFĪJA: TIPOLOĢISKĀS IEZĪMES	54
<i>Jana Butāne</i> DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDENTU IESAUKU MOTIVĀCIJA	55
<i>Biruta Ivanova</i> BAZNĪCU DEVUMS BALVU NOVADA GARĪGĀS DZĪVES VEIDOŠANĀ	55
<i>Edgars Engīzers</i> LATVIJAS ARMIJAS SAPIERU VIENĪBU DARBĪBA LATGALĒ 1920.-1921.G.	55
<i>Vineta Jonīte</i> RĪGAS 13.PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES „ĀBECĪTIS” PIRMSSĀKUMI: RELIKTU UN PEDAGOĢISKĀS PADOMES SĒŽU PROTOKOLU GRĀMATAS (1931-1945) IZPĒTE UN ANALĪZE KĀ IZVEIDES UN ATVĒRŠANAS NEPIECIEŠAMĪBAS, PERSONĀLA ATLASĒS, PEDAGOĢISKĀS DARBĪBAS UN PEDAGOĢISKĀ PROCESA ATTĪSTĪBAS NODROŠINĀJUMA ATSPoguĻOTĀJI	55
<i>Tālis Pumpuriņš</i> LATGALES TEMATIKA LATVIJAS VĒSTURES SKOLOTĀJU BIEDRĪBAS DARBĪBĀ (1932-1939)	56
<i>Anita Batura</i> SKOLU TĪKLS DAUGAVPILĒ (1944 – 1949)	57
<i>Inese Nitiša</i> OTRĀ PASAULES KARA KARAVĪRI PĒCKARA DAUGAVPILĒ	57

<i>Marika Velika</i> SABIEDRISKĀ KĀRTĪBA DAUGAVPILĪ 1944.–1953. G.: PĒC DZVA MATERIĀLIEM	57
<i>Anna Truboviča</i> VECTICĪBNIKU BAZNĪCAS PĒCKARA DAUGAVPILĪ 1944.–1956. GADOS	58
<i>Aleksandrs Ignatjevs</i> PADOMJU TIESAS SISTĒMA: GRĪVAS TAUTAS TIESAS PIEMĒRS	58
<i>Daina Ostrovska</i> ŽURNĀLA "LIESMA" VEIDOTAIS PRIEKŠSTATS PAR IZGLĪTĪBU (1959.-1960.)	58
<i>Līga Strazda</i> POLITISKĀS ANEKDOTES PADOMJU LATVIJĀ VĒSTURES KONTEKSTĀ	58
<i>Александр Наяунс</i> УСТОЯВШИЕСЯ ВЫРАЖЕНИЯ В СТАТЬЯХ О ЗДРАВООХРАНЕНИИ В ЛАТВИЙСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (ПО МАТЕРИАЛАМ ПРЕССЫ И ДОКУМЕНТОВ)	59
<i>Zane Stapķeviča</i> DŽĪVESSTĀSTS KĀ AVOTS AUGSTSKOLAS VĒSTURES IZPĒTĒ	59
<i>Dmitrijs Oļehnovičs</i> LAIKRAKSTA "TĒVIJA" (1941.-1945.) KVANTITATĪVĀ ANALĪZE: PROBLĒMAS PAMATOJUMS	59
<i>Žanna Vasiļevska</i> EINFLUSS DES RUSSISCHEN AUF DIE DDR-SPRACHE	60
<i>Natalja Jundina</i> WORTSPIELE IN DER DEUTSCHEN WERBUNG	60
<i>Janīna Sergejeva</i> WORTSCHATZARBEIT IM HEUTIGEN DEUTSCHUNTERRICHT	60
<i>Marija Antāne</i> PROJEKTUNTERRICHT IM BEREICH LANDESKUNDE	60
<i>Anna Karpova</i> DER SPRACHLICHE ASPEKT DES AGEISMUS	61
<i>Marina Arcihovska</i> DICHTER UND DICHTUNG IM SCHAFFEN EICHENDORFFS	61
<i>Marija Nekraša</i> H. HEINES MĪLESTĪBAS DZEJA: BUCH DER LIEDER	61
<i>Irēna Sidoroviča</i> E.T.A HOFFMANN "ZELTA PODS" KA SAVRUPNIEKA STASTS	62
<i>Kristīne Paškeviča</i> DURVJU SARGA LEĢENDA, PROTI, PARABOLA „LIKUMA PRIEKŠĀ”, TĀS NOZĪME KONTEKSTĀ AR BIROKRĀTIJU FRANCA KAFKAS ROMĀNĀ „PROCESS”	62
<i>Inesa Antonova</i> DIE NATUR IN DEN ERZÄHLUNGEN VON ADALBERT STIFTER	62
<i>Aleksandra Reszka</i> ÉDUCATION INTERCULTURELLE EN CLASSE DE FLE	63

<i>Romāns Savickis</i> L'APPRENTISSAGE DE LA PHONÉTIQUE FLE PAR L'EXPRESSION POÉTIQUE ET THÉÂTRALE	63
<i>Марина Савко</i> ГРАММАТИЧЕСКАЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ В ПЕРЕВОДАХ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕКСТОВ С ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ	63
<i>Anna Zahare</i> ABSURDA TEĀTRIS FRANCIJĀ 20.GS.	64
<i>Liene Amantova-Salmane</i> NEPIECIEŠAMĪBA UN PAMATOJUMS VEIKT REĢIONĀLĀS POLITIKAS IEVEIŠANAS IZVĒRTĒŠANU	64
<i>Juris Viļums</i> LATGALES REĢIONS PASAULES EKONOMIKAS SPĪLĒS	64
<i>Sandra Ežmale</i> PILSĒTU LOMA POLICENTRISKAS TĒLPISKĀS ATTĪSTĪBAS VEICINĀŠANĀ LATGALES REĢIONĀ	64
<i>Žanna Glode</i> TRADICIONALITĀTE POĻU KĀZU CEREMONIJĀ	65
<i>Maija Baženova</i> DAUGAVPILS (DINABURGAS) APRINĶA VECTICĪBNIEKU DRAUDŽU SADARBĪBA RELIĢISKAJOS UN SOCIĀLAJOS JAUTĀJUMOS 19. GS. BEIGĀS - 20. GS. SĀKUMĀ	65
<i>Oļegs Papsujevičs</i> ĶIEĢEĻRŪPNIECĪBAS ATTĪSTĪBA LATGALES REĢIONĀ LATVIJAS REPUBLIKAS LAIKĀ (1918-1940)	65
<i>Артем Махлин</i> ГЕРБ ДАУГАВПИЛСА 1925 ГОДА В КОНТЕКСТЕ СОЗДАНИЯ ГОРОДСКОЙ ГЕРАЛЬДИКИ ЛАТВИИ	66
<i>Danuta Borovska</i> PAGĀNISMA IZPAUSMES LATGALES KATOĻU KAPU KULTŪRĀ MŪSDIENĀS	66
<i>Zeltīte Barševska</i> SAKRĀLS UN PROFĀNS RAKSTS LATGALES KATOĻU BAZNĪCU TEKSTILIJĀS	66
<i>Iveta Bogdanoviča</i> UZTURS KĀ SAVSTARPĒJO ATTIECĪBU VEIDOTĀJS PĀRMAIŅU PERIODĀ (1940-1945): AUSTRUMLATVIJAS IEDZĪVOTĀJI UN OTRĀ PASAULES KARA KARAVĪRI (PĒC MUTVĀRDU VĒSTURES AVOTIEM)	67
<i>Alberto Sadu</i> DOES APPLYING COMMON ENGLISH LANGUAGE IN VERBAL COMMUNICATION DIFFER BETWEEN GENDERS AND AGES?	67
<i>Anna Andrejeva</i> ENGLISH LANGUAGE OF YOUTH IN THE INTERNET AS A NEW MEDIUM OF COMMUNICATION	67
<i>Oksana Petaško</i> NONVERBAL VIRTUAL COMMUNICATION OF "M" GENERATION	68

<i>Larisa Sardiko</i> PROPER NAMES IN BRITISH ENGLISH: ORIGIN AND STRUCTURE	68
<i>Ilze Oļehnoviča</i> THE USE OF IDIOMS IN HEADLINES OF BRITISH NEWSPAPERS	68
<i>Tinatin Zoidze, Heiko Marten</i> THE RELATION OF INNER SPEECH TO THE TEXTUAL CATEGORIES OF COHESION AND COHERENCE	68
<i>Natalja Minova</i> A STUDY OF LEXICAL ITEMS CONVERTED FROM PHRASAL VERBS	69
<i>Aleksandra Pomitkina</i> ADVERBIAL ADJUNCTS AND TENSES	69
<i>Ludmila Ivanova</i> THE USE OF GRAMMATICAL STRUCTURES FOR PRAGMATIC PURPOSES	69
<i>Tatjana Revina</i> A STUDY OF IDIOMATICITY OF NOUN+NOUN COMPOUNDS	70
<i>Vera Ivanova-Smite</i> TYPES OF PUNS AND THEIR FUNCTIONS IN ENGLISH LITERATURE	70
<i>Stephen Barnes</i> MEDICINE OF MENIPPEA: SATIRE AS ANTIDOTE IN MIKHAIL BULGAKOV'S „HEART OF A DOG”	70
<i>Alyssan Barnes</i> FEAR OF WORDS IN WILLIAM FAULKNER'S NOBEL ACCEPTANCE SPEECH	70
<i>Jelena Semeņeca</i> PROPER NAMES IN THE NOVEL "THE WHITE PEOPLE" BY ARTHUR MACHEN	71
<i>Irina Presņakova</i> GHOST IN THE SPACE OF PRE-ROMANTICISM AND POSITIVISM	71
<i>Jekaterina Korjuhina</i> DERRIDEAN INFLUENCE ON CHUCK PALAHNIUK'S FICTION	71
<i>Zaiga Januškeviča</i> LAKŪNU KLASIFIKĀCIJA	72
<i>Diāna Sergejeva</i> ABBREVIATIONS AND ACRONYMS USED IN BUSINESS TEXTS AND THEIR EQUIVALENCE IN THE LATVIAN LANGUAGE	72
<i>Vija Pleiksne-Gutāne</i> TEACHING CONSTRUCTING ARGUMENTS IN THE BUSINESS ENGLISH COURSE	72
<i>Līga Āboltiņa</i> PEDAGOGISKĀ MIJIEDARBĪBA PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS	74
<i>Edite Kurilovica, Anžela Dubovska</i> ATTIEKSMES PRET DABU VEIDOŠANAS ĪPATNĪBAS PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNIEM	74
<i>Nora Jansone-Ratinika, Inta Kārklīņa</i> TĒVU LĪDZDALĪBA PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNU AUDZINĀŠANĀ	74

<i>Antra Randoha</i> PIRMSSKOLĒNA INTELEKTUĀLO SPĒJU ATTĪSTĪBAS SEKMĒŠANA PEDAGOĢISKĀJĀ PROCESĀ	75
<i>Tatjana Rimjane</i> RŪNAS UN SĪKĀS MOTORIKAS MIJIEDARBĪBAS ĪPATNĪBAS PIRMSSKOLAS VECUMĀ	75
<i>Zoja Sergejeva</i> SEŠGADĪGO BĒRNU GATAVĪBA SKOLAI	75
<i>Olga Lisova</i> BILINGVĀLISMA SEKAS PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNIEM	76
<i>Inta Putane</i> 1.KLASES SKOLĒNA SOCIĀLĀ UN PSIHOLOĢISKĀ ADAPTĀCIJĀ SKOLĀ	76
<i>Ilze Šūmane</i> LAIKS KĀ MĀCĪBU STUNDAS RESURSS	76
<i>Юрий Мамошин</i> ВЛИЯНИЕ СТРЕССА НА УСПЕШНОСТЬ УЧЕБЫ	77
<i>Ilze Juruša</i> SKOLĒNU TIESĪBU PĀRVĒRTĒŠANA PAMATSKOLĀ	77
<i>Ērika Lanka</i> SKOLOTĀJA ĒTIKAS KODEKSA AKTUALIZĀCIJA TOPOŠO PEDAGOGU STUDIJĀS AUGSTSKOLĀ	77
<i>Anna Jansone</i> HOLISTISKĀS PEDAGOĢIJAS PAMATPRINCIPI UN TO ĪSTENOŠANA IZGLĪTĪBĀ	78
<i>Jana Baško, Kristīne Volodko – Mitina</i> STARPKULTŪRU IZGLĪTĪBAS ASPEKTS PIRMSSKOLAS UN PAMARTSKOLAS IZGLĪTĪBAS NORMATĪVAJOS DOKUMENTOS	78
<i>Andrita Krūmiņa</i> MEDIJU PEDAGOĢIJAS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVAS LATVIJĀ	78
<i>Dace Kuzika</i> BĒRNA UZVEDĪBAS IEMAŅU VEIDOŠANĀS NOSACĪJUMI	79
<i>Ineta Daiktere</i> SKOLAS KULTŪRAS VEIDOŠANAS IESPĒJAS: SKOLĒNU VIEDOKĻU ANALĪZE	79
<i>Anna Jansone</i> EKOLOĢISKUMS PERSONĪBAS ATTĪSTĪBĀ UN VIDES IZGLĪTĪBĀ	79
<i>Kristīne Spūle</i> FLORISTIKA, INTEGRĀCIJAS VEIDS JAUNIEŠIEM AR ĪPAŠĀM VAJADZĪBĀM	80
<i>Žanna Some</i> PĒTNIECISKO PRASMJU ATTĪSTĪBA PAMATSKOLĀ	80
<i>Guntis Tjarovja</i> PĒTNIECISKĀ DARBA PRASMJU ATTĪSTĪŠANA MATEMĀTIKAS STUNDĀS	80

<i>Olga Gorska</i> INTERAKTĪVĀ TĀFELE KĀ LĪDZEKLIS VIDUSSKOLAS SKOLĒNU MĀCĪBU SASNIEGUMU VEICINĀŠANAI ANGLŪ VALODAS STUNDĀS	81
<i>Karīna Bagijeva</i> IT IZMANTOŠANA MATEMĀTIKAS MĀCĪBU PROCESĀ VIDUSSKOLĀ	81
<i>Ludmila Pudža</i> INTERAKTĪVO MĀCĪBU METOŽU IZMANTOŠANA MEHĀNIKAS MĀCĪŠANĀ	81
<i>Diāna Tamane</i> KONSTRUKČIJAS UZDEVUMI SKOLAS ĢEOMETRIJAS KURSĀ	82
<i>Intars Kasāns, Valentīna Beinaroviča</i> VIENĀDOJUMU VEIDI SKOLAS MATEMĀTIKAS KURSĀ	82
<i>Guntars Ormanis</i> TEHNISKO ZINĀŠANU UN PRIEKŠSTATU APGUVES IESPĒJAS INTEREŠU IZGLĪTĪBĀ	82
<i>Arturs Stabulnieks</i> WEB DIZAINS UN WEB LAPAS IZVEIDE SKOLAS KURSĀ	83
<i>Ingrīda Studāne</i> DIDAKTISKĀS SPĒLES FIZIKAS MĀCĪŠANĀ	83
<i>Anna Jansone</i> SPĒLE KĀ ANGLŪ VALODAS APGUVES INTERAKTĪVĀS METODES PAVEIDS SĀKUMSKOLĀ	83
<i>Dagnija Vigule</i> ROTAĻLIETA BĒRNA PĀRDZĪVOJUMA UN NEATLAIDĪBAS SEKMĒTĀJA KULTŪRVĒSTURISKAJĀ SKATĪJUMĀ	84
<i>Māris Čačka, Aleksandra Šļahova</i> MĀKSLAS BAKALaura STUDIju PROGRAMMu STUDENTu RADOŠĀS MĀCĪBU DARBĪBAS ATTĪSTĪBA	84
<i>Gunita Dzerkale</i> METODISKIE PAŅĒMIENI VOKĀLO IEMAŅU VEIDOŠANĀ PIRMSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU VECĀKAJĀS GRUPĀS	84
<i>Irina Andrejeva, Galina Zavadska</i> JAUNĀKO KLAŠUSKOLĒNU MŪZIKAS UZTVERES ĪPATNĪBAS	85
<i>Svetlana Boriņa</i> MŪZIKAS DIKTĀTA RAKSTĪŠANAS IEMAŅU VEIDOŠANĀS MŪZIKAS MĀCĪBU SĀKUMPOSMA PROCESĀ	85
<i>Ineta Jaudzema</i> VOKĀLO IEMAŅU ATTĪSTĪBA PUSAUDŽIEM 5.-9. KLASĒS KORA NODARBĪBĀS	85
<i>Gaļina Vsesvjatska, Gaļina Zavadska</i> KORA KONCERTMEISTARA DARBĪBAS TEORĒTISKIE PAMATI	86
<i>Jaroslavs Gavrilovs</i> BALSS TEMBRs UN TĀ ATTĪSTĪBAS PAMATNOSTĀDNES	86
<i>Igors Ozuns</i> VIJOLNIEKA (ALTISTA, ČELLISTA) INTONĒŠANAS DAUDZVEIDĪBA	86

<i>Dzintra Guļāne</i> ILGTSPĒJĪGA ATTIEKSME KĀ IZGLĪTĪBAS ILGTSPĒJĪGAI ATTĪSTĪBAI SASTĀVDAĻA	87
<i>Ilona Sidoroviča</i> ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA IEKĻAUJOŠĀ IZGLĪTĪBĀ	87
<i>Sandra Šapale</i> SKOLĒNU PROFESIONĀLĀS KARJERAS IZVĒLE PAMATSKOLĀ	88
<i>Guna Pudule</i> KARJERAS IZGLĪTĪBA VISPĀRIZGLĪTOJOŠĀS SKOLĀS	88
<i>Astrīda Leščinska</i> KARJERAS IZVĒLES JAUTĀJUMU RISINĀŠANAS IESPĒJAS BĒRNU NAMĀ – PATVERSMĒ	88
<i>Anita Gabrusāne</i> KARJERA UN STUDENTU, DOCĒTĀJU STUDIJU MOBILITĀTE DAUGAVPILS UNIVERSITĀTĒ	89
<i>Ainur Abdrazakova</i> HIGHER EDUCATION IN KAZAKHSTAN: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	89
<i>Artūrs Prauliņš</i> AKUZĀCIJAS KRIMINĀLPROCESA REGULĒJUMS KONTINENTĀLĀS EIROPAS VIDUSLAIKU PILSĒTU TIESĪBĀS	90
<i>Kristīne Mackeviča</i> DABISKO TIESĪBU SKOLAS IETEKME UZ JURIDISKO DOMĀŠANU PAR NOSACĪTU NOTIESĀŠANU PĒC 1990.GADA	90
<i>Līga Mazure</i> PACIENTA GRIBAS INSTITŪTA VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA	90
<i>Sintija Stipre</i> LATVIJAS VALSTS KAROGA TIESISKĀ REGULĒJUMA PROBLEMĀTIKA	91
<i>Jānis Pleps</i> SATVERSMES GROZĪJUMU TEHNIKA	91
<i>Nelliņa Paņkova</i> VISPĀRĒJO TIESĪBU PRINCIPU NOZĪME KRIMINĀLPROCESĀ	91
<i>Jānis Radionovs</i> NEKUSTAMĀIS ĪPAŠUMS UN ATSAVINĀJUMA DARĪJUMI AR TO	92
<i>Jelena Žuravļova</i> MAKSĀTNESPĒJAS TIESISKIE PAMATI BALTIJAS VALSTĪS	92
<i>Kristaps Ābelis</i> KRIMINĀLPROCESU IESPĒJAMĪBA KREDĪTU IZSNIEGŠANAS JOMĀ	92
<i>Jānis Bramanis</i> BŪVNICĪBAS TIESISKAIS REGULĒJUMS LATVIJĀ	93
<i>Ilga Krampuža</i> KAIMIŅA SUBJEKTĪVĀS PUBLISKĀS TIESĪBAS BŪVNICĪBAS PROCESĀ	93

<i>Валерий Рейнгольд</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ОТЧУЖДЕНИЯ ЧАСТНОЙ СОБСТВЕННОСТИ	ПРИНУДИТЕЛЬНОГО	93
<i>Dana Rone</i> CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS PROBLEMĀTIKA	APDROŠINĀŠANAS JURIDISKĀ	94
<i>Александр Байков</i> ПРИНЦИП РАВЕНСТВА В СФЕРЕ ТРУДА		94
<i>Artūrs Zvejnieks</i> KONTRABANDAS TIESISKĀ REGULĒJUMA IZMAIŅAS		94
<i>Natalja Verina</i> IZMAIŅAS NODOKĻU LIKUMDOŠANA		95
<i>Rada Matjušina</i> ELEKTRONISKĀ DOKUMENTA APRITE VALSTS PĀRVALDĒ		95
<i>Ginta Sniedzīte</i> JUDIKATŪRAS ATZIŅU SAISTOŠAIS SPĒKS		95
<i>Владимир Исаев</i> ТЕХНОЛОГИЯ СИСТЕМАТИЗАЦИИ И ОТБОРА ПРЕЦЕДЕНТОВ В ЮДИКАТУРЕ ЛАТВИЙСКОЙ РЕСПУБЛИКИ		95
<i>Linda Damane</i> ZVĒRINĀTA NOTĀRA PADOMU DOŠANAS PIENĀKUMA ROBEŽAS DARĪJUMU APLIECINĀŠANAS PROCESĀ		96
<i>Romāns Vīķis</i> CILVĒKA AUDU UN ORGĀNU TRANSPLANTĀCIJAS KRIMINĀLTIESISKIE ASPEKTI		96
<i>Inesa Ņikiforova</i> TIESAS SĒDES SAGATAVOJOŠĀS DAĻAS NORISES PROBLĒMAS PIRMĀS INSTANCES TIESĀ		97
<i>Arvīds Ozerskis</i> TIESAS KONTROLE PIRMSTIESAS KRIMINĀLPROCESĀ		97
<i>Kristīna Romanceviča</i> PAMATI ATBRĪVOŠANAI NO CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS		97
<i>Jānis Teivāns-Treinovskis</i> PROBĀCIJAS DIENESTA INSTITUCIONĀLĀ SISTĒMA LATVIJĀ UN ĀRVALSTĪS		98
<i>Gatis Litvins</i> ALTERNATĪVĀS STRĪDU RISINĀŠANAS METODES ADMINISTRATĪVAJĀS TIESĪBĀS		98
<i>Inese Paklone</i> LITERĀRA DARBA AUTORAM PIEDĒVĒTĀ AUTORĪBA		98
<i>Agnese Šūmane</i> LATVIJAS PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBA DIGITĀLAJĀ VIDĒ		98
<i>Ārija Vitte</i> STUDIJU PILNVEIDES IESPĒJAS JURIDISKĀS ZINĀTNĒS		99

<i>Inta Pīzele</i> INDIVIDUĀLĀ KOMERSANTA SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS ANALĪZE UN VIENKĀRŠĀ IERAKSTA GRĀMATVEDĪBAS MODELIS	100
<i>Konstantīns Golovahins</i> VID ATTĪSTĪBAS TENDENCES	100
<i>Eva Bondarenko</i> TIEŠO NODOKĻU IENĒMUMU LOMA LATVIJAS BUDŽETĀ	100
<i>Ilze Āboliņa</i> PIEVIENTOTĀS VĒRTĪBAS NODOKLIS FIZISKO PERSONU: MĀKLSINIEKU SAIMNIECISKAJĀ DARBĪBĀ	101
<i>Larisa Rumpe</i> NODOKĻU MAKSĀTĀJU KONSULTĒŠANAS DARBA AKTUALITĀTES UN NĀKOTNES PERSPEKTĪVAS NODOKĻU ADMINISTRĒŠANAS ATTĪSTĪBĀ	101
<i>Marina Kuzenko</i> PVN IENĒMUMU IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	101
<i>Ольга Лукашина, Алла Кушнир</i> НАЛОГОВЫЕ РИСКИ, ИХ ХАРАКТЕРИСТИКА, УЧЕТ В УПРАВЛЕНИИ	102
<i>Aldis Bērziņš</i> NOTIKUMU MENEDŽMENTS MŪSDIENU BIZNESĀ	102
<i>Владимир Давыденко, Гариф Ромашкин</i> ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ КОРПОРАТИВНОЙ КУЛЬТУРОЙ И ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ МЕНЕДЖМЕНТА	102
<i>Lilija Gorbaceviča</i> ORGANIZĀCIJU KULTŪRA KĀ STRATĒGIJAS SASTĀVDAĻA	103
<i>Tatjana Tukāne</i> KOLEKTĪVA DARBA ORGANIZĀCIJA	103
<i>Imants Gorbāns</i> CEĻĀ UZ MULTIPOLĀRU DAUDZLĪMEŅU IKT SABIEDRĪBU	103
<i>Jānis Bisenieks, Edgars Ozols</i> LOĢISTIKAS ORGANIZĀCIJA UZŅĒMUMĀ UN TĀS VADĪBA	104
<i>Jeļena Averina, Daina Šķiltere</i> EKONOMETRISKO MODEĻU PIELIETOJUMS UZŅĒMUMA VĒRTĪBAS NOTEIKŠANĀ	104
<i>Айсұлу Бижигит</i> ИСЛАМСКАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ ЕЕ В КАЗАХСТАНЕ	104
<i>Gunita Tarvīde</i> EKSTRĒMA UZDEVUMI EKONOMIKĀ	105
<i>Natālija Puškina</i> МАТЕМАТИСКО МЕТОŽУ PIELIETOŠANA EKONOMISKO PROCESU PROGNOZĒŠANĀ	105
<i>Ludmila Paņina</i> AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS EFEKTIVITĀTES INDIKATORI: METODOLOĢISKIE ASPEKTI UN EIROPAS VALSTU PIEREDZE	105

<i>Solvita Kātiņa</i> VESELĪBAS APDROŠINĀŠANAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES LATVIJĀ 2006. -2008. GADĀ	106
<i>Žanna Morozova</i> LATVIJAS ĀRĒJĀS TIRDZNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES PERIODĀ NO 2002. LĪDZ 2007. GADAM	106
<i>Anna Tarasova</i> BŪVNIECĪBAS NOZARE LATVIJĀ 2006.-2008. GADOS	107
<i>Egīls Līvāns</i> NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA TIRGUS LATVIJĀ	107
<i>Oksana Fjodorova</i> NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA OBJEKTU NOVĒRTĒJUMA ĪPATNĪBAS	107
<i>Natalja Samuilova</i> LATVIJAS NEDZĪVĪBAS APDROŠINĀŠANAS TIRGUS MAINĪGAJOS EKONOMIKAS APSTĀKĻOS (2004.-2008.GADĀ)	107
<i>Guntars Vanags</i> DAUGAVPILS RAJONA JAUNIEŠU NODARBINĀTĪBAS ANALĪZE	108
<i>Vjačeslavs Sučiķejs</i> NEREĢISTRĒTĀ NODARBINĀTĪBA LATVIJĀ	108
<i>Aļona Dubova</i> NODARBINĀTĪBA UN NODARBINĀTĪBAS PROBLĒMAS LATVIJĀ	108
<i>Nadežda Lavriņjaneca</i> KREDITĒŠANAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES LATVIJĀ	108
<i>Kristīna Markeviča</i> PATĒRĪŅA KREDĪTU TIRGUS ATTĪSTĪBA LATVIJĀ 2005.-2008. GADOS	109
<i>Andželika Gribova</i> VAS „LATVIJAS HIPOTĒKU UN ZEMES BANKA” KĀ VALSTS BANKAS FINANŠU PAKALPOJUMU ATTĪSTĪBAS TENDENCES	109
<i>Egita Troščenkova</i> FONDĒTAS PENSIJU SĪTĒMAS LATVIJĀ	110
<i>Irina Abare</i> TIEŠO ĀRVALSTU INVESTĪCIJU ANALĪZE LATVIJĀ	110
<i>Shahin Bayramov</i> EUROPEAN NEIGHBOURHOOD POLICY OF THE EUROPEAN UNION: POTENTIAL FURTHER ENLARGEMENTS WITHOUT NEW MEMBERSHIPS	110
<i>Elita Jermolajeva</i> PĒTNIECĪBA UN INOVĀCIJA – ZINĀŠANU EKONOMIKAS PAMATS	111
<i>Гульнара Ромашикина</i> ЭКОНОМИЧЕСКАЯ АКТИВНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ И ПОСТСОВЕТСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ТРУДОВЫХ МОТИВОВ В РОССИЙСКИХ РЕГИОНАХ НА ПРИМЕРЕ ТЮМЕНСКОЙ ОБЛАСТИ	111
<i>Deniss Ščaulovs</i> LATVIJAS UZŅĒMUMU MĀRKETINGA ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJU ĪPATNĪBAS TIRGUS GLOBALIZĀCIJAS APSTĀKĻOS	112

<i>Eila Strikova</i> MAZO UN VIDĒJO UZŅĒMUMU ATTĪSTĪBAS TENDENCES LATVIJĀ UN ES VALSTĪS	112
<i>Martin Grancay</i> A BRIEF GENESIS OF THE NORTH ATLANTIC AIR TRANSPORT	112
<i>Jūlija Markova</i> EIRO – VIENOTAS EIROPAS VALŪTAS IEVIEŠANA LATVIJĀ	113
<i>Juris Romaņenko</i> EIROPAS SAVIENĪBAS ATBALSTA NOZĪME LATVIJAS EKONOMIKAS ATVESEĻOŠANĀ	113
<i>Iveta Briška</i> VIESSTRĀDNIEKI LATVIJĀ – KO MĒS PAR TO DOMĀJAM?	113
<i>Ilze Kupre</i> KVALITATĪVAS LAUKU DZĪVES VIDES UZLABOŠANA LATGALĒ LEADER PROGRAMMAS IETVAROS	114
<i>Olga Mikulāne, Janīna Smuļko, Valda Skutāne, Ina Meškova</i> ILGSTPĒJĪGUMA KONTEKSTS EKPERTU SKATĪJUMĀ PAŠLAIK UN 2030. GADĀ	114
<i>Līga Šaicāne</i> DARBINIEKI UN UZŅĒMUMS EKONOMISKĀS NENOTEIKTĪBAS APSTĀKĻOS	115
<i>Jānis Kudiņš</i> INOVATĪVU PRODUKTU ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS LATVIJAS BIZNESA VIDĒ- NO TEORIJAS LĪDZ GATAVAM PRODUKTAM	115
<i>Саулет Сибанбаева</i> ИНДИКАТОРЫ РАННЕГО ОПОВЕЩЕНИЯ ФИНАНСОВЫХ КРИЗИСОВ ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	115
<i>Solvita Mičule</i> CILVĒKA DZĪVES KVALITĀTES VĒRTĒJUMS DAUGAVPILS PILSĒTĀ	116
<i>Ольга Лавриненко</i> ОПРЕДЕЛЕНИЕ УРОВНЯ ЖИЗНИ: ОБЪЕКТИВНЫЕ ДАННЫЕ ИЛИ СУБЪЕКТИВНАЯ ОЦЕНКА?	116
<i>Vija Mičūne</i> MĀJSAIMNIECĪBĀM UN UZŅĒMUMIEM NOTEIKTO PROCENTU LIKMJU DINAMIKA UN BANKU DARBĪBAS SPECIFIKA LATVIJĀ	116
<i>Людмила Лахтионова, Василий Ефименко, Наталья Кириченко</i> АНАЛИЗ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ МАЛОГО ПРЕДПРИЯТИЯ ПО ДАННЫМ ОТЧЕТА О ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТАХ: УКРАИНСКИЙ ОПЫТ	117
<i>Айтмуханбет Есдаулетов</i> ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРОСТРАНСТВО КАЗАХСТАНА В ТРАНЗИТНЫЙ ПЕРИОД	117
<i>Natālija Vasiļjeva</i> VIZUĀLĀS MĀKSLAS APGUVE KĀ LĪDZEKLIS SOCIĀLO PRSMJU ATTĪSTĪBAI BĒRNIEM AR ĪPAŠAM VAJADZĪBAM SĀKUMSKOLĀ	118

<i>Inta Ostrovska, Aleksejs Vorobjovs</i> IZGLĪTĪBA KĀ MENTĀLĀ VĒRTĒJUMA KRITĒRIJS LATVIJAS JAUNIEŠU SKATĪJUMĀ	118
<i>Maira Gribuste</i> VECĀKU STEREOTIPU IETEKME UZ BĒRNA IZPRATNI PAR PROFESIJU	118
<i>Людмила Лебедева</i> СОЦИАЛИЗАЦИЯ МОЛОДЕЖИ И ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ ПОКОЛЕНИЙ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	119
<i>Valerijs Makarevičs</i> CREATIVE IMAGINATION DEVELOPMENT	119
<i>Валерий Макаревич</i> КОММУНИКАТИВНАЯ СУБКУЛЬТУРА ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ ЛАТВИЙСКОГО ИНТЕРНЕТА	119
<i>Linda Tjarko</i> VECĀKU ŠĶIRŠANĀS IETEKME UZ 7 GADĪGIEM BĒRNIEM	120
<i>Kristīne Pole, Oksana Jeņenkova, Irina Plotka</i> SOCIĀLIE PRIEKŠSTATI PAR DZIMUMU VARDARBĪBU LATVIJĀ	120
<i>Vladislavs Volkovs</i> SUBJECTS OF INTERETHNIC DIALOG	120
<i>Irina Plotka, Dmitrijs Igoņins, Ņina Blūmenaua</i> ETNISKO NOSTĀDŅU IZPĒTE AR EMOCIONĀLĀ PRAIMINGA METODI: STANDARTIZĒTĀ UN INVERSĀ PROCEDŪRA	121
<i>Larisa Brokāne, Ginta Kronberga, Linda Mihailova</i> NVO UN ĢIMENES LOMA ETNISKĀS IDENTITĀTES VEIDOŠANĀ UN SAGLABĀŠANĀ LATVIJAS LAUKOS	121
<i>Aļona Korniševa</i> LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU DAŽĀDU PAAUDŽU LAIKA IDENTITĀTES SABIEDRISKI VĒSTURISKĀ DETERMINĀCIJA	121
<i>Valerijs Makarevičs</i> CONTINUITY OF PERSONALITY TIME AS A STRUCTURING FUNCTION OF PROFESSIONAL IDENTITY FORMATION	122
<i>Dalia Eidukienė</i> WHETHER THE IDEAS OF FAREED ZAKARIA ARE ACTUAL FOR THE BALTIC STATES?	122
<i>Йонас Сребалюс</i> СТРАТЕГИИ ДОБРОСОСЕДСТВА ПОСТСОВЕТСКИХ СТРАН	123
<i>Baiba Felce</i> SARUNAS AR NETOKRĀTIEM	123
<i>Ainars Felcis</i> REALITĀTES ATSVEŠINĀŠANĀS	123
<i>Ольга Мальцева</i> АСПЕКТЫ АНКЕТНОГО ОПРОСА ИДЕНТИЧНОСТИ	124

<i>Jekaterīna Koļesņikova</i> VESELĪGS DZĪVESVEIDS UN DU SZF STUDENTU ATTIEKSME PRET VESELĪBU IETEKMĒJOŠIEM FAKTORIEM	124
<i>Maija Zakriževska</i> STUDENTU SOCIĀLIE PRIEKŠSTATI PAR POLITIKA TĒLU	124
<i>Vladimirs Meņšikovs</i> KAPITĀLS UN JAUNATNES DZĪVES STRATĒGIJAS: PĒTĪJUMA REZULTĀTI	125
<i>Marita Kučinska</i> PROFESIJAS IZVĒLI MOTIVĒJOŠIE FAKTORI STUDIJU SĀKUMĀ UN BEIGĀS	125
<i>Vera Boroņenko</i> PROFESIONĀLISMA IZPĒTE JAUNIEŠU DZĪVES PRIORITĀŠU HIERARHIJĀ VĒRTĪBU TEORIJAS SKATĪJUMĀ	125
<i>Alīna Ohotina</i> AKTUĀLĀS SOCIĀLI EKONOMISKĀS PROBLĒMAS: JAUNIEŠU VIEDOKLIS	126
<i>Виктор Воронов</i> СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ ВЫПУСКНИКОВ ВУЗОВ ЛАТГАЛИИ (ЛАТВИЯ)	126
<i>Agris Upenieks</i> STUDENTU UZŅĒMĒJDARBĪBAS PROFESIONĀLO KOMPETENČU VEIDOŠANA	126
<i>Skaidrīte Brīvere</i> KARJERAS KONSULTANTA LOMA BEZDARBNIEKU MOTIVĀCIJAS VEIDOŠANAS PROCESĀ	127
<i>Inga Antoņeviča</i> ČIGĀNI (ROMI) DAUGAVPILĪ: SOCIOLOĢISKAIS SKATĪJUMS	127
<i>Jelena Jaruļeviča</i> NACIONĀLA MINORITĀTE, KĀ LATVIJAS VALSTS VALODAS POLITIKAS OBJEKTS	128
<i>Marija Petrovska</i> RELIGISKĀS IDENTITĀTES SAGLABĀŠANA MULTIRELIGISKĀJĀ VIDĒ	128
<i>Olga Volkova</i> LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU VIEDOKLIS PAR REĢIONĀLO ATTĪSTĪBU	128
<i>Olga Lapinska</i> STARPETNISKĀS ATTIECĪBAS SALIENAS, VECSALIENAS, SKRUDALIENAS, VABOLES UN BIŅERNIEKU PAGASTU IEDZĪVOTĀJU SKATĪJUMĀ	129
<i>Irēna Bogdanoviča, Māra Vidnere</i> ĢEOĢRĀFISKĀS MOBILITĀTES UN APMIERINĀTĪBAS AR DZĪVI PROBLĒMAS LATGALES REĢIONĀ	129
<i>Владислав Кустенев, Кустенева Елена</i> НЕКОТОРЫЕ МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭЛЕКТОРАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ	129
<i>Елена Кустенева</i> УЧАСТИЕ МОЛОДЕЖИ В ПАРТИЙНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭЛЕКТОРАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ	130

<i>Viola Supe</i> LATVIJAS REPUBLIKAS PROPORCIONĀLĀS VĒLĒŠANU SISTĒMAS ĪPATNĪBAS UN PROBLĒMAS	130
<i>Elīna Vikmane</i> ELEKTORĀLĀ SLIEKŠŅA IEVIEŠANAS IETEKME UZ PARTIJU FRAGMENTĀCIJU PAŠVALDĪBĀS	130
<i>Iveta Lobanovska</i> FIZISKO PERSONU IENĀKUMU KONTROLE LATVIJĀ	131
<i>Iļona Lejniece</i> PROBLEMĀTISKIE AIZDEVUMI- LATVIJAS UN ĀRVALSTU PIEREDZE	131
<i>Išgalejs Išmuhametovs, Anna Palma</i> UCLA (3.VERSĪJA) SKALA: VIENTULĪBAS MĒRĪJUMI	131
<i>Елена Коцай</i> ПРОБЛЕМА БЕЗДОМНОСТИ В ЛИТВЕ	132
<i>Margarita Mihailova</i> PRIEKŠSTATI PAR TAISNĪGUMU SOCIĀLĀS PSIHOLOĢIJAS KONTEKSTĀ	132
<i>Алла Пуленокa</i> ИССЛЕДОВАНИЕ ГЕНДЕРНЫХ РАЗЛИЧИЙ СУБЪЕКТИВНОЙ ОЦЕНКИ СТРАТЕГИЙ ПОВЕДЕНИЯ В КОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЯХ	133
<i>Anele Vosyliute</i> DISABLED PEOPLE AS "OTHERS"	133
<i>Oksana Jenenkova, Kristina Pole</i> SOCIAL REPRESENTATIONS ON AGGRESSIVE CAR DRIVING OF DIFFERENT GROUPS OF DRIVERS	134
PUBLIKĀCIJAS NOFORMĒŠANAS NOTEIKUMI	135
RULES FOR THE PAPER SETTING	136
ПРАВИЛА ОФОРМЛЕНИЯ ПУБЛИКАЦИИ	137

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 30 evenly spaced horizontal black lines across its entire width, typical of notebook or legal stationery. The paper is otherwise completely empty, with no margins, text, or other markings.

[illegible]

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 30 evenly spaced horizontal black lines across its entire surface, typical of standard notebook or school paper. The lines are uniform in thickness and spacing, providing a guide for handwriting. There are no margins, text, or other markings present on the page.

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 30 evenly spaced horizontal black lines across its entire surface, typical of standard notebook or school paper. The lines are uniform in thickness and spacing, providing a guide for handwriting. There are no margins, text, or other markings present on the page.

Oļehnovičs D., atbildīgais par izd. *Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences tēzes* = *Abstracts of the 51st International Scientific Conference of Daugavpils University*. Daugavpils Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Saule”, 2009. 164 lpp.

Vāka dizains: **SIA „Difra”**

Tehniskais redaktors, maketētājs
Dmitrijs Oļehnovičs

• • • • •

Izdevējdarības reģst. Apliecība Nr. 2-0197
Iespiests DU Akadēmiskajā apgādā „Saule”
Saules iela 1/3, Daugavpils, LV-5400, Latvija

